



FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ  
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ  
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI  
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI PROGRAMI

DİNÎ VE AHLÂKÎ İÇERİKLİ BİR MANZUM HİKÂYE  
MECMUASI  
(TRANSKRİPSİYON-İNCELEME-METİN-SÖZLÜK)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DİLANUR DEMİR

İSTANBUL 2022



FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ  
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ  
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI  
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI PROGRAMI

**DİNÎ VE AHLÂKÎ İÇERİKLİ BİR MANZUM HİKÂYE  
MECMUASI  
(TRANSKRİPSİYON-İNCELEME-METİN-SÖZLÜK)**

**YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**DİLANUR DEMİR  
(180101016)**

**Danışman  
(Doç. Dr. Dursun Ali TÖKEL)**

**İSTANBUL 2022**

31/ 01/2022

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı'nda 180101016 numaralı Dilanur DEMİR'in hazırladığı "Dini ve Ahlâki İçerikli Bir Manzum Hikaye Mecmuası (Transkripsiyon-İnceleme-Metin-Sözlük)" konulu yüksek lisans tezi ile ilgili Tez Savunma Sınavı, 24/01/2022 Pazartesi günü saat 15:00'da yapılmış, sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin **KABULÜNE/REDDİNE** karar verilmiştir.

**Düzeltilme verilmesi halinde:**

Adı geçen öğrencinin Tez Savunma Sınavı .../.../20... tarihinde, saat ...:.... da yapılacaktır.

**Tez Adı Değişikliği Yapılması Halinde:** Tez adının .....  
.....  
şeklinde değiştirilmesi uygundur.

Jüri Üyesi	Tarih	İmza
(Danışman) ..Doç.Dr.Dursun Ali Tökel.....	31/ 01/2022	.....
..Prof. Dr. Nihat Öztoprak.....	31/ 01/2022	.....
..Doç.Dr. Ümran Ay.....	31/01/2022	.....
(İkinci Danışman) * .....	.../ .../20...	.....
* .....	.../ .../20...	.....

\*2. Danışman varsa doldurulacak

## **BEYAN BİLDİRİM**

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bağlı olduğum üniversite veya bir başka üniversitedeki başka bir çalışma olarak sunulmadığını beyan ederim.

Dilanur DEMİR

İmza

## TEŞEKKÜR

Çalışmanın yürütülmesi aşamasında ilmî hazinesinden her anlamda nasiplenmeye çalıştığım, “Sıkıntı yoksa sıkıntı vardır.” diyerek çalışma boyunca bendenizi sürekli soru sormaya teşvik eden ve yönelttiğim hiçbir soruyu yanıtız bırakmayıp her anlamda bana rehber olan, hiçbir zaman desteklerini esirgemeyen, kendime örnek aldığım kıymetli danışman hocam Doç. Dr. Dursun Ali TÖKEL’e, klasik Türk edebiyatı ile ülfetimi sağlayan, yetişmemde büyük emekleri olan ve bendenizi ilmî bakış açısı yolculuğuna çıkaran çok değerli hocalarım Prof. Dr. Nihat ÖZTOPRAK ve Prof. Dr. Kemal YAVUZ’a sonsuz teşekkürü bir borç bilirim.

Çalışmanın her safhasında büyük fedakârlıklarıyla yanımda olan ve bana inanan, desteklerini esirgemeyen başta canım annem Kadriye AÇIKGÖZ olmak üzere kardeşim Fahrettin Safa DEMİR, ablam Zeynep Merve YÜRÜK ve Hayrünnisa AÇIKGÖZ’e en kalbî teşekkürlerimi sunarım.

İngilizce özet metninin hazırlanmasında emeği geçen, bilgisine güvendiğim sevgili arkadaşım Ceyda ÖZDEMİR’e, tezin teknik kısımlarının hazırlanmasında yardımlarını esirgemeyen Nektel DEMİR’e, hoşgörü, anlayış ve güleryüzleri için 29 Mayıs Üniversitesi Kütüphane’si yetkililerine, lisans yolculuğuna birlikte başladığım, ihtisasımı da birlikte yürütmekten kıvanç duyduğum canım arkadaşım, kıymetli yoldaşım, akıl hocam Hacer REİSOĞLU’na ve bendenizi her zaman yüreklendiren değerli dostlarıma gönülden teşekkür ederim.

Dilanur DEMİR

**DİNÎ VE AHLÂKÎ İÇERİKLİ BİR MANZUM HİKÂYE**  
**MECMUASI**  
**(TRANSKRİPSİYON-İNCELEME-METİN-SÖZLÜK)**  
**Dilanur DEMİR**

**ÖZET**

Şiir mecmuaları; devrin edebî zevk anlayışı, şairlerin sanatsal eğilimleri ve divan tertipleymemiş yeni şairlerin tespit edilmesine katkıda bulunmaları bakımından klasik Türk edebiyatı araştırmalarının beslendiği kaynaklar arasında yer almıştır.

Çalışmamızda; tespit edebildiğimiz tek nüshası bulunan Fatih Millet Kütüphanesi Ali Emîrî Efendi Manzum 541 koleksiyon numarasına kayıtlı şiir mecmuası, 4 ana başlık altında incelenmeye tâbi tutulmuştur.

Birinci bölümde mecmua; tavsif, tertip ve içerik özellikleri verilerek tanıtılmış, akabinde mecmuanın MESTAP sitemine göre tasnifi yapılmıştır. Ardından mecmuada yer alan manzumeler türlerine göre ayrılarak şekil ve muhteva hususiyetleri yönünden incelenmiştir. İkinci bölümde; mecmuada adı geçen şairlerin hayatları hakkında bilgilere yer verilmiştir. Üçüncü bölümde; mecmuanın yazım hususiyetleri fotoğraflandırılarak ayrıntılı biçimde incelemeye tâbi tutulmuş ve mecmuanın transkripsiyonlu metnine yer verilmiştir. Dördüncü bölümde ise mecmuada yer alan arkaik Türkçe kelimeleri içeren bir sözlük oluşturularak çalışma sonlandırılmıştır.

Bu çalışma ile daha önce ilmî bir incelemeye tâbi tutulmamış Fatih Millet Kütüphanesi AEMNZ541 numaralı şiir mecmuasının, klasik Türk edebiyatı sahasına tanıtılıp kazandırılması amaçlanmıştır.

**Anahtar Kelimeler:** mecmua, şiir, şair, klasik, edebiyat, divan

**A RELIGIOUS AND ETHICAL CONTENTS  
(TRANSCRIPTION-REVIEW-TEXT-DICTIONARY)**

**Dilanur DEMİR**

**ABSTRACT**

Poetry collections; have been among the sources of classical Turkish literature research due to their contribution to determining literary taste of the period, the artistic interests of poets and the new poets who did not have a divan.

In our research, the only copy of which we can identify is the Fatih National Library Ali Emiri Efendi poetic work journal registered in collection number 541 is studied under 4 main heading.

In the first part, the collection is introduced, the content characteristics are explained and classified according to the MESTAP system.

Then, the poems included in the collection were divided according to their types and examined in terms of form and content. In the second part; information about the lives of poets in the journal is given. In the third part, the spelling features of the collection have been photographed and examined in detail, and the transcribed text of the collection has been included.

In the fourth part, the study was completed with a dictionary containing archaic Turkish words in the collection.

With this study is aimed to introduce and gain the poetry collection numbered AEMNZ541 of the Fatih National Library, which has not been subjected to a scientific review before, to the field of classical Turkish literature.

**Keywords:** journal, poetry, poet, classical Turkish literature, poetry collection

## ÖNSÖZ

Mecmualar; derlendikleri asrın sosyal ve kültürel yaşantısına dair ipuçları taşımaları bakımından sadece edebiyat sahası için değil farklı disiplinler için de bir servet değerindedir. İçerisinde muhtelif tür ve şekilde pek çok eser barındıran bu derlemeler; klasik Türk edebiyatının “kırkambarı” niteliğindedir. Bu cihetden bakıldığında bünyesinde hemen her türde eseri barındırabildiklerinden dolayı her zaman okuyucuyu hayrete düşürme ve şaşırtma potansiyeline sahip özel kitaplardır.

Şiir mecmuaları, günümüzdeki antolojilerin karşılığı olan eserlerdir ve derleyicisinin ferdî beğeni ve tercihlerine göre oluşturulurlar.

Araştırmamıza konu edindiğimiz şiir mecmuası; Fatih Millet Kütüphanesi Ali Emîrî Efendi Manzum 541 koleksiyon numarasına kayıtlıdır. Çeşitli dinî mesnevilerden seçkileri içeren bir mecmua olması ve bununla birlikte şükür-name, nasihat-name, akaid-name, otuz iki farz manzumesi gibi türleri barındırıyor olması bakımından klasik şiir mecmuaları arasında önemli bir yere sahiptir. Eserde 5 adet dinî ve tasavvufî içerikli mesnevi bulunmaktadır. Bunlar haricinde; gazel, kaside, ilahi, koşma ve divan nazım şekillerinde yazılmış toplamda 18 adet dinî tasavvufî muhtevalı şiir vardır. Mecmua içerisinde, daha önce adına rastlamadığımız, tezkirelerde yer almayan şairlerle karşılaşmıştır. Bununla birlikte; muadillerinden ayırt edici şekil ve muhteva hususiyetleri taşıyan şiir türlerinin mecmuada yer aldığı görülmüştür. Dikkat çeken bir başka husus olarak da; mecmuada divan şiiri ve halk şiiri hususiyetlerini müstereken bünyesinde barındıran şiirlerin olmasıdır. Giriş ve inceleme kısmında konuyla ilgili değerlendirmelere yer verilmiştir.

Birinci bölümde mecmuanın tanıtımı yapıp eser MESTAP sistemine göre tablolaştırılmış, mecmuada yer alan manzumeler biçim ve içerik bakımından detaylı bir incelemeye tâbi tutulmuştur. İkinci bölümde mecmuada bulunan tespit edebildiğimiz şairlerin biyografilerine yer verilmiştir. Üçüncü bölümde mecmuanın

yazım hususiyetleri fotoğraflandırılmak suretiyle açıklanmaya çalışılmış ve manzumelerin transkripsiyonlu metnine yer verilmiştir.

Çalışmamıza konu edindiğimiz mecmuada, bugünkü yazı ve konuşma dilinde kullanımdan düşmüş bulunan (arkaik) kelimelerin varlığı dikkati çekmektedir. Son bölüm olan sözlük kısmında eserin yazıldığı dönemi anlamamız için bize önemli ipuçları sunan bu kelimelerin anlamlarına yer verilmiştir.

Sonuç bölümünden sonra tezin hazırlanması aşamasında yararlanılan kaynaklara yer verilmiştir. Ek kısmına mecmuanın tıpkı basımı konularak çalışma tamamlanmıştır.

Metin kurulurken takip ettiğimiz yolda el yazması nüshadaki metnin hareketlerine tâbi kalınmıştır. Metinde yer alan ayet, hadis ve dinî tasavvufî terimlerin açıklamalarına dipnotlarda değinilmiştir. Kimi yerlerde vezin ve anlam gereği metin tamire başvurulmuş ve dipnotlarda gösterilmiştir. Şiirlerde yer alan vezin kusurlu mısralar dipnotlarda belirtilmiştir. Metnin hazırlanması aşamasında mecmuada yer alan şiirlerin neşr edilmiş divanlardan ve yazma nüshalardan hareketle karşılaştırılması yapıp tespit edilen farklılıklar dipnotlarda verilmiştir.

Tamamlanan bu çalışmanın klasik Türk edebiyatı sahasına nâçizâne katkı sunmasını temennî ediyoruz.

**16.12.2020**

**Dilanur DEMİR**

## İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	v
ABSTRACT .....	vi
ÖNSÖZ.....	vii
TABLO LİSTESİ.....	xii
TRANSKRİPSİYON ALFABESİ .....	xiii
KISALTMALAR .....	xiv
GİRİŞ .....	1
1. MECMUADA YER ALAN DİVAN VE HALK EDEBİYATI MÜŞTEREK LİKLERİ.....	2
2. MECMUADA YER ALAN TAHKİYEVÎ MANZUMELER.....	7
BİRİNCİ BÖLÜM .....	10
3. AEMNZ541 NUMARALI MECMUANIN TANITIMI.....	10
3.1. NÜSHA TAVSİFİ .....	10
3.2. MECMUANIN TERTİP VE İÇERİK HUSUSİYETLERİ.....	11
3.3. MECMUADA YER ALAN ESERLERİN MESTAP SİSTEMİNE GÖRE TABLOSU .....	14
3.3.1. MESNEVİLER.....	23
3.3.1.1. Hikâyet-i Dervîş-i Dîvâne.....	24
3.3.1.2. Hâzâ Mevlüdü'n-Nebîyyi 'Aleyhi's-salâtu ve's-Selâm Li-Süleymân Rahmetullâhi 'Aleyh.....	28
3.3.1.3. Fî Beyân-ı Vefât-ı Fâtımatü'z-Zehrâ Radyallâhu Teâlâ Anhâ.....	29
3.3.1.4. Fî Beyân-ı Tevazzu'm-Nebîyyi Sallallâhu Teâlâ Aleyhi ve Sellem ..	32
3.3.1.5. Fî Beyân-ı Ziyâfet-i Osman Bin Affân ve Fâtımatü'z-Zehrâ.....	33
3.3.2. NASİHAT-NÂMELER.....	34
3.3.2.1. Yahyâzâde'nin Erler ve Avratlar İçün Nasîhatıdır .....	35
3.3.2.2. Niyâzî Efendi'nin Nasîhat-nâmesidir Rahmetullâhi Aleyh .....	40
3.3.3. SALAVÂT-I ŞERÎF .....	43

3.3.4. İLAHİLER .....	43
3.3.4.1. Mecmuada Yer Alan Bestelenmiş İlahiler.....	46
3.3.5. AKÂİD-NÂME.....	47
3.3.5.1. Akâyid-i Dîniyyeden Za'fî Efendi'nin Manzûmesidir .....	48
3.3.6. OTUZ İKİ FARZ MANZUMESİ .....	49
3.3.7. ŞÜKÜR-NÂME .....	50
3.3.7.1. Hâzâ Kitâb-ı Şükür-nâme Manzûme-i Fâik Efendi.....	51
<b>İKİNCİ BÖLÜM.....</b>	<b>55</b>
<b>4. MECMUADA YER ALAN ŞAİRLERİN BİYOGRAFİLERİ.....</b>	<b>55</b>
4.1. YÛNUS EMRE (1239/40-1320/21).....	55
4.2. ÂŞIK YÛNUS ( ? - ? ).....	56
4.3. SÛLEYMAN ÇELEBÎ (1351-1422).....	56
4.4. NİYÂZÎ-İ MİSRÎ (1618-1694) .....	57
4.5. NÛRÎ (1595-1651) .....	58
4.6. VÂLÎ (?-1696).....	59
4.7. FÂİK EFENDİ ( ? - ? ) .....	59
4.8. ZA'FÎ EFENDİ ( ? - ? ) .....	59
4.9. HURREM EFENDİ (?-1824).....	60
4.10. ŞEYHOĞLU/ YAHYÂZÂDE/ YAHYA OĞLU( ? - ? ) .....	61
<b>ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....</b>	<b>62</b>
<b>5. MECMUANIN TRANSKRİPSİYONLU METNİ .....</b>	<b>62</b>
5.1. YAZIM HUSUSİYETLERİ .....	62
5.1.1. Kapalı “É” nin Yazımı .....	62
5.1.2. “E” Ünlüsünün Yazımı .....	65
5.1.3. “Ç” Ünsüzünün Yazımı .....	67
5.1.4. “P” Ünsüzünün Yazımı.....	73
5.1.5. “D” Ünsüzünün Yazımı .....	75
5.1.6. “T” Ünsüzünün Yazımı.....	77
5.1.7. Şimdiki Zaman Ekinin Yazımı .....	78
5.1.8. Gelecek Zaman Ekinin Yazımı .....	78
5.1.9. Birinci Çoğul Şahıs Ekinin Yazımı.....	79

5.1.10. Yükleme Hali Olan “-İ” nin Yazımı .....	80
5.1.11. Bildirme Ekinin Yazımı .....	81
5.1.12. “Ve” Bağlacının Yazımı .....	81
5.1.13. Çoğul Eki Olan “-lAr” ın Yazımı.....	82
5.1.14. Ön Seste Ünlü Türemesi.....	84
5.1.15. Husûsî Kelime Kullanımları .....	84
5.2. MECMUANIN TRANSKRİPSİYONLU METNİ .....	90
<b>DÖRDÜNCÜ BÖLÜM .....</b>	<b>199</b>
<b>6. MECMUADA YER ALAN ARKAIK TÜRKÇE KELİMELEK SÖZLÜĞÜ</b> .....	<b>199</b>
<b>SONUÇ.....</b>	<b>204</b>
<b>KAYNAKÇA.....</b>	<b>207</b>
<b>EKLER.....</b>	<b>217</b>

## **TABLO LİSTESİ**

Tablo I: Mecmuada Yer Alan Musammat Teknikle Yazılmış Şiirler .....	9
Tablo II: Fatih Millet Kütüphanesi AEMNZ541 Numarada Kayıtlı Mecmua'da Yer Alan Manzumelerin MESTAP'a Göre Tasnifi .....	14
Tablo III: Fatih Millet Kütüphanesi AEMNZ541 Numarada Kayıtlı Mecmua'da Yer Alan Mensur Eserlerin MESTAP'a Göre Tasnifi .....	21
Tablo IV: Mecmuada Yer Alan Bestelenmiş İlahiler .....	45

## **GRAFİK LİSTESİ**

Grafik-I: Mecmuada Yer Alan Eserlerin Türlerine Göre Dağılımı .....	11
Grafik-II: Şairlerin Verdikleri Eser Sayısına Göre Dağılımı .....	13

## TRANSKRİPSİYON ALFABESİ

ا	A, a, E, e, Ā, ā, ' ,
ب	B, b
پ	P, p
ت	T, t
ث	Ṣ, ṣ
ج	C, c
چ	Ç, ç
ح	H, h
خ	Ḥ, ḥ
د	D, d
ذ	Z, z
ر	R, r
ز	Z, z
ژ	J, j
س	S, s
ش	Ş, ş
ص	Ṣ, ṣ
ض	Ẓ, ẓ, Ḍ, ḍ
ط	Ṭ, ṭ
ظ	Z, z
ع	'
غ	Ġ, ġ
ف	F, f
ق	Q, q
ك	K, k, G, g, Ñ, ñ
ل	L, l
م	M, m
ن	N, n
و	V, v, O, o, Ö, ö, U, u, Ü, ü, Ū, ū
ه	H, h, A, a, E, e
ي	Y, y, İ, i, Ī, ī

## KISALTMALAR

age	adı geçen eser
as	aleyhi's-selâm
bkz	bakınız
H	orum Hasan Paa İl Halk Kütüphanesi
DİB	Diyanet İşleri Başkanlığı
edt	editör
H	Hicrî
haz	hazırlayan
HE	Halet Efendi Koleksiyonu
Hız	Hazreti
KBYEK	Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi
M	Miladî
Nu	Numara
S	Sayı
s,ss	sayfa/sayfalar
sav	sallahu aleyhi ve sellem
TDV	Türkiye Diyanet Vakfı
vr	varak
Yz	Yazma

## GİRİŞ

Mecmua; toplamak, bir araya getirmek manasındaki Arapça *cem* (جمع) mastarından gelen *mecmû* (مجموع) kelimesinden türemiş bir sözcüktür. İstilah manası olarak sözlükte; “*aynı ya da farklı türden çeşitli hacimlerdeki metinlerin ve risâlelerin bir araya getirilmesiyle oluşturulan eserlerin ortak adı*”<sup>1</sup> anlamına gelmektedir.

Çalışmamıza konu edindiğimiz Fatih Millet Kütüphanesi Ali Emîrî Efendi Manzum 541 koleksiyon numarasına kayıtlı mecmua; dinî ve ahlâkî içerikli çeşitli türde manzumeler ihtiva eden karma bir mecmuadır. “*Karışık mecmûalar, düzenli, antoloji niteliğindeki seçme şiir mecmualarından farklı olarak, içeriğinin çoğu seçme şiirlerden oluşan ve kişisel kullanım için üretildiklerinden yalnızca tek kopyası olan derlemelerdir.*”<sup>2</sup> Bu bağlamda her karma mecmua, kendi derleyicisinin edebî zevk ve sanat anlayışına göre oluşturulması bakımından müstesnadır. Klasik Türk edebiyatı araştırmalarının önemli kaynakları arasında yer alan bu vesîkalar, Fuat Köprülü’nün ifâdesiyle, medfûn ve meçhûl birer hazinedir.<sup>3</sup> Bu bakımdan araştırılmayı hak etmekte ve keşfedilmeyi beklemektedir.

*“Mecmualar, divan sahibi olmayan veya divanı ele geçmeyen, tezkirelerde adına rastlanmayan şairlerin tanınmasına ve de unutulmamasına imkân sağlamakla birlikte şairlerin divanlarında yer almayan şiirlerini içermesi bakımından da*

---

<sup>1</sup> Mustafa İsmet Uzun, “Mecmua”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C. 28, Ankara 2003, s.265-268.

<sup>2</sup> Snjezana Buzov, “Osmanlı’da Karışık İçerikli Mecmûalar: Bir Başka Arşiv” , *Mecmûa: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı*, (haz.: Hatice Aynur, Müjgan Çakır, Hanife Koncu, Selim S. Kuru, Ali Emre Özyıldırım), Turkuvaz Yayınları, İstanbul 2012, s.37.

<sup>3</sup> M. Fuad Köprülü, “Türk Edebiyatı Tarihinde Usûl,” *Edebiyat Araştırmaları*, Türkiye Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1986, s.37.

*önemlidir.*"<sup>4</sup> Bu bağlamda mecmualar klasik Türk edebiyatı araştırmaları için başvurulan önemli kaynaklardır.

Klasik Türk edebiyatımızda; farklı muhtevalardaki şiirlerin bir araya getirilerek oluşturulduğu mecmuâların varlığı herkesçe mâlumdur. Buna mukâbil edebiyatımızda, husûsî temalara odaklanan şiirlerin bir araya getirilerek derlendiği mecmualar da bulunmaktadır. Çalışmamıza konu olan AEMNZ 541 numaralı mecmua da; mesnevi, gazel, kaside, koşma ve divan formunda dinî tasavvufî muhtevalı manzumeler ihtiva etmekle bu yekûnun bir üyesidir ve bu sahada değerlendirilmelidir. Dinî tasavvufî Türk edebiyatını Abdurrahman Güzel şu şekilde tanımlamaktadır;

*"...toplumun kültürel değerlerine sahip çıkan, üreten, gelişen, dünya ve ahiretini tamamlayıcı bir eğitim veren ve bu insanları gerçek anlamda her iki âlem için de mutlu kılan, milli birlik ve beraberliği sağlayan, dini yaşayışını belli bir vecd içinde bazen nesir halinde , bazen milli vezinle, bazen de Divan şiiri nazım şeklini kullanarak, dini tasavvufî nazım türleriyle verebilen ve toplumun tümünü kucaklayan bir 'ekol edebiyatı' dır."*<sup>5</sup>

Bu sahada manzumeler ortaya koyan şairler, eserlerinde "*nazım şekli bakımından hem Divân edebiyatı (gazel-mesnevi), hem de bilhassa halk şiiri (en çok koşma) nazım şekillerini kullanmışlardır.*"<sup>6</sup> Dinî tasavvufî eserler veren klasik Türk şairinin kimi zaman hece ile şiirler kaleme alması dikkat çekici bir husustur.

## **1. MECMUADA YER ALAN DİVAN VE HALK EDEBİYATI MÜŞTEREKLERİ<sup>7</sup>**

Divan edebiyatını yaşayan hayattan, halktan kopuk bir zümre edebiyatı olarak nitelenmek ve onu saray çevresine hapsedmek, Türk edebiyatının bütününe ve mevcut incelemememizi göz önüne aldığımızda sıhhatli görünmemektedir.

---

<sup>4</sup> Beyhan Kesik, "Bazı Şiir Mecmualarından Hareketle Basılı Divanlarda Bulunmayan Bâkî Mahlaslı Şiirler-II", *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature And History Of Turkish Or Turkish* Volume 8/13 Fall 2013, P. 337-350, Ankara-Turkey; s. 338.

<sup>5</sup> Abdurrahman Güzel, *Dinî-Tasavvufî Türk Edebiyatı El Kitabı*, Akçağ Yayınları, Ankara 2009, s.45.

<sup>6</sup> Abdurrahman Güzel, "Divan Edebiyatı'na ait Ortak Nazım Şekilleri", *Dinî-Tasavvufî Türk Edebiyatı El Kitabı*, Akçağ Yayınları, Ankara 2009, s.191.

<sup>7</sup>Bu bölüm yazılırken istifade edilen kaynak: Cemal Kurnaz, *Halk Şiiri ve Divan Şiirinin Müşterekleri*, Gazi Kitabevi, Ankara 2005.

*“Edebiyatın hayattan kopuk olması mümkün müdür? Hayat nedir ki? Eğer bir edebî metin, hakikati gün yüzüne çıkarıldığında yüzyılları aşarak bugün yaşayan insanları hâlâ etkileyebiliyor ve çıkmaz sokaklı sorulara cevap verebiliyorsa hayattan kopuk olduğu nasıl iddia edilebilir?”*<sup>8</sup>

Edebiyat dediğimiz olgu, halkın tarih içerisinde söze bürünüp görüldüğü mütecanis bir yapıdır. Biliyoruz ki halk şiiri ile divan şiirinin beslendiği kaynaklar ortaktır. İkisi de aynı medeniyetin, aynı ulusun, aynı fikir dünyasının, aynı tarihî birikimin ortak mahsülüdür. Son tahlilde bu iki edebiyatı birbirinden tamamiyle ayrı edebiyatlarımış gibi değerlendirip bir bütün olarak ele almamak klasik edebiyatımızın metinlerini anlaşılmasız hâle getirecektir. Zîra Klasik Türk edebiyatımız; *“... yaşanan hayatın gerçekçi olarak tanınmasını ve bilinmesini mümkün kılan irili-ufaklı, önemli-önemsiz malûmatı, en kalın fırçalarla hayatı tasvir eden çizgiler ile çok yakın bir gözlemlerle ancak farkedilebilecek küçücük teferruatları bünyesinde barındırmaktadır.”*<sup>9</sup>

Nitekim ortaya konulan ürünler üzerinden bu edebiyatların şiir âlemine bakıldığında; muhteva ve şekil açısından benzer yönlerin bulunduğu rahatlıkla görülecektir. Örneğin; mazmun ve mefhumlar dünyasında iki sahada da benzer hususiyetler söz konusudur. Şükrü Elçin, halk edebiyatımızdaki âşık, sevgili ve rakip tipinin, klasik edebiyatımızdakiyle benzer niteliklerde ele alındığını ifade etmektedir. Sevgili tipi özelinde baktığımızda; halk şiirinde sevgili, tıpkı klasik şiirimizde olduğu gibi *“... bir gonca güle benzer; boyu selviyi andırır. Ağzı hokkadır; dişleri inci gibi beyazdır. Kaşlar keman (yay) dır. Saçları karadır. Gözleri doğuştan sürmelidir. Kara veya aladır. Beli incedir.”*<sup>10</sup> Bu fiziki porte; divan şiirinde daha tafsilatlı, ince ve sanatkârane bir biçimde işlenmiştir.

Osmanlı toplumunda; padişahından tüccarına, vezirinden çiftçisine, tabibinden müderrisine, halkın hemen hemen her kesimi kültür ve edebiyat ile iç içe olmuştur. Vezin bağlamında; 16. asırdan başlayarak Meâlî (1490-1511), Âşık Çelebi

<sup>8</sup> Dursun Ali Tökel, *Divan Şairi Diyor ki*, Ketebe Yayınları, İstanbul 2019, s. 8.

<sup>9</sup> Muhammet Nur Doğan, “Klasik Türk Edebiyatında Osmanlı Hayatının İzleri”, *Eski Şiirin Bahçesinde*, Ötüken Neşriyat, İstanbul 2002, s.62.

<sup>10</sup> Şükrü Elçin, *Halk Edebiyatı Araştırmaları*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, C.1, Ankara 1988, s.55.

(1519-1571), Usûlî (?-1538), Zaifî (1494/95-1555), Fevrî (?-1571), Nedim (1681-1730) gibi ve padişah şairlerden de III. Murad (1546-1595), IV. Murad, III. Ahmed gibi hece ile şiirler nazmetmiş ve bunları divanına almış klasik şairlerimizin mevcûdiyeti hiç de az değildir. Metin Hakverdioğlu'na göre “Özellikle 18. ile 20. yüzyıllar arasında bu iki şiir alemi, birbirini tam olarak kucaklamış; divan şairi hüviyetinde olan insanların divanında hece ile şiire rastlanır olmuştur.”<sup>11</sup>

Atasözleri ve deyimler; irsâl-i mesel olarak, bilmececeler; muamma ve lügaz olarak divan şiirinde varlığını korumuştur. Aruzun belirli kalıpları ile yazılan, müelliflerinin divan, semâi, selis, satranç, kalenderî, vezn-i âher gibi isimlerle adlandırdıkları anlaşılır, sade halk şiirlerinin varlığı da bilinmektedir. Burada önemli olan bir bütün olan edebiyatımızın birbiriyle kesişen noktalarına işaret etmektir. Nitekim bunlar divan şiirini halk şiirine, halk şiirini de divan şiirine yakınlaştıran temel benzerliklerdir.

Cemal Kurnaz, Türk şiirinin iki renkliliğini gül-i ra'nâ mefhumu ile somutlaştırmaktadır. “Ben Türk şiirini gül-i ra'nâya benzetiyorum; yarı sarı yarı kırmızı... Halk ve divan geleneğinden beslendiği için iki renkli. Rengini, kokusunu bizim havamız, suyumuz ve toprağımızdan alan, bizim besleyip büyüttüğümüz bir gül.”<sup>12</sup>

Başka şiir mecmuaları ile mukayese edildiğinde şiir sayısı bakımından hacimce daha az kabul edebileceğimiz bu eseri, muadillerinden daha önemli ve özellikli kılan, onu diğerlerinden ayrı bir yere koymamız gerektiğini düşündüren hususiyet; mecmuanın divan ve halk şiiri müştereklikleri barındırıyor olmasıdır. Şüphesiz konu ile ilgili klasik edebiyatımızın metinleri üzerine yapılacak detaylı incelemelerin sayısı arttıkça başka müştereklikler keşfedilip ortaya konulabilecektir.

Dinî tasavvufî muhtevalı şiirler içeren bu mecmua; hem halk edebiyatı hem de klasik edebiyata dair hususiyetleri bünyesinde cem eden şiirleri barındırmasından ötürü ehemmiyetlidir. Vasfi Mahir Kocatürk; *Tekke Şiiri Antolojisi - Türk*

<sup>11</sup> Metin Hakverdioğlu, *Halk ve Divan Şiiri Kardeşliği-Merzifon Cöngü*, Gece Kitaplığı, Ankara 2020, s.21.

<sup>12</sup> Cemal Kurnaz, *Halk Şiiri ve Divan Şiirinin Müşterekleri*, Gazi Kitabevi, Ankara 2005, s.VII.

*Edebiyatında Dini ve Tasavvufi Şiirler* adlı eserinin ön sözünde, dinî tasavvufî şiirlerdeki müştereklik bahsine dair şunları aktarmaktadır:

*“Edebiyatımızda adları Saz Şiiri ve Divan Şiiri olarak yerleşmiş iki grup manzum eser bulunduğu malûmdur. Bunların dışında henüz hakkıyla tasnif edilmemiş, ayrı evsafa bir şiirler grubu daha var. Bu üçüncüsü, dinî ve tasavvufî şiirler grubudur. ... bunlar, vezin ve şekil bakımından her iki grupta ortaktır. Yâni bu şiirlerde hem hece hem de aruz vezni hem Türk hem de Arap-Acem şekilleri kullanılmıştır. Bu şiirler kendilerine mahsus muayyen vezin ve şekil ayırmamışlar, fakat vezin ve şekilde tefrik yapmamak ve çok kere saz şairi şekliyle divan şiiri şeklini birleştirmek suretiyle ayrı bir hususiyet kazanmışlardır. Estetik anlayış ve anane bakımından da durum aynıdır. Yâni dinî tasavvufî şiirlerde hem saz şiiri hem divan şiiri estetiğinden unsurlar bulunmaktadır.”<sup>13</sup>*

Halk edebiyatı ve klasik edebiyatımız ortak muhteva ve ifadelerin mevcudiyeti dolayısıyla Âmil Çelebioğlu’na göre de bir küll kabul edilmelidir.

*“Halk ve Divan edebiyatımızı, bütünüyle birbirine aykırı veya farklı göstermek, onları, ayrı bir kültürün ve zevkin mahsülleri imiş gibi kabul etmek ve devamlı olarak bu şekilde ele almak doğru değildir. Halk şiiri ile Divan şiiri arasında, gerek dil, ve şekil, gerek muhteva bakımından muhtelif farklar bulunmakla beraber neticede, aynı milletin malı olarak bunların temelinde zevk, duygu, heyecan ve fikirde birlik ve benzerliğin mevcudiyeti tabii olduğu kadar zarûrîdir de. Nazım türü bakımından kasîde-destan, gazel-türkü, hiciv-taşlama, mersiye-ağıt, lügaz, muamma-bilmece vs. benzerliği veya aynılığı âşikardır.”<sup>14</sup>*

Netice olarak; *“kültürümüzde bir vahdeti, bir nizamı aksettirmesi cihetiyle bu husus, bir kusur değil, belki de bir meziyyet olup üzerinde durulması, araştırılması gereken bir mevzudur.”<sup>15</sup>*

Amil Çelebioğlu; esas çalışma sahası klasik edebiyat olmakla beraber Halk edebiyatı ile divan edebiyatı sahasında mukayeseli araştırmalar yapmış ve çarpıcı tespitler ortaya koymuştur. Türk edebiyatını müşterek bir mimarî yapı olarak tahayyül eden Çelebioğlu, Nihat Öztoprak’ın aktardığına göre katıldığı bir konferansta bu benzetmesini şu şekilde ifade etmiştir:

*“Halk, Dîvan, Tekke*

<sup>13</sup> Bkz. Vasfi Mahir Kocatürk, *age*. Edebiyat Yayınları, Ankara 1968, s. 3-4.

<sup>14</sup> Âmil Çelebioğlu, “Karacaoğlan’da Dîvan Şiiri Hususiyetleri”, *Eski Türk Edebiyatı Araştırmaları*, MEB Yayınları, İstanbul 1998, s.711.

<sup>15</sup> Âmil Çelebioğlu, *Türk Ninniler Hazinesi*, Ülker Yayınları, İstanbul 1982, s.18.

*Duvar, kemer, kubbe*"<sup>16</sup>

Abdurrahman Güzel, dinî tasavvufî Türk edebiyatını, avam ve havası kucaklayan, kaynaştırma ve de birleştirme vazifesi gören müstakil bir disiplin olarak ele almıştır.<sup>17</sup> Dinî tasavvufî sahada eser veren şairlerin, divan şiiri geleneğine tâbi kalarak “gazel, kaside, kıt’a, musammat, murabba, terkîb-i bend, terci-i bend, rubâî, tuyuğ ve mesnevî” gibi nazım şekillerini kullandıklarını bununla birlikte, halk şiiri tarzına bağlı kalarak da “koşma ve mani” ye bağlı nazım şekillerini kullandıklarını dile getirmiştir.<sup>18</sup> Bu müştereklikler bağlamında dinî tasavvufî Türk edebiyatı sahasının nazım şekli ve muhtevası yönünden divan ve halk edebiyatının bir terkibi olduğunu söyleyebilmek mümkün gözükmektedir.

Tüm bu düşünceler göstermektedir ki ne dîvan şairleri saray ve çevresine hapsolmuş ne de halk şairleri klasik şiirimizden tamamıyla bağımsızlaşıp ayrı hüviyette tek başına eserler vermiştir.

Çalışmamıza konu olan mecmua; aktardığımız bu görüşleri destekler nitelikte tatmin edici izler barındırmaktadır. Divan edebiyatı ve halk edebiyatına ait farklı şekil hususiyetleri “Hikâyet-i Dervîş-i Dîvâne” başlıklı mesnevide cem’ edilmiştir. Mesnevî metninin içerisine, dörtlük nazım birimiyle yazılan bir ağıt yerleştirilmiştir. Ağıt, halk edebiyatına ait bir nazım türüdür. İstilah manası olarak sözlükte “*Başta ölüm olmak üzere ayrılığın yahut üzüntünün doğurduğu ıstırap sebebiyle ortaya konulan lirik ve manzum ürün*”<sup>19</sup> anlamında geçmektedir. Ağıtlar şâyet bir ölünün arkasından söyleniyorsa kendisine has bir makam ile terennüm edilir. Bilindiği üzere klasik edebiyatımız şairleri de mersiye adında yas muhtevalı, umumiyetle terkib-i bend ve terci-i bend nazım şeklinde şiirler kaleme almışlardır. Esere gelindiğinde, şairin mesnevî nazım biçimi ile devam ederken ağıt konulu bir koşmayı şiirine yerleştirmeyi tercih etmesi, manzumenin orijinalliğini gösteren bir husus olarak gözükmektedir. Müellifin mesnevî nazım biçiminin getirebileceği yeknesaklığı

<sup>16</sup> Nihat Öztoprak, “Prof. Dr. Âmil Çelebioğlu’na Göre Halk Edebiyatı ile Divan Edebiyatının Ortak Hususiyetleri”, *Türk Edebiyatı Dergisi*, Y.1991, S.213, s.17.

<sup>17</sup> Bkz. Abdurrahman Güzel, “Tekke Edebiyatı”, *Türk Halk Edebiyatı El Kitabı*, Ankara 2020, s.45.

<sup>18</sup> Abdurrahman Güzel, “Divan Edebiyatı’na ait Ortak Nazım Şekilleri”, *Dinî-Tasavvufî Türk Edebiyatı El Kitabı*, Akçağ Yayınları, Ankara 2021, s.473.

<sup>19</sup> Doğan Kaya, “Ağıt”, *Ansiklopedik Türk Halk Edebiyatı Terimleri Sözlüğü*, Akçağ Yayınları, Ankara 2010, s.36.

dağıtmak için böyle bir yola başvurmayı tercih etmesi muhtemeldir. Nitekim mesnevi yazan şairler, kafiyenin getirdiği yeknesaklıktan biraz da sıyrılmak için gazel ya da kaside nazım biçimiyle yazdıkları şiir parçalarını metinlerine iliştiirmişlerdir. Ancak bizim burada dikkatini çekmek istediğimiz husus, klasik şiir nazım biçimi ile halk şiiri nazım biçiminin bu mesnevide ortak paydada buluşturulmuş olmasıdır. Bu göstermektedir ki ne halk şairi, klasik edebiyatımızın dili ve kültürüne bigâne kalmış, ne de klasik şairlerimiz halk dili ve kültürüne yabancı kalmıştır. Aralarında karşılıklı bir tesirlenmenin olduğu âşikârdır. Mezkûr mesnevi; bu hususiyetin aksettiği, bizim tespit edebildiğimiz yalnızca bir örnektir.

Bununla birlikte mevcut mecmuada aruz vezni ile dörtlü mısralar halinde yazılmış bir ilahi yer almaktadır.<sup>20</sup> Bu ilahi divan nazım şeklindedir. Divanlar, halk şairlerince divânî olarak da adlandırılmıştır. Edebî ıstılah manası olarak divan, “*Âşıkların aruzun fâilâtün-fâilâtün-fâilâtün-fâilün kalıbıyla gazel, murabba, muhammes, müseddes, musammat ve müstezat şekliyle ortaya koydukları şiir şekli*”<sup>21</sup> dir. Klasik şiirin tesiri altına girmiş halk şairlerince nazmedilen divanların en önemli özelliği kendine has bir makam ve ezgi ile saz eşliğinde okunmasıdır. Bu yolla nazmedilen eserler, klasik şiirimizin halk şiiri üzerindeki yansımalarını görebileceğimiz nâdide örneklerdendir.

Konuyla ilgili etraflıca yapılacak çalışmalarla, bu gibi başka örnekler gün yüzüne çıkartılabilecektir.

## 2. MECMUADA YER ALAN TAHKİYEVÎ MANZUMELER

Çalıştığımız mecmuada, tahkiyevî unsurlar taşıyan en uzununu 161 beyitten müteşekkil 5 adet dinî muhtevalı mesnevi bulunmaktadır. Amil Çelebioğlu’na göre tahkiyevî manzumelerin nazım yönünden hâkim bir vasfı da nazımın bu tür manzumelerde daha çok vasıta olarak kullanılması ve bu tür manzumelerin şiir ya da şairlik iddiası taşımamalarıdır. Bu yüzden dinî tasavvufi şiirler büyük ölçüde tasannûsuz şiirlerdir. Çünkü bu mahiyette eser kaleme alan şairler şekle değil,

<sup>20</sup> Bkz. AEMNZ541 no’lu mecmuanın transkripsiyonlu metni 26a: “Ey Hüdâ’dan luğf u ihşân isteyen”

<sup>21</sup> Doğan Kaya, “Divan”, *Ansiklopedik Türk Halk Edebiyatı Terimleri Sözlüğü*, Akçağ Yayınları, Ankara 2010, s.245.

bilhassa manaya ehemmiyet vermişlerdir. Bu nedenle de söz konusu manzumelerde vezin kusurlarıyla sıklıkla karşılaşmaktadır. Nitekim üzerinde çalıştığımız mecmuada da bunun örneklerine sıklıkla rastlanılmakta, manzumelerde imâle, zihaf, med, tahfif, tenkis gibi aruz vezni ile ilgili kusurların bulunduğu görülmektedir.

Klasik edebiyatımızda dinî mevzuların nazmen kaleme alınmasının birden çok sebebi bulunmaktadır. Âmil Çelebioğlu bunları 5 başlık altında toplamıştır.

*“1.Nâzımın şâir oluşu veya bu sahada eser verme arzusu,*

*2. Tercüme eserlerde aslının da manzum oluşu,*

*3.Tâlimî konularda manzum yazma geleneğinin mevcudiyeti,*

*4.Nazîre yazma geleneği,*

*5. Kolay okuma ve ezberleme”<sup>22</sup>*

Çalışmamıza konu edindiğimiz mecmuada yer alan metinlerden hareketle buna altı ve yedinci madde olarak nâzımın dinî muhtevalı şiir yazarak dinin tebliğ vazifesini yerine getirmiş olacağı düşüncesini ve öldükten sonra geride bırakacağı bu mahiyetteki eserlerin kişiye ahirette mağfiret kaynağı olacağı inancını eklemek mümkündür. Misal; “Akâyid-i Dîniyyeden Za’fi Efendi’nin Manzûmesidir” başlıklı şiirin 53. beyitinde<sup>23</sup> Za’fi Efendi Hz. Peygamber’in tebliğ tavsiyesini kabul ettiğini dile getirmektedir. Buradan hareketle şairin tebliğ vazifesini İslam’ın ahkamı kabul ederek bunu ifâ edebilmek arzusuyla akâid-i dîniyyeyi nazma çekmiş olabileceğini söylemek mümkündür. Bununla birlikte, kimi şairlerin de dinî muhtevalı şiirlerini kendilerine bir mağfiret aracı olarak gördüklerini, hatırlanmak ve hayır dua almak için şiir kaleme aldıklarını söylemek mümkündür. Nitekim “Yahyâzâde’nin Erler ve Avratlar İçün Nasihatıdır” başlıklı şiirde böyle bir kullanım görülmektedir. Şair hâtime bölümünde ateş azabından korunmak ve yâdigâr olup unutulmamak için şiirini kaleme aldığını açıkça ifade etmektedir. “Otuz İki Farz-ı Hurrem Efendi’nin

---

<sup>22</sup> Âmil Çelebioğlu, “Türk Edebiyatında Manzum Dini Eserler”, *Eski Türk Edebiyatı Araştırmaları*, MEB Yayınları, İstanbul 1998, s. 350.

<sup>23</sup> Bkz. AEMNZ541 no’lu eserin transkripsiyonlu metni; 32b: “Akâyid-i Dîniyyeden Za’fi Efendi’nin Manzûmesidir”.

Manzûmesidir” başlıklı şiirin son beyitinde ise Hurrem Efendi, bu manzumeyi kaleme almaktaki asıl maksadının hayır dua almak olduğunu açıkça ifade etmiştir.

Çalışmamıza konu olan mecmuada musammat nazım tekniğiyle gazel ve kaside formunda yazılmış 4 adet şiir bulunmaktadır. Bunlardan 2’si nasihat-nâme, 1’i şükür-nâme ve 1’i ilahi türündedir. Musammat üslupla yazılan manzumeler, şiir tekniği açısından daha sanatkârane olmaktadır. Bu bakımdan, mevcut mecmuadaki dinî tasavvufî muhtevalı olup tâlimî gaye ile meydana getirilmiş şiirlerin bu üslupla kaleme alınmış olması dikkate değer bir husustur. Mecmuada yer alan musammat şiirler Tablo I’de gösterilmiştir. Bu metinler inceleme bölümünde şekil ve içerik yönünde daha detaylı bir incelemeye tâbi tutulmuştur.

Tablo I: Mecmuada Yer Alan Musammat Teknikle Yazılmış Şiirler

<b>Nasihat-nâme</b>
1. Yahyâzâde’nin Emler ve Avratlar İçün Nasîhatıdır (11b)
2. Niyâzî Efendi’nin Nasîhat-nâmesidir Rahmetullâhi Aleyh (18b)
<b>Şükür-nâme</b>
3. Hâzâ Kitâb-ı Şükür-nâme Manzûme-i Fâik Efendi (37b)
<b>İlahi</b>
4. Aşkınla cihan beste (27a)

## BİRİNCİ BÖLÜM

### 3. AEMNZ541 NUMARALI MECMUANIN TANITIMI

#### 3.1. NÜSHA TAVSİFİ

Çalışmamıza konu edindiğimiz Fatih Millet Kütüphanesi Ali Emîrî Efendi Manzum 541 koleksiyon numarasına kayıtlı mecmua; katalogda “Dinî ve Ahlâki Manzum Hikâyeler” başlığını taşımaktadır.

El yazması mecmua; kısmen yıpranmış, mukavva ciltlidir. Sırt kısmı, çiçek desenli bez kumaş ile onarılmış görünmektedir. Toplamda 50 varaktır. Yazmada vikâye yaprakları bulunmamaktadır. Nüshanın ilk sayfası içindikiler bölümünü oluşturmaktadır. Burada üç adet mühür bulunmaktadır. İçindikiler bölümünde mecmuada yer alan manzumeler 1’den 10’a kadar numaralandırılmıştır. Eserlerin isimleri rik’a hattında kurşun kalemle yazılmış olup silinik ve okunaksızdır. Yine bu bölümde, siyah mürekkep ile “Pendnâme-i Niyâzî ve Yahyâzâde” başlığının yanına 958, “Hikâyet-i Dervîş-i Dîvâne” başlığının yanına 1441, “... Akâid-i Za’fi” başlığının yanına ise 1297 rakamları yazılmıştır. Bu rakamların eserlerin yazıldığı tarihi karşılıyor oluşları, miladî takvim hesabı ile bakıldığında mümkün gözükmemektedir.

Eserlerin yer aldığı metin kısmı harekeli nesih ile yazılmış olup, okunaklıdır. Sayfa başı satır sayısı 2 ile 15 arasında değişmektedir. Beyitler çift sütun halinde verilmiştir. Mecmuanın kimi yerlerinde klasik divanlarda karşılaştığımız karşılıklı sütunlar halinde yazılan manzum yazım düzeninin dışına çıkmıştır. Kimi sayfalarda her satır bir beyitmiş gibi gözükse de söz konusu satırlar tek mısradan ibarettir.<sup>24</sup> Sayfa boşluklarında haşiyeye rastlanılmamıştır. Birbirini takip eden sayfaları göstermek için kimi yapraklarda sol alt köşede reddâde bulunmaktadır. Sayfaların sol üst köşesinde sayfa numarası yer almaktadır. Nüsha sayfaları tezhipsizdir. İlahiler

<sup>24</sup> Bkz. AEMNZ541 no’lu eser 32b: “Akâid-i Dîniyyeden Za’fi Efendi’nin Manzûmesidir”.

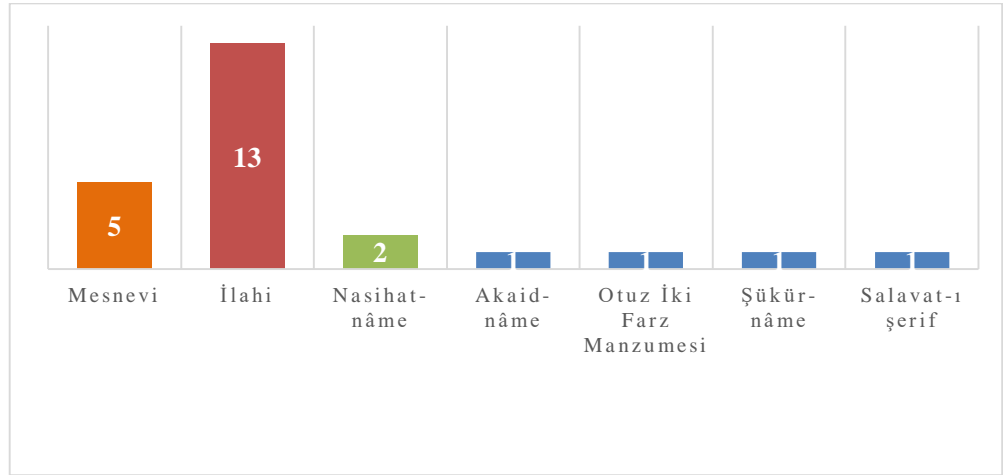
hariç bütün manzumelerin başlık kısmında ve 1b'deki mısra aralarında kırmızı mürekkeple konulmuş nokta biçiminde süslemeler vardır. Sayfalarda cetvel bulunmamaktadır.

Nüsha içerisinde, “Hikâyet-i Dervîş-i Dîvâne” adlı ilk mesneviden sonra; başında besmelesi bulunan “dinle” kelimesi ile başlanmış fakat devamı getirilmemiş bir manzume yer almaktadır.<sup>25</sup> Bununla birlikte mecmuada nazım içermeyen toplamda 10 boş sayfa bulunmaktadır.<sup>26</sup>

### 3.2. MECMUANIN TERTİP VE İÇERİK HUSUSİYETLERİ

Mecmua içerisinde toplamda 5 adet mesnevi, 13 adet ilahi, 2 adet nasihat-nâme, 1 adet akaid-nâme, 1 adet şükür-nâme, 1 adet otuz iki farz manzumesi, 1 adet salavat-ı şerîf olmak üzere toplamda 23 adet manzum ve 1 adet mensur eser yer almaktadır. Mecmuada yer alan eserlerin türlere göre dağılımı I numaralı grafikte görüldüğü gibidir. Mürettibin, mecmuasına en çok ilahi türünden eser aldığı görülmektedir.

Grafik I: Mecmuada Yer alan Eserlerin Türlerine Göre Dağılımı



Mecmuanın derleniş tarihi ve mürettibinin kim olduğu kesin olarak bilinmemektedir. Ancak iki manzumenin sonunda H.1241 tarihli istinsah kaydı bulunmaktadır. Mecmua, Eski Anadolu Türkçesi dil özelliklerini barındırmaktadır. Eser boyunca yazı sitili ve mürekkepte herhangi bir değişikliğin olmaması bize

<sup>25</sup> Bkz. Ekler, AEMNZ541 no'lu eser: 10b.

<sup>26</sup> Mecmuada yer alan boş sayfalar: 9a-9b, 10a-10b, 11a, 30b, 31a-31b, 32a, 43a.

mecmuanın tek bir elden çıktığı izlenimini vermektedir. Bu cihetle söz konusu mecmuanın her iki istinsah kaydında da adı geçen müstensih Osman ibn Abdulkadir'in kaleminden çıkmış olması kuvvetle muhtemel gözükmektedir.

Mecmua içerisinde yer alan mesneviler sırası ile şöyledir: “Hikâyet-i Dervîş-i Dîvâne”, “Hâzâ Mevlüdü'n-Nebiyi Aleyhi's-salâtu Ve's-selâm Süleyman Rahmetullâhi Aleyh”, “Fî Beyân-ı Vefât-ı Fâtîmatü'z-Zehrâ Radiyallâhu Teâlâ Anhâ”, “Fî Beyan-ı Tevazzu'ın-Nebiyi Sallallâhu Teâlâ Aleyhi ve Sellem”, “Fî Beyân-ı Ziyâfet-i Osman Bin Affân ve Fâtîmatü'z-Zehrâ<sup>27</sup>” dır. Mecmuada yer alan ilahilerden 12 sine kırmızı mürekkep ile ilahi başlığı atılmış birine ise başlık konulmamıştır. Mecmuada yer alan nasihat-nâmeler sırası ile şunlardır: “Yahyâzâde'nin Erler ve Avratlar İçün Nasîhatıdır”, “Niyâzî Efendi'nin Nasîhat-nâmesidir Rahmetullâhi Aleyh”. Mecmuada yer alan tek akâid-nâme; “Akâyid-i Dîniyyeden Za'fî Efendi'nin Manzûmesidir” başlığını taşımaktadır. Mecmuada yer alan otuz iki farz manzumesi Hurrem Efendi'ye aittir ve “Otuz İki Farz-ı Hurrem Efendi'nin Manzumesidir” başlığını taşımaktadır. Mecmuada yer alan tek şükür-nâme ise “Hâzâ Kitâb-ı Şükür-nâme Manzûme-i Fâik Efendi” başlığını taşıyan Fâik Efendi'ye ait şükür-nâmedir.

Çalışmamıza konu olan mecmuada, şiiirler müellifin adı ve şiiirin türü zikredilerek başlıklandırılmıştır. Söz konusu eserin bir mecmua olması göz önünde tutulduğunda müstensihin eserleri kırmızı mürekkeple başlıklandırarak türlerini ve müelliflerini vermesi mecmuanın içindekiler bölümünü kolaylıkla oluşturabilmek, okur tarafından şiiirlerin kolaylıkla seçilip okunabilmesini sağlamak, okuyucunun başlık yoluyla içerik hakkında hızlıca gerekli malumatı edinmesini temin edebilmek maksadıyla yapılmış olabileceği kanaatindeyiz. Bununla birlikte şiiirlerin mahlasları, kimi şiiirlerde altı kırmızı mürekkeple çizilmek suretiyle belirtilmiştir.

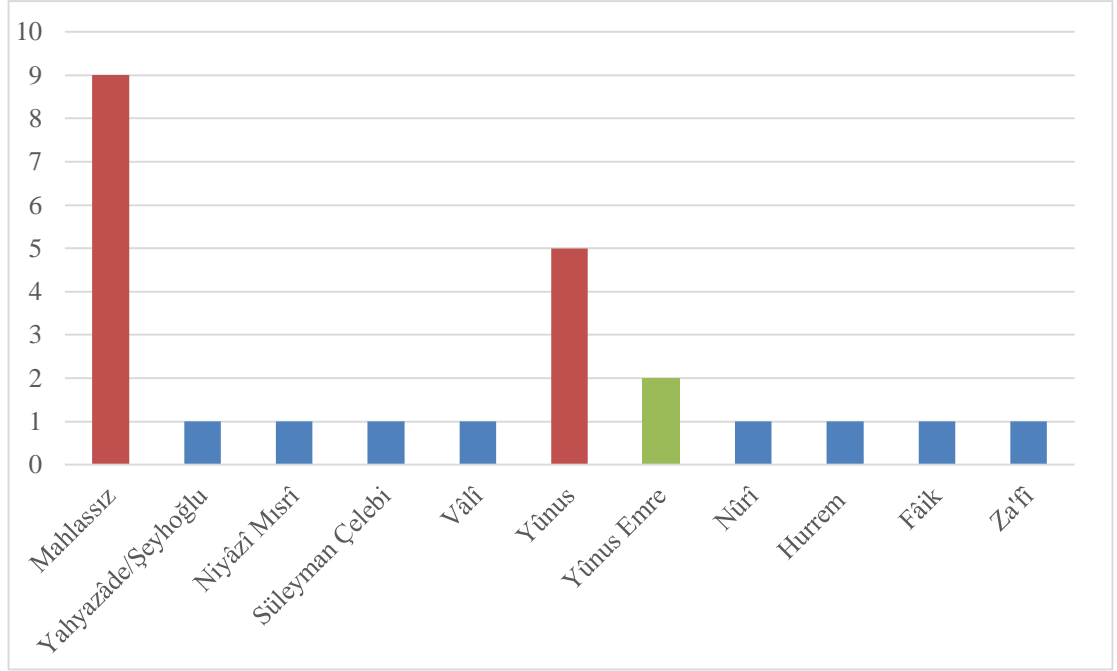
Söz konusu mecmuada yer alan 23 manzumenin tespit edebildiğimiz 10 şiiiri bulunmaktadır. İlahiler hariç; 6 manzumede şiiirin ismi, kırmızı mürekkep ile başlıkta verilmiştir. İlahilerde ise şiiirin ismi mahlas olarak son beyitte yer almaktadır. Toplamda 8 adet ilahide mahlas bulunmaktadır. Bu 8 ilahiden 2 sinde

---

<sup>27</sup> Mecmuada Fâtîmâte'z-Zehrâ biçiminde yazılıdır.

mahlas; “Yûnus Emre”, 5 inde “Yûnus”, birinde ise “Nûri” dir. Şairin adının yer almadığı 5 adet ilahi, 4 adet mesnevi ve 1 adet salavat-ı şerif bulunmaktadır. Şairlerin verdikleri eser sayısına göre dağılımları Grafik II’de görüldüğü gibidir.

Grafik II: Şairlerin Verdikleri Eser Sayısına Göre Dağılımı



Mecmuada iki esere istinsah kaydı düşülmüştür. Bu iki eser de mesnevi nazım türündedir. Bunlardan biri Yahyâzâde’nin Nasihat-nâmesi diğeri ise mahlası bulunmayan bir şairin Hz. Fatma (ra)’ın<sup>28</sup> vefatı üzerinde yazdığı mesnevisidir. Her iki istinsah kaydına da H.1241 tarihi düşülmüştür. “Yahyâzâde’nin Erler ve Avratlar İçün Nasihatıdır” başlıklı nasihat-nâmede müstensihin adı; El-hâc Osmân ibn-i Abdulkâdir ibn-i Muhammed; “Fî Beyân-ı Vefât-ı Fâtımâtü’z-Zehrâ Radiyallâhu Teâlâ Anhâ” başlıklı mesnevide ise müstensihin adı, Osmân bin Abdülkâdir olarak geçmektedir. Mecmuanın tamamı harekeli nesih hat ile yazılmış olup tek bir kalemden çıkmış gözükmektedir.

<sup>28</sup> İnceleme bölümünde saygı bildiren ifadeler ilk seferde konulmuş, diğerlerine konulmamıştır.

### 3.3. MECMUADA YER ALAN ESERLERİN MESTAP SİSTEMİNE GÖRE TABLOSU

Mecmua içerisinde toplamda 23 adet manzum 1 adet de mensur eser yer almaktadır. Müellifini tespit edebildiğimiz eserler, şairleriyle birlikte Tablo II ve III’de gösterildiği gibidir.

Tablo II: Fatih Millet Kütüphanesi AEMNZ541 Numarada Kayıtlı Mecmua'da Yer Alan Manzumelerin MESTAP'a Göre Tasnifi

Yer Nu.:		Fatih Millet Kütüphanesi AEMNZ541 Numarada Kayıtlı Mecmua					
Varak nu.	Mahlas	Matla' beyti / dörtlüğü	Makta' beyti / dörtlüğü	Nazım şekli	Nazım türü	Vezin	Açıklamalar
1b - 8b	?	Diñle imdi diyelim bir hikâyet Faķır dervişleredir bu beşâret	Biz daħı kıldık sözi çünkim tamâm Ol Muħammed rûhına olsun selâm	Mesnevi + Koşma	Mesnevi + Ağıt	.--/.---/.---/.--- -./-./-./-./-./- + 8'li hece ölçüsü	Hikâyet-i Dervîş-i Dîvâne
11b - 18a	Yahyâzâde / Şeyh oğlı	Rivâyet êtdiler ğâlib ezelden bu hikâyâtı 'Alî İbni Ebî Tâlib çün êtdi bu rivâyâtı	Bunu yazan âzâd olsun şamudan Hem okuyub diñleyenler şamudan	Kaside + Mesnevi	Nasihât- nâme	.--/.---/.---/.--- -./-./-./-./-./-.	Yahyâzâde'nin Erler ve 'Avratlar İçün Naşihatıdır
18b - 20b	Niyâzî Mısrî	Gel ey ğurbet diyârında esîr olub қalan insân Gel ey ğaflet hiçâbınıñ arasında yatan insân	Niyâzî dedi Қurân haқdır bu dünyâda mişlî yoқdur Cehennem 'azâbı haқdır geliñ öğüt aliñ insân	Kaside	Nasihât- nâme	.--/.---/.---/.---	Niyâzî Efendi'niñ Naşihatnâmesidir Raħmetullâhi 'aleyh

21b - 25b	Süleyman Çelebi	Allāh adın zıkr edelim evvelā Vācib oldı cümle işde her kula	Ümmetinden rāzi olsun ol mu'īn Raḥmetullāhi 'aleyhim ecma'īn	Mesnevi	Mevlid	-.--/-.--/-.--/-.--	Hāzā Mevlüdü'n- Nebiyi 'Aleyhi's- şalātu Ve's-selām Süleymān Raḥmetullāhi 'aleyh
26a	Vâlî	Ey Hüdā'dan luṭf u ihsān isteyen Mevlūd-i pāk-i Rasulullāh'a gel Cennet içre ḥür u ğilmān isteyen Mevlūd-i pāk-i Rasūlullāh'a gel	Na't-ı pākin cān u dilden diñle sen Maḥz-ı nūr-ı Hāḳ'dır ol zāt-ı ḥasen Olduğınca dünyāda sağ esen Mevlūd-i pāk-i Rasūlullāh' a gel	Divan	İlahi	-.--/-.--/-.--/-.--	İlāhî
26a - 26b	Yûnus	Dēñ yana yana ( <i>Mevlām</i> ) Şevḳ virür cāña Ērdik bu güne ( <i>Mevlām</i> ) Elḥamdulillāhi e's-şükürü lillāh	Yûnus'uhn fikri ( <i>Mevlām</i> ) Ḳalbinde zıkrı Ni'metiñ şükri ( <i>Mevlām</i> ) Elḥamdulillāhi e's-şükürü lillāh	Koşma	İlahi	5'li hece ölçüsü	İlāhî

26b	Yûnus	<p>Tevhîd hoşca nesn'olur</p> <p>Tevhîd ile mest olur</p> <p><i>(Yâ yâ Allâh Allâh İllâ Allâh)</i></p> <p>Allâh ile dost olur (A cânım)</p> <p>Bile tevhîd edelim (<i>Eyżan</i>)</p>	<p>Tevhîd ile varalım</p> <p>Ḥaqq'a yüzler sürelim (<i>Eyżan</i>)</p> <p>Yûnus yolda turalım</p> <p>Bile tevhîd edelim (<i>Yâ yâ Allâh</i>)</p>	Koşma	İlahi	7'li hece ölçüsü	İlahî
27a	Nûri	<p>‘Aşkîñla cihân beste luţf eyle ‘inâyet kıł</p> <p>Derdîñle bu cân hasta luţf eyle ‘inâyet kıł</p>	<p>Bî-çâreleri yâd ét Nûrî kılıñu şâd ét</p> <p>Virâneyi âbâd ét luţf eyle ‘inâyet kıł</p>	Gazel	İlahi	---/.---/---/.---	İlahî
27a	?	<p>Ey enbiyâlar serveri</p> <p>Ey eşfiyâlar rehberi</p> <p>Ey ins ü cân peygamberi</p> <p>Ehlen ve sehlen merḥaben yâ merḥabâ</p>	<p>Hüve subḥânuhu</p> <p>Hüve sulţânuhu</p> <p>Ḳad câ'enâ burhânuhu</p> <p>Ehlen ve sehlen merḥaben</p>	Koşma	İlahi	8'li hece ölçüsü	İlahî

27b	Yünus Emre	Çalab nürdan yaratmış Adını Muḥammed'îñ 'Aleme raḥmet saçmış ( <i>Yār yā Rasūlallāh</i> ) İsmiñi Muḥammed'îñ ( <i>Yā ḥabīballāh</i> )	Yünus Emre'm 'āşıkdır Bî-çāredir miskindir Her kim yemez maḥrūmdur ( <i>Yā Rasulullāh</i> ) Ḥününü Muḥammed'îñ ( <i>Yā ḥabīballāh</i> )	Koşma	İlahi	7'li hece ölçüsü	İlāhī
28a	Yünus	Lütfuñ dileriz Mevlā bizi maḥrūm eyleme Ey a'lālardan a'lā bizi maḥrūm eyleme	Yünus gibi düşküne 'aklı gitmiş şaşkına Ol Muḥammed 'aşkına bizi maḥrūm eyleme	Koşma	İlahi	7'li hece ölçüsü	İlāhī
28a	Yünus	Çağrışurlar şol kıyāmet gününde Gelsün mevlüd oқudanlar diyeler Ḥaḳ cemālin keşf eyleyüb ol günde Görsün mevlüd oқudanlar diyeler	Yünus bunda görsün āḥiret yarağın Yārın anda çekmesin firāḳın Melekler tūḫub dururlar burāḳın Binsün mevlüd oқudanlar diyeler	Koşma	İlahi	11'li hece ölçüsü	İlāhī

28a - 28b	Yûnus	<p>‘Älemler müştāk saña</p> <p>Şefî ol yâ Muḥammed</p> <p>Ḥükmüñ yürür her yaña</p> <p>Şefî ol yâ Muḥammed</p>	<p>Yûnus da seni sever</p> <p>Görmeye cânlar iver</p> <p>Raḥmet eyleye meger</p> <p>(Eyzan)</p>	Koşma	İlahi	7’li hece ölçüsü	İlâhî
28b	?	<p>Arayı arayı bulsam izini</p> <p>İziniñ tozına sürsem yüzümi</p> <p>Ḥaḳ naşîb eylese görsem yüzüni</p> <p>Yâ Muḥammed cânım arzûlar seni</p>	<p>‘Alî ile Ḥasan Ḥüseyn anda</p> <p>Sevgüsü gönülde muḥabbet cânda</p> <p>Yârin kıyâmetde ulu dîvânda</p> <p>Yâ Muḥammed cânım arzûlar seni</p>	Koşma	İlahi	11’li hece ölçüsü	İlâhî
29a	?	<p>Enbiyânîñ serveri</p> <p>Dü ciḥân peygamberi</p> <p>‘Aşkına ol müştērî</p> <p>Ḳıl fedâ cân u seri</p>	<p>Na’tı ḥayrû’n-nâsı ḳıl</p> <p>Ḥamza vü ‘Abbâs’ı bil</p> <p>‘Aşk-ıla ol müstaḳîl</p> <p>Bezm-i şevḳiñ mihteri</p>	Koşma	İlahi	7’li hece ölçüsü	İlâhî

29a - 29b	?	Allāh naşīb êtse varsam Güzel Ka'betullāh saña Eşigîñe yüzüm sürsem Güzel Ka'betullāh saña	Nürdandır nebîniñ tacı Gitmez yüregimden acı Seksen biñdir varan hacı Güzel Ka'betullāh saña	Koşma	İlahi	8'li hece ölçüsü	İlahî
29b - 30a	Yünus Emre	Dünyāniñ mekrine kendiñi virme Sen de kırtulmazsıñ mevtiñ elinden Dünyā benim dēyi gögsüñi germe Sen de kırtulmazsıñ mevtiñ elinden	Yünus Emre'm eydir emr ile amān Çanı tahtın yel götüren Süleymān Loqmān da bulamadı ölümē dermān O da kırtulamadı mevtiñ elinden	Koşma	İlahi	11'li hece ölçüsü	İlahî
32b - 36a	Ça'fi Efendi	Hüdā Rabb'im nebim haqqā Muhammed'dir Rasūlullāh Hem İslām dīnidir dīnim kitābımdır kelāmullāh	Dil-ile kalb-ile ikrānı taşdıķ eyledi Ça'fî Seniñ hıfz-ı emānında emānet ola yā Allāh	Kaside	Akaid- nāme	.---/.---/.---/.---	'Aķāyid-i Dīniyyeden Ça'fî Efendi'niñ Manzūmesidir

36b - 37a	Ħurrem Efendi	Şarĥ-ı İslām beşdürtür diñle kelām Eylerem ta'dāt ber-ĥüsn-i nizām	Bir du'ā-yı ĥayra olmaĥdır sebeb Ħurrem'e ancaĥ budur aşl-ı merām	Kaside	Otuz İki Farz Manzume -si	-.--/-.--/-.--	Otuz İki Farzı ĦurremManzūmesi- dir
37b - 42b	Fâik Efendi	Ħaĥ'a şükür edelim her bār yaratdı şüret-i insân Kim oldur fâ'il-i muĥtâr anıñ emrindedir ekvân	Benim fi'lim aña lâyıĥ degil bilürsin ey Fâ'ik Veli Ol'dur saña lâyıĥ edesin 'afv-ile ĥufrân	Kaside	Şükür- nâme	.---/---/---/---	Hazā Kitāb-ı Şükürnâme Manzūme'i Fâik Efendi
43b - 47a	?	İşit imdi Fâţıma aĥvâlini Kim Rasûlden şoñra noldı hâlini	Oĥuyanı dinleyeni yâzanı Raĥmetiñle yarlıĥaĥıl yâ Ğani	Mesnevi	Mesnevi	-.--/-.--/-.--	Fî Beyân-ı Vefât-ı Fâţımate'z Zehrâ Rażıyallahü Te'alâ 'Anhâ
47b - 48b	?	Tevazzu'da nicedir ĥâlin añla Diyeyim anı daĥı şimdi diñle	Nedürtür bunca yüz biñ ĥulĥı hem var Yiter bu 'arifiseñ fikir ĥıl var	Mesnevi	Mesnevi	.---/---/---	Fi Beyan-ı Tevazu'ın- Nebiyyi Şallallahü Te'alâ 'Aleyhi Vesellem

48b - 50a	?	Yine ümmet kılmagıçün beşâret Getürdüm işde bir dürli hikâyet	Yüzümüz qarasına bakma yâ Rab Rızâñı üstümüze devlet eyle	Mesnevi + Gazel	Mesnevi	. ---/---/---	Fî Beyânı Ziyâfet-i 'Osmân Bin 'Affân ve Fâţmatü'z-Zehrâ
-----------------	---	--	--	-----------------------	---------	------------------	--

Tablo III: Fatih Millet Kütüphanesi AEMNZ541 Numarada Kayıtlı Mecmua'da Yer Alan Mensur Eserlerin MESTAP'a Göre Tasnifi

Varak Nu.	Müellif	Baş	Son	Konu	Açıklamalar
21a	?	Ĥabîb-i Ĥüdâ ĥâzret-i Muĥammed Muştafâ râ şalavât	Cedd'ü-l Ĥasaneyn Ĥâzret-i Muĥammed Muştafâ râ şalavât	Hz.Peygamber'e salavat getirilmektedir.	Salavât-ı Şerîf

### 3.3.1. MESNEVİLER

Klasik Türk edebiyatı yada şiiri denildiğinde umumiyetle akla ilk gazel ve kaside nev'inden şiirler gelmektedir. Halbuki klasik Türk edebiyatı yalnız bu tür manzumelerden ibaret değildir. Amil Çelebioğlu'nun tasnifine göre şiir ve nazım tefrîkine gitmeden klasik şairlerimizi temelde üç grupta toplamak mümkündür.

*“1.Divan şairleri,*

*2.Mesnevi şairleri,*

*3.Mensur eserlerde şiiri bulunan müellifler”<sup>29</sup>*

Mesnevi, Arapça “s n y” ( ثنى ) sülâsî mastarından türemiştir. Kelimenin edebî ıstılah manası; *“Her mısrası kendi arasında müstakilen kafiyeli beyitlerden meydana gelen bir nazım şekli”<sup>30</sup>* dir.

Beyit sayısı bakımından herhangi bir sınırlayıcı kurala tâbi değildir. 2 beyitten 30 beyite kadar olan kısa mesneviler yazıldığı gibi, nazım biçiminin getirdiği kolaylık dolayısıyla dinî, ahlâkî, tasavvufî, tarihî, menkabevî, destânî hemen hemen her konuya dair binlerce beyiti bulan mesnevilerin yazıldığı da görülmüştür.

Klasik edebiyatımızda zaman zaman mesnevi metninin içerisine farklı nazım biçimlerinde yazılmış şiirlerin konulduğu görülmüştür. *“Hemen tamamen kısa aruz kalıplarıyla yazılan mesnevilerdeki monotonluğu kırmak için mesneviye farklı nazım şekilleriyle yazılmış şiirler de serpiştirilmiştir.”<sup>31</sup>*

*“Mesnevilerde farklı nazım şekillerinin kullanılmasına Anadolu’da kaleme alınan başta aşk konulu mesneviler olmak üzere XIV. Asırdan itibaren*

---

<sup>29</sup> Amil Çelebioğlu, *Türk Edebiyatında Mesnevi (XV. yy’a kadar)*, Kitabevi Yayınları, İstanbul 1999, s.15.

<sup>30</sup> Amil Çelebioğlu, *Türk Edebiyatında Mesnevi (XV. yy’a kadar)*, Kitabevi Yayınları, İstanbul 1999, s.21.

<sup>31</sup> Ahmet Kartal, “Türkçe Mesnevilerin Tertip Özellikleri – Şekil”, *Doğunun Uzun Hikayesi*, Doğu Kütüphanesi Yayınları, İstanbul 2018, s.90.

*rastlanmaktadır.”<sup>32</sup> “Mesneviye girdirilen bu nazım şekilleri, ya mesnevinin kendi kalıbıyla ya da aruzun farklı kalıplarıyla kaleme alınmıştır.”<sup>33</sup>*

İncelememize konu olan mecmuadaki “Hikâyet-i Dervîş-i Dîvâne” başlıklı mesnevinin içerisine, şiirdeki yeknesaklığı kırmak mahiyetinde baş kahramanın babasının ağzından koşma nazım şekliyle yazılmış bir ağıt yerleştirilmiştir. Burada dikkati çeken husus mesneviye yerleştirilen bu metnin halk şiirinden alınan bir nazım şekli ve türünde oluşudur. Bu konu ile ilgili değerlendirmelerimize söz konusu mesnevi incelenirken etraflıca değinilecektir.

### 3.3.1.1. Hikâyet-i Dervîş-i Dîvâne

1b ile 8b sayfaları arasında yer almaktadır. Müellifi belli değildir. Manzume Eski Anadolu Türkçesi dil hususiyetlerini barındırmaktadır. Burada yer alan arkaik Türkçe kelimelere sözlük kısmında değinilmiştir.

Manzume toplamda; 161 beyit, 21 dördlük ve 6 mısralı 1 bentten müteşekkildir. Nazım biçimi bakımından karma bir yapıya sahiptir. Şiirin 1b ile 6a sayfaları arasında kalan kısmı; mesnevi nazım şeklinde beyitler halinde yazılmış, 6a ile 7b sayfaları arasında ise koşma nazım biçimine geçildiği görülmüştür.

Bir bütün olarak ele aldığımızda mesnevi metninin tamamına hâkim tek bir vezin bulunmamaktadır. Kimi beyitler aruzun mefâ’îlün-mefâ’îlün-fe’ülün ve fâ’îlâtün-fâ’îlâtün-fâ’îlün/fa’lün kalıbında yazılmış kimi mısralar ise mefâ’îlün-mefâ’îlün-mefâ’îlün kalıbı ile kaleme alınmıştır. Şiir vezin kusurlarıyla doludur. Bu da şiirin edebî kaygı güdülmeksizin nazmedildiğine yahut şairin aruz veznini yeterince iyi bilmediğine işaret etmektedir. Bu tür dinî-tasavvufî metinlerde, tâlimî gaye esas olduğundan maksat edebî bir doyum tahsis etmek değil bilakis muhatabın bu tahkiyevî manzumedan hikmet devşirebilmesini ve ders çıkarabilmesini temin etmektir. Bu nedenle şairler; sanatlı bir dille bedî üslupla eserler kaleme almak yerine umumiyetle açık, anlaşılır ve sade şiirler nazmetmeyi

<sup>32</sup> Ahmet Kartal, *age.*, s.91.

<sup>33</sup> Ahmet Kartal, *age.*, s.92.

tercih etmişler, şekil ve estetiği ikinci plana koymuşlardır. Veznin kusursuz olmasına ve aksamamasına çok ehemmiyet vermemişlerdir.

Mesnevinin devamında; 6a ile 7b numaralı sayfalar arasında “Dervîş-i Dîvâne'nin Babasının Yası Budur” başlıklı bir ağıt bulunmaktadır. Ağıt, edebiyat terimi olarak “*Âşık edebiyatında, bir törene bağlı olsun olmasın, acıklı bir olayı konu alan koşmalardır.*”<sup>34</sup> Klasik edebiyatımızdaki karşılığı *mersiye* olan bu türün menşei *yuğ* törenlerinde okunan *sagular*dır. Manzumede ağıdın tamam olmasıyla birlikte tekrar mesnevi nazım biçimine rücû edilip şiire devam edilmiştir. Klasik nazım biçimiyle yazılmış bir manzume içerisine halk edebiyatı nazım şekliyle yazılmış bir şiirin yerleştirilmesi, ender karşılaşılan bir durumdur. Söz konusu şiirde mesnevi nazım biçimi ile koşma nazım biçimi, dolayısıyla aruz vezni ile hece vezni müştereken bir şiirde buluşturulmuştur. Mezkûr ağıt; 8’li hece vezni ile yazılmıştır. Bu manzumede babasının ağzından oğlunun vefatına dair duyguları; hissettiği acı, keder ve özlemi dile getirilmiştir.

Mesnevi, bir besmele ile başlamaktadır. Akabinde sırasıyla dibâce, tevhid ile naat bölümlerine geçilmiştir. Daha sonra Divane Dervîş adlı kahramanın, hac yolculuğu ve burada başından geçen hadiseler, Dervîş’in ölümünden dolayı babasının duyduğu yas anlatılmış, hâtîme bölümüyle de şiir sonlandırılmıştır.

Kalbi peygamber aşkıyla yanıp tutuşan fakir, divane bir dervîş; yol azığı, harçlığı ve bineği olmadan Ka’beye gidip vuslata ermeyi dilemektedir. Bu niyetle Bağdat’da biriken hacıların kervanına dahil olmak ister. Fakat Dervîş’in bu durumunu gören hacılar, onun bu arzusunu geçici bir heves telakkî ederek onunla alay ederler. Bunun üzerine dervîş, asıl divânenin Hakk’ın yolundan kulu sakındıran kişi olduğunu söyleyerek kafiyeledeki hacılara sitem eder. Ancak bu sözlerin kervandaki hacılar üzerinde bir tesiri olmaz. Yol boyunca hacılar ona bu arzusundan vazgeçmesi için çeşitli zorluklar çıkarırlar. Niyetinde kararlı olan Divane Dervîş bu eziyet ve cefalar karşısında derinden bir âh çeker ve Rabb’ine dayanıp gayb alemine yol tutar. Kervandaki hacılara pinhan olur. Günler, geceler geçer, kervan şehirler aşar. Dervîş bir daha hiç görülmez. Kervan nihayet

<sup>34</sup> M. Öcal Oğuz (edt.), *Türk Halk Edebiyatı El Kitabı*, Grafiker Yayınları, Ankara 2010, s.263.

Beytullah'a varır. Hacılar burada Divane Derviş'in Kâbe'yi tavaf ettiğini görürler. Şaşırıp kalır ve hayretlerini gizleyemezler. Bu işte bir hikmet olduğunu hissederler. Ardından Arafat Dağı'na gidip ihramlarını giyer, vakfe dururlar. Divane Derviş'i bu kez Arafat Dağı'nda vakfe dururken görürler. Burada beş, on gün konaklayıp sonra ayrılırlar. Divane Derviş de üç gün onlara yoldaş olur. İçlerinden biri olan biteni anlamak ve burada neler yaptığını öğrenmek için Divane Derviş'e Kabe'yi tavaf edip etmediğini sorar. O'da tavaf ettiğini, kara yüzünü eşğine sürdüğünü, Arafat Dağı'nda vakfe durduğunu, Allah-u teâlâ'nın da işlediği günahları bağışladığını söyler. Bunları duyan hacı şaşırıp kalır. Ona bunun işaretinin ne olduğunu sorar. Derviş, bir işaretten haberinin olmadığını söyler. Bunun üzerine hacı, kendi suçlarının affedildiğini ve buna dair kendilerinin bir hüccet aldığını söyler. Divane Derviş'inse hüccetinin bulunmadığını, bundan ötürü yaptığı haccın kabul olmadığını söyler. İşittiği bu sözlere inanan derviş üzülenek tekrar Arafat'a doğru yola koyulur. Hacılar arkasından şaka yaptıklarını söylerek bağırırlar ancak Divane Derviş, üzüntü ve tasasından bu sözlerin hiç birini işitmez, ardına bakmadan hüccetini almak için Arafat'a doğru gider. Vardığında ise Allah'a göz yaşlarıyla yakarıp münacaatta bulunur. Gani kullarına ikram eylemişsin, ben garip kulunu mahrum eylemişsin diyerek hüccetini ister. Bunun üzerine Hak teâlâ katından Divane Derviş'e karşılık verilir:

Ḥabībimsin iki cihān içinde

Seni yarlıgadam ḥüccāc içinde

Altı yüz biñ kişi hac eylemişdi

Çü senden ğayrı maqbül olmamışdı

Saňa bağışladım hep cümlesini

Gider gönlüñ gözün perdesini

Var imdi anlara eyle beşâret

Size mahşerde ben kılam şefâ'at

Derviş, Allah'ın bu ihsanı üzerine secdeye kapanıp yüzünü toprağa sürer. Kapından beni boş gönderme, bu zelflin eline hüccet ver, aleme rüsva olmamak için bir delil ver diyerek tekrar yalvarır. Bunun üzerine bir melek Divane Derviş'in eline, üzeri ak yazıyla yazılmış bir yeşil kağıt verir. Divane Derviş bu kağıdı alıp Hakk'ın nuruna karışarak yola revan olur. Üç gün gibi kısa sürede kervana yetişir. Kervandaki hacılar onu karşılarında görünce şaşkınlıklarını gizleyemezler. Divane Derviş hüccetini çıkarıp hacılara gösterir. Bu olay karşısında hacılar ağlaşırlar, Divane Derviş'in Allah'ın sevdiği velî kullarından biri olduğu kanaatine varırlar. İçlerinden birisi Divane Derviş'i sahiplenip, oğul edinir. Hücceti onun için korur, bir hokkada saklar. Böylece kervan gece gündüz geri yoluna devam eder. Bağdat'a yaklaşırlar. Divane Derviş'de bazı sıkıntılı haller görülür. Divane Derviş'in benzi sararıp solmuş, vücudu iyice güçsüz duruma düşmüştür. Yaşadıklarının tesirinden yiyemez içemez duruma gelmiş, gündün güne erimiştir. Bu hal üzre Derviş, Allah'na onu bu fâni âlemde bırakmayıp kendisine mukarreb kılması için sürekli dualarda bulunur. Bağdat'a vardıklarında güneş gibi olan yüzü artık iyice solmuş, bitkin duruma düşmüş ve zayıflamıştır. Vefâtını hissederek babasına vasiyette bulunur. Bu gece öleceğini haber verir. Onu yıkayıp, kefenleyip, namazının kılınmasını ister. Meleklerin namazında hazır bulunacağını haber verir. Eğer sağ salim eve ulaşırlarsa yetim yavrularına kendisinin bakmasını ve onlara babalarından selam iletmesini rica eder. Ardından ruhunu teslim eder. Vefatıyla geceleyin âlem rûşen olur, insanlar ve cinler bu ana şahit olur. Divane Derviş'in bedeni yıkanıp kefenlenir, cenazesi musallaya konur. Melekler, kırklar hep oradadır. Namazının kılınmasıyla birlikte bazı alametler peydâ olur. Divane Derviş, yattığı tabutun içinden göğe yükselir. Bunu gören halk hayretler içinde kalıp şaşkına döner, bazıları mecnun olur. Tüm bu olanların ardından Derviş'in babası yürek acısıyla iyice mecalsizleşir. Ayaklarının üzerinde duramaz halde kervanla birlikte Bağdat'a doğru geri yola koyulur. Gece gündüz oğlunun yasını yaslar ve hacılar da ona eşlik eder. Nihayet

Divane Derviş'in memleketine varırlar. Burada Divane Derviş'in çocukları hacıları karşılar, gözleri babalarını aramaktadır. Fakat bulamazlar ve feryat figan edip ağlaşırlar. Oğlunun vasiyeti üzerine Derviş'in babası geride kalan yetim yavrulara sahip çıkar. Aynı zamanda Derviş'in emaneti olan hücceti de hokkanın içerisine koyarak gözü gibi korur. Ancak birgün olağan dışı bir hadise gerçekleşir. Derviş'in babası, hücceti hokkanın içerisinde bulamaz. Hokka boştur. Gözleri kanlı yaşlarla dolarak harab olmuş bir halde ev ahalisine hücceti niçin aldıklarını sorar. Ev ahalisi de hüccetin kendilerinde olmadığını, onu almadıklarını söylerler. Ertesi gece Divane Derviş'in babası uykusunda bir rüya görür. Rüyasında ona hücceti sahibinin aldığı söylenir. Divane Derviş'in babası bu dehşetli rüyanın tesiriyle uyanıp derinden bir âh getirerek ruhunu Hakk'a teslim eder.

### 3.3.1.2. Hâzâ Mevlüdü'n-Nebiyi 'Aleyhi's-salâtu ve's-Selâm Li-Süleymân Rahmetullâhi 'Aleyh

21b ile 25b sayfaları arasında yer almaktadır. 102 beyitten müteşekkildir. Mesnevi nazım şekliyle, aruzun fâ'ilâtün-fâ'ilâtün-fâ'ilün kalıbında yazılmıştır. Müellifi, Süleyman Çelebi'dir.

Bu mevlidi, günümüze dek ulaşabilmiş diğer mevlid metinlerinden ayran en mühim husus, diğerlerinde yer almayan farklı beyitler içermesidir. Bu durum yeni beyitlerin gün yüzüne çıkarılması bakımından dikkate değerdir. Bununla birlikte Çelebi'ye ait klasik Mevlid metninde yer alan kimi kelimeler elimizdeki nüshada ya müteradifleriyle yahut yerine bambaşka kelimeler getirilip değiştirilerek kullanılmıştır. Türkçe mevlid metinleri ve Süleyman Çelebi üzerine en kapsamlı çalışmayı yapan Necla Pekolcay'ın neşrettiği *Mevlid – Süleyman Çelebi* adlı eser ile elimizdeki metni mukayese ederek beyit ve kelime bazlı farklılıkları dipnotlarda okuyucuların dikkatine sunduk.

Bilindiği gibi XIV ve XV. yüzyıllarda Anadolu sahasında pek çok mesnevi kaleme alınmıştır. Dinî muhtevalı bu mesneviler bilhassa “dâsitân, destân, hikâyât, hikâye” gibi adlanlandırmalarla mevlid metinlerine iliştilerle çöğaltılmış böylelikle her mevlid beraberinde dîni muhtevalı hikemî nitelikte

manzumeleri getirmiş, bu metinler de halk tarafından ilgiyle okunmuştur. Çalışmamıza konu edindiğimiz mecmuada yer alan Süleyman Çelebi'nin mevlid metninin evveline iliştilmiş müellifini tespit edemediğimiz “Hikâyet-i Dervîş-i Dîvâne” başlıklı mesnevi de bunlardan birisidir.

Mevlid metnine gelindiğinde Çelebi; Hz. Peygamber'in doğumu ve doğumu esnasında gelişen mucizevî olayları, mîraca yükselme hadisesini, Hz. Peygamber'in göğün katları arasında yaptığı gezintiyi, Allah ile arasında geçen konuşmasını anlatmış, sonra tekrar yeryüzüne inişinden bahsederek dua kısmıyla manzumesini bitirmiştir.

### 3.3.1.3. Fî Beyân-ı Vefât-ı Fâtîmatü'z-Zehrâ Radıyallâhu Teâlâ Anhâ

43b ile 47a sayfaları arasında yer alır. Müellifi belli değildir. 101 beyitten müteşekkildir. Mesnevi nazım biçimiyle, aruzun fâ'ilâtün-fâ'ilâtün-fâ'ilün kalıbında yazılmıştır. Manzumenin sonunda Osman bin Abdülkadir'e ait H.1241 tarihli istinsah kaydı bulunmaktadır. Bu tarih, M.1825/26 yıllarına tekabül etmektedir.

Hz. Muhammed (sav)'in vefatının ardından kızı Hz. Fatma, yemekten içmekten kesilerek gece gündüz durmaksızın gözyaşı döker. Babasının hasretini çekmektedir. Gönlü ona kavuşma arzusuyla doludur. Hz. Peygamber'in olmadığı bir yerde ben ne yaparım düşüncesiyle sürekli feryat figân edip inlemektedir. Ne vakit aralarında sohbet eden kişileri görse, yanlarına giderek onlara Hz. Peygamber'in nerede olduğunu sormaktadır.

Onun bu hallerine şahit olan sahabeler, birgün Hz. Ali'ye gelir ve eşi Hz. Fatma ile konuşmasını, ona nasihatte bulunmasını isterler. Hz. Fatma'ya, Hz. Peygamber'in ağlamakla geri gelmeyeceğini, bu yüzden kendisini böyle harap etmemesi gerektiğini, yaşadığı acıya dayanıp sabretmesi gerektiğini söylemesini isterler. Bunun üzerine Hz. Ali, Hz. Fatma'nın yanına gelerek sahabelerin dediklerini aktarır. Ona Allah'ın takdirine razı olmasını, metanetli olup sabretmesi gerektiğini söyler. Ancak Hz. Ali'nin bu sözleri Hz. Fatma'yı teskin etmez. Hz. Fatma, o yüce Peygamber toprağın altında yatıyorken ben nasıl olur da burada gözyaşı dökmem düşüncesiyle âh u efgânına devam eder. Nihayetinde çektiği acı

ve döktüğü gözyaşlarından, zayıf olan bedeni daha da güçsüzleşerek dermansız hale gelir ve olduğu yere yığılır. Tüm bu olup bitenlere oğulları Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin de gözyaşları eşliğinde şahit olmuşlardır.

Bir süre sonra sakinleşip kendisine gelen Hz. Fatma, Hz. Ali'ye bir talepte bulunur. Ondan kendisi için küçük bir kulübe inşa etmesini, içine de güller saçmasını ister. Buraya “beytü'l-ahzân” adını vereceğini, gözyaşlarını da artık bu kulübede akıtacağını söyler. Hz. Ali, Hz. Fatma'nın bu talebini kabul ederek ona küçük bir kulübe inşa eder. Altı ay boyunca her sabah Hz. Fatma buraya giderek kanlı gözyaşları döker. Birgün Hz. Peygamber, burada Hz. Fatma'ya âyan olur. Ona Allah'ın emriyle artık vâdesinin dolduğunu ve ebedî aleme gelmesi gerektiğini söyler. Bunun üzerine Hz. Fatma, hemen Hz. Peygamber'in kabrine doğru yola koyulur.

Kabri başına geldiğinde feryat figân ederek mübarek toprağına sarılır. Kabrin yanbaşında içini döker; ona duyduğu özlemin haddi aştığını, hicran ateşinin bağırını yaktığını, artık sabredemediğini, kendisine söz geçiremediğini, firkat denizine daldığını, hasret ateşiyle tutuştuğunu, yüreğinin yara bere ile dolduğunu, kederinden takatının kalmadığını, bedeninin incelik hilale döndüğünü, mutluluğun gönlünden gittiğini ve yerini melâlin aldığını, ayrılık kadehinden dolu dolu içtiğini söyler. Kanlı gözyaşları akıtır. Bu sözler üzerine Hz. Peygamber'in kabri titrer. Hz. Fatma kabrin üzerine düşer. Bunun üzerine Hz. Peygamber, “Gözümün nuru merhaba!” hitabıyla Hz. Fatma'ya karşılıklıta bulunur. Akabinde ona, ömür vâdesinin dolduğunu, artık ecel vaktinin geldiğini îrat eder. Rasûlullah'ın bu sözlerinin üzerine Hz. Fatma büyük mutlulukla evine döner. Burada yaşadıklarının gerçek olup olmadığını anlamak için bir yandan kendisini dürter diğer yandan da evin içini ve dışını derleyip toparlamaya girişir. Annelerinin bu hallerine tanıklık eden Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin, endişelenir ve Hz. Fatma'nın yanına gelerek ona bu telaşlı hallerinin sebebini sorarlar. Hz. Fatma ağlayarak birini bir dizine diğerini öbür dizine alır. Onlara vâdesinin dolduğunu, bugünün ömrünün son günü olduğunu, yetim kalacaklarını söyler. Gözlerinden öpüp okşar, yüzünü oğullarının yüzüne sürer. Son kez başlarını yıkayıp saçlarını tarar. Sonra derinden âh edip olduğu yerde ağlamaya durur.

Ardından içeriye Hz. Ali gelir. Hz. Fatma'yı bu halde görünce ona niçin ağladığını sorar. Hz. Fatma bir an sessiz kalır, hiçbir şey söylemez. Hz. Ali, hayretler içerisinde kalarak ona neden bir cevap vermediğini sorar. Bunun üzerine Hz. Fatma; eşine bu dünyada bâkî kılması niyazında bulunarak başından geçen hadiseyi anlatır. Hz. Peygamber'in kendisine ecel vaktinin gelmiş olduğunu haber verdiğini, oğullarını da kendisine emanet ettiğini söyler. Hz. Ali, işittiği bu sözler karşısında dayanamayıp ağlamaya başlar. O gece eşi Hz. Fatma, ruhunu Allah'a teslim edecektir.

Gece olduğunda Hz. Fatma, Cenâb-ı Hak'a canını kolay teslim edebilmesi için münacaatta bulunur. Bunun üzerine bulunduğu yer misk ve anber ve gül suyu kokar, güneş gibi bedeni titreyek ruhunu teslim eder. Evin içi bir anda pür-nûr olup aydınlanır. Hz. Hacer ve Hz. Sare'nin, cümle nebîlerin ruhları o gece meftanın başında hazır bulunurlar. Hz. Ali, Hz. Fatma'nın üzerine varıp gözlerinden oluk oluk kanlı yaşlar döker. Ardından oğullarını çağırır. Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin gelir. Dedelerinin vefatından kısa bir süre sonra annelerinin Hz. Peygamber'e duyduğu hasret ile canını vermiş olması onları çok etkilemiştir. Birbirlerine sarılarak ağlaşırlar.

Hz. Fatma'nın bedeni misk ve anberle buhurlanıp yıkanır. Kefenlenir, saf tutup namazı kılınacaktır. Ancak o sırada Hz. Hasan ile Hüseyin ağlaşarak annelerinin üzerine kapanırlar. İkisi birden yüksek sesle feryad ederek gözlerinden kanlı yaşlar akıtırlar. O sırada Hz. Fatma gözlerini açar ve oğullarını bağrına basarak kucaklar. Bunu gören hâzirûn, mecnûn olur. O gece arş ile felekler titrer, cümle melekler ağlaşır. Bunun üzerine Cenâb-ı Hak katından bir nidâ duyulur. Hz. Ali'ye çocukları annelerinin üzerinden kaldırması gerektiği aksi taktirde feleklerin bu manzara ile parça parça olacağı söylenir. Hz. Ali bunun üzerine Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin'i annelerinin üzerinden kaldırır. Daha sonra ashab-ı güzîn toplanarak cenaze namazı kılınır. Sıra defnedilmeye gelmiştir. Bunun için cenaze, doğrudan Hz. Peygamber'in medfûn olduğu yere götürülür. Hz. Fatma, çok sevdiği babasının yanına defnedilecektir. Hz. Fatma kabre konulacağı esnada mucizevi bir hadise gerçekleşir. Hz. Peygamber, mübarek ellerini kabrin içerisinden çıkarır. Gözümün nuru diyerek kızı Hz. Fatma'ya sarılıp yanına alır.

Artık birbirlerine kavuşmuşlardır. Bu mucizevî hadise karşısında Hz. Ali ile orada bulunanlar hayretler içerisinde kalır. Her biri hadsiz dua ve övgülerde bulunur. Böylece Hz. Fatma, Hz. Peygamber'in yanına defnedilir.

#### 3.3.1.4. Fî Beyân-ı Tevazzu'n-Nebiyi Sallallâhu Teâlâ Aleyhi ve Sellem

47b ile 48b sayfaları arasında yer almaktadır. Müellifi belli değildir. Mesnevi nazım biçimiyle, aruzun mefâ'îlün-mefâ'îlün-fe'ûlün kalıbında yazılmıştır. Şiir; 25 beyitten müteşekkildir.

Birgün Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin, çölde devenin üzerine binmiş hızlı hızlı gider halde Ebû Cehil'in oğlunu görürler. Bunun üzerine Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin koşarak dedeleri Hz. Muhammed'in yanına gelirler. Gördükleri manzarayı heyecanla aktarırlar. Kendilerinin üzerine binip mutlu olacakları bir deveye sahip olmadıkları için çok üzgün olduklarını ifade ederler. Hz. Peygamber, torunlarının bu mahzun hallerine dayanamaz. Yüce bir alçakgönüllülük göstererek kendisinin onlar için deve olabileceğini söyler. İki torununu da omuzlarına alıp yürümeye başlar. Torunları devenin hızlı hızlı yürüdüğünü ve yürürken de iki yana bakarak “af” şeklinde sesler çıkardığını söylerler. Bunun üzerine Hz. Peygamber torunlarının dediği gibi sağına ve soluna baktığı sırada “af” demeye başlar. Bu anda Cebrail (as) buldukları mahalle vâsıl olur. Hz. Peygamber'in büyük bir tevazu ile torunlarını eğlendirmek için deve taklidi yapması Hak teala katında makbul bir davranış olmuştur. Cebrail (as), Hz. Peygamber'e Allah'ın selamını iletir. Hak katından bir müjde getirmiştir. Buna göre Hz. Peygamber sağına “af!” dediği zaman ümmetinin yarısının günahları bağışlanmış, soluna “af!” dediği zaman da ümmetinin diğer yarısının günahları bağışlanmış olacaktır. Eğer bir kez daha “af!” derse kafirler ateş azabından kurtulacaktır. Hz. Peygamber bunu işitince edeb ederek susar. Şair şiirini, “hulk-ı ahsen” olan Hz. Peygamber'in yüce ahlâkına ulaşmak için ârif olup iki cihanı da feda etmek gerektiğini ifade ederek sonlandırır.

### 3.3.1.5. Fî Beyân-ı Ziyâfet-i Osman Bin Affân ve Fâtımatü'z-Zehrâ

48b ile 50a sayfaları arasında yer almaktadır. Müellifi belli değildir. 57 beyitten müteşekkildir. İlk 41 beyit, mesnevi nazım biçimiyle aruzun mefâ'îlün-mefâ'îlün-fe'ülün kalıbında yazılmıştır. 43. beyit itibarıyla *eyle* redifli bir gazele başlanmıştır. Bir manzume içerisinde iki farklı nazım şeklinin -vezinde değişikliğe gidilmeksizin- bir arada kullanılması söz konusu manzume için dikkate değer bir husustur.

Birgün Hz. Osman, Hz. Peygamber'in yanına gelerek onu ve aralarında Hz. Ali'nin de bulunduğu sahabeleri evinde yemek yemeye davet eder. Hz. Peygamber edilen daveti geri çevirmez ve sahabelerle birlikte Hz. Osman'ın evine doğru yola çıkarlar. Hz. Osman, yolda giderken Hz. Peygamber'in her attığı adımı saymaktadır. Bu durumu fark eden Hz. Peygamber, Hz. Osman'a niçin adımlarını saydığını sorar. Hz. Osman da her attığı adıma karşılık kendisinin bir köleyi âzâd ettiğini söyler. Davet biter, herkes evine dağılır. Hz. Ali de evine melûl bir halde döner. Eve geldiğinde Hz. Fatma'ya Hz. Osman'ın verdiği davetten söz eder. Hz. Osman'ın Hz. Peygamber'in her adımına karşılık bir köleyi azad ettiğini anlatır. Bunun üzerine Hz. Peygamber'i kendi hanelerine davet etmek istediğini, böylelikle tıpkı Hz. Osman gibi köle azad edebileceklerini söyler. Hz. Fatma bu teklifi kabul eder ancak evlerinde Hz. Peygamber ve ashabına ikram edecek, onları ağırlayacak bollukta yiyecek yoktur. Bunun üzerine Hz. Ali, Hz. Fatma'ya Hz. Peygamber'e sunacak yemeklerinin olmadığını, onlara ne yedirebileceklerini sorar. Hz. Fatma'da endişelenmemesini, Hz. Muhammed'in Allah'ın habîbi olduğunu, mutlaka Hak teâlâ'nın ona ikramda bulunacağını ve onu doyuracağını söyler. Hz. Ali, mutlulukla evinden çıkar, Hz. Peygamber'in yanına varır. Hz. Fatma'nın bugün onu evlerine davet ettiğini söyler. Hz. Peygamber de Hz. Ali'ye bu davete ashabıyla birlikte katılmasının sorun olup olmayacağı sorar. Hz. Ali hep birlikte bekledikleri yanıtını verince Hz. Fatma'nın evine doğru yola koyulurlar. Sahabelerle birlikte eve varırlar. İçeriye girerek otururlar. O sırada Hz. Fatma, kimsenin bulunmadığı başka bir odaya geçerek halvete çekilir. Burada Hak teâlâ'ya niyazda bulunur. Zayıf, âciz ve garip bir kul olduğunu, habîbine ikram edecek yiyeceğinin bulunmadığını, esas kerem

sahibinin yalnız Kendisi olduğunu bu yüzden O'ndan nimet ikram etmesini dilediğini söyler. Hak teâlâ Hz. Fatma'nın bu duasına icabet eder. Ateş üzerine bir çömlek kap koymasını ister. Bunun üzerine Hz. Fatma, hemen ateş üzerine çömlekten bir kap yerleştirir. Daha sonra Hak teâlâ o kabın içine cennet nimetlerinden oluşan yiyecekler halk eder. Hz. Fatma çömleği alıp konuklarının önüne koyar. Herkes o çömlekten yiyip karnını doyurur. Hz. Peygamber bu çömleğin sırrını ashaba sorar. Ashab, onca kişinin bir kaptan yiyip doymasındaki hikmeti bilemez, çömleğin sırrını anlayamadıklarını söylerler. Hz. Peygamber de çömlekteki yiyeceklerin Cenâb-ı Hak katından gönderilmiş cennet nimetlerinden olduğunu söyler. Bunun üzerine Hz. Fatma tekrar halvete çekilir. Hak teâlâ'ya, habîbi için âzad edebileceği kölesinin olmadığını söyler. Bunun yerine Allah'tan ümmetin günahkâr kullarını bağışlamasını ister. Bunun üzerine Cebrail (as) hâneye teşrif eyler. Hz. Peygamber'in yanına gelerek Hz. Fatma'nın münacatını aktarır ve Hak te'âla katından verilen müjdeyi muştular. Eve varıncaya kadar attığı her bir adımına karşılık ümmetinden yüz bin erkek ve yüz bin kadının ateşten azad edildiğini söyler.

Mesnevi burada sonlanır. Şair dua bölümünde; Allah'tan Hz. Peygamber'in yüzü suyu hürmetine ümmetin günahlarını bağışlanmasını, nefis ve şeytanın elinden inananları korumasını dileyerek manzumesini bitirir.

### 3.3.2. NASİHAT-NÂMELER

Dinî tasavvufî Türk edebiyatının manzum-mensur hemen hemen bütün ürünlerine hâkim olan ortak bir öğütlenme tavrı vardır. Bu eserler tâlimî bir gâye ile kaleme alınır. Şairlerin ferd ve toplumu; ahlâkî olgunluğa erişirme, iyiyi ve doğruyu tavsiye ederek yol gösterme, yanlış davranış ve hatalardan sakındırma düşünceleri ile dünya düzenindeki kötü gidişata yön vermek istemeleri, manzum ve mensur müstakil pek çok nasihat-nâmenin kaleme alınmasına vesile olmuştur. Böylelikle *“Çoğunluğu ve önde gelen temsilcileri şeyh/pir konumundaki*

*mutasavvıflar olan tekke şairleri, gündelik hayatlarında kesintisiz sürdürdükleri vaaz ve nasihat faaliyetlerini yazdıkları edebî eserlere de taşımışlardır.*"<sup>35</sup>

Farsça'daki karşılığı öğüt kitabı manasına gelen "pend-nâme" olan nasihat-nâme, Arapça "n ş ħ" (نصح) sülâsî masterından türemiş bir kelimedir. Edebî ıstılah manası; "*Fert ve toplumu eğitmek, devlette dirlik ve düzenliği sağlamak amacıyla yazılan eserlerin genel adı.*"<sup>36</sup> olarak kaynaklarda yer almaktadır. Klasik Türk Edebiyatındaki ilk nasihatname, siyasî nitelikte öğütler ihtiva eden Yûsuf Has Hâcib'in *Kutdagu Bilig* adlı mesnevi nazım şekliyle kaleme aldığı eseridir. Umumiyetle mesnevi ve kaside nazım şekliyle kaleme alınan nasihat-nâmeler olduğu gibi musammat formunda yazılmış nasihat-nâmelerin de var olduğu da bilinmektedir. Musammat; bir edebiyat terimi olarak en az 3 ya da 10 ve daha çok mısralı bendlerin bir araya gelmesiyle oluşan nazım şekillerine verilen genel ad olmakla birlikte, her beyit ikiye bölündüğünde mısra öbeklerinin başı ve sonu birbiriyle kafiyeli olan gazel ve kaside nazım şekillerine de musammat denmiştir. "*Bu yolla yazılmış kaside ve gazeller, daha sanatkârane olup her bir beyit dörtlük şeklinde de okunabilir. Bu tür manzumelerde iki eşit parçaya ayrılabilen arûz kalıpları kullanılır.*"<sup>37</sup> Sanat endişesiyle yazılmış şiiirlerdir. Çalışmamıza konu olan mecmua içerisinde biri Niyazî-i Mısrî, diğeri Yahyâzâde/Şeyhoğlu'na ait olmak üzere toplamda iki adet musammat kaside formunda yazılmış manzum nasihat-nâme bulunmaktadır. Tâlimi maksatlarla kaleme alınan nasihat-nâme gibi dinî tasavvufî eserlerin sanatsal çaba gerektiren musammat şiiir tekniğiyle kaleme alınmış olması, bizim alışlageldiğimiz dinî tasavvufî şiiir kalıbının dışına çıkıldığını göstermesi bakımından dikkate değerdir.

### 3.3.2.1. Yahyâzâde'nin Erler ve Avratlar İçün Nasîhatıdır

11b ile 18a sayfaları arasında yer almaktadır. 101 beyitten müteşekkildir. Müellifi, Yahyâzâde'dir. İlk 99 beyit kaside nazım biçimi ile son üç beyit ise mesnevi nazım biçimi ile kaleme alınmıştır.

<sup>35</sup> Erman Artun, "Dinî Tasavvufî Halk Edebiyatında Üslup", *Dinî-Tasavvufî Halk Edebiyatı Metin Tahlilleri*, Karahan Yayınları, Adana 2011, s.32.

<sup>36</sup> İskender Pala, "Nasihatnâme", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C.32, İstanbul 2006, ss. 409-410.

<sup>37</sup> İskender Pala, *age.*, "Musammat", s. 336.

Şiirin ilk 98 beyiti iç kafiyeli bir şekilde musammat kaside formunda yazılmıştır. Musammat bir edebiyat terimi olarak; “Dört “mefâilün” veya dört “müstefilün” gibi kolayca ikiye ayrılabilir vezinlerle yazılıp mısra ortalarındaki iç kâfiyelerden dolayı dört mısralı bentler hâline de getirilebilecek beyitlerden meydana gelen nazım türü”<sup>38</sup> nün adıdır. Son üç beyitinde musammat kaside formunun dışına çıkmıştır.

Nasihât-nâmenin ilk 98 beyiti aruzun mefâ’îlün-mefâ’îlün-mefâ’îlün-mefâ’îlün kalıbı ile son üç beyit ise aruzun fâ’ilâtün-fâ’ilâtün-fâ’ilün kalıbıyla yazılmıştır. Tâlimî nitelikteki bu manzume, her ne kadar aruz kalıpları ile yazılmış olsa da bedî bir gaye ve belâgat endişesi taşımadığından, bünyesinde vezin kusurları barındırmaktadır.

Söz konusu eser mesnevi nazım şekliyle yazılmış olmasa bile bir olayı tahkiye etmesi ve okuyanı eğitme, bilgilendirme amacı gütmesi bakımından XIV. ve XV. yüzyıllarda Anadolu’da kaleme alınan dîni muhtevalı didaktik mesnevilere oldukça benzemektedir.

Manzumenin iki farklı yerinde şairin mahlası yer almaktadır. 89. beyitte şairin mahlası Şeyhî olarak, 98. beyitte ise Yahyâ oğlu, başlıkta ise Yahyâzâde olarak geçmektedir. Manzumenin sonunda El-hac Osman ibn-i Abdulkadir ibn-i Muhammed’e ait H.1241 tarihli bir istinsah kaydı bulunmaktadır. Bu tarih miladi 1825/26 tarihlerine tekâbül etmektedir.

Söz konusu manzumenin çeşitli kütüphanelerde manzum ve mensur kopyaları bulunmaktadır. Çorum Hasan Paşa İl Halk Kütüphanesi Nu:3206 ve Talha Dilben’in şahsî koleksiyonunda yer alan manzum iki kopyanın yanı sıra Milli Kütüphane, Ankara Adnan Ötüken İl Halk Kütüphanesi Koleksiyonu, 06 Hk 149/2 yer numarasında ve Millî Kütüphane, 06 Mil Yz A 3531/1 yer numarasında *Hikâyet-i Avred* başlığı altında eserin mensur kopyaları bulunmaktadır.

Manzumenin Çorum Hasan Paşa İl Halk Kütüphanesi’nde yer alan manzum kopyası, “Erin Avrat Üzerindeki Hukuku” başlığını taşımaktadır. Manzume bir risalenin içerisinde yer almaktadır. Söz konusu risalede, manzum metnin hemen

<sup>38</sup> İlhan Ayverdi, “Musammat”, *Misalli Büyük Türkçe Sözlük*, İstanbul 2011, s.2177.

peşinde şiirin mensur bir kopyası da bulunmaktadır. Çalışmamızda, bu nüshadaki manzum kopya ile elimizdeki mecmuada yer alan metni mukayese ederek aradaki farklılıkları dipnotlarda gösterdik.

Mesnevi; Hz. Ali İbn-i Ebî Tâlib'den rivayetle aktarılır. Birgün Hz. Peygamber ve Hz. Ali'nin bir arada buldukları bir meclise evlenmek niyetinde olan bir kadın gelir. Kadın, Hz. Peygamber'e evlilikte kadın ve erkeğin birbiri üzerindeki haklarını ve bu evlilikten doğan sevabı sorar. Hz. Peygamber de erkeğin kadın üzerinde pek çok hakkının bulunduğunu, bu haklara riayet etmediği takdirde kadının ahirette çeşitli şekillerde cezalandırılacağını söyler. Öncelikle erkeğin halini sormak gerektiğini, onun giyimine özen göstermek gerektiğini, erkek eşini yanına davet ettiğinde hemen gitmek gerektiğini, aksi takdirde kadına muradının verilmeyeceğini söyler. Erkeğin söküğünü dikmek gerektiğini, kir ve bitinden erkeği arındırmak gerektiğini aksi takdirde cennette hulle denilen cennet elbisesine sahip olunamayacağını, erkeğini kötü sözlerle azarlayan kadınların, cehennemde zebaniler tarafından yüzünün eğileceğini dile getirir. Erkeğine karşı yüzünü eğen kadına ukbâda cennetin nasip edilmeyeceğini, namazı terk edip cima' eden kadın ile erkeğe kırk günah yazılacağını ve ellerine “Şu cehennem sizin!” diyerek berât verileceğini, gusl ettiği yerlerin kirinin kıyamette şikayetçi olacağını söyler. Namazdan sonra erkeğine dua etmeyen kadının namazının kabul olmayacağını, eşinden izinsiz dışarıya üç adım atan kadının ahirette sırat üzerinde ayağının sağlam durmayacağını, kadının erkeğin haberi olmadan ona ait bir malı başkasına vermesinin ihanet olduğunu, cehennemde zebanilerin bu kadını asacağını elini makas ile kesip eziyet edeceklerini bildirir. Zina yapıp çocuk doğuran bir kadının doğurduğu çocuğu ile birlikte cehennemdeki köpeklerle atılacağını, ateşten tabutlara konulacağını, tiksindirici bir kokuya sahip olacağını ve bu kötü kokusuna yetmiş mil uzaklıktaki cin ve insanın bile dayanamayacağını söyler. Sokakta durmadan gıybet edip yalan söyleyen kadınların yerinin cehennem dibi olduğunu ve daimi azıklarının domuz eti olduğunu îrat eder. Eşinin izni olmadan çalgılı düğüne giden ve o düğünde çalgı çalana bir akçe veren kadının bu günaha ortak olduğunu, annesi ile Kabe'nin kapısına giderse yetmiş defa babasıyla zina etmiş gibi olacağını, bu durumda mahşer günü eşinin her biri Kaf Dağı boyunda yetmiş bin boynuzunun olacağını ve her birinin yetmiş

çatalcığının olacağını, her çatalcığın da dirsekten orta parmak ucuna kadar yetmiş zirâ' boyunda olacağını, deyyûs adı verilen cehennem köpeklerinden her birinin bunların birini çekeceğini dile getirir. Eşine lanet okuyan kadının hiç bir dileğinin kabul olmayacağını, bütün meleklerin o kadına lanet okuyacağını, bir erkeğin kanayan yarasını tedavi maksadıyla yalayan, oradaki cerahati ağzında tutan ve bu kanayan yarayı saran kadının ancak üzerindeki hakkı yerine getirebilmiş olacağını ifade eder. Daima eşini azarlayan kadının getirdiği salavatlara rağmen Hz. Peygamber ümmetinden sayılmayacağını söyler. Ardından miraç gecesi cehennemde gördüğü kadın topluluklarının ahvalini anlatır. Cehennemde saçından asılmış, dudakları kesilmiş, dilleri göğüslerine kadar uzamış kadınların olduğunu, akrep ve yılanların bu kişilere üşüştüğünü bu kişilerin de eşinden izinsiz dışarı çıkan, eşini azarlayan kadınlar olduğunu söyler. Bir erkek ve bir kadının karşılaşp birbirlerine imanı sordukları zaman; yalnız bir tarafın bilip açıklayamadığı, yahut ikisinin de bilemediği durumda nikahlarının sahih olmayacağını, birbirlerine hiç bu suali sormayanlar için de bu durumun geçerli olduğunu, dinlerinin Allah katında kabul edilmeyeceğini, boğazladıklarının yenmeyeceğini, namazlarının ve nikahlarının olmayacağını, cima' eyleseler bunun zina olmuş olacağını söyler. Hz. Peygamber'in bu sözlerini işiten kadın, evliliğin çok zor olduğunu, artık bir ere varmak istemediğini, kendisine bir zevc gerekmediğini söyler. Bunun üzerine Hz. Peygamber, ere varmanın bundan büyük sevaplarının olduğunu, bir ere varmayan kadının dünya ve ahirette hiçbir işinin rast gitmeyeceğini söyler. Akabinde evlenmenin müsbet taraflarını sıralar. Bir kadının eşine her zaman sevgi dolu olmasının faziletli olduğunu, kadının eşinin yüzüne gülümsemesiyle her ikisine de 10'ar hasenat nasip edileceğini, eşler birbirine sarıldığında Allah'ın onlara 20 hasenat vereceğini, cima' eylediklerinde 40 hasenat kazanacaklarını, gusl eydiklerinde damlayan bir damla karşılığında Allah'ın 70 bin melek yarattığını, o 70 bin meleklerin kıyamet günü saf saf olup o kişiler için tesbih edeceğini, eşinden hamile kalan kadına Allah'ın binlerce sevap bahşedeceğini, bu kişinin itikafa girip bin yıl ibadet yapmış kimse gibi kabul edileceğini, nefis ve gûnahtan arındırılacağını, Allah'ın bu kişiye "Velî kulum!" hitabında bulunacağını, bu kişinin keramet göstermede Havva validemize benzediğini, bütün bu zikredilenleri bilmeyen kişilerin saadeti kendi eleriyle yabana attığını, bebek

doğururken şehid olan kadının o an direk cennete gireceğinde şüphe olmadığını, gazilerin bu sevabı bulamadığını, şehidlerde dahi kadındaki bu faziletin olmadığını, ayakta duran eşine su veren kadının; eşinin her yudumuna bir yıl oruç tutmuş gibi kabul edileceğini, eşi tarafından çağrıldığında “Buyur sultanım!” diyerek karşılıklıta bulunan kadına Allah tarafından bin hac yapmış sevabı verileceğini, eşinin ayakkabısını çeviren kadının günahattan arınıp bir şeyh yolunu tutmuş kimse gibi olacağını, bin altın sadaka vermiş kadınlardan olacağını, içten bir tevazu ile eşine “Allah senden hoşnut olsun” diyen kadından Allah’ın hoşnut olacağını, o kadının sapkınlıktan kurtulacağını ve altmış yıl ibadet etmişten daha fazla fazilet kazanacağını, eşinin sertliğine sabreden kadının Hz. Ayşe sevabı kazanacağını, karısının sertliğine ve yamanlığına sabr eden erkeğin Hz. Eyyûb (as) sevabı kazanacağını, erkeğinin başını yıkayan kadının Cenâb-ı Hak uğruna yapılan yetmiş savaşa gitmekten, orada bulunmaktan ve şehid olmaktan sevabının daha ziyâde olacağını söyler. Ardından Hz. Peygamber’in kızı Hz. Fatma’ya olan nasihatlerini rivayet etmeye başlar. Rivayete göre Hz. Peygamber kızı Hz. Fatma’ya, Allah’ın “İnsana secde edin!” buyurmadığını şayet böyle buyurmuş olsaydı onu da “Erkeklere secde edin!” diye emredeceğini, erkeklerin hakkını bilerek ölen kişiye kabirde sorgu meleklerinin önce imanından, sonra namazından son olarak da erkeğin haklarından sual edeceklerini, sorulara cevap veremeyenlere ucu ateşli topuz ile vurulacağını, cehennem kapıları açıldığında dışarı ateşler saçıldığını ve köpekler, akrepler ve yıllanların ileri üşüştüğünü, o kişiyi sıkarak “bu yaptığın amelin” diyeceklerini, kıyamet gününde kanını emip etini yiyeceklerini, eşini suçsuz yere azarlayıp döven erkeğe sabreden kadının kabahatinin olmadığını, mahşer günü eşini şikayet eden kadıncağızın haline kendisinin de vakıf olacağını ve bu erkekten kendisinin dahi davacı olacağını söyler. Ardından bazı rivayetlere göre kadının şu dört kötülükten birini yaparsa; öncelikle yıkanmayıp cünüplükten arınmazsa, namazı terk edip kılmazsa, eşinden izinsiz dışarıda yürürse, eşi davet ettiği halde döşeğe gelmezse, bu kadını azarlayıp dövmenin vacip olduğunu, bunlar haricindeki kusurları tenzih edip az az tenbihle bulunmak gerektiğini, tenbihleri tutmazsa kabahatin erkekte olmadığını, bu sözlerin Hz. Peygamber’in hadisi olduğunu söyleyip, kendisinin bir şeyhe intisap ettikten sonra bu hadisi görüp kağıt kalemi alıp feraset düşüncesiyle ilim

deryasına daldığını, derd ile çalışarak bu şiiri nazmettiğini söyler. Ardından Hakk'a elini açıp sırât-ı mustakîmi göstermesini, şeytanın hilelerine karşı meded ve yardım dilediğini, imanı koruyup mezarda yoldaş eylemesini, kıyamette Hz. Peygamber'in şefaatinin nasip etmesini, cemalini görmeyi, Hz. Peygamber'in yakınındaki bir makamda bulunmayı, hakir ve günahkar olduğunu, ona karşı layıkıyla itaat edememesine karşın bu sözlerin gönlünden sâdır olduğu, dualarını kabul etmesini diler. Sonunda gece gündüz tefekkür kılarak yüz bir beyit halinde bu şiiri tamamladığını, okuyanın, dinleyenin, yazanın mahşer gününde rahmetle yargılanmasını, yadigar olmak ve dua almak için bu şiiri yazdığını, okuyanın, dinleyenin yazanın cehennemden azad olmasını dileyerek şiirini bitirir.Hz. Peygamber'i dikkatle dinleyen kadın evlenmenin oldukça zor olduğunu ifade ederek evlenmekten vazgeçtiğini söyler. Bunun üzerine Hz. Peygamber tüm bunların yanında evlilik ile birlikte kişiye pek çok sevap kapılarının da açılacağını söyler ve tek tek anlatmaya başlar.

### 3.3.2.2. Niyâzî Efendi'nin Nasihat-nâmesidir Rahmetullâhi Aleyh

18b ile 20b sayfaları arasında yer almaktadır. Müellifi Niyâzî Mısrî'dir. Musammât kaside formunda teşekkül etmiş bir nasihat-nâmedir. Vezni; mefâ'îlün-mefâ'îlün-mefâ'îlün-mefâ'îlün dür. Niyâzî-i Mısrî'nin nasihat-nâme başlığı taşıyan bu manzumesi çalışmamıza konu olan mecmuada 35 beyittir.

Dr. Kenan Erdoğan; *Niyazî –i Mısrî, Hayatı, Edebi Kişiliği, Eserleri ve Divanı (Tenkitli Metin)* adlı neşrinde, Mısrî'ye ait 74 adet divan nüshası tespit ettiğini, bunların hepsinde söz konusu şiirin 7 beyitten oluştuğunu ancak Süleymaniye Kütüphanesi Halet Efendi Koleksiyonu 682/1'e kayıtlı nüshada bu şiirin 31 beyitten müteşekkil olduğunu ifade etmiştir<sup>39</sup>. Mustafa Tatçı'nın *Niyâzî – i Mısrî-i Halvetî – Divan-ı İlahiyat* adlı çalışmasında da söz konusu manzume 139. sırada yer almakla birlikte 7 beyittir.<sup>40</sup>

<sup>39</sup> Kenan Erdoğan, *Niyazî –i Mısrî, Hayatı, Edebi Kişiliği, Eserleri ve Divanı (Tenkitli Metin)*, Akçağ Yayınları, Ankara 1998, s. 158-159.

<sup>40</sup> Mustafa Tatçı , *Niyazî –i Mısrî Halvetî, Dîvân-ı İlahiyât*, H Yayınları, İstanbul 2015, s. 497-498.

Mevcut mecmuada 35 beyitten müteşekkil olan bu manzumenin son 3 beyiti<sup>41</sup>, ulaşabildiğimiz Süleymaniye Kütüphanesi Halet Efendi Koleksiyonu 682/1'e kayıtlı divan nüshasında bulunmamaktadır. Söz konusu şiir mezkûr nüshada "Fî Kâafiyeti'l-Nûn ve Li-Eyzan" başlığı altında yer almaktadır. Bununla birlikte şiirde nüsha farklılıklarından ileri gelen çeşitli değişiklikler söz konusudur. Süleymaniye Kütüphanesi Halet Efendi Koleksiyonu'nda yer alan nüsha ile elimizdeki mecmuada yer alan nasihat-nâme'yi karşılaştırarak tespit ettiğimiz farklılıkları, transkripsiyonlu metni verirken dipnotlarda belirttik.

Şair, söz konusu manzumeye dünyayı gurbet diyarı olarak niteleyip insanın burada esir kaldığını dile getirerek başlar. Daha sonra kişinin gaflet örtüsü içerisinde yattığını ve gözü açıp gaflet perdesini kaldırmak gerektiğini ifade eder. Ardından insanın gönlünü tamamen dünyaya kaptırıp mecnûn olmuş olduğunu, kafesteki tûtî kuşuna şeker verildiği halde onun orada durmak istemeyip çırpındığını , dünya denilen bu zindana giren insanın burada durmak istemesine hayret ettiğini söyler. Gaflet uykusunda olup Azrail gelince uyanan insanın düşkün bir halde olacağını, henüz vakit varken pişman olmamak için bu derdin çaresini istemek gerektiğini aktarır. Ardından insanın kalbinin kararmış olduğunu, gönlünün taştan katı olduğunu ve hiçbir öğüdün ona kâr etmediğini dile getirir. Her işine hile katan, namazını kılmayıp yatan kişinin cezasını bulacağını, eninde sonunda kara toprağa girip yılan ve akreplerin bu kişiyi sokacağını, yapıp ettiklerinin cezasını böyle bulacağını söyler. İnsanın aslının toprak olduğunu, dinden uzaklaşan insana cennet yolunun uzak olacağını, insanın camiilere girip beş vakit namaz kılmadan müslümanlığı bilmez halde ; mazlumları döver, kendini över ve gösterişli kürkleri giyerken toprak altına gireceğini dile getirir. Kişinin haram ve helal olarak yığıdığı bütün malları bırakıp gideceğini, ipekli kumaşlara

---

<sup>41</sup> Cümle köyler olmuş vîrân 'ibret alsın bunu gören  
Yüksek sarâylarda tûran turâb oldu bilüñ insân

Görürken görmeyen gözler kitâb dağı toğrı sözler  
Gün yüzi görmeyen yüzler turâb oldu biliñ insân

Niyâzî didi Qurân hâkdır bu dünyâda mişlî yokdur  
Cehennem 'azâbı hâkdır geliñ öğüt alıñ insân

bürünen insanın nihayetinde kefene gireceğini söyler. İnsana ecelinin en verimli çağında geleceğini, ardında evini ve ağlayan anne babasını koyup gideceğini dile getirir. İnsanın eceli geldiğinde gözlerindeki ferin gideceğini, kara toprağın insanı yutacağını, ölümü hiç anmayıp dünya nimetlerine doyamayan, sıradan bir ata dahi binemeyen insanın nihayetinde kara tabutlara gireceğini hatırlatır. Akabinde dünyanın fânî olduğunu, kimseye de kalmayacağını söyler. İnsanın bir katre meniden yaratıldığını, dinimizin İslam dini olduğunu, hesap günü geldiğinde “Yazıklar olsun bana!” diyerek kişinin hayıflanacağını dile getirir. Âlimler yerine zalimleri seven insanın ettiği zulümlere karşılık cezasını bulacağını, yetim malı yerken, eşi ve dostu ölürken gülen kişinin ölüm meleği Azrâil geldiği zaman gözlerinin yaşlarla dolacağını, bu yüzden derhal bu fiillerin terk edilmesi gerektiğini öğütler. Münker ve nekîr meleklerinin kabirde kişiye dininden ve imanından soracağını, insanın bu sorulara hayıflanacağını, bu dünyaya gönül vermemek gerektiğini, ilim öğrenmek gerektiğini, yolunu bilmeyip yanlış yerlere giden, başını taşlara vuran cahil kişinin yularını şeytanın tuttuğunu beyan eder. İnsanın öleceğini bildiği halde mal biriktirdiğini, bu malları toplamak için canını heder ettiğini fakat dinini öğrenmek için hiç çaba sarfetmediğini dile getirir. İnsanın dünya nimetlerine gönül verip saraylar yapmak istediğini fakat bugün ölüm sırasının ona geldiğini söyler. Ardında yığıldığı malları bırakıp giden kimsenin vefatına bazı yakınlarının sevineceğini, bazılarının ağlayacağını, bazılarının ise bıraktığı bu malları sayacağını aktarır. Heveslerine yenilen insanın ahvaline gece gündüz ağlaması gerektiğini, bugün ağlayan kişinin yarın ahirette güleceğini söyler. Kişinin ibret gözü ile civarındaki vîran olmuş yerlere bakması gerektiğini, yüksek saraylarda oturanların dahi toprak olduğunu, henüz görüyor iken Kitap’daki (Kur’an-ı Kerîm) doğru sözlere (ayetlere) bakmayan gözlerin toprak olacağını, Kur’an-ı Kerîm’in benzerinin bulunmadığını, onun hak olduğunu, cehennem azabının da gerçek olduğunu insanların bunlardan öğüt alması gerektiğini ifade eder. Şair, Allah teâlâdan rahmet niyâzında bulunarak manzumesini sonlandırır.

### 3.3.3. SALAVÂT-I ŞERÎF

21a'da yer almaktadır. Müellifi belli değildir. Altı satırdan müteşekkil mensur bir salavât-ı şerîf dir. Allah'ın sevgilisi, ceza gününün şefaathçisi, insanların ve cinlerin peygamberi, İmâm'ü-l Haremeyn ve Cedd'ü-l Hasaneyn olan Hz. Muhammed'e salât u selâm getirilmektedir.

### 3.3.4. İLAHİLER

Klasik edebiyatımızda “*Mûsikîşinas şairlerin varlığı, şiirin bünyesinde barındırdığı kelimelerin müzikalitesi ve aruzun doğasında var olan âhenk*”<sup>42</sup> şiir ve mûsikîyi birbirinin mütemmim iki cüzü olarak kabul etmemizi mümkün kılmaktadır. Bu bağlamda divanlar ve mecmualar güfte varlığımızı muhafaza eden mühim kaynaklar arasındadır.

Arapça “*ilah*” (الله) kelimesine nispet ekinin eklenmesiyle türeyen ilâhî; edebî ıstılah manası olarak sözlükte “*Mutasavvıf şairler tarafından dinî konularda ve Tanrı'yı övmek, O'na yalvarmak için yazılan şiirler*”<sup>43</sup> olarak geçmektedir. İlahiler, umumiyetle dergâh ve tekkelerde belli bir makam eşliğinde okunan manzum eserlerdir. Her tarikate göre farklı isimlerle anılan ilahîler; mevlevî tekkelerinde *âyin*, Halvetî tekkelerinde *durak*, Gülşenî tekkelerinde *tapuğ*, Alevî ve Bektâşî tekkelerinde ise *nefes* olarak adlandırılmış, bunlar haricindeki başka tekkelerde ise *cumhur* nâmıyla anılarak terennüm edilmiştir.<sup>44</sup>

Bilhassa mutasavvıf şairlerce başvuru olan bu tür; aruz ve hece ile dörtlük ya da beyitler halinde yazılabilmektedir. Dörtlükler halinde yazılan ilahilerin kafiyelenişi koşma tarzında, beyit ile yazılan ilahilerin kafiyelenişi ise gazel tarzında olmaktadır.<sup>45</sup> Bu nedenle kimi araştırmacılar ilâhiyi halk edebiyatına bağlı bir nazım türü olarak ele almış, kimileri ise tasavvuf edebiyatına dahil bir ürün olarak bu türü incelemeye tâbi tutmuşlardır.

<sup>42</sup> Ayşe Yıldız, “Nedim’in Murabbalarından Hareketle Edebiyat ve Müzik İlişisini Yeniden Düşünmek”, *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları XIV: Divandan Nağmeler: Farklı Boyutlarıyla Edebiyat-Mûsikî İlişkileri*, Klasik Yayınları, İstanbul 2019, s.239.

<sup>43</sup> İskender Pala, “İlâhî”, *Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü*, İstanbul 2012, Kapı Yayınları, s.229.

<sup>44</sup> Tâhir-ül Melevî, “İlâhî”, *Edebiyat Lüğatı*, (haz.:Kemal Edip Kürkcüoğlu, Enderun Kitabevi, İstanbul 1973, s.62.

<sup>45</sup>Bkz. Mustafa İsmet Uzun, “İlâhî”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C. 22, Ankara 2000, s.64-68.

Çalışmamıza konu olan mecmuada 26a ile 30a sayfaları arasında toplamda 13 adet ilahi bulunmaktadır. Bu ilahilerden kimileri bestelenmeye namzet şekilde mecmuada yerini almıştır. Mecmua içerisinde yer alan bütün ilahileri muhtelif kaynaklarda tespit ettiğimiz kopyalarıyla mukayese ederek transkripsiyonlu metni verirken farklılıkları dipnotlarda belirttik.

Söz konusu mecmuada Yûnus Emre ve Âşık Yûnus'a ait ilahiler de vardır.

Mecmua içerisinde yer alan 4 ilahide Yûnus mahlası bulunmaktadır.<sup>46</sup> Bu yekûnda yer alan ancak Yûnus Emre ve Âşık Yûnus üzerine yapılan, kapsamlı çalışmalar<sup>47</sup> içerisinde bulunmayan tespit edebildiğimiz 2 adet ilahi vardır.<sup>48</sup> Bu durum; ilahilerin başka Yûnus'lara ait olabileceği ihtimalini doğurmaktadır.

Yûnus mahlasını taşıyan “Tevhîd hoşca nesn'olur” ve “Âlemler müştâk sana” ilahileri Mustafa Tatçı tarafından, Âşık Yûnus'a nispet edilmiştir. Buna ek olarak 28a'da yer alan “Lütfun dileriz mevlâ bizi mahrûm eyleme” ilahisi de Yûnus mahlasını taşıyan ilahiler içindedir. Mustafa Tatçı tarafından Âşık Yûnus'a nispet edilmiştir ancak ilk dörtlük haricinde söz konusu manzume ile mevcut mecmuada yer alan ilahi arasında başka benzerlik söz konusu değildir.

28b'deki “Arayı arayı bulsam izini” ve 29a'daki “Allah nasîb etse varsam/Güzel Ka'betu'l-lâh sana” ilahilerine Prof. Dr. Faruk Kadri Timurtaş'ın Kültür Bakanlığı yayınlarından çıkan *Yûnus Emre Divanı* adlı eserinin “Âşık Yûnus'un Şiirlerinden” bölümündeki “Yunus Emre'nin olmayıp, öbür Yûnus'a (Âşık Yûnus'a) ait olan fakat asırlar boyunca ve bugün Yûnus'un zannedilen şiirlerin en tanınmışları” kısmında yer verdiği şiirler içerisinden ulaştık. Bu ilahiler Mustafa Tatçı'nın *Âşık Yûnus* adlı çalışmasında da bulunmaktadır.

Bunun akabinde mecmuada yer alan ilahilerden ikisi; Yûnus Emre mahlaslıdır. Bu ilahilerden 27b deki “Çalab nûrdan yaratmış” ilahisi, Mustafa Tatçı'nın *Yûnus Emre Divanı Tenkitli Metin* neşri çalışmasında yer almaktadır. Ancak çalışmamıza konu olan metin ile arada azımsanmayacak ölçüde kelime

---

<sup>46</sup>“Tevhîd hoşca nesn'olur”, “Lütfuñ dileriz mevlâ”, “Âlemler müştâk saña”, “Arayı arayı bulsam izini”, “Allâh nasîb etse varsam”.

<sup>47</sup> Yûnus Emre, *Divan*, (Tenkitli Metin haz.: Mustafa Tatçı), H Yayınları, C.2, İstanbul 2008; Yunus Emre, *Divan*, (haz.: Faruk Kadri Timurtaş), Kapı Yayınları, İstanbul 2012 ; Mustafa Tatçı, *Âşık Yûnus*, H Yayınları, C.4, İstanbul 2008.

<sup>48</sup>Bkz. AEMNZ541 no'lu eserin transkripsiyonlu metni: 26a: “Diñ yâne yâne “, 28a: “Çâğrışurlar şol kıyâmet gününde”.

farklılıkları bulunmaktadır. Tatçı'nın çalışmasından farklı olarak elimizdeki mecmuada ilahiye okunurken ahenk katması için bazı eklentiler yapıldığını tespit ettik. Bu eklentileri transkripsiyonlu metni verirken parantez içinde gösterdik. Dörtlükler halinde 29b de yer alan Yûnus Emre mahlaslı “Dünyânın mekrine kendini vërme” ilahisine gelindiğine ise Mustafa Tatçı bu ilahiye Âşık Yûnus'a nispet etmiştir. Ancak yine çalışmamıza konu olan metin ile arada birtakım kelime farklılıkları söz konusudur. İlahîler gerek meclislerde gerekse günlük yaşantının tam içinde dilden dile söylenerek geniş coğrafyalara yayıldığından metinler arasında bu gibi küçük farklılıkların olması kaçınılmazdır.

Bunlar haricinde mecmuada mahlassız 5 adet ilahi bulunmaktadır. Bu ilahilerden 26a'daki “Ey Hüdâ'dan lutf u ihsân isteyen” ilahisinin yaptığımız araştırmalar sonucunda Nefeszade Seyyid Abdurrahman Vâlî Efendi'ye ait olduğunu tespit ettik<sup>49</sup>. İlahi, aruz vezniyle yazılan halk edebiyatı nazım biçimlerinden olan divan ile yazılmıştır. Söz konusu ilahinin bir kopyası Nail Boysak'ın “Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi`ndeki 1479,1591,2752,3005 Numaralı Şiir Mecmualarının Tanıtımı ve 2752, 3005 Numaralı Mecmuaların Metni”<sup>50</sup> başlıklı yayımlanmış yüksek lisans tezinde çalıştığı 3005 numaralı şiir mecmuasının içerisinde de yer almaktadır. Söz konusu ilahinin makamı, Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi'ndeki mecmuada yer alan nüshasındaki başlıkta “rast” olarak verilmiştir. Burada ilahi 5 dörtlükten oluşmaktadır. Son dörtlükte şairin “Vâlî” mahlası yer almaktadır. Mezkûr ilahi; üzerinde çalıştığımız mecmuada 3 dörtlükten müteşekkil olup şairin mahlası ve ilahinin makamı burada bulunmamaktadır.

Mahlassız olan 27a numaralı sayfadaki “Ey enbiyâlar serveri”<sup>51</sup> ve 29a daki “Enbiyânîñ serveri dü cihân peygamberi” ilahilerinin ise müelliflerini tespit edemedik. 27a da yer alan “Aşkınla cihân beste” ilahisi ise Nûrî mahlaslı

<sup>49</sup> Bkz. Hanife Koncu, “Vâlî, Nefes-zâde Seyyid Abdurrahman Vâlî Efendi”, *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, 2014; <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/vali- nefeszade-seyyid-abdurrahman>

<sup>50</sup> Nail Boysak, “Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi`ndeki 1479,1591,2752,3005 Numaralı Şiir Mecmualarının Tanıtımı ve 2752, 3005 Numaralı Mecmuaların Metni”, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya:2007.

<sup>51</sup> Söz konusu ilahi; Yûnus Emre'nin “Ey enbiyâlar serveri” ilahisiyle sadece güfte olarak kısmî benzerlikler taşımaktadır. Bkz. *Besteleriyle Yunus Emre İlahileri*, (derleyen: Ahmet Hatipoğlu), TDV Yayınları, Ankara 1993, s.273.

Abdulahad Nûrî'ye ait olup musammat gazel formunda yazılmış bir ilahidir. 5 beyitten müteşekkil olan ilahinin vezni, mef'ûlü-mefâ'ilün-mef'ûlü-mefâ'ilün dür.

#### 3.3.4.1. Mecmuada Yer Alan Bestelenmiş İlahiler

Tasavvufi literatürde mûsikî; “sema” ile karşılanmakla birlikte tarikatlerde önemli bir yere sahiptir. “*Mutasavvıflar musikinin (sema) insanı Allah'a yaklaştıran, ruhu eğiten ve arıtan, kalbi temizleyen ve keşfe ulaştıran bir özelliği bulunduğunu kabul etmişler, bu özellikleri dolayısıyla zikirde musikiden istifade etmişlerdir.*”<sup>52</sup> Bilindiği üzere mevlevî tarikatının kurucusu aynı zamanda mutasavvıf bir şair olan Mevlâna Celâleddîn-i Rûmî'nin 25.700 beyitten müteşekkil meşhur *Mesnevi* adlı eseri de “Bişnev” nidâsıyla başlamaktadır. Tasavvuf erleri “dinlemek” eylemine öncelikli bir ehemmiyet vermişlerdir. Semih Ceyhan'ın aktardığına göre Gazne doğumlu sûfî bir şair olan Hücvirî, *Keşfü'l-Mahcûb* adlı eserinde,

“şeriatı ve dini vâcip kılan şeyin sem' (işitme, vahiy, nakil) olduğunu, şer'î hükümlerin kabulünün işitmeye dayandığını, dinî mükellefiyetler sahasında kulağın gözden, işitmenin görmekten üstün olduğunu, şeriat, tarikat ve mârifetin elde edilmesinde işitme eyleminin zorunlu şart sayıldığını belirterek semâ fîlinin diğer bütün tasavvufî fîl ve hallerden önce geldiğini söyler.”<sup>53</sup>

Çalışmamıza konu edindiğimiz şiir mecmuası içerisinde, dinî ve tasavvufî hakikatleri işleyen muhtelif şairlere ait toplamda 13 adet ilahî yer almaktadır. İlahîler bestelenip okunmak maksadıyla kaleme alınan eserlerdir. Söz konusu mecmuada bulunan kimi ilahîler, tekrar edilmesi gereken nakarat beyitleri gösterilmek suretiyle bestelenmiş haliyle yazılmıştır. Böylelikle terennüm esnasında icrâ eden kişiye yol gösterilip ilahînin âhenkle okunabilmesi temin edilmek istenmiştir. Bu şiirlerin bestekârı bilinmemektedir. İlahîlerin bestelenmiş halleriyle mecmuada bulunuyor oluşu, metnin orijinalliğini göstermesi bakımından önemli bir husustur. Bu cihetten bakıldığında mecmuayı derleyen kişinin musikîye ilgi duyan, bestelenmiş ilahileri biraraya getirecek derecede zevkli, mûsikîşinas bir zât olduğu görülmektedir.

<sup>52</sup> Hüseyin Akkaya, *Abdulahad Nûrî ve Divanı*, Kitabevi Yayınları, İstanbul 2003, s.157.

<sup>53</sup> Semih Ceyhan, “Semâ”, *TDV İslâm Ansiklopedisi*, C.36, Ankara 2009, s.455-457. Detaylı bilgi için bkz. Hücvirî, *Keşfü'l-Mahcûb*, (haz.:Süleyman Uludağ), Dergah Yayınları, İstanbul 1982, s.543-545.

Ulaşabildiğimiz bestelenmiş ilahiler, e-kaynakları ile birlikte Tablo IV’de belirtildiği gibidir.

Tablo IV: Mecmuada Yer Alan Bestelenmiş İlahiler

Şair	İlahi adı	E-kaynak
Vâlî	Ey Hüdâ’dan lutf u ihsân isteyen	<a href="https://www.youtube.com/watch?v=oQimtNE1Bwg">https://www.youtube.com/watch?v=oQimtNE1Bwg</a>
Yûnus Emre	Tevhîd hoşca nesn’olur	<a href="https://www.youtube.com/watch?v=l5ZttOaNJGw">https://www.youtube.com/watch?v=l5ZttOaNJGw</a>
Nûrî	Aşkınla cihân beste lutf eyle inâyet kıl	<a href="https://www.youtube.com/watch?v=lS2aQL6AtOE">https://www.youtube.com/watch?v=lS2aQL6AtOE</a>
?	Enbiyânın serveri <sup>54</sup>	<a href="https://www.youtube.com/watch?v=0D4MD4dmAc4">https://www.youtube.com/watch?v=0D4MD4dmAc4</a>
Yûnus Emre	Çalab nûrdan yaratmış	<a href="https://www.youtube.com/watch?v=oJ2dvVfS3BM">https://www.youtube.com/watch?v=oJ2dvVfS3BM</a>
Âşık Yûnus	Lutfun dileriz Mevlâ bizi mahrûm eyleme	<a href="https://www.youtube.com/watch?v=f0IAa1EOXVE">https://www.youtube.com/watch?v=f0IAa1EOXVE</a>
Âşık Yûnus	Âlemler müştâk sana	<a href="https://www.youtube.com/watch?v=gErXRmPICrM">https://www.youtube.com/watch?v=gErXRmPICrM</a>
Âşık Yûnus	Arayı arayı bulsam izini	<a href="https://www.youtube.com/watch?v=GCKITLEAbQI">https://www.youtube.com/watch?v=GCKITLEAbQI</a>
Âşık Yûnus	Allah nasîb etse varsam	<a href="https://www.youtube.com/watch?v=9bp0eCu2Hog">https://www.youtube.com/watch?v=9bp0eCu2Hog</a>

### 3.3.5. AKÂİD-NÂME

Akâid; “İslâm dininin temel kaideleri, inanılması zaruri hükümleri mânasına gelir. Bu temel kaidelerden bahseden ilme de akaid ilmi denilmiştir.”<sup>55</sup>

Bu ilme konu olan meselelerin manzum, mensur yahut hem manzum hem mensur karışık biçimde ele alındığı eserler akâid-nâme olarak adlandırılmaktadır. Akâid kelimesi, Arapça düğümlemek manasına gelen “‘akd” (عقد) sülasi mastarından türemiş olan akîde sözcüğünün çoğul hâlidir.

<sup>54</sup> İlahinin güftesi, mecmuada yer alan şiir ile kısmî benzerlikler taşımaktadır.

<sup>55</sup> Ahmet Saim Kılavuz , “Akaid”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C. 2, Ankara 1989, s.212-216.

Umumiyetle aruz vezninde kaleme alınan akâid-nâmeler, didaktik hususiyetler taşımaktadır. Dinî tasavvufî Türk edebiyatı sahasının münbit bir türü olarak akâid-nâmeler daha çok kaside ve mesnevi tertibine uygun olarak nazmedilmiştir.

#### 3.3.5.1. Akâyid-i Dîniyyeden Za'fi Efendi'nin Manzûmesidir

32b ile 36a sayfaları arasında yer almaktadır. Müellifi Za'fi Efendi'dir. 54 beyitten müteşekkil olan manzume, aruzun mefâ'îlün-mefâ'îlün-mefâ'îlün-mefâ'îlün kalıbında yazılmıştır. Kaside nazım biçimiyle kaleme alınmış bir akâid-nâmedir.

Manzume; şairin Rabb'inin ve peygamberinin kim olduğu, dininin ve kitabının ne olduğu hakkındaki beyanı ile başlar. Ardından şair; müntesibi olduğu mezhebi, itikaden bağlı bulunduğu kolu, soyunun Âdem peygamberden geldiğini, Muhammed ümmetinden olduğunu ve ibadet ettiğinde kiblesinin Beytullah olduğunu ifade eder. Daha sonra Allah'ın öncesinin ve sonrasının olmadığını ve suretten münezzeh bulunduğunu, zatî ve subutî sıfatlarını, 4 büyük meleğin adlarını sıralar. Peygamberlere gönderilen suhuf ve kitapları naklederek nebîlerin özelliklerini, Kur'ân-ı Kerîm'de adı geçen peygamberlerin adlarını verir. Ardından kaza ve kadere imandan, hayır ve şerrin Allah'tan geldiğinden, kıyamet gününden, kulun rûz-u mahşerde söz ve fiillerinden hesaba çekileceğinden söz eder. Müminler için sekiz cennet bulunduğunu, cennete giren müminlerin cemâlullah ile müşerref olacağını haber verir. Ardından ölen kişinin kabirde sorguya çekileceğinden, kabirde azabın muhakkak olduğundan, müşriklerin gideceği yer olarak yedi tabakadan oluşan cehennem varlığından, taş, ağaç ve şeyhlerin ruhundan meded umanlar ile falcı, yıldızcı, cinci ve yalancıların buraya gireceğinden, müminlere bu azabın erişmeyeceğinden bahseder. Daha sonra İslam'ın şartlarını sıralar. Ardından namazın dışındaki ve içindeki farzların sayısını zikrederek ne olduklarını aktarır. Daha sonra namaz abdesti, gusül abdesti ve teyemmümün farzlarını beyan eder. Akabinde şair, Allah'ın helal kıldığını helal, haram kıldığını da haram olarak kabul ettiğini, şeriate muhalif her söz ve fiili terk edip yüzünü Allah'a döndüğünü, Hz. Peygamber'in tebliğ hükmünü

kabul ettiğini ve İslam'ın amentüsünü dil ile ikrar kalp ile tasdik ettiğini ifade edip kendisini Allah'ın muhafazasına emanet ederek şiirini sonlandırır.

### 3.3.6. OTUZ İKİ FARZ MANZUMESİ

*“Türk edebiyatının en orijinal yönlerinden birisi de dinî-tasavvufî konuları, kavramları, mefhumları vs. edebiyatın imkânlarını kullanarak anlatmasıdır.”*<sup>56</sup>

Dinî tasavvufî sahada verilen edebî ürünler; kendilerine daha kolay ifade imkânı sundukları için umumiyetle kaside ve mesnevi yapılarıyla vücut bulmuşlardır. Dinî tasavvufî edebiyatımızda; Allah hakkında, Peygamberler, din ve tasavvuf önderleri hakkında, İslam'ın 5 şartı hakkında yazılan nazım türleri olduğu gibi genel anlamda nasihat-nâme, tefviz-nâme, şükür-nâme, akâid-nâme, fütüvvet-nâme, fetva-nâme, vasiyet-nâme, gazavat-nâme gibi dinî tasavvufî muhtevaların işlendiği, manzum ve mensur türde eserler de kaleme alınmıştır.

Farz; istilâh manası olarak *“İslâm dîninde Allah'ın emri olduğu kesin bir delille sâbit olan, yapılması sevâbı, özürsüz olarak terki büyük günâhı, inkârı ise küfrü gerektiren itikâdî, amelî, ahlâkî yükümlülük”*<sup>57</sup> anlamına gelmektedir. Dinî muhtevalı eserler veren çoğu mutasavvıf klasik Türk şairi, itikadi ve amelî hemen hemen her konuyu, İslam dininin temel hükümlerini şiirlerine dahil etmişlerdir. Otuz iki farzın konu edildiği manzumeler de bunlardandır.

Araştırmalarımıza göre otuz iki farz şiirleri; kaynaklarda müstakil bir edebî tür olarak sınıflandırılmaya tâbi tutulmamıştır. Bu şiirler, ulaşabildiğimiz makalelerde ancak “32 Farz Manzumesi, Otuz İki ve Elli Dört Farz Manzûmeleri” başlıklarıyla şiirden çıkarımlar yapılmak suretiyle açıklanmaya çalışılmıştır.<sup>58</sup> Tespit edilen otuz iki farz manzumelerinden hareketle türün özellikleri bakımından ortak bir çıkarım yapmak mümkün gözükse de muayyen bir kanaate

<sup>56</sup> İbrahim Akyol, “Çankırılı İbrâhim Hurrem Efendi Ve 32 Farz Manzûmesi”, KAREFAD C. 6, S. 2, Ekim 2018, ss. 27-34; s. 28.

<sup>57</sup> İlhan Ayverdi, “Farz”, *Misalli Büyük Türkçe Sözlük – Kubbealtı Lügati*, Kubbealtı Yayınları, C.1, İstanbul 2011, s.937.

<sup>58</sup> Bkz. Necdet Şengün, “Aydın Karacasulu Yemez-Zâde Süleyman Rüşdî'nin Otuz İki Ve Elli Dört Farz Manzûmeleri”, *DEUIFD*, XLVIII / 2018, ss. 7-28. ; Bkz. İbrahim Akyol, “Çankırılı İbrâhim Hurrem Efendi Ve 32 Farz Manzûmesi”, KAREFAD, C. 6, S. 2, Ekim 2018, ss. 27-34.

varmak doğru değildir. Bizden sonra yapılacak çalışmalarla ortaya çıkarılacak yeni otuz iki farz manzumeleri ile şüphesiz mevzu daha da aydınlık kazanacak, vezin ve şekil açısından ortak hususiyetler varsa gün yüzüne çıkarılacaktır. Nitekim, “*Edebî yadigârlarımızın neşri tamamlanmadan, edebiyat tarihimize dair söylenecek sözlerin eksik, konulacak teşhislerin yetersiz, varılacak sonuçların da isabetsiz olacağına şüphe yoktur.*”<sup>59</sup>

Araştırmamıza konu edindiğimiz mecmuada yer alan otuz iki farz manzumesi, 36b ile 37a sayfaları arasında yer almaktadır. Müellifi, Çankırılı İbrahim Hurrem Efendi’dir. 20 beyitten müteşekkil olan manzume, aruzun mefâ’îlün-mefâ’îlün-mefâ’îlün-mefâ’îlün kalıbında yazılmıştır. Kaside nazım biçimiyle kaleme alınan şiir, tâlimî niteliktedir.

Manzume; İslam’ın beş şartının neler olduğunun zikredilmesiyle başlar. Ardından şairin ifadesiyle imanın altı sıfatı aktarılır. Daha sonra şair sırasıyla gusül abdestinin ve namaz abdestinin farzlarını, namazın içindeki ve dışındaki şartlarını sıralar. Söz konusu manzumeyi dikkat çekici yapan husus, şairin “emri bi’l-ma’rûf ve nehy-i ani’l-münker” kaidesini 32 farza dahil etmiş olmasıdır. Şair, kendi ifadesiyle “ber-hüsn-i nizam” olarak kaleme aldığı 32 farzın içerisine teyemmümün farzları yerine “emri bi’l-ma’rûf ve nehy-i ani’l-münker” i şiirine dahil etmiştir. Şair manzumenin mahlas beyitinde söz konusu şiiri nazmetmesinin sebebinin yalnızca bir hayır duaya nail olabilmek olduğunu ifade ederek şiirini bitirmiştir.

### 3.3.7. ŞÜKÜR-NÂME

Şükür; Arapça’da nimetin ve ihsanın esas sahibini bilip ona senâ etmek manasına gelen “ş k r” (شكر) sülasi mastarından türemiş bir kelimedir. Şükür-nâme ise, görülen iyilik ve ihsana mukabil minnettarlığın bir ifadesi hükmünde kaleme alınan manzum ve mensur eserlerdir. Bu vech ile şükür-nâmeler rütbece küçük olanın, rütbece daha büyük olana yazdığı eserlerdir.

<sup>59</sup> M.Fatih Köksal, *Yâ Kebîkeç-Mecmualar Arasında*, Kesit Yayınları, İstanbul 2016, s.169.

Türk Edebiyatımızda kaleme alınan şükür-nâmeleri iki kola ayırmak mümkündür. Birinci grup şükür-nâmeler; tasavvuf neşvesi ile tevhid ve münacaat gibi Allah teâlâ adına manzum ya da mensur biçimde kaleme alınan şükür-nâmelerdir. İkinci grup şükür-nâmeler ise; ihsanlarından ötürü devlet büyüklerine duyulan sevginin ve bağlılığın arzı olarak kaleme alınan ve ilgili makama sunulan mektup türündeki şükür-nâmelerdir.<sup>60</sup> İkinci gruptaki şükür-nâmeler bu cihetle günümüzde yazılan teşekkür mektuplarına benzemektedirler.

Manzum şükür-nâmelere, divan nüshalarında ve mecmualarda rastlamak mümkündür. Erzurumlu İbrahim Hakkı divanında yer alan manzum şükür-nâme, nev'inin güzel bir örneğidir.<sup>61</sup> 40 beyitten müteşekkil bu manzume, mesnevi nazım biçimiyle kaleme alınmıştır.

#### 3.3.7.1. Hâzâ Kitâb-ı Şükür-nâme Manzûme-i Fâik Efendi

37b ile 42b sayfaları arasında yer almaktadır. Müellifi Fâik Efendi'dir. Aruzun mefâ'ilün-mefâ'ilün-mefâ'ilün-mefâ'ilün kalıbıyla yazılmıştır. 78 beyitten müteşekkilidir. İç kafiye bulunmaktadır. Manzume, musammat kaside formunda yazılmıştır.

Manzume insanı yarattığı için fâil-i muhtâr olan Allah' a şükür ile başlar. Bütün yıldızlar onun emri altındadır. Kâinata düzen veren, cisimleri ihyâ eden O'dur. Yağmuru yağdıran, bahçelerden ekinler bitiren O'dur. Kâinatı yok iken yaratan ve sonra tekrar yok etmeye kâdir olan yalnız O'dur; şair manzumesinde, müminlerin iman nazarıyla tüm bunlara bakması gerektiğini dile getirir. Ardından Hz. Peygamber'e salât u selam getirmek gerektiğini çünkü Hz. Peygamber'in kendisine vahyolunan Kur'an-ı Kerîm ayetlerini insanlara iletmesini ifade ederek manzumesine devam eder. Daha sonra Kurân-ı Kerim'den nasihatlerde bulunur. Her an Allah'a ibadet etmek gerektiğini, nefse muhalif olmak gerektiğini, haramdan, dünyanın oyun ve eğlencelerinden el çekmek gerektiğini, derd-i ilâhî ile sînelerin yanması gerektiğini, her işte Allah'ın emrini gözetmek gerektiğini,

<sup>60</sup> Bkz. Nesrin Güllüdağ, *Haremden Valide Sultan Mektupları (17.- 18. - Yüzyıl)*, Hiper Yayın, İstanbul 2019, s. 37.

<sup>61</sup> Bkz. *Divan-ı İbrahim Hakkı Erzurumi*, s. 224-225. E-kaynak:[Http://Hdl.Handle.Net/11543/1143](http://hdl.handle.net/11543/1143)

kalpte daima Hak aşkını gizli tutmak gerektiğini, dâima Rasûl'ün izini takip etmek gerektiğini, dost gibi görünen fakat adi bir düşman olan dünyaya, onun yalan sözlerine inanmamak gerektiğini ifade eder. Gaflet şarabını tadıp sekr halinde olmamak gerektiğini, kişinin ölümlü olduğunu tefekkür etmesi gerektiğini, dünyada kıyafet kuşanmış olan insanın nihayetinde üryan gideceğini, mal ve eşyasını sermayesini geride bırakıp öleceğini, bu yüzden sefası yok cefası çok olan dünyaya meyletmemek gerektiğini, bu dünyanın kafire cennet, mümine zindan olduğunu, müminler için asıl yurdun burası olmadığını aktarır. Kişinin vakit çok geçmeden, eceli gelmeden basiret gözünü açıp hayrı şerden ayırt edebilmesi gerektiğini, hevasına tâbi olup ömrünü burada ziyan etmemesi gerektiğini, kişinin harama bakmayıp ona hiç el uzatmaması gerektiğini, başkasının aybını gözetmeyip noksanlıkları hep kendisinde bilmesi gerektiğini, daima zikir ile meşgul olup gece gündüz Kuran-ı Kerim ile hemhâl olması gerektiğini dile getirir. Allah'ın esmasını okumayı ve O'nun isimleriyle müsemma olmayı talep etmeyi böylece kişiye nice muammaların çözüleceğini; sırların ayan olacağını, haram olan şeylere kulak vermemek gerektiğini çünkü Allah'ın az-çok bütün hepsini ahirette kişiye soracağını, sufi olabilmek için kalbi sâfi kılmak gerektiğini bununla birlikte Hak'tan lâyıkiyle korkmak gerektiğini, O'nun her emrine itaat etmek gerektiğini ifade eder. Ardından dağların Allah korkusuyla gece gündüz ağladığını; oluk oluk gözlerinden yaşlar döküp bu suların denizler gibi çağladığını söyler. Şu halde eşref-i mahluk olan insanın da eğer kalbinde muhabbetullah yani Allah aşkı var ise Hak yoluna baş koyması gerektiğini ve gözlerinden yağmur gibi yaşlar akıtması gerektiğini ifade eder. Daha sonra kişinin nefsinin kahreyleyip belalara sabretmesi gerektiğini, kendisine iman nasip ettiği için kulun her dem Cenâb-ı Allah'a şükretmesi gerektiğini nasihat eder. Kişinin insanların hal ve hareketlerine göre sevinip üzülmemesi gerektiğini, kimseye düşmanlık beslenilmemesi gerektiğini, her işin neticesine odaklanılması gerektiğini, eğer cahil bir kimse taş atarsa onun taşına başın tutulması gerektiğini, halkın boş sözlerine itibar edilmemesi gerektiğini, hiçbir gönlü yıkmamak hatta şad etmek gerektiğini öğütler. Kimseyi hor görmemek gerektiğini, âleme ibret nazarıyla bakıldığında; kimi kulun uslu kimi kulun deli, kimi kulların güler halde kimilerinin ise yasla dolu olduğunu, kiminin kalbinin paslı kimi kulların kalbinin

irfan dolu olduğunu, cahil ve zalim, kâim ve sâim, aç ve tok, ahmak ve akıllı, noksan ve kâmil, ilmiyle âmil, zengin ve uyanık, sûfi ve âşık, yalancı ve sâdık kimselerin bulunduğunu söyler. Kimi kulların Hak'a lâıyk işlerle meşgul olduğunu kiminin ise haddi aşan, azgın işlerle uğraştığını, kiminin haksız yere cihanın mâlikiymiş gibi kamuyu incittiğini, kiminin tatlı dilli olduğunu, kiminin ağzından alevler saçtığını belirtir. Kiminin ayıp ve kusur gözlediğini kiminin ise bunları setreylediğini, kimi kulların ahiretini dünyaya tercih ettiğini, gönlünü Hak'a verip canını onun yolunda kurban etmeye hazır olduğunu dile getirir. Bazı kimselerin eşkiyacılık yaparak doğru yoldan ayrılmış olduklarını ve kıyamet gününde bu kimselerin hüsrana uğrayacaklarını yalnız Hak emrine itaatte olanların İslam ülkesinde mesrûr olacağını ifade eder. Ardından dervişlere seslenerek nasihatlerine devam eder. Onlara; cihanda iyi işler işlemelerini nasihatler. Hak yolundan ayrılmamalarını, Hak aşkının ateşiyle yanıp kavrulmaları gerektiğini öğütler. Günahlarından pişmanlık duymaları gerektiğini, nefisleri için üzülmeleri gerektiğini, derûnu her türlü fenalıklardan korumak gerektiğini, nefsin hevalarından dönmek gerektiğini, ömür sermayesini gayret ile geçirmek gerektiğini, ölümün hak olduğunu nihayetinde her bedeninin toprak olacağını bunun için ölmeden evvel ölmek gerektiğini öğütler. Bu âlem-i fânide yaşam ve ölümün sürekli deveren ettiğini, bir gün ecel meleğinin kişinin kendisini de bulacağını; o zaman mal, mülk ve vatanını bırakıp bu dünyadan ayrılacağını hatırlatır. Azrail' in kişinin canını alacağı demde kişinin mümin ise yerinin cennet olacağını, imansız ise yerinin cehennem olacağını dile getirir. O gün, münker ve nekir meleklerinin sorgu sualine kolay cevap verebilenlerin kabrinin gül bahçesi olacağını, suallere yanıt veremeyenlerin haşre dek kabir azabına dûçar olacağını ifade eder. Kıyamet günü İsrail'in sûra üflemesiyle birlikte cümle ölülerin hesap yerinde tekrar dirileceğini, dünyada hayır ve şer olarak her kim ne amel işlemişse orada sorguya çekileceğini, sual esnasında nice âkil olanların şaşacağını, kimi güruhun ise dünyada yaptıkları işlerden pişmanlık duyup başlarını taşlara vuracağını söyler. Orada ince hesap görüldüğünden nice ciğerlerin yanıp kavrulacağını, kişinin dünyada her ne yaptıysa karşılığını bulacağını ifade eder. Mizanda ameller tartılırken kimilerinin amel defterlerinin sağdan uçarak geleceğini ve şâdân olacağını, kimilerinin ise amel defterinin soldan gelerek

giryân olacağını ifade eder. O gün bazı kimselerin Allahın rahmetiyle hiç zahmet görmeyeceklerini ve cennette hizmetlerinde vildân ile gılmanların olacağını ekler. Müminlerin sırat köprüsünü geçip ihsan bulacağını, günahkârların cehenneme düşüp rezil olacağını söyler. Cennette aşık ile maşuğun birbirini bulacağını, cehennemde ise fasıkların gece gündüz feryat ile figan edeceğini, cehennem ateşinde yanarak gama dûçar olacaklarını ve onlara medet de edilmeyeceğini dile getirir. Daha sonra bu kimselerin halini şerh etmek kabil değil diyerek dua kısmına girer. Allah'tan bizi asi kulların içine katmamasını, cehennem ateşinde yakmamasını, kalbimizi iman üzere sabit kalmasını, vuslat şarabını içtiğinde Hak cemaliyle müşerref olup sefâdan sekrân olmayı dileyerek Allah'ın Hannân ve Mennân esmalarını zikreder. En son aczini itiraf edip afv ve mağfired isteyerek manzumesini sonlandırır.

## İKİNCİ BÖLÜM

### 4. MECMUADA YER ALAN ŞAİRLERİN BİYOGRAFİLERİ

#### 4.1. YÛNUS EMRE (1239/40-1320/21)

Yûnus Emre'nin doğum ve ölüm tarihi, yaşadığı ve vefat ettiği yer hakkında kesin ve sarîh bilgiler bulunmamaktadır. Umumiyetle 1239/40 yıllarında doğduğu, 1320/21 yıllarında vefat ettiği kanaati kabul görmüştür. Doğum yeri hakkında yapılan tahkik ve tetkikler “*Yûnus Emre, Sakarya havzasında ya da Karaman, Konya çevresinde veya bir müddet birisinde, bir müddet diğerinde*”<sup>62</sup> yaşadığı yönündedir. Mezarının nerede olduğu meselesi de tartışmalı bir konudur. Bu konudaki ihtilaflar, aynı ismi taşıyan birden çok şairin olması ve Yûnus Emre'nin mana eri kabul edilmesinin bir neticesi olarak kudsiyetinden feyz almak için Anadolu'nun pek çok şehrinde kendisine makam ve mezar ihdâs edilmesinden ileri gelmektedir.

*“Yûnus'un olduğu farz edilen mezarların başlıcaları:*

1. *Eskişehir'in Mihaliççik ilçesine bağlı Sarıköy'de,*
2. *Karaman'da Şeyhi Taptuk'la beraber, Yûnus Emre Camii avlusunda,*
3. *Bursa'da,*
4. *Kula ile Salihli arasında Emre Sultan köyünde,*
5. *Erzurum, Dutçu köyünde,*
6. *Isparta'nın Keçiborlu kasabası yakınında,*
7. *Aksaray'da,*
8. *Sandıklı'da,*
9. *Ünye'de,*
10. *Sivas yakınında bir yol üstünde.*<sup>63</sup>

<sup>62</sup> Ahmet Kabaklı, *Yunus Emre*, Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları, İstanbul 2012, s.15.

<sup>63</sup> Bkz. Ahmet Kabaklı, *age.* s.171.

Edebiyat tarihimize bakıldığında,

*“Yûnus Emre’den başka aynı ismi taşıyan ve şiirleri Yûnus Emre’nin şiirlerine karışmış başka Yûnuslar da vardır. Bu şiirlerin hangilerinin gerçek Yûnus Emre’ye ait olduğu pek açıklık kazanmamıştır. Bu açıdan da Yûnus’un hayatı ve şiirleri hakkında söylenecek sözler pek sıhhatli olmamaktadır.”*<sup>64</sup>

Mutasavvıf bir şair olan Yûnus Emre XIII. yüzyılda Anadolu sahasında Oğuz Türklerinin kullanmış olduğu yazı dilinin en önemli temsilcilerinden biri kabul edilmektedir. Şiirleri birer sehl-i mümtenî örneğidir. Her aruzla hem de milli vezin olan hece ile şiirler kaleme almıştır. Günümüze ulaşabilmiş iki eseri vardır. Bunlardan birincisi 707 yılında mesnevi nazım biçimiyle kaleme aldığı 600 beyitlik *Risâletü’n-nushiyye* adlı eseridir. Diğeri ise Türkçe *Divan*’ıdır.

#### 4.2. ÂŞIK YÛNUS ( ? - ? )

“Kendi tarzının mucidi” olan Yûnus Emre, Anadolu sahasında birçok sûfi şairi hem şekil hem de muhtevâ yönüyle etkilemiştir. Etkilediği bu şâirler içerisinde Yûnus mahlasıyla şiirler yazan Kübrevîyye tarikatine mensup, Bursalı derviş olan Âşık Yûnus da vardır. XV. asırda yaşadığı tahmin edilmektedir. Mustafa Tatçı’ya göre “*Bestelenmiş pek çok ilâhînin şairi bu ikinci Yûnus, yani Bursalı Âşık Yûnus olsa gerektir.*”<sup>65</sup> Şüphesiz Âşık Yûnus’dan başka Yûnus mahlasını kullanarak sûfiyâne şiirler yazan şairler de mevcuttur. Ancak Âşık Yûnus’un şiirlerinde diğerlerine nazaran daha zâhidâne ve yalın bir üslup bulunmaktadır. Fakat yine de elimizde kesin kıstaslar yoktur. Cönk ve mecmua çalışmalarıyla gün yüzüne çıkarılacak yeni şiirler, tasnif yapmamızı kolaylaştıracaktır.

#### 4.3. SÜLEYMAN ÇELEBİ (1351-1422)

Üveys Paşa’nın oğludur. Çelebi; Anadolu sahasında *Vesîletü’n-Necat* adındaki ilk mevlid kitabını yazan kişidir. Nerede ve ne zaman doğduğu sualine çeşitli yanıtlar verilmiştir. Yaygın kanaat, 1351 yılında Bursa’da doğduğu, 1422’de aynı yerde vefat ettiği üzerinedir. Bazı kaynaklarda adı Süleyman Dede

<sup>64</sup> Selim Yağmur, *Yunus Emre Divanı*, Dergah Yayınları, İstanbul 2017, s.15.

<sup>65</sup>Mustafa Tatçı, *Yûnus Emre Külliyâtı IV - Âşık Yûnus*, H Yayınları, İstanbul 2008, s. V.

olarak da geçmektedir.<sup>66</sup> Bunun sebebi dervişliğinin de bulunmasıdır. Süleyman Çelebi, “mütefekkirlik yönünü şiir dili içinde tıpkı Yunus Emre gibi, sehl-i mümteni tarzıyla sırlamayı da bilmiştir.”<sup>67</sup> Günümüze ulaşabilmiş tek eseri mesnevi nazım biçimiyle kaleme alınan halk arasında Mevlid (-i Nebevî) olarak şöhret bulmuş 732 beyitten müteşekkil *Vesiletü'n-Necât* manzumesidir. “Hakkında bilgi veren ilk dönem kaynakları başta olmak üzere daha sonraki döneme ilişkin biyografik ve bibliyografik kaynaklarda onun başka eserlerinden söz edilmemiştir.”<sup>68</sup>

#### 4.4. NİYÂZÎ-İ MISRÎ (1618-1694)

17. asır klasik Türk edebiyatının önde gelen mutasavvıf şairlerinden biridir. Halvetiyye tarikatı, Mısıriyye şubesinin kurucusudur. Asıl adı Muhammed/Mehmed'dir. Şiirlerinde mahlas olarak Niyâzî'yi kullanmıştır. 1618 yılında Malatya'da doğmuştur. 1694'te Limni adasında vefat etmiş ve buraya defnedilmiştir. Ölümü üzerine pek çok tarih düşürülmüştür.

“Tekke edebiyatımıza mensup çoğu şairde olduğu gibi Niyâzî-i Mısri'de de hem klasik edebiyatın, hem de hak edebiyatının biçim ve muhteva özelliklerini bir arada görmek mümkündür.”<sup>69</sup> Aruzla yazdığı şiirlerinin yanı sıra hece vezni ile de şiirler kaleme almıştır. “Şiirlerinden bazıları Hâfız Post, Ali Şiruganî, Mustafa Anber Ağa, Mehmed Zaîfî Efendi tarafından bestelenmiş ve tekkelerde yaygın biçimde okunagelmıştır.”<sup>70</sup> “Aruz vezninin kullanıldığı şiirlerin bir kısmı musammat gazel denilen ve hem kafiyeleşmiş, hem vezin itibariyle ortadan ikiye bölünülebilen iç kafiyeleşmiş şekillerde yazılmıştır.”<sup>71</sup> Arapça ve Türkçe eserler vermiştir. Eserlerinin büyük bir kısmını birkaç yapraklık risâleler oluşturmaktadır. Otuzu aşkın eseri bulunmaktadır. Başlıcaları şunlardır. Türkçe eserleri; *Divan*,

<sup>66</sup> Bkz. Mehmet Akif Ersoy, “Asım” Şiiri, *Safahat* (haz.: M. Ertuğrul Düzdağ), Bağcılar Belediyesi Kültür Yayınları, İstanbul 2014, s.297: “...Yetişilmez ki: Süleyman Dede yükseklerde”

<sup>67</sup> *Mevlid Külliyâtı, Süleyman Çelebi ve Vesiletü'n-Necât*, (edt.: Bilal Kemikli), DİB Yayınları, C.1, Ankara 2016, s.23.

<sup>68</sup> Bkz. Bilal Kemikli, *age.* s.25.

<sup>69</sup> Hasan Kavruk, *Niyâzî-i Mısri, Hayatı – Sanatı – Eserleri ve Türkçe Şiirleri*, Malatya Belediyesi Kültür Yayınları Nu:10, Malatya 2004, s.XXI.

<sup>70</sup> Mustafa Aşkar, “Niyâzî-i Mısri”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C. 33, İstanbul 2007, s.166-169.

<sup>71</sup> Bkz. Hasan Kavruk, *age.*, s.XXI.

*Tuhfetü'l-uşşâk*, kendi el yazısıyla yazdığı mecmualar olan, “*Mecmûa-i Kelimât-ı Kudsiyye*” ve “*Mecmûa-i Şeyh Mısri Efendi*”, *Risâle-i Es'ile* ve *Ecvibe-i Mutasavvifâne (Risâle fi't-tasavvuf)*, *Risâle-i Devriyye*, *Risâle-i Haseneyn*, *Risâle-i Îade*, *Risâle-i Nokta*, *Risâle-i Eşrâtü's-sâat*, *Risâle-i Hızriyye*, *Risâle-i Nefise*, *Ta'bîrâtü'l-vâkıât*, *Şerh-i Esmâü'l-hüsnâ (Esmâ-i Halvetiyye)*, *Şerh-i Nutk-ı Yûnus Emre*. Arapça eserleri; *Mevâ'idü'l-'irfân*, *ed-Devretü'l-'arşîyye fi ahkâmi'l-ferşîyye (Devre-i Arşîyye)*, *Tesbî'-i Kaşîde-i Bürde*, *Tefsîru Fâtihati'l-Kitâb*, *Mecâlis*.

#### 4.5. NÛRÎ (1595-1651)

Abdulahad Nûrî; 17. yy mutasavvif şairlerindedir. Halvetiyye tarikatı Sivâsiyye kolunun kurucusudur. Asıl adı; Evhadüddin Ebü'l-Mekârim Abdulahad en-Nûri ibn Muslihuddin Mustafa Safayî ibn İsmail ibn Ebi'l-Berekât'tır. Şiirlerinde kullandığı Nûri mahlasıyla şöhret bulmuştur. 1595 tarihinde Sivas'ta doğmuştur. Köklü bir şeyh ve ulema ailesine mensuptur. Dinî-tasavvufi mahiyette eserler kaleme almıştır. Hece ve aruzla şiirler yazmıştır. “*XV. yüzyıldan itibaren ilâhi içerikli şiirlerin aruz vezniyle de yazıldığı ve bunun ileriki asırlarda gittikçe rağbet bulduğu anlaşılmaktadır... Divan şiirinde en çok gazellerin ilâhi olarak bestelendiği bilinmektedir.*”<sup>72</sup> Çalışmamıza konu edindiğimiz mecmuada da Abdulahad Nûrî'ye ait gazel nazım biçimiyle aruz vezninde yazılmış bir ilahî yer almaktadır.<sup>73</sup> Abdulahad Nûrî, Arapça ve Türkçe pek çok eser kaleme almış velût bir şairdir. “*Sefînetü'l-evliyâ*” ve *Osmanlı Müellifleri'nde otuz yakın eserinden bahsedilmektedir.*”<sup>74</sup> Eserlerinden bazıları şunlardır: *Divan*, *Risâle fi cevâzi devrâni's-süfiyye*, *Risâletü's-semâiyyeti'n-Nûriyye*, *Redd-ü âsâri'l-mütemerridîn*, *Riyâzü'l-ezkâr*, *Mev'izatü'l-ḥasene*, *Mir'âtü'l-vücûd* ve *Mirḳâtü's-şühûd fi'l-merâtibi'l-küllîyye ve'l-ḥazerât*. Son üç eser Arapça'dır. 1651 yılında İstanbul'da vefat etmiştir. Eyüp Nişancası'ndaki Sivasî Tekkesi kabristanında Abdülmecid Sivasî'nin türbesi yanında medfundur.

<sup>72</sup> Mustafa İsmet Uzun, "İlâhi", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C. 22, İstanbul 2000, s.64-68.

<sup>73</sup> Bkz.AEMNZ541 No'lu Eserin Transkripsiyonlu Metni: 27a.

<sup>74</sup> Abdullah Uçman, "Abdulahad Nûri", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C.1, İstanbul 1988, s.178-179.

#### 4.6. VÂLÎ (?-1696)

Tezkirelerden edindiğimiz bilgilere göre asıl adı Abdurrahman'dır. Ankara'da doğmuş, 17. yüzyıl şairlerindedir. Bayrâmî tarikatına mensuptur.<sup>75</sup> Doğum tarihi hakkında kaynaklarda bilgi bulunmamaktadır. Müderrislik, kadılık ve mülazımlık yapmıştır. Nefeszâde olarak ünlenmiştir. Arapça şiirler de kaleme aldığı bilinmektedir.<sup>76</sup> Bilinen tek eseri mürettep *Divan*'ıdır.<sup>77</sup> Vefat tarihi hakkında muhtelif görüşler vardır. Yaygın kanaat, 1696'da zâtü'l-cenb denilen iltihaplı akciğer rahatsızlığına yakalanarak İstanbul'da vefat ettiği yönündedir.

#### 4.7. FÂİK EFENDİ ( ? - ? )

Şairin adı, "Hâzâ Kitâb-ı Şükür-nâme Manzûme-i Fâik Efendi" başlıklı manzumenin son beyitinde yer almaktadır. Tezkirelerde toplamda dört adet Fâik mahlaslı şairin varlığından söz edilmektedir.<sup>78</sup> Fakat haklarında yer alan kısıtlı bilgilerden ötürü şiirin hangi Fâik'e ait olduğuna dair kesin bir yargıya varmak mümkün gözükmemektedir. Şiirin içeriğine bakıldığında Fâik'in, dinî ilimlere hakkında bilgi sahibi, mutasavvıf şairlerden olma ihtimali yüksektir.

#### 4.8. ZA'FÎ EFENDİ ( ? - ? )

Şâirin mahlası, "Akâyid-i Dîniyyeden Za'fî Efendi'niñ Manzûmesidir" başlıklı manzumenin son beyitinde geçmektedir. Tezkirelerde Za'fi mahlaslı bir adet şair olduğu kayıtlıdır. Bu Za'fi; Antep doğumludur ve tefsir ilmiyle ilgilendiği bilinmektedir. Hayatı ile ilgili edindiğimiz kısıtlı bilgiler, mecmuadaki şiirin kendisine ait olup olmadığı hakkında kesin hüküm vermemize mani olmaktadır. Şairin ilmî kişiliği hakkında, manzumesinden yola çıkarak çeşitli çıkarımlarda bulunmak mümkündür. Söz konusu manzumenin muhtevâsından anlaşılacağı üzere şair, İslam akaidi konusuna vâkıf, bu konuda ihtisas sahibi gözükmektedir. Şair,

<sup>75</sup> Bkz. Bursalı Mehmet Tahir Efendi, *Osmanlı Müellifleri (1299-1915)*, (haz: A. Fikri Yavuz, İsmail Özen), Meral Yayınları, C.2, İstanbul 1972, s.427.

<sup>76</sup> Bkz. Hanife Koncu, "Vâlî, Nefes-zâde Seyyid Abdurrahman Vâlî Efendi", *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, 2014. <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/vali-nefeszade-seyyid-abdurrahman>

<sup>77</sup> M. Fatih Köksal, *Divan*'ın bilinen tek nüshasının Mısır, Dârü'l-umûri'l-kütübi'l-kavmiyye kütüphanesinde 1971 numaraya kayıtlı olduğunu tespit etmiştir. Bkz. M. Fatih Köksal, "*Türk Edebiyatında Hüsn ü Dil Hikâyeleri ve Yenipazarlı Vali'nin Hüsn ü Dil Mesnevisi*", *Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi*, S.3, Sivas 1996, s.106.

<sup>78</sup> Bkz. *Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı Sözlüğü*, (haz.: Haluk İpekten, Mustafa İsen, Recep Topar, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara 1988, s.122.

İslam akaidini nazma çekecek derece edebî zevk sahibidir. Tâlimî nitelikli bir şair nazmettiği için de müderrislik yönü bulunan bir şair izlenimini vermektedir.

#### 4.9. HURREM EFENDİ (?-1824)

Şairin adı, “Otuz İki Farz-ı Hurrem Efendi’niñ Manzûmesidir” başlıklı şiirin son beyitinde geçmektedir. Tezkirelerde Hurrem mahlaslı 1 şair kayıtlıdır. Ancak bizim şairimizle alakası yoktur. Zira Bu Hurrem; Sanandec doğumludur ve Arapça, Farsça kaleme aldığı şiirleri bulunmaktadır.

Söz konusu şiir Ahmet Talat Onay’ın tespitine göre Çankırılı İbrahim Hurrem’e aittir. Mezkûr şiir, *Çankırı Şairleri*<sup>79</sup> adlı kitabında, “Der-beyân-ı Ta’rîf-i Ferâiz-i İsnâ ve Selâsîn Li-Seyyid Hurrem”<sup>80</sup> başlığı altında yer almaktadır. Eserini 22 farklı mecmua ve on yıldır toplayarak elde ettiği muhtelif parçaları derleyerek oluşturduğunu dile getiren Onay; söz konusu şiiri hangi mecmuadan derlediğini dair bilgi vermemiştir.

Onay’ın aktardığına göre Hurrem, Çankırı’da doğmuştur. Doğum tarihi meçhuldür. 1824 yılında yine Çankırı’da vefat etmiştir. Aruz ve hece ile şiirler kaleme almıştır. Divan’ında hece vezni ile yazdığı koşmaları bulunmaktadır. Klasik şairlerin hece ile şiir yazması dikkate değer bir husustur. Bu durum; şairin âşıklık geleneğinin tesirinde kaldığını gösteren bir işarettir.

Hurrem Efendi’nin bilinen tek eseri mürettep *Divan*’ıdır. *Divan*’ı üzerine Abdullah Eren tarafından bir yüksek lisans tezi hazırlanmıştır.<sup>81</sup> Tezde Süleymaniye Kütüphanesi Hacı Mahmud Efendi koleksiyonu 3556 numaraya kayıtlı nüsha incelenmiştir. Nüshanın istinsah kaydı H.1172 dir. Söz konusu şiir üzerine yazdığı makalede İbrahim Akyol; bu manzumenin *Divan* nüshasında yer almadığını tespit etmiştir.<sup>82</sup>

<sup>79</sup> Bkz. Ahmet Talat Onay, *Çankırı Şairleri*, Çankırı Matbaası 1930.

<sup>80</sup> Bkz. Ahmet Talat Onay, *age.*, ss.120-121.

<sup>81</sup>Bkz. Abdullah Eren, *Çankırılı İbrahim Hurrem Divanı*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon, 1999

<sup>82</sup> Bkz. İbrahim AKYOL, “Çankırılı İbrâhim Hurrem Efendi Ve 32 Farz Manzûmesi”, KAREFAD C. 6, S.2, Ekim 2018, s. 30.

#### 4.10. ŞEYHOGLU/ YAHYÂZÂDE/ YAHYA OĞLU( ? - ? )

Şairin mahlası; manzum nasihatnamesinin başlığında Yahyâzâde olarak, manzumesinin 89. beyitinde Şeyhoğlu olarak, 98. beyitinde ise Yahyâ oğlu olarak geçmektedir. Ömer bin Mezîd'in Mecnû'atü'n-Nezâ'ir adındaki nazire mecmuasında, 15. asırda yaşamış iki adet Şeyh Oğlu mahlaslı şairin bulunduğu söz edilmektedir.<sup>83</sup> Söz konusu mecmuada Yahyâ oğlu mahlasında da bir şair vardır. Ancak bu şairlerin hayatları hakkında herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Şairlerin isimlerine tezkirelerde de rastlanılmamıştır.

Söz konusu manzumenin Çorum Hasan Paşa İl Halk Kütüphanesi'nde ve Talha Dilben'in şahsî kitaplığında olmak üzere iki kopyası daha bulunmaktadır. Talha Dilben bu iki nüshanın dilsel incelemesini bir makale olarak sunmuştur.<sup>84</sup> Dilben 'in her iki nüshayı inceleyerek hazırladığı çalışmasında nüshalarda yer alan şairin adı İbn Yahya'dır. Manzumede yer alan,

Ki Şeyh oğlu hakîr tırdı  
Meşâyiğ yoluna girdi  
Hadîş-i sulţanı gördi  
Kitâbındadır âyâtı

dörtlüğünden şairin bir şeyhe bağlı olduğunu, dinî ilimlerden bilhassa hadis ile iştiğal ettiğini, bu konuyu nazmedecek derecede şairlik yönünün bulunduğunu söyleyebilmek mümkündür.

<sup>83</sup> Bkz. Habibe Baysan, "Ömer Bin Mezid "Mecnû'atü'n-Nezâ'ir" Kitabının Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlüğü", Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta: 2016, s.2354.

<sup>84</sup> Bkz. Talha dilben, "İbni Yahyâ Ve Hikâyât-I Avrat Adlı Manzum Eseri", Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı/Issue 5, Haziran/June 2019, Sayfa/Page: 47-77.

## ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

### 5. MECMUANIN TRANSKRİPSİYONLU METNİ

#### 5.1. YAZIM HUSUSİYETLERİ

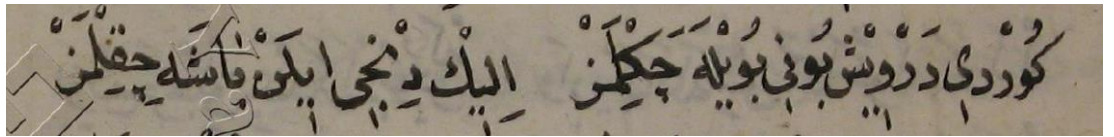
İncelememize konu olan mecmua; Eski Anadolu Türkçesi dil hususiyetlerini barındırmaktadır. Eski Anadolu Türkçesi; 13. asırdan 15. asrın sonuna kadar devam eden, Türkiye Türkçesinin ilk tarihi devresidir. “XV. asrın ikinci yarısı bir geçiş devri olmakla beraber, Eski Anadolu Türkçesinin hususiyetleri, bütün XVI. asır boyunca devam etmiş, hatta XVII. asırda da kendisini göstermiştir.”<sup>85</sup> Transkripsiyonlu metni oluştururken metnin orijinal hâline sâdık kalmayı tercih ettik.

#### 5.1.1. Kapalı “É” nin Yazımı

Günümüzde /e/ sesi ile yazılan kimi kelimelerin esre ile harekelendirilerek /i/ biçiminde yazıldığı bu mecmuada görülmektedir. Bu kelimeleri “è” ile gösterdik.

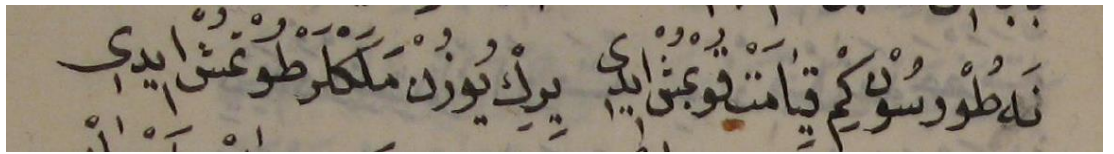
Gördi dervîş bunu böyle çekilmez (2b)

Èliñ dinci ilen bâşa çıkılmaz



Ne þursun kim kıyâmet kóbmuş idi (6a)

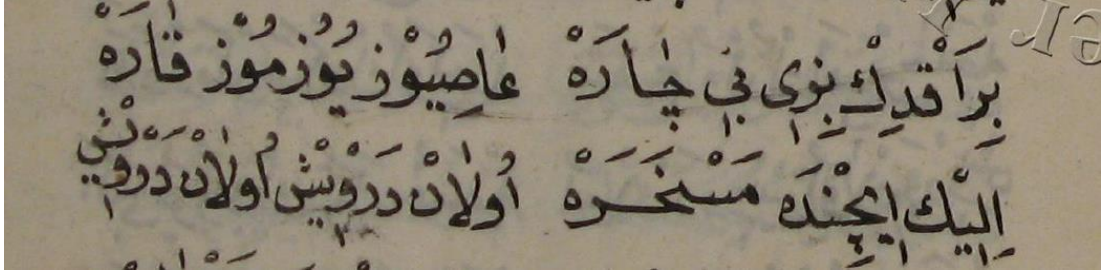
Yèriñ yüzün melekler þutmuş idi



<sup>85</sup> Faruk Kadri Timurtaş, “Küçük Eski Anadolu Türkçesi Grameri”, *Türkiyat Mecmuası*, S. 18, Y.1976, s.331.

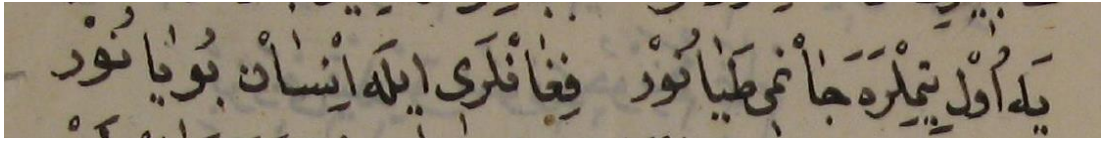
Bırakdın bizi bî-çâre ‘aşıyüz yüzümüz kara (6a)

Êliñ içinde maşhara olân dervîş olan dervîş



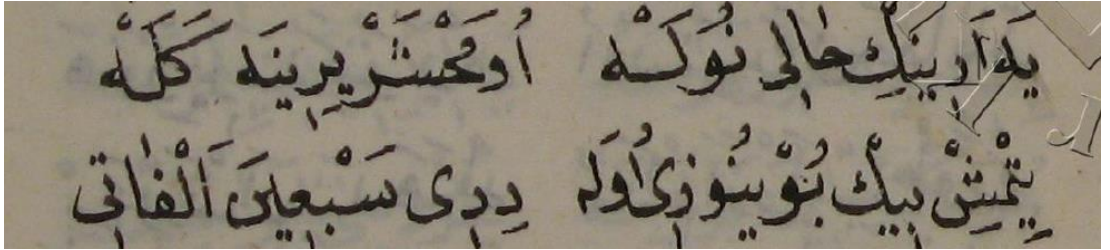
Ya ol **yetimlere** cān mı ŧayanur (8a)

Fiġānları ile insān boyanur



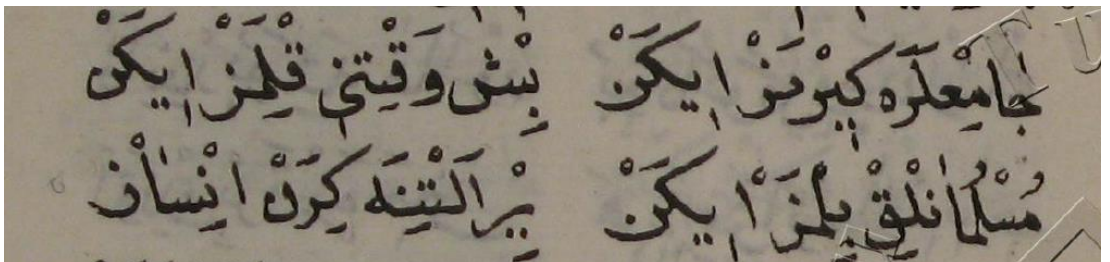
Ya eriniñ ħāli nola o maşşer yêrine gele (13a)

**Yêtmiş** biñ boynuzı ola dēdi seb'ine elfātı



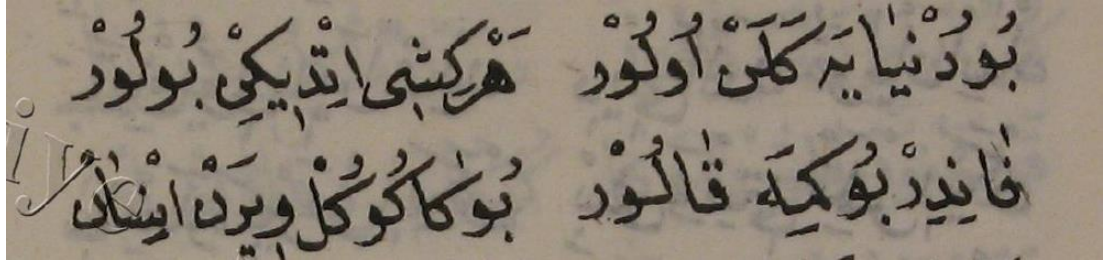
Cāmi'lere girmez iken **bēş** vaġtini kılmaz iken (19a)

Müslümānlık bilmez iken **yêr** altına giren insān



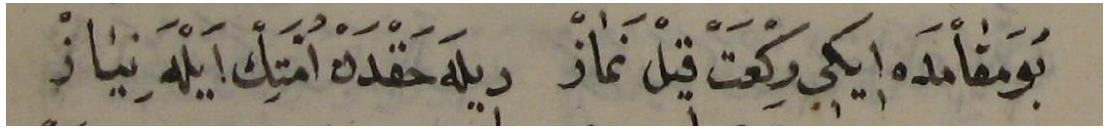
Bu dünyāya göñül vèrme ‘ilim öğren ‘ār eyleme (20a)

Şaķın abriñ ār eyleme bēş vaķtini ılan insān



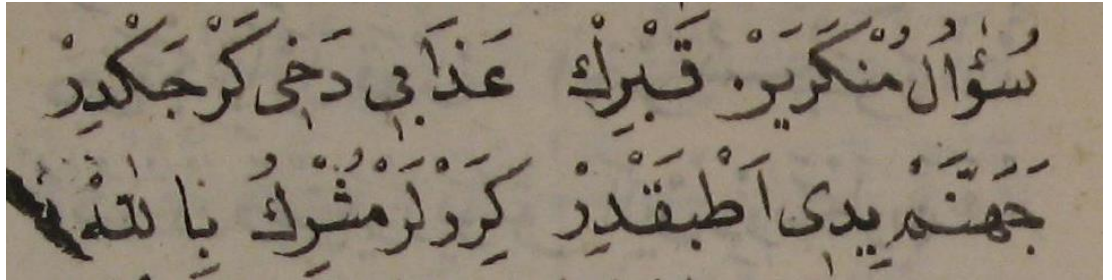
Bu maāmda iki rēk‘at ıl namāz (24a)

Dile Hā‘dan ümmetiñ eyle niyāz



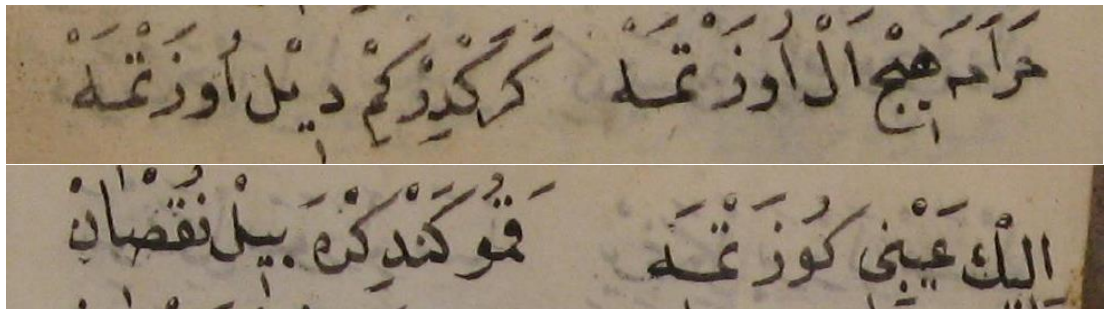
Su‘āl-u münkereyn abriñ ‘azābı daı gerekdir (35a)

Cehennem yēdi ebadır girerler müşrik ü billāh



Hārāma hī el uzatma gerekdir kim dil uzatma

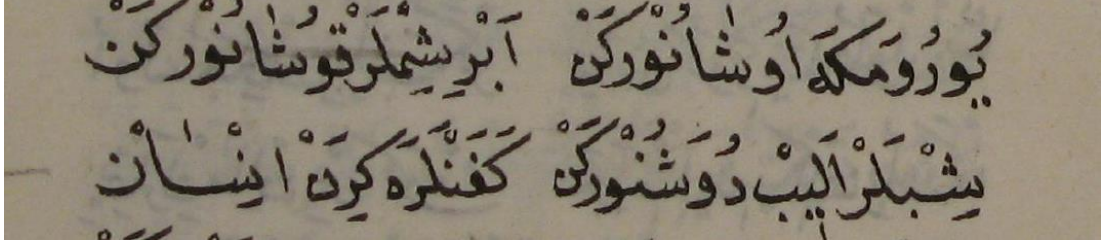
‘Eliñ ‘aybını gözetme amu kendiñde bil noşān (39a)





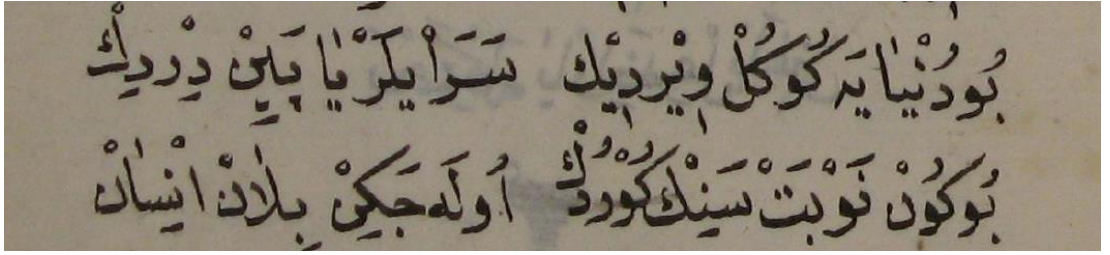
Yürümeğe **üşenürken** ibrişimler **kuşanurken** (19a)

Şibler alıb döşenürken kefenlere giren insân



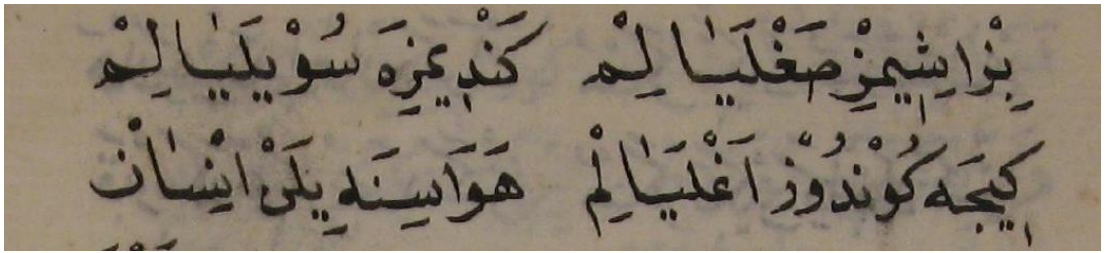
Bu dünyaya gönül verdiñ sarāylar yapayın dērdiñ (20a)

Bugün nevbet seniñ gördün ölecegin **bilen** insân



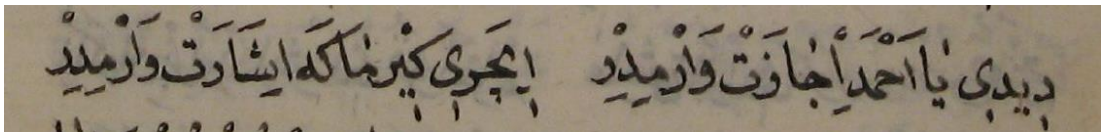
Biz işimiz **şaglayalım** kendimize söyleyelim (20b)

Gece gündüz **ağlayalım** hevāsına yilen insân



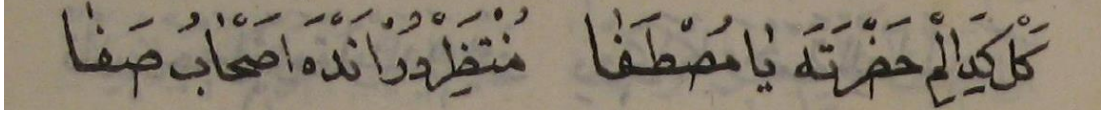
Dedi yâ Aḥmed icāzet var mıdır (22b)

İçeri **girmege** işāret var mıdır



Gel **gidelim** Һazrete yā Muṣṭafā (24a)

Muntazırdur anda aṣḥāb u ṣafā

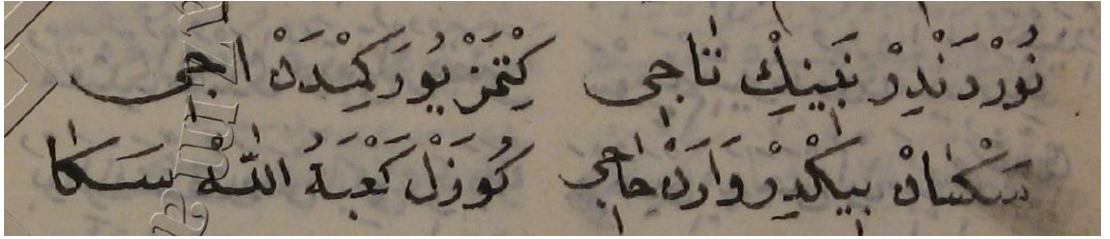


Nürdandır nebîniñ tācı (29b)

Gitmez yüregimden ācı

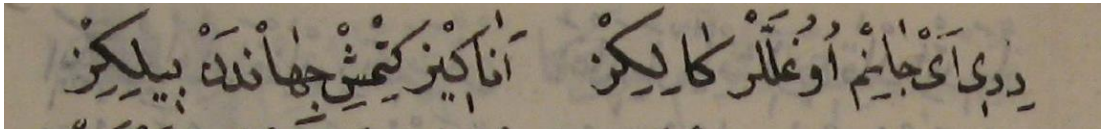
**Seksen** biñdir varan hācı

Güzel Ka'betullāh saña



Dēdi ey cānım oğullar **geliñiz** (46a)

Anāñız gitmiş cihāndan biliniz



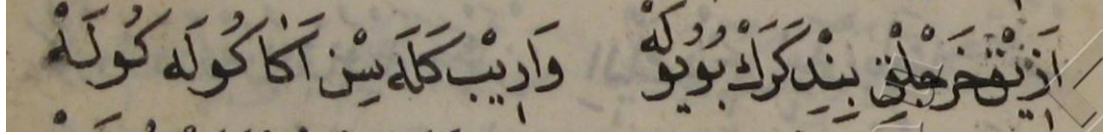
### 5.1.3. “Ç” Ünsüzünün Yazımı

- “...Eski Oğuz Türkçesi metinlerinde ölçülü bir /ç/ yazımından bahsedilemez.”<sup>86</sup> Çalışmamıza konu edindiğimiz eserde bugün Türkçe’imizde /ç/ ünsüzü ile yazılan kimi kelimeler (چ) ile gösterilmiştir.

<sup>86</sup> Bkz. “Ünsüzlerin Yazımı”, *Tarihi Türk Lehçeleri, Eski Anadolu Türkçesi Dersleri*, Vahit Türk, Şaban Doğan, Yasin Şerifoğlu, (edt.: Hayati Develi), Kesit Yayınları, İstanbul 2019, s.41

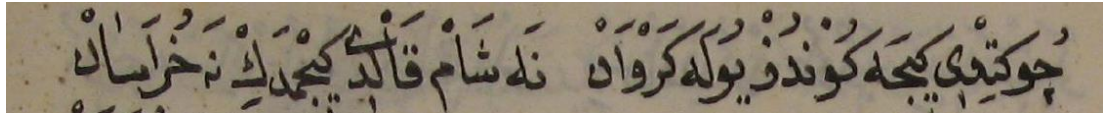
Azıq **harcılık** binit gerek bu yola

Varıb gelesin aña güle güle



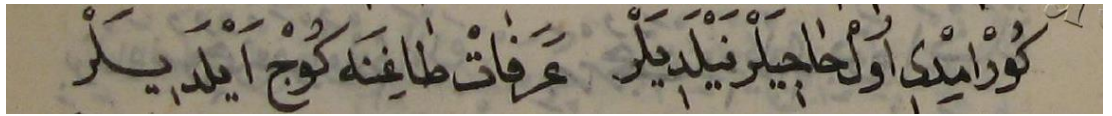
Çü gitdi gece gündüz yola kervāñ (3a)

Ne Şām qaldı **gécmedik** ne H̄orāsān



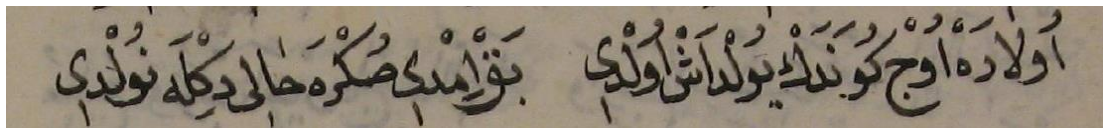
Gör imdi ol hācılar neylediler (3a)

‘Arafāt Tağı’na **göc** eylediler



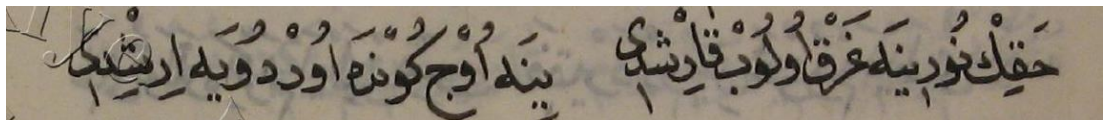
Olara **üç** güne dek yoldaş oldı (3b)

Bağ imdi şoñra hāli diñle noldı



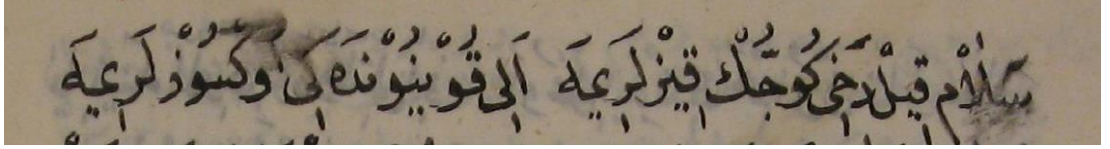
Hak'ın nūrına ğarq olub qarışdı (4b)

Yine **üç** günde orduya irişdi



Selām kı́l dağı **küccük** kıızlarımā (5b)

Eli kıoynundaki öksüzlerime

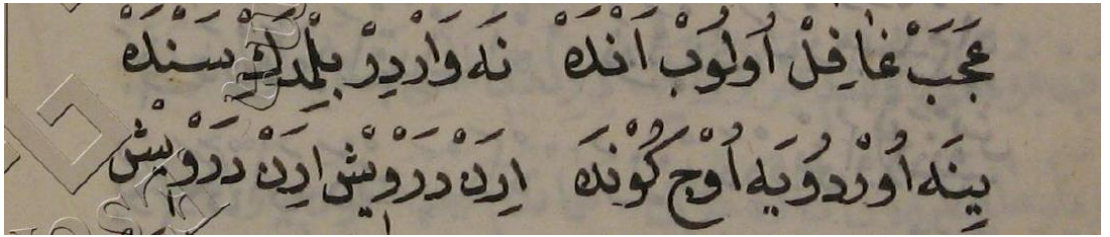


‘Aceb gāfil olub anda (6b)

Ne vardır bilmediñ sen de

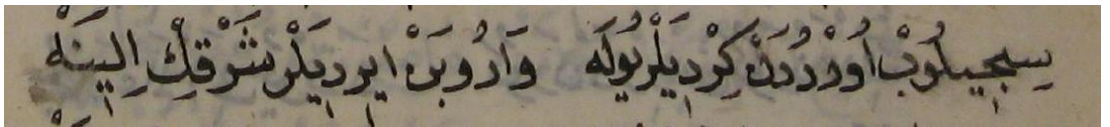
Yine orduya üç günde

İren dervîş èren dervîş



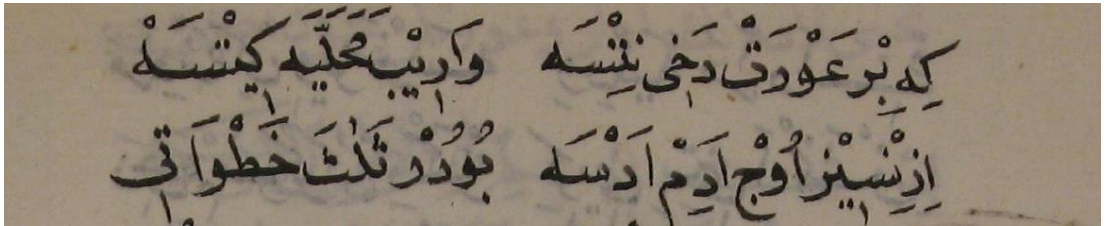
**Sécilüb** ordudan girdiler yola (7b)

Varuben èrdiler şarkıñ iline



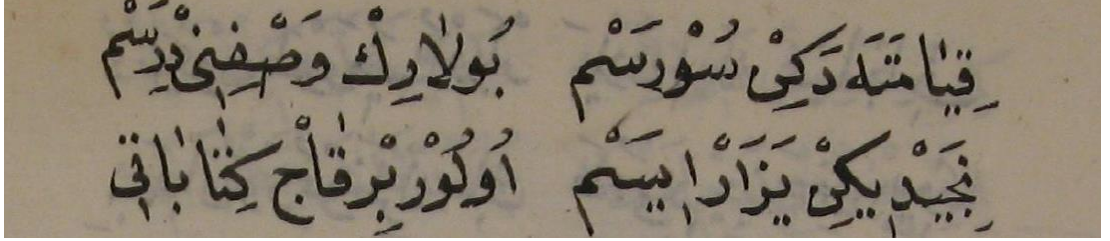
Ki bir ‘avrat dağı nitse varıb mağalleye gitse (12b)

İzinsiz üç adım adsa budur selāse hařvātı



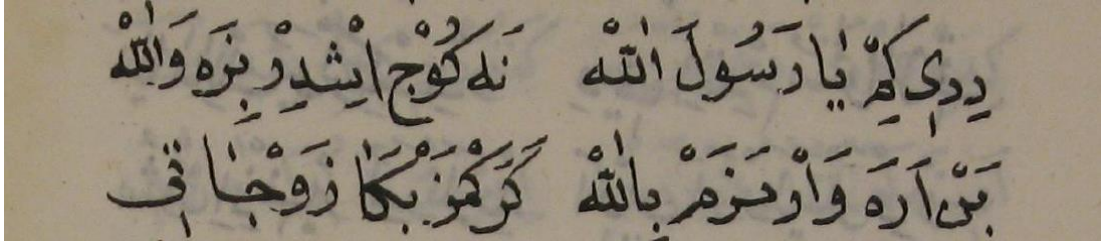
Qiyāmete degin sürsem bularıñ vaşfını dirsem (13b)

Nicedigin yazar isem olur bir kaç kitābātı



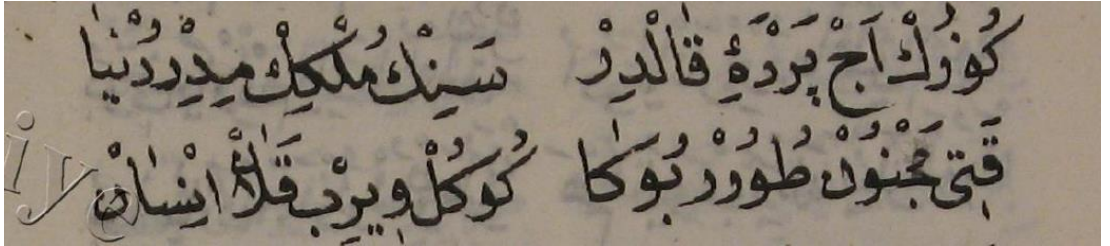
Dēdi kim yā RasūlAllāh ne güc işdir bize vallāh (14b)

Ben ere varmazam billāh gerekmez baña zevcātı



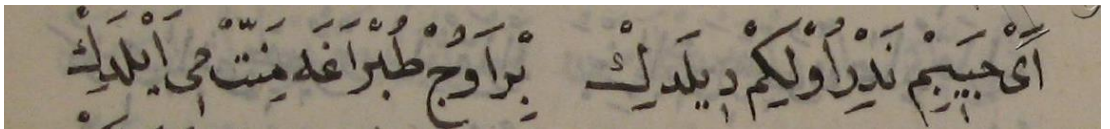
Gözüñ ac perde(y)i qāldır seniñ mülkiñ midir dünyā (18b)

Qatı mecnūn şurur buña göñül verib qalan insān



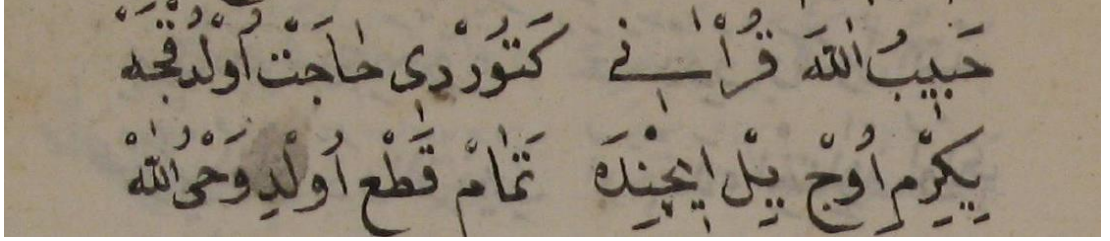
Ey ḥabībim nedir ol kim diledin (25a)

Bir avuc toprağa minnet mi eyledin



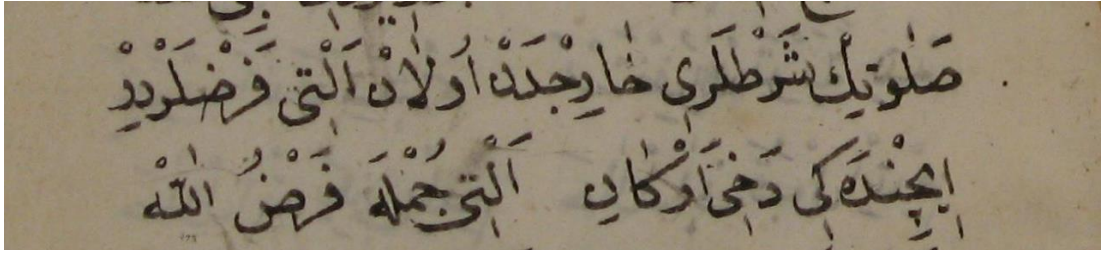
Ḥabībullah'a Ḳurān'ı getürdi ḥacet olduḡça (34a)

Yigirmi üç yıl içinde tamām kaṭ' oldu vaḥyullah



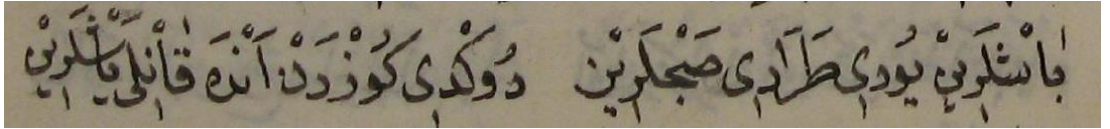
Ṣalātūn şartları ḥāricden olan altı farzlardır (35a)

İçindeki daḥı erkānı altı cümle farzullah



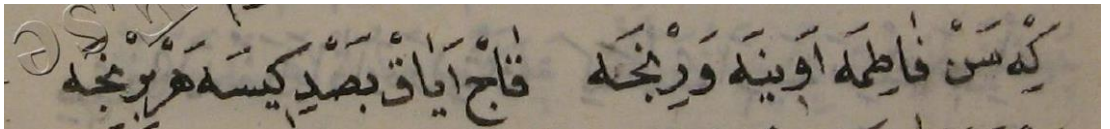
Başların yudı taradı saçların (45a)

Dökdi gözden anda kanlı yaşların



Ki sen Fāṭıma evine varınca (49b)

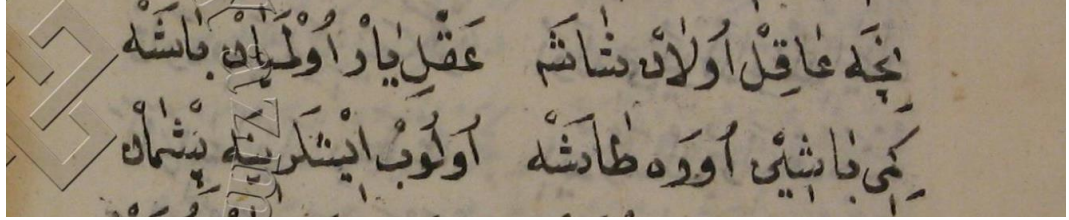
Ḳac ayak başdıñ ise her birince



- Bugün Türkçe'mizde /c/ ünsüzü ile yazılan "nice" kelimesinin kimi yerde (چ) ile yazıldığı bu mecmuada görülmektedir.

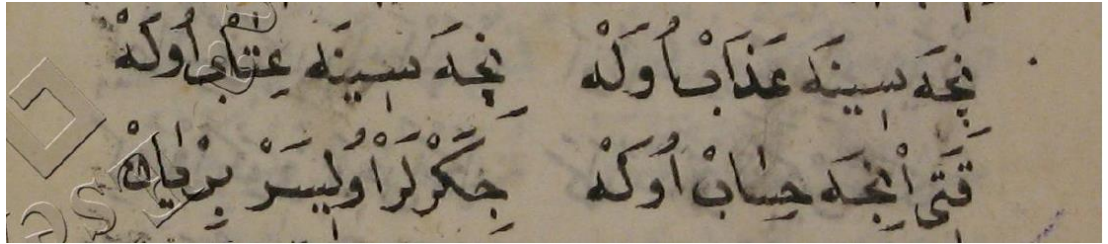
Niçe 'âkil olan şaşā aklı yār olmayan başā (41b)

Kimi başın ura taşā olub işlerine pişman



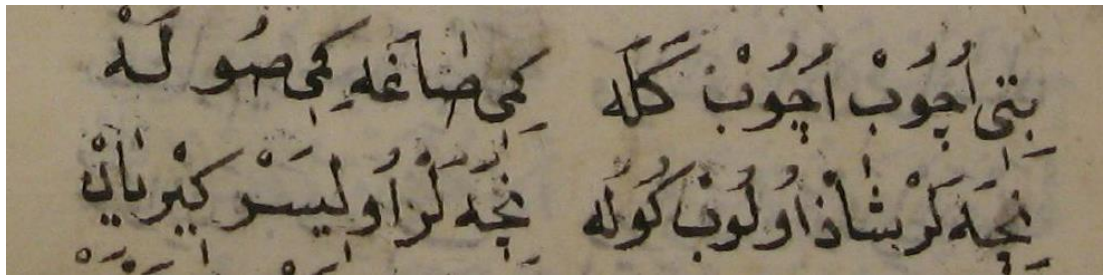
Niçesine 'azāb ola niçesine 'itāb ola (41b)

Çatı ince hisāb ola ciğerler olısar biryān



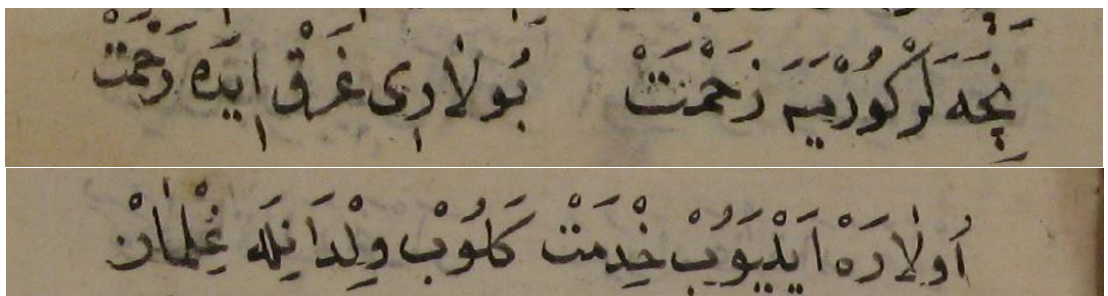
Biti uçub uçub gele kimi şağa kimi şola (41b)

Niçeler şāz olub güle niçeler olısar giryān



Niçeler görmeye zahmet buları ğarķ ède rahmet (41b)

Olara eyleyüb hıdmet gelüb vildān-ıla ğilmān

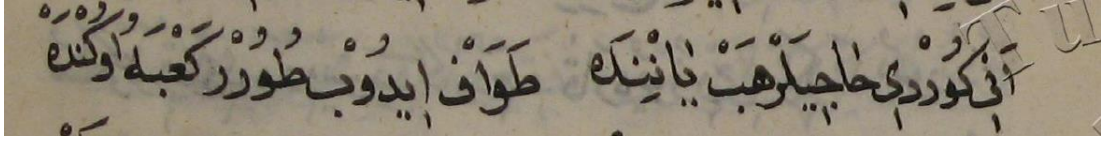


#### 5.1.4. “P” Ünsüzünün Yazımı

Bu mecmuada, günümüzde /p/ ile yazılan kimi kelimelerin /b/ ile yazıldığı görülmektedir.

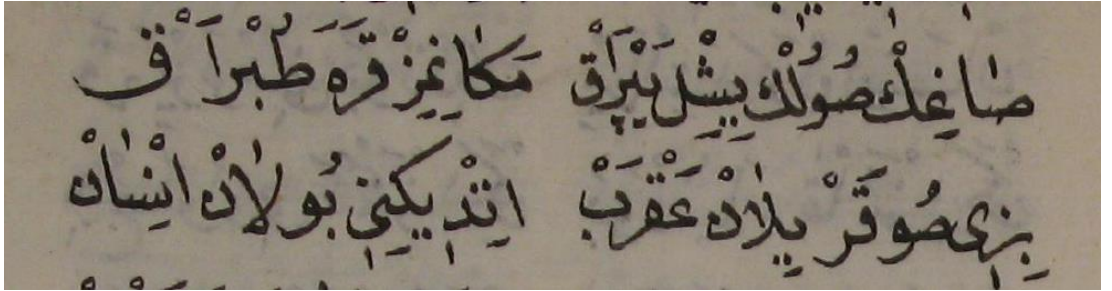
Anı gördi hâcılar **hep** yanında (3a)

Ṭavāf édüb ṭurur Kʿabe öñünde



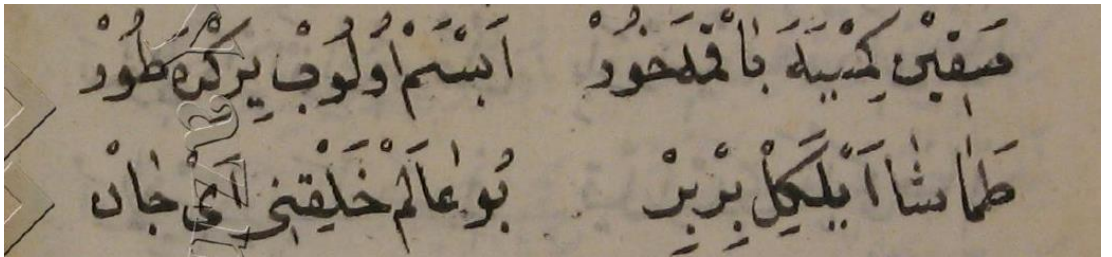
Şağñ şoluñ yeşil yapraq mekânımız qara **ṭobraq** (19a)

Bizi şoqar yılān ‘akrep itdigini bulān insāñ



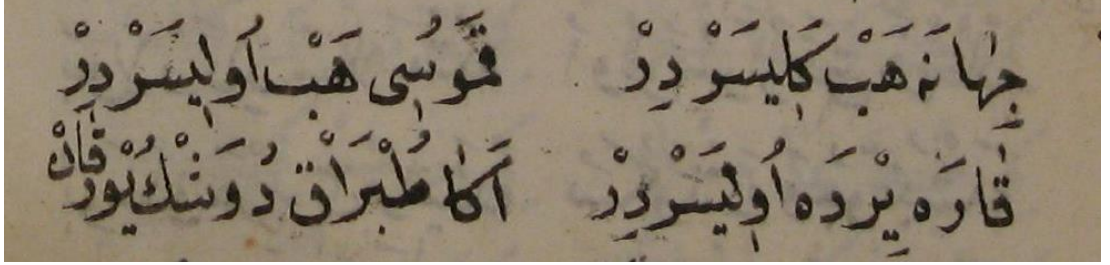
Şağın kimseye baqma ḥor **ebsem** olub yerinde ṭur (39b)

Ṭemāşā eylegil bir bir bu ‘ālem ḥalkını ey cān



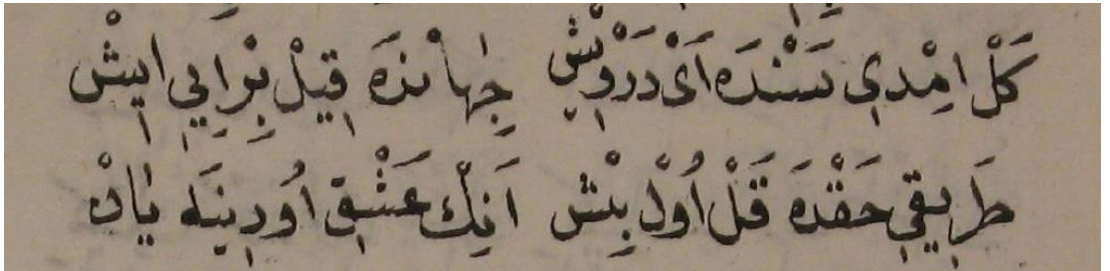
Cihāna hep geliserdir kamusı hep öliserdır (40b)

Çara yerde öliserdır aña tobrağ döşek yorğān



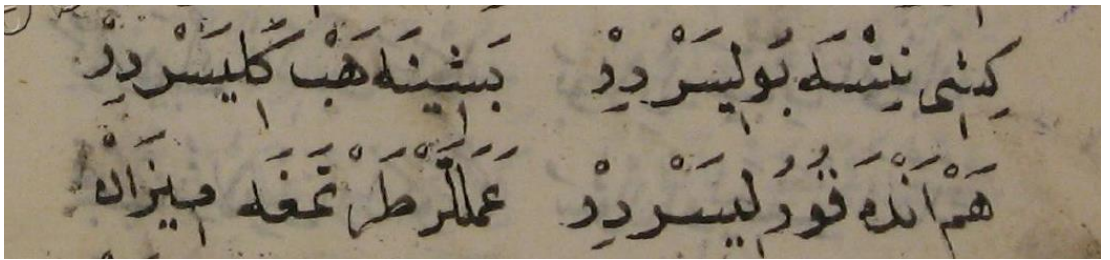
Gel imdi sen de ey derviş cihānda kıl bir eyi iş (40b)

Çarīk-i Hağ'da kal ol biş anıñ 'aşkı odına yan



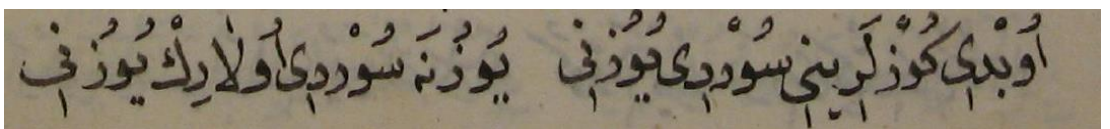
Kişi nitse bulısardır beşine hep geliserdir (41b)

Hem anda kuruluşardır 'ameller çartmağa mizān



Öpdi gözlerini sürdi yüzünü (44b)

Yüzüne sürdi olarıñ yüzünü

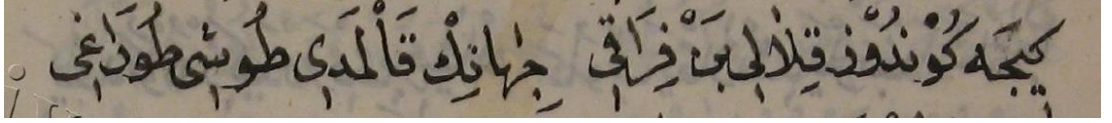


### 5.1.5. “D” Ünsüzünün Yazımı

Çalışmamıza konu edindiğimiz eserde bugün Türkçemizde “d” ile yazılan kimi kelimeler “ḏ” (ط) ile gösterilmiştir.

Géce gündüz kılalıben firākı (5b)

Cihānıñ qalması ḏuşı **ḏurağı**

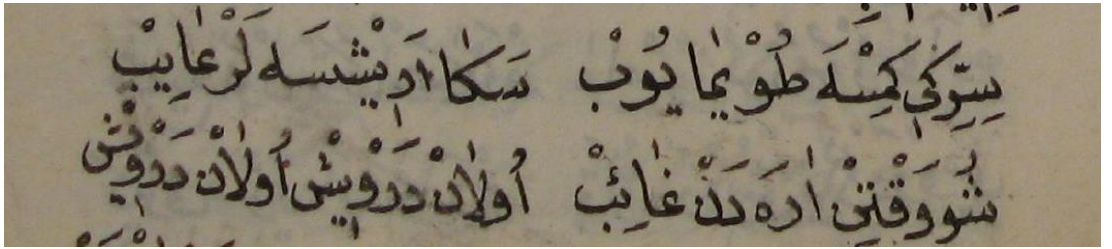


Sırrıñı kimse **ḏuyamayub** (6a)

Saña erişseler ‘āyib

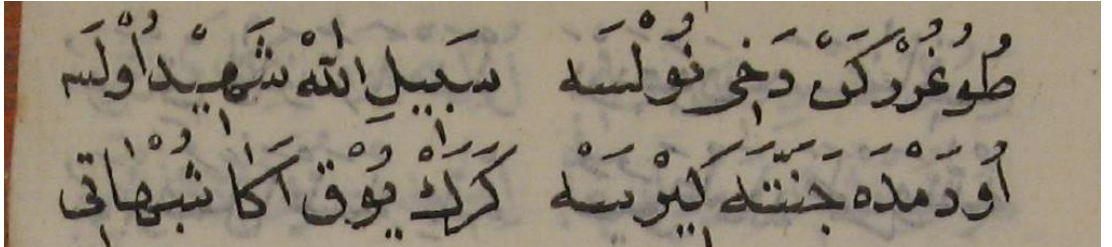
Şu vaqtin aradan ġā’ib

Olān dervīş olān dervīş



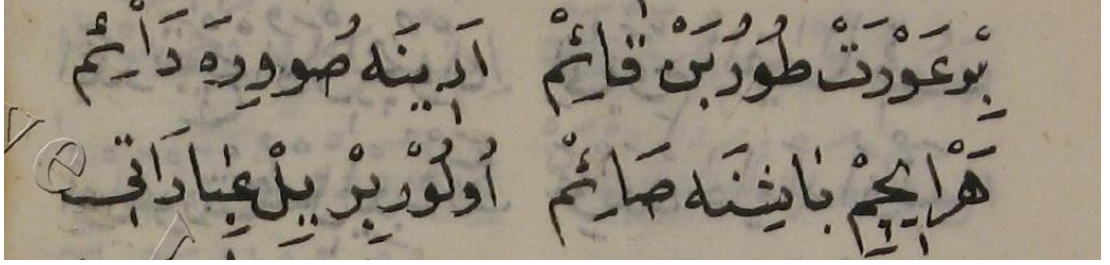
**ḏoğururken** daħı nolsa sebīllāh şehīd olsa (15b)

O demde cennete girse gerek yok aña şübħatı



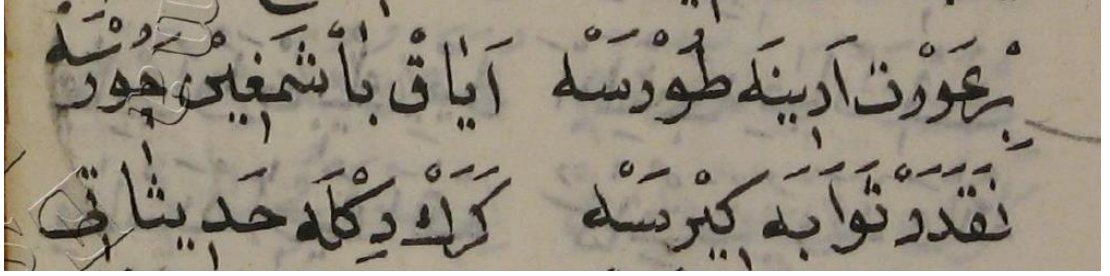
Bir 'avrat **ṭuruban** kâ'im erine şu vire dâ'im (15b)

Her içim başına şâ'im olur bir yıl 'ibādâtı



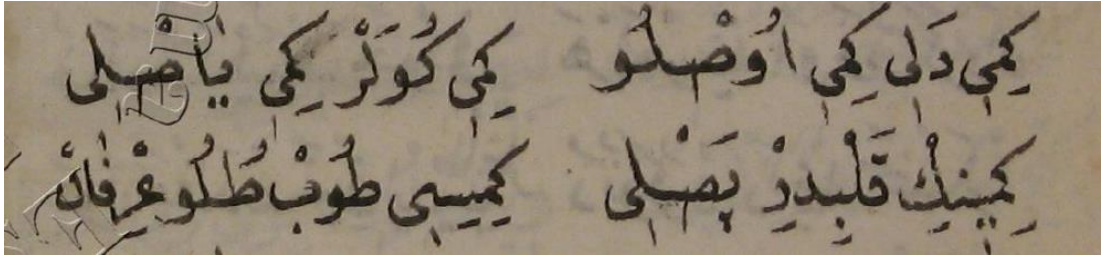
Bir 'avrat erine **ṭursa** ayak başmağın çevürse (15b)

Ne kadar şevāba girse gerek diñle ḥadīṣâtı



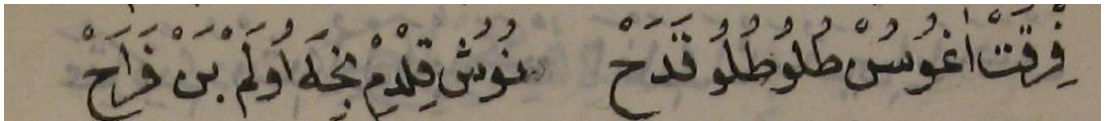
Kimi deli kimi uşlu kimi güler kimi yāşlı (39b)

Kiminiñ kalbidir paşlı kimisi **ṭoṭolu** 'irfān



Firḳat āğusun **ṭolu ṭolu** kadeḥ (44b)

Nūşu ḳıldım nice olam ben ferāḥ

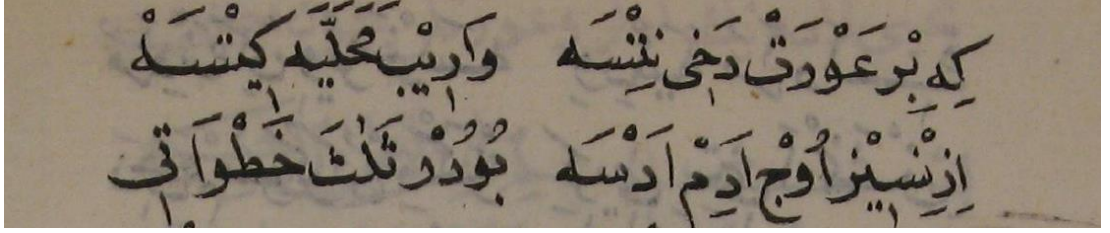


### 5.1.6. “T” Ünsüzünün Yazımı

Çalışmamıza konu edindiğimiz eserde, (ت) ile yazılması gereken kimi kelimelerin (د) ile yazıldığı görülmektedir.

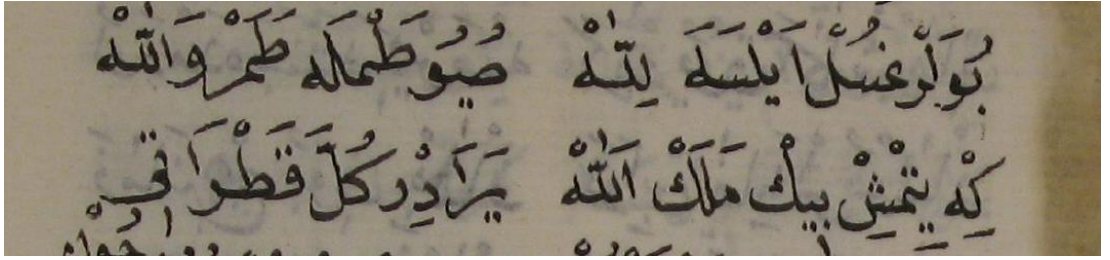
Ki bir ‘avrat daħı nitse varıb maħalleye gitse (12b)

İzinsiz üç adım **adsa** budur selāse ħaṭvāti



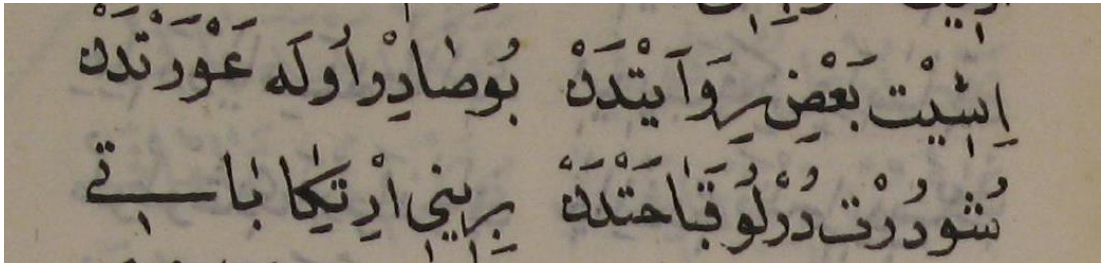
Bular ğusl eylese lillāh şuyu damla damar vallāh (15a)

Ki yētmış biñ melek Allāh **yaradır** külle қаṭrāti



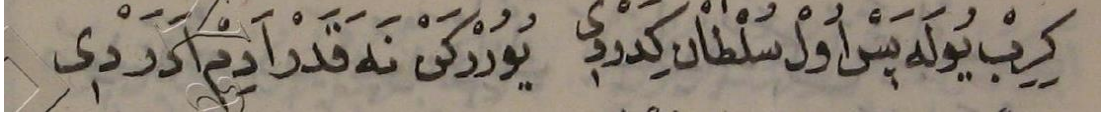
İşit ba’zı rivāyetden bu şādır ola ‘avratdan (17a)

Şu dört **dürlü** qabāħatdan birini irtikābāti



Girip yola pes ol sultān giderdi (48b)

Yürürken ne kadar adım **adardı**

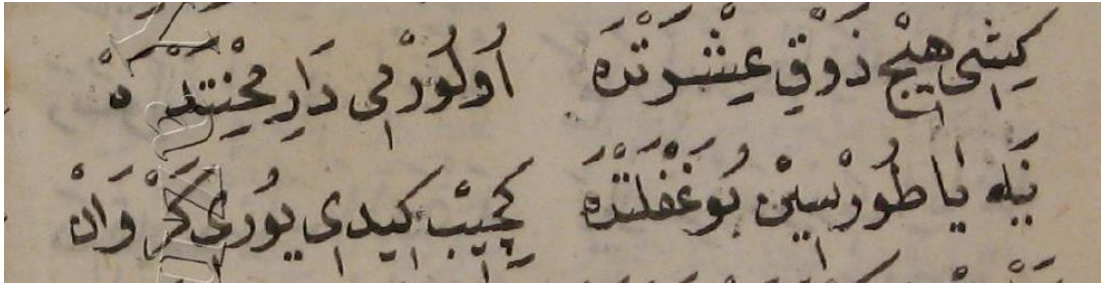


#### 5.1.7. Şimdiki Zaman Ekinin Yazımı

Bu mecmuada, -(y)A yor(U)r yapısının şimdiki zamanı karşılamak üzere arkaik özelliği devam etmektedir.

Kişi hiç zevk-i 'işretde olur mu dār-ı miḥnetde (38b)

Neye yaṭursın bu ḡafletde geçib **gidiyor**ı kervāñ

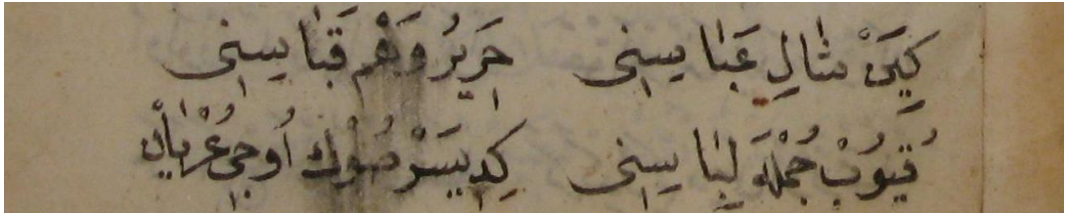


#### 5.1.8. Gelecek Zaman Ekinin Yazımı

Bu mecmuada, -IsAr yapısının gelecek zamanı karşılamak üzere arkaik özelliği devam etmektedir.

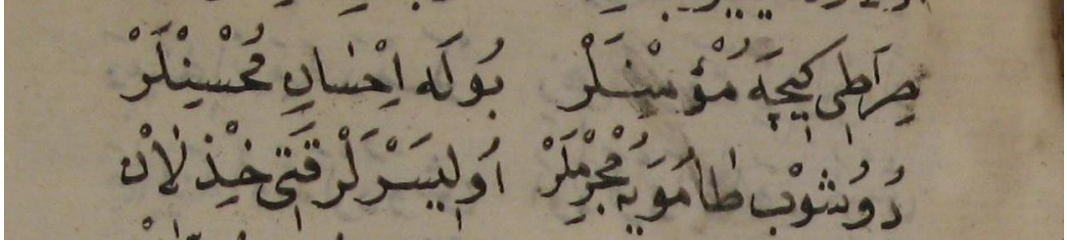
Giyen şāl-ı 'abāsını ḡarīr ü hem ḡabāsını (38a)

Ḳoyub cümle libāsını **gidiser** soñucı 'uryān



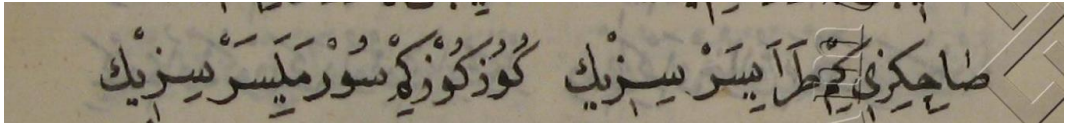
Şirāṭı geçe mü'minler bula ihsānı muhsinler (42a)

Düşüb şamuya mücrimler olısarlar qatı hızlāñ



Şaçıñızı kim şarayıser siziñ (45a)

Gözüñüz kim sürmeleyiser siziñ

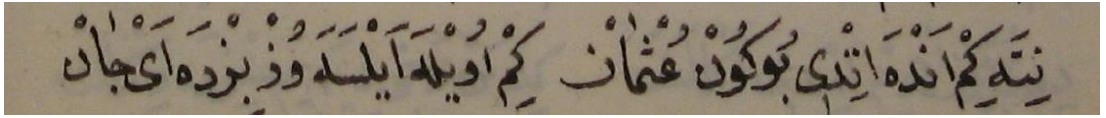


#### 5.1.9. Birinci Çoğul Şahıs Ekinin Yazımı

Çalışmamıza konu edindiğimiz eserde zamir kökenli olan 1. çoğul şahıs ekinde arkaik özelliği devam etmektedir .

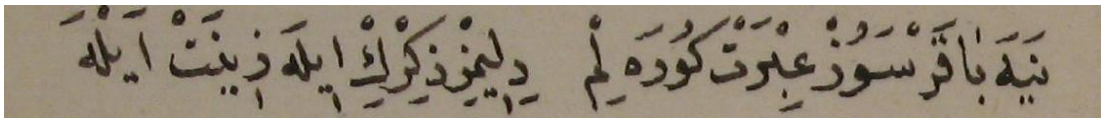
Nitekim anda êtdi bugün 'Oşmān (48b)

Kim öyle eylesevüz bizde ey cān



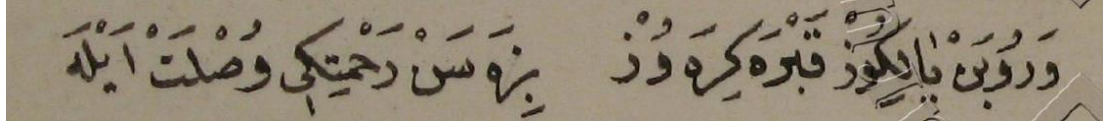
Neye baqarsavuz 'ibret görelim (50a)

Dilimiz zikriñ ile zīnet eyle



Verüben yalıñuz abre **girevüz** (50a)

Bize sen rametiñi vulat eyle



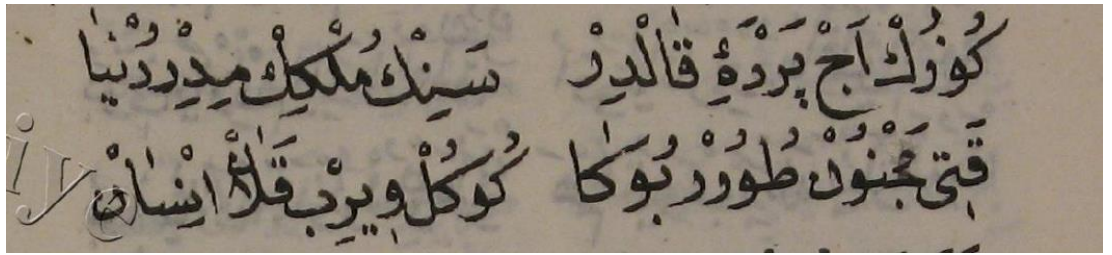
#### 5.1.10. Yükleme Hali Olan “-i” nin Yazımı

Yükleme hali olan “-i”, güzel h üzerine hemze (◌) yazılarak gösterilmiştir.

Parantez içine aldığımız (y) ler belirtme ekini gösterir.

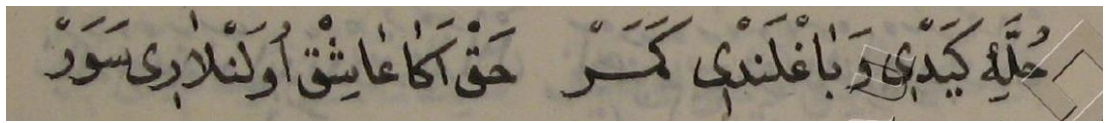
Gözüñ aç **perde(y)i** aldır seniñ mülkiñ midir dünya (18b)

atı mecnün urur buña göñül verib alān insān



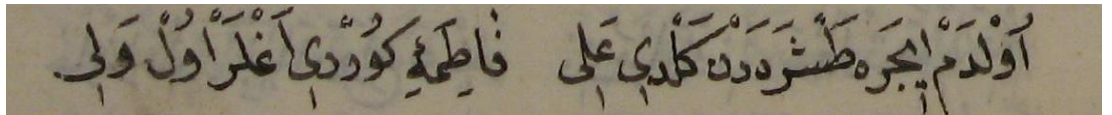
**Hulle(y)i** geydi balandı kemer (24a)

Hā aña ‘āı olanları sever



Ol dem içre aşradan geldi ‘Alī (45a)

**Fāıma’(y)ı** gördi alar ol velī

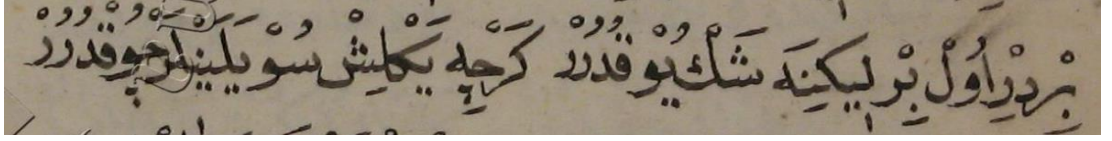


#### 5.1.11. Bildirme Ekinin Yazımı

- Bu mecmuada bildirme ekinin; kimi yerde “-dUrUr” biçiminde, kimi yerde ise “-dUr” biçiminde yazıldığı görülmektedir.

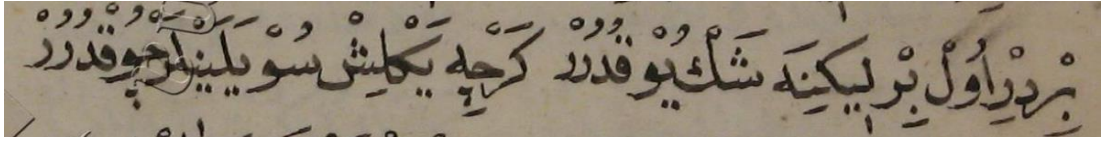
Birdir ol birliğine şek yokdurur (21b)

Gerçi yañlış söyleyenler çokdurur



Birdir ol birliğine şek yokdurur (21b)

Gerçi yañlış söyleyenler çokdurur



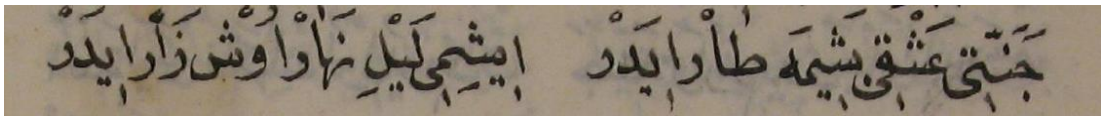
#### 5.1.12. “Ve” Bağlacının Yazımı

Çalışmamıza konu olan şiir mecmuasında “ve” bağlacının düzensiz bir yazımı söz konusudur.

- “Ve” bağlacının; kelime sonundaki harfin esre ile harekelendirilmesiyle yazıldığı bu mecmuada görülmektedir.

Cennet-i aşkı başıma țār eder (22b)

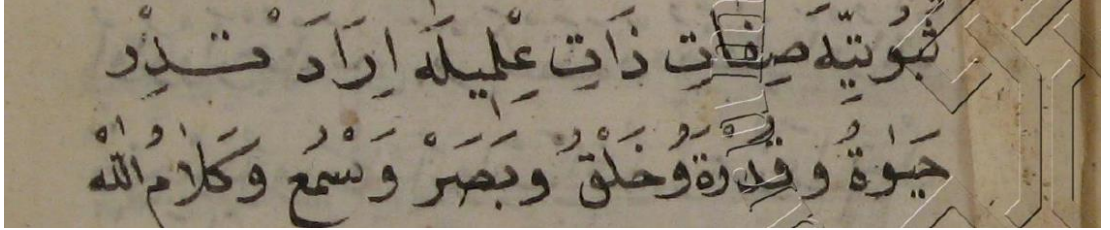
İşimi leyl ü nehār uş zār eder



- “Ve” bağlacının; vaz üzeri üstün “و” ile harekelendirilerek yazıldığı bu mecmuada görülmektedir.

Şübütiyye şıfat-ı zātı ‘ilm-ile irâdetdir (33a)

Hayât u kudret u halk u başar ve sem‘ u kelâmullâh

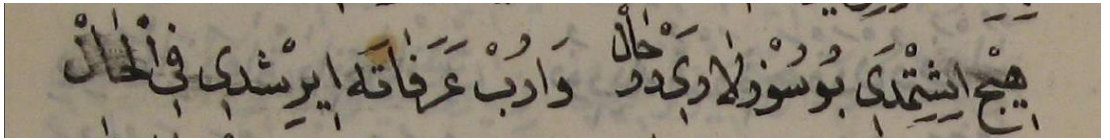


### 5.1.13. Çoğul Eki Olan “-lar” ın Yazımı

Çalışmamıza konu olan eserde, çoğul eki olan /-lar/’ın kimi yerlerde lamelif (لا) ile gösterilmek suretiyle yazıldığı görülmektedir.

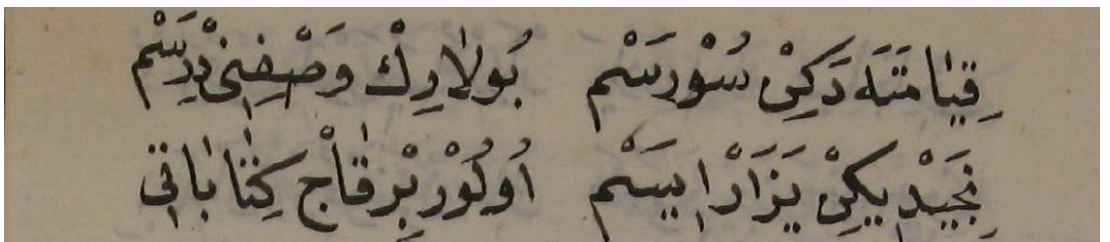
Hîç işitmedi bu sözleri derhâl (4a)

Varub ‘Arafât’a irişdi fi’l-hâl



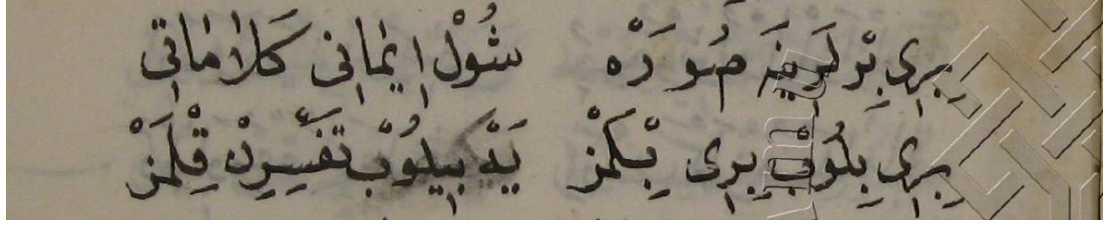
Kıyâmete degin sürsem **bularıñ** vaşfını dirsem (13b)

Nicedigin yazar isem olur bir kaç kitâbatı



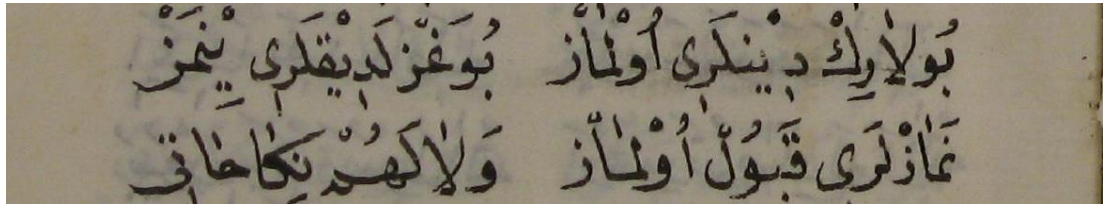
Biri bilüb biri bilmez ya bilüb tefsirin kılmaz (14a)

İkisiniñ dağı olmaz **nikâhları** şaḥîḥâtı



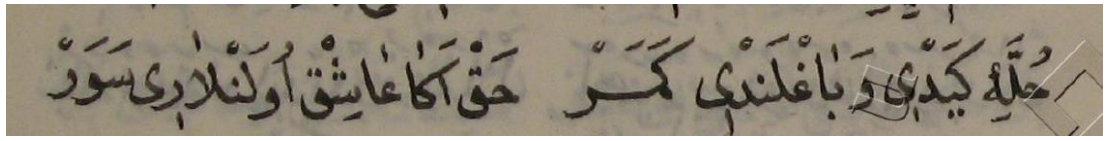
**Bularn** dinleri olmaz buğazladıkları yènmez (14a)

Namāzları qabūl olmaz velā lehūm nikāhātī



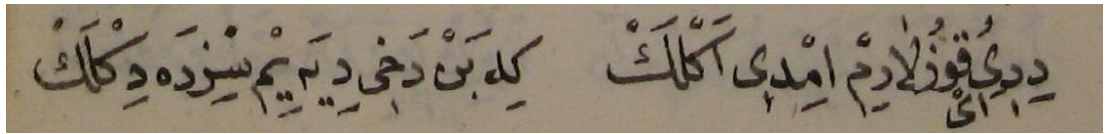
Hulle(y)i geydi bağlandı kemer (24a)

Hāq aña ‘āşīq olanları sever



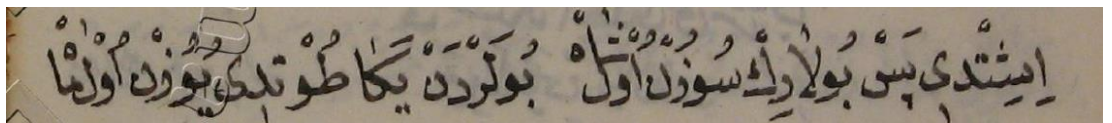
Dēdi ey **kuzularım** imdi egleñ (47b)

Ki ben daħı diyeyim siz de diñlen



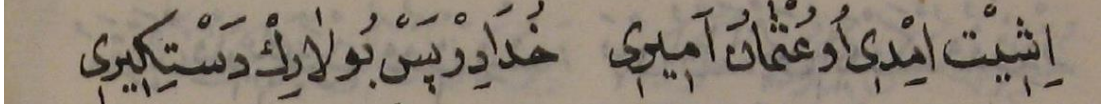
İşitdi pes **bularn** sözün ol şāh (47b)

Bulardan yaña tıtdı yüzün ol māh



İşit imdi o ‘Osman-u emiri (48b)

Ĥüdādır pes **bularıñ** dest-gīri

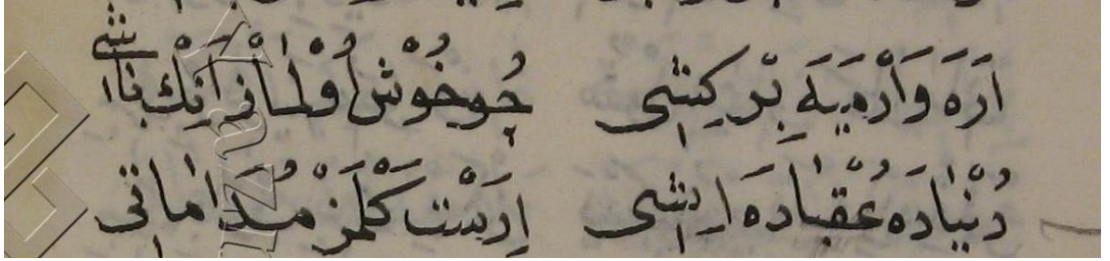


#### 5.1.14. Ön Seste Ünlü Türemesi

Bu mecmuada kimi sözcüklerin başında ünlü türemesi olduğu görülmektedir.

Ere varmaya bir kişi çü hoş olmaz anıñ başı (14b)

Dünyāda ‘uqbāda işi **ırast** gelmez müdāmātı



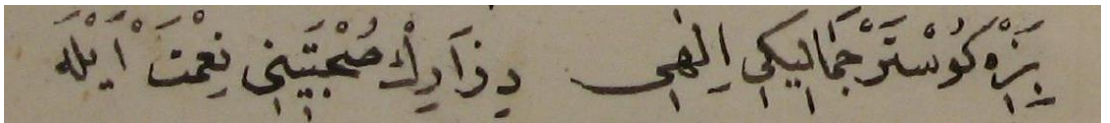
#### 5.1.15. Husûsî Kelime Kullanımları

Müstensih manzumeleri yazıya aktarırken vezin icabı bazı kelimelerin aslı imlasını değiştirmiştir.

- “Dīdār/دیدار” kelimesinin, “dizār/دزار” şeklinde yazılması bu mecmuada görülmektedir.

Bize göster cemāliñi ilāhī (50a)

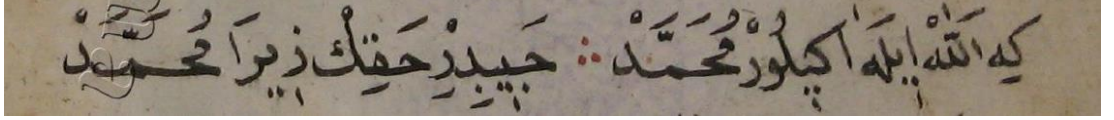
**Dizārıñ** şoşbetini ni‘met eyle



- “Ḥaḳḳ/حق” kelimesinin kimi yerde vezin icabı şeddesiz “Ḥaḳ/حق” biçiminde yazılması bu mecmuada görülmektedir.

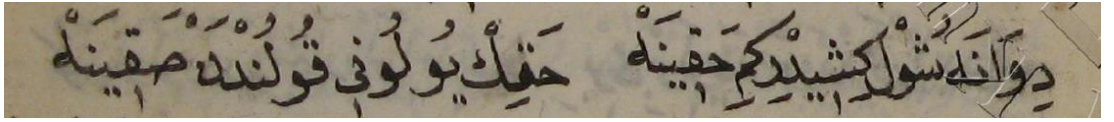
Ki Allāh ile añılır Muḥammed (1b)

Ḥabībidir Ḥaḳ'ın zīrā Muḥammed



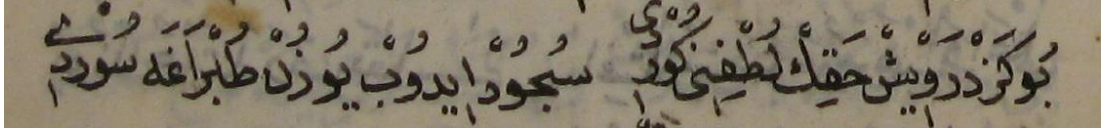
Divāne şol kişidir kim ḥaḳına (2a)

Ḥaḳ'ın yolunu ḳulundan şaḳına



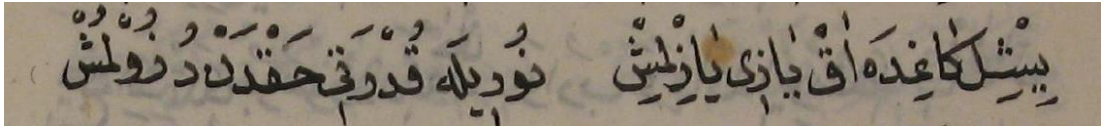
Bu kez derviş Ḥaḳ'ın luṭfını gördi (4a)

Sücüd edüb yüzün ṭopraḡa sürdi



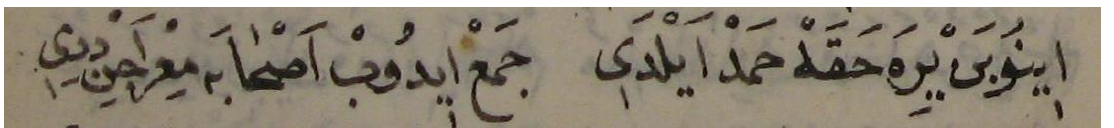
Yeşil kâğıda aḳ yazı yazılmış (4b)

Nūr-ıla ḳudret-i Ḥaḳ'dan düzülmüş



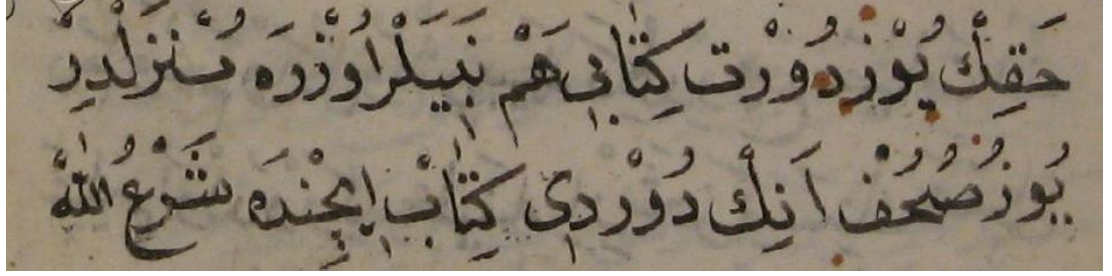
İnübēn yere Ḥaḳ'a ḥamd eyledi (25a)

Cem' edüb aşḥāba mi'rācın dēdi



**Ḥaḳ'ın** yüz dört kitābı hem nebīler üzre münzeldir (33b)

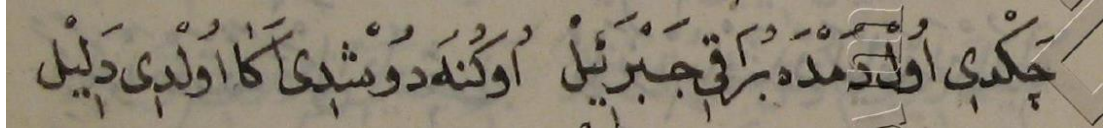
Yüzü şuḥuf anıñ dördi kitāb içinde şer'ullāḥ



- “Cebra'īl/جبرائيل” kelimesinin kimi yerde vezin icabı “Cebra'īl/جبرئيل” şeklinde yazılması bu mecmuada görülmektedir.

Çekdi ol demde burāḳı **Cebra'īl** (24a)

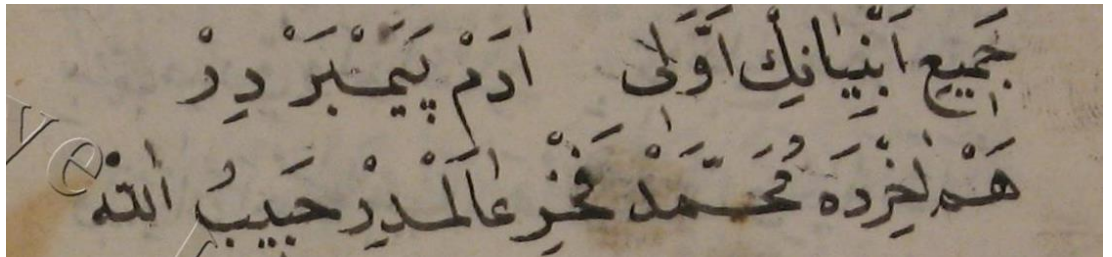
Öñüne düşdi aña oldı delīl



- “peygāmbēr/پیغامبر” kelimesinin vezin icabı “peyamber/پیمبر” biçiminde yazıldığı bu mecmuada görülmektedir.

Cemī'-i enbiyānın evveli Ādem **peyamberdir** (34b)

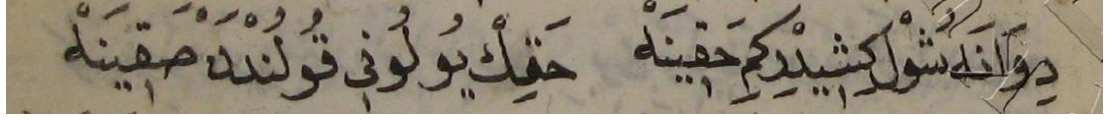
Hem āhirde Muḥammed faḥr-i 'ālemdir ḥabībullāḥ



- “dīvāne/ديوانه” kelimesinin kimi yerde vezin icabı “divāne/ديوانه” olarak yazıldığı bu mecmuada görülmektedir.

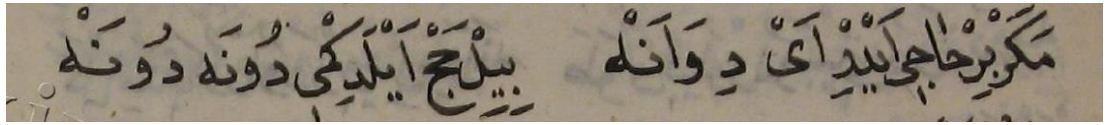
Divāne şol kişidir kim haqına (2a)

Haqq'ın yolunu kulundan şakına



Meger bir hācı eydir ey divāne (3b)

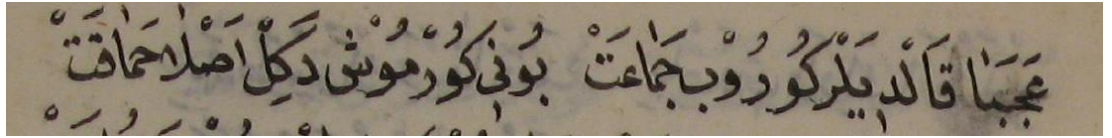
Biyil hac eylediñ mi döne döne



- “acebe/عجه” kelimesinin vezin icabı “acebā/عجا” olarak yazıldığı bu mecmuada görülmektedir.

‘Acebā kaldılar görüb cemā‘at (6a)

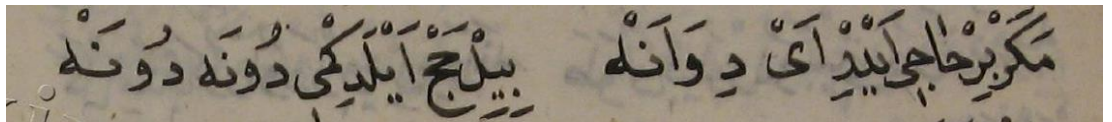
Bunu görmüş degil ašlā hamākat



- “Bil/بل” kelimesinin kimi yerde vezin icabı “biyil/بیل”, biçiminde yazıldığı bu mecmuada görülmektedir.

Meger bir hācı eydir ey divāne (3b)

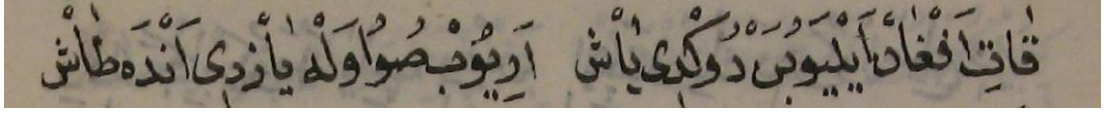
Biyil hac eylediñ mi döne döne



- “kātı/قتی” kelimesinin vezin icabı “kātı/قاتی” biçiminde yazıldığı bu mecmuada görülmektedir.

Qatı efğāñ eyleyüben dökdi yaş (44b)

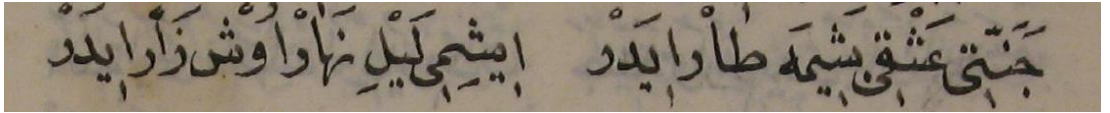
Eriyüb şuvu olayazdı anda şaş



- “baş/باش” kelimesinin bazen hiç ünlü kullanılmaksızın “بش” biçiminde yazıldığı bu mecmuada görülmektedir.

Cennet-i ‘aşkı başıma řār eder (22b)

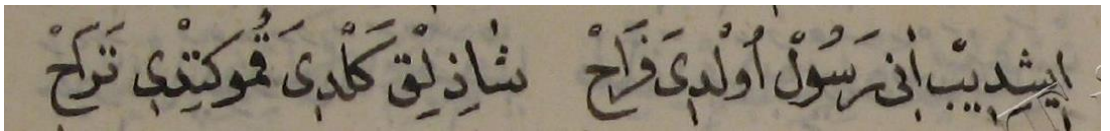
İşimi leyl ü nehār uş zār eder



- “Şād/شاد” kelimesinin kimi yerde “şāz/شاذ” biçiminde yazıldığı bu mecmuada görülmektedir.

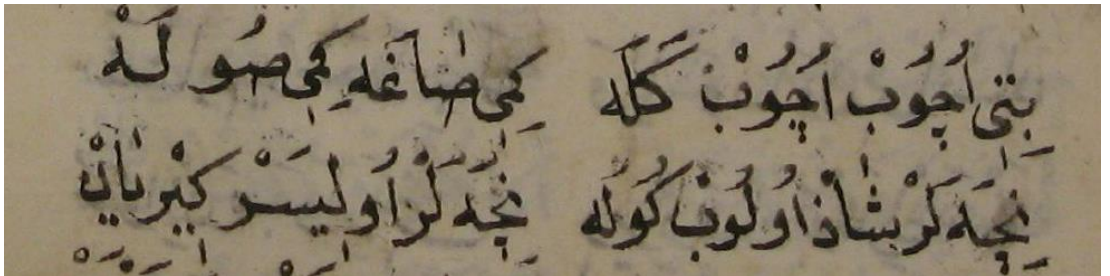
İşidib anı Rasül oldı ferāh (24a)

Şāzılık geldi kamu gitdi terāh



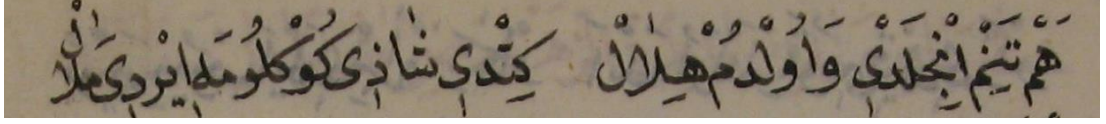
Biti uçub uçub gele kimi şağa kimi şola (41b)

Niçeler şāz olub güle niçeler olısar giryāñ



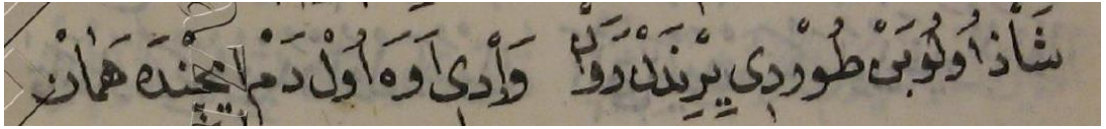
Hem benim inceldi ve oldum hilāl (44b)

Gitdi şāzı gönlüme irdi melāl



Şāz oluben tūrdı yirinden revān (44b)

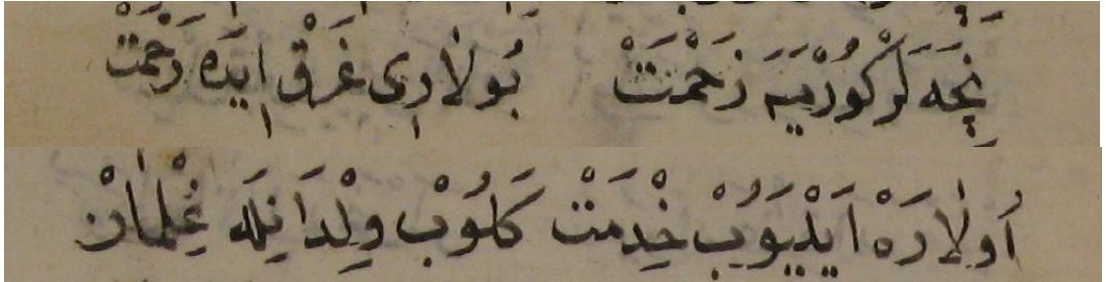
Vardı eve ol dem içinde hemān



- “hizmet” kelimesinin Arapça aslında olduğu gibi “ḥidmet/خدمت” biçiminde yazıldığı bu mecmuada görülmektedir.

Niçeler görmeye zaḥmet buları ğarḫ éde raḥmet

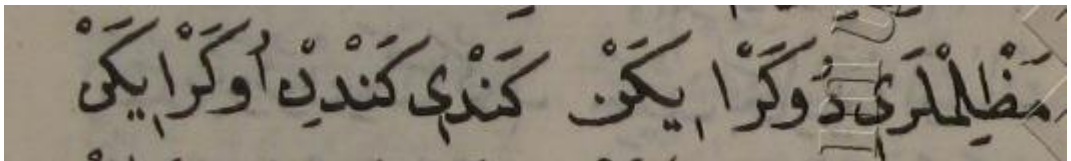
Olara eydeyüb ḥidmet gelüb vildān-ıla ğılmān (42a)



- “mazlūm/مظلوم” kelimesinin “mazlīm/مظلّم” olarak yazıldığı bu mecmuada görülmektedir.

Mazlīmıları döger iken kendi kendin öger iken

Sammūr kürkler giyer iken yer altına giren insān



## 5.2. MECMUANIN TRANSKRİPSİYONLU METNİ

1b

1

Ḥikāyet-i Dervīş-i Dīvāne

Bismi 'llāhi 'r-raḥmāni 'r-raḥīm

Mefā'īlün-Mefā'īlün-Fe'ülün/ Mefā'īlün ve Fā'īlātün-Fā'īlātün-Fā'īlün

1. Diñle imdi diyelim bir ḥikāyet<sup>87</sup>  
Faḳīr dervīşleredir bu beşāret
2. Evvel Allāh adını zıkr edelim  
Ol mübārek zātını fikr edelim
3. Cümle eşyāya fermān veren Allāh<sup>88</sup>  
Ve hem dertlere dermān veren Allāh
4. Ƙulunuñ sırrını şaḳlayan Allāh  
Yüzi Ƙarasına baḳmayan Allāh
5. Ki dā'im ḥamdımız sañadır Allāh  
Bizi Ƙulum dēyü añadır Allāh
6. Daḥı 'aşḳ-ıla vérelim şalavāt  
Görelim ba'dehū ne ola ḥālāt
7. Ki Allāh ile añılır Muḥammed  
Ḥabībidir Ḥaḳ'ıñ zīrā Muḥammed

---

<sup>87</sup> Manzumenin ilk beyitinde vezin kusuru bulunmaktadır.

<sup>88</sup> Mısranın vezni kusurludur.

8. Nebīleriñ başıdır hem Muḥammed  
İki cihān güneşidir Muḥammed
9. Şefā‘at eden ümmete Muḥammed  
Muḥammeddir Muḥammeddir Muḥammed
10. İlāhī sen bizi ḥaḳ ümmet eyle  
Bu ‘āşī ḳullarıña himmet eyle
11. Kimiñ göñlüne düşerse o sultān  
Cihānda ol kişi ḥiç tutmaz evṭān
12. İşit bir dervīş aña ‘āşık oldı<sup>89</sup>  
Vücūdın fānī ḳılub vāşıl oldı
13. Meger şark semtiniñ ḥuccācı bir gün  
Biriküb ḥacca giderlerdi gülgün
- 2a
14. Birikdi Bağdād’ın şehrine ḥuccāc<sup>90</sup>  
Arada ḳıldılar birin emīr ḥāc
15. Baş oldı kervāna Bağdād paşası  
Açub sancağın öñüne düşesi
16. Belürdi anda bir dervīş divāne  
Ḳarışdı kervāna ol yāne yāne

---

<sup>89</sup> Mısranın vezni kusurludur.

<sup>90</sup> Mısranın vezni kusurludur.

17. Dēdi hācılara ben de giderem  
Siziñle Ka'be'(y)i tavāf ederem
18. Bize de rāh-ı Hāḡ'dan gel dēnildi  
Cānım Beytullāh'a çoḡdan gönüldi<sup>91</sup>
19. Dēdiler hācılar aña yā dervīṣ<sup>92</sup>  
Revā degildir aṣlā ētdigiñ iş
20. Azıḡ harclık binit gerek bu yola  
Varıb gelesin aña güle güle
21. Divānesiñ işiñ bād-ı hevādır  
Cāniñ telef olur emek yoḡadır
22. İṣitdi dervīṣ anlarıñ kelāmın<sup>93</sup>  
Dēdi kim ṣaḡın Hāḡ'ıñ selāmın
23. Divāne ṣol kiṣidir kim ḡaḡına  
Hāḡ'ıñ yolunu ḡulundan ṣaḡına
24. Çün aldı dervīṣi anlar peṣine  
Getürdiler anı kervān başına
25. Dēdiler kim zihī dīvānedir bu  
İṣitmez degme sözi sen bunu ḡo
26. Azıḡı harclıḡı yoḡ bir kiṣi bu

---

<sup>91</sup> Mısranın vezni kusurludur.

<sup>92</sup> Mısranın vezni kusurludur.

<sup>93</sup> Mısranın vezni kusurludur.

Binitsiz da'vî kıılır kıuru kıuru

27. Bu kez kervānbaşı dēr ey kıişi sen  
Sözümü diñle étme bu işi sen

28. Ğanî yoluna yoĥsullar varamaz  
Azıkşız devesiz varub éremez

2b

29. Dervîş eydir ey 'askeriñ ulusu<sup>94</sup>  
Hemān bu mı emîr ĥacıñ bilisi

30. Azığıña deveñe tayanur sen  
Deveyi yaradana tayanam ben

31. Olub 'aşık doyamadım firāka  
Gönüldüm giderem ben rāh-ı Ĥaķķ'a

32. Çü gördiler aña söz te'sîr étmez  
Bu dervîş hiç dönüb evine gitmez

33. Édüb teşĥîr kıılurlardı ezālar  
Şabr édüb ol çekerci çok cefālar<sup>95</sup>

34. Kıılır maşhara kim geçse yanından  
Anı bezdürdiler tatlı cānından<sup>96</sup>

35. Görđi dervîş bunu böyle çekilmez<sup>97</sup>

---

<sup>94</sup> Mısranın vezni kusurludur.

<sup>95</sup> Mısranın vezni kusurludur.

<sup>96</sup> Mısranın vezni kusurludur.

Èliñ dinci ilen başa çıķılmaz

36. Yüzün hazrete tutub kıldı āhı  
Ġayb ‘ālemine pes tutdı rāhı<sup>98</sup>

37. Hemāñ sā‘at göz ağı kıarasında  
Görünmez oldu ħalkıñ arasında

38. Gün olur dervīši ararlar idi  
Biribirlerine şorarlar idi

39. Azıġı ħarçlıġı ħiç olmayanlar  
Binitsiz ħiç başa mı çıķa anlar

40. Kıolay olsa faķirler de gelürdi  
Bu ħac şevābın anlar da bulurdı

41. Pes eydirler idi gitdi evine  
Ne tiz ħac eyledi dervīş divāne

42. Ĥayf eyvāh o dervīş dönmeeydi<sup>99</sup>  
Eger şimdiye dek uşanmayaydı

43. Ġeçe gündüz yayañ menzıl alaydı  
Daġı bir ħoşca miķdārın bulaydı

3a

44. Çü gitdi ġeçe gündüz yola kervān

---

<sup>97</sup> Mısranın vezni kusurludur.

<sup>98</sup> Mısranın vezni kusurludur.

<sup>99</sup> Mısranın vezni kusurludur.

Ne Şām kaldı geçmedik ne H̄orāsān

45. Hemāñ sür'atle  rdiler oraya  
Varub yaqlaşdılar beyt-i H̄üdā'ya
46. Muṭı' olub em r h c h llerine  
Varıb  rişdi K'abe illerine
47. Birikiben bir araya geldiler  
Ziy ret kıлмаğa sa'y eylediler
48. Gel imdi g r o derv ş-i div ne  
Ṭav f kıılır o beyti d ne d ne
49. Anı g rdi h cılar hep yanında  
Ṭav f  d b ṭurur K'abe  n nde
50. 'Acebe kaldılar hiç g lmediler  
Ne yoldan geldigini bilmediler
51. Zih  kudret v rib irg ren All h  
 l nce kulunu dirg ren All h
52. Sevip da'vet  dib eş olan All h  
Yanında bile yoldaş olan All h
53. Kulunu hıfz  dib şaqlayan All h  
Buñalsa anı tiz yoqlayan All h
54. G r imdi ol h cılar neylediler

‘Arafât Tağı’na göc eylediler

55. Şoyunub çizdiler dünyā libāsın  
Giyüb iħrām giderdi göñli pasın

56. Şaf olub vaqfe tırmuşlardı yine  
Bileydi anda dervīş-i divāne

57. Ol altı yüz biñ hācı tırdı vaqfe<sup>100</sup>  
Tırub kıldı niyāzı çünki Hāqk’a

58. Tamām eylediler anda tavāfı  
Gelüb K‘abe’de kıldılar evāfı

3b

59. O gece sākin oluben yatdılar  
Beş on gün tıruben yine gitdiler

60. İşit imdi o dervīş-i divāne  
Qarışub orduya giderdi yine

61. Olara üç güne dek yoldaş oldı  
Bağ imdi şoñra hāli diñle noldı

62. Yine maşhara edindiler anı  
Erişirlerdi aña dün ü günü

63. Meger bir hācı eydir ey divāne  
Biyil hac eylediñ mi döne döne

---

<sup>100</sup> Mısranın vezni kusurludur.

64. Şükürler kıldı dervîş dedi gördüm

    Kara yüzümi eşigine sürdüm

65. ‘Arafât Tâğı’ nı kıldım ziyâret

    Günâhımı bağışladı Hüdâvend

66. Bu kez dedi o hâcî kanı huccet

    Günâhıñ ‘afvına ola işâret

67. Şaşib dervîş dedi bu iş naşıldır

    Haberim yok benim huccet naşıldır

68. Bu kez hâcî dedi kim ey kişi sen

    Görememişsin aşlâ bu işi sen

69. Bizim de suçumuz ‘afv oldu anda

    Birer huccet vèrildi bize anda

70. Huccetiñ yok seniñ işiñ yoğadır

    Emecigin hemâñ bād-ı hevâdır

71. İşitdi dervîş ol eriñ sözüni<sup>101</sup>

    Yine hâzrete dönderdi yüzüni

72. Dönüb ya’ni geri K‘abe’ye vardı

    Varıb ‘Arafât’a vakfeye tırdı

73. Varıb hâlini ‘arz eyledi anda

---

<sup>101</sup> Mısranın vezni kusurludur.

Alub hucceti yine geldi bunda

4a

74. Çağırdılar hâcılar eñsesinden<sup>102</sup>  
Giderdi geri bakmaz tâsasından

75. Dédiler ey divâne dön bakadır  
Saña etdigimiz hemân şakadır

76. Bizim de huccetimiz yok nidelim  
Hüdâ'ya i'tikâdı berk edelim

77. Hîç işitmedi bu sözleri derhâl<sup>103</sup>  
Varub 'Arafât'a erişdi fi'l-hâl

78. Hemân başı açub dèdi ilâhî  
Gözümün yaşına bak yâ ilâhî

79. Ğanî kullara ikrâm eylemişsin  
Faķîr dervîşi maħrûm eylemişsin

80. Ah edüb üni göklere ererdi  
Göziniñ yaşı toprağı karardı

81. Bu ıssız tãğda kılınca kelâmı  
Erişdi Hâķ te'âlânıñ selâmı

82. Yalınız vaķfe tırdum şandıñ işde

---

<sup>102</sup> Mısranın vezni kusurludur.

<sup>103</sup> Beyitin vezni kusurludur.

Saña gönderdim altmış biñ ferişte

83. Habībimsin iki cihān içinde  
Seni yarlıgadım huccāc içinde

84. Altı yüz biñ kişi hac eylemişdi<sup>104</sup>  
Çü senden ğayrı maqbūl olmamışdı

85. Saña bağışladım hep cümlesini  
Gider gönlüñ gözünüñ perdesini

86. Var imdi anlara eyle beşāret  
Size maşşerde ben kılam şefā'at

87. Bu kez dervīş Haq'ın luţfını gördi  
Sücūd edüb yüzün toprağa sürdi

88. Dēdi yā Rab gözün döndürmeyesin  
Kapuñdan beni boş göndermeyesin

4b

89. Yine boş gönderirseñ bu zelīlī  
Olur rüsvā-yı 'ālem yok delīlī

90. Nazar kılub za'if kuluñ hāline<sup>105</sup>  
Ya cānın al ya huccet vēr eline

91. Hemān-dem bir melek geldi oturdı

---

<sup>104</sup> Mısranın vezni kusurludur.

<sup>105</sup> Mısranın vezni kusurludur.

Selām-ı H̄aḡḡ-ıla ḡucet getürdi

92. Yeşil kāğıda aḡ yazı yazılmış  
Nūr-ıla ḡudret-i H̄aḡ'dan düzölmüş<sup>106</sup>

93. Alub ḡuceti dervīş-i divāne  
Yüzine sürüben oldı revāne

94. H̄aḡ'ın nūrına ḡarḡ olub ḡarışdı  
Yine üç günde orduya erişdi

95. Dédiler ḡanda vardıñ ey divāne  
Nice gelüb ḡavuşduñ bize yine

96. Dėdi ḡucetimi unutmuşam ben  
Varıb alub size yėtişmişem ben

97. Dėyüb böyle ḡıkardı ḡucetini  
H̄acılar bildi H̄aḡ'ın ḡikmetini<sup>107</sup>

98. Çü dellāllar dėdiler kim evāfi  
Biriküb ḡıldılar anı ḡavāfi

99. Oḡuyub ḡuceti hep aḡladılar  
Bu kez dervīşe raḡbet eylediler

100. Dėdiler kim çü bu anda ulumuz  
Budur şimdi arada sulḡānımız

---

<sup>106</sup> Mısranın vezni kusurludur.

<sup>107</sup> Mısranın vezni kusurludur.

101. Bunuñ hürmetine Rabb-i te'ālā  
Bağıslamış şuçumuz hep o a'lā

102. Zihī devletli imiş bu du'acı  
Olunca bārī böyle olsa hācı

5a

103. Yanına aldı bir devletli anı  
Oğul edindi hem ol tāze cānı

104. Dēdi oğul seni hoşca göreyim  
Getür hucyeti şaklayı vėreyim

105. Çıkarıb hucyeti vėrdi eline  
Yüzine sürdi bol bol anı yine

106. Anı bir hoşkada ol gizler idi  
Ziyāret kılub anı gözler idi

107. Gece gündüz giderlerdi perīşān  
Gelüb yaklaşdılar Bağdād'a ey cān

108. Bu kez dervīş yine şarardı şoldı  
Hemān kayku ile görince oldı

109. Yağar anı hemān ışk-ı ilāhī  
Yemez içmez dün ü gün kılar āhı

110. Yine yüz Hakk'a tutub dėrdi yā Rab

Ḳoma dūnyāda ḳıl bizi muḳarreb

111.Pes andan Baḡdād'a girdikleri gün<sup>108</sup>  
Za'if oldu beḡāyet ol yüzi gün

112.Vaşiyyet ḳıldı dedi ey baba sen  
Ecel oḳu ṭoḳundı ol Ḥüdā'dan

113.Bu gece ben ölem beni yuyasın  
Kefen şarīb namāzımı ḳılasın

114.Namāzıma melekler hep ṭuralar  
Firiştehler cenāzem götüreler

115.Kederlenüb benim çün gezmeyesin  
Emek çeküb mezārım ḳazmayasın

116.Beni göndürücek bunda melāmet  
Varursañ şark iline sağ selāmet

117.Selām eyle oḡullarıma benden  
Şorarlar babaların belki senden

5b

118.Selām ḳıl daḫı küççük kızlarıma  
Eli ḳoynundaki öksüzlerime

119.Oları Allāh'a işmarladım ben<sup>109</sup>

---

<sup>108</sup> Mısranın vezni kusurludur.

<sup>109</sup> Mısranın vezni kusurludur.

Mürebbī ol yetimlere hele sen

120.Firāqları bağırcığım delipdir<sup>110</sup>

Ḥasretleri kıyāmete kalıpdır

121.Ḳoyub anları çevürdüm yönümi

Fedā kıldım Ḥaḳ'a tatlı cānımı<sup>111</sup>

122.Géce gündüz kılalıben firāḳı

Cihānıñ kılmadı tuşu turağı

123.Yumdı gözlerini érdi beḳāya<sup>112</sup>

Ērişdi rūhı hem vaşl-ı liḳāya

124.Anıñ üstüne gökden nūr çekildi

Çadırdan göge direkler dikildi

125.O géce rüşen oldu cümle 'ālem<sup>113</sup>

Nūrı gördiler hep cinn ü ādem

126.Görüb bu ḥāli uşdılar ovaya

Dirildi ehl-i Baḡdād ol araya

127.Yudılar ḥācılar ol tāze cānı

Hemāndem kefene ḳodılar anı

128.Melekler bile hep kırḳlar<sup>114</sup> idiler

---

<sup>110</sup> Beyitin vezni kusurludur.

<sup>111</sup> Mısranın vezni kusurludur.

<sup>112</sup> Mısranın vezni kusurludur.

<sup>113</sup> Beyitin vezni kusurludur.

Cenāzeyi muşallāya odılar

129.Namāzın ıldılar oldu temāmet  
İşit ne gördi anda hāş u āmet

130.Tābut içinde dervīş-i divāne  
Havāya ağdı fi'l-āl dōne dōne

131.Feriştehler meger kim götürürler  
Varub dostuna anı bitürürler

132.Bu hāli gördi insān oldu hayrān  
Ki mecnūn olayazdı ba'zı insān

6a

133.‘Acebā aldılar görüb cemā‘at  
Bunu görmüş degil aşlā hamāat

134.Babası dönüben geldi adıra  
Mecāli yok ki aya üzre ura

135.Ne ursun kim kıyāmet obmuş idi  
Yeriñ yüzün melekler utmuş idi

---

<sup>114</sup> “Türkçe’de gayb erenleri, üçler yediler kırklar şeklinde ifade edilir. ... Ricālū’l-gayb telakkisine göre Allah, dünyanın cismanî düzenini sağlamaları için bazı insanların çeşitli görevler üstlenmesini takdir ettiği gibi âlemdeki mânevî ve ruhanî düzenin korunması, hayırların temini, kötülüklerin giderilmesinde sevdiği bazı kullarını görevlendirmiştir. Herkes tarafından kolayca tanınmadıkları veya gizli olan hakikatlere, sırlara vâkıf olduklarından ricālū’l-gayb adı verilen bu seçkin kişilerin arasında bir düzen ve bir hiyerarşi vardır.” Bkz. Süleyman Uludağ, “Ricālū’l-Gayb”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, C.35, İstanbul 2008, ss.81-83. “Hiyerarşik veliler zümresinde kırklar da Allah (c.)’ın bahşettiği tasarruf yetkisiyle dünyanın hükümranlığına iştirāk ederler.” Bkz. Ethem Cebeciođlu, “Kırk, Kırklar”, *Tasavvuf Terimleri ve Deyimeri Sözlüğü*, Ađaç Kitabevi Yayınları, İstanbul 2009, s.372.

136. Ȧğılıb gitdiler cümle p̄erīṣān

Bu kez yürek acısı aldı ey cān

137. Pes andan hācılar almıṣdı yine

Revān olmuṣlar idi Şark iline

138. Babası anlarıñ ile giderdi

O Őāhiñ derdini tekrār ederdi

139. Gece gündüz yasını yaslar idi

Yanında hācılar hep sesler idi

**Dervīṣ-i Dīvāne'niñ Babasıñın Yası Budur**

**8'li Hece Ölçüsü**

140. Beni derde bıradıñ āh

Nolaydı görmeyeydim āh

Yoğ iken aradañ peydāh

Olan dervīṣ olan dervīṣ

141. Bıradıñ bizi bī-çāre

'AŐiyüz yüzümüz āra

Ēliñ içinde maŐhāra

Olan dervīṣ olan dervīṣ

142. Sırrıñı kimse Őuyamayub

Saña erişseler 'ayıb

Şu vatın aradan ğā'ib

Olan dervīṣ olan dervīṣ

143. Görünmezsiñ küh-u Kāf'da<sup>115</sup>

Seniñ çün kıldılar yafta  
Bile turduñ 'Arafāt'da (6b)  
Bilinmedi rāziñ anda  
Meger kim Hāḡ ḡuzūrında  
Ṭuran dervīṣ ṭuran dervīṣ

144. Yine dönmiş idiñ öte

Niyāz kıılmağa ḡazrete  
Ḥucet için 'Arafāt'a  
Varan dervīṣ varan dervīṣ

145. Münācāt eyledi yine

Baḡub Mevlā'sı ḡāline  
Bu 'afv ḡucetin eline  
Alan dervīṣ alan dervīṣ

146. Fēriṣteḡler bile ḡat ḡat

Du'āsında édib diḡḡat  
Altı yüz biñ ḡula ṣefkat  
Ḳılan dervīṣ kılan dervīṣ

147. 'Aceb ḡāfil olub anda

Ne vardır bilmediñ sen de  
Yine orduya üç günde  
Ėren dervīṣ Ėren dervīṣ

148. Ne dertler çekdiñ o gece

Ṣefī' olduñ emīr ḡaca

---

<sup>115</sup> Şair, dörtlük nazım birimi devam ederken şiire 6 mısralı bend yerleştirdi.

Altı yüz biñ kula hoca  
Olan dervîş olan dervîş

149. Şefî' ol biz günâhkâra  
'Âşiyüz yüzümüz kara  
Gizli sırrın âşikâra  
Kılan dervîş kılan dervîş

150. Hâcılar orduya kıata  
Ëdinüb bizleri ata

7a

Huccetini emānete  
Koyan dervîş koyan dervîş

151. Yine yüzüñ tutub dosta  
Hâliñi eylediñ beste  
Gelince Bağdād'a hasta  
Olan dervîş olan dervîş

152. Zâ'if olub be-ğāyetler  
Yine kalmadı tākātler  
Babasına vaşiyetler  
Kılan dervîş kılan dervîş

153. Dēdi bu gēce ben ölem  
Bozulmaz çalınan kalem  
Hem öksüzlerine selām  
Kılan dervîş kılan dervîş

154. Dönüb Allāh'a yönüni  
Yoluna vérdi cânını  
Yüce gökde makamını  
Bilen dervîş bilen dervîş
155. Cānıñ duduşdı kaçdıña  
Vāşıl olunca dostuña  
Düştüğ nürü üstüne  
Togān dervîş togān dervîş
156. Deñildi üstüne Hāğ'dan  
Aña müştāk idiñ çokdan  
Cümle 'ālem anı yokdan  
Gören dervîş gören dervîş
157. Toyulmaz aşlā sözüne  
Gelüb halk cümle rāzıña  
Melekler hep namāzıña  
Turan dervîş turan dervîş
- 7b
158. Tābut kalkınca hem anda  
Hayrete kaldı Halk bunda  
Feriştehler kanadında  
Turan dervîş turan dervîş
159. Sen idiñ dervîş divāne  
İşiden derd-ile yana  
Şoñ deminde murādına  
Eren dervîş iren dervîş

160. Kıyāmetde açub hucet  
Kılasın cümleye şefkat  
Fāniden bākiye rıhlet  
Kılan dervīş kılan dervīş

161. Hācılar hep bölük bölük  
Ne yohsul kaldı ne melīk  
Bağrıçığım delik delik  
Delen dervīş delen dervīş

### Dervīş-i Divāneniñ Babasınıñ Yası Tamām Oldı

162.Çünki dervīş işini kıldı tamām  
Kodık anı dirliğine ve's-selām

163.Hācılar çadırlarını yıkdılar  
Şağ esen herkes iline gitdiler

164.Bu kez diñle atasınıñ hālinden<sup>116</sup>  
Biraz hācı var idi şark ilinden

165.Secilüb ordudan girdiler yola<sup>117</sup>  
Varuben êrdiler şarkıñ iline

166.Evlāda karşı çıkıb görüşdiler  
Şağ olan evlādına girişdiler

---

<sup>116</sup> Mısranın vezni kusurludur.

<sup>117</sup> Mısranın vezni kusurludur.

167. Gel imdi gör o dervîş-i divâne  
Uşacıkları çıkdı yana yana

8a

168. Hâcılarıñ öñüne aķışurlar  
Babanız gele dèyü baķışurlar

169. Ya ol yetimlere cān mı tayanur  
Fiğānları ile insān boyanur

170. Boyunların egüb melül baķarlar  
Baķanın cānın odlara yaķarlar

171. Yürek mi tayanur gözi yaşına  
Daķı ne gele anlarıñ başına

172. Gel imdi gör o dervîşin babası  
'Aceb dertlerde ķaldı pes nèdesi

173. Hucceti ol Hâķķ'a deh şaķlar idi  
Gāh ziyāret ķıluben gözler idi

174. Görmese bir gün anı olmaz idi  
Yüreginiñ acısı diñmez idi

175. Hōķķayı boş buldı bir gün ol ulu  
'Aķlı gitdi hem öleyazdı delü

176. Yine kanlı yaş-ıla taldı gözi

Hemān ehl-i beytine tıtdı yūzi<sup>118</sup>

177.Dēdi kim ben Őaqladım ne biliñiz  
Hıoqladan hıcceti niçün aldıñız

178.İnkār ētdiler ki hiç biz görmedik<sup>119</sup>  
Hıoqladan hıccetinizi almadık

179.Düşdi hemān ortalığa bir nidā  
Diñle imdi dağı ne kıla Hıdā

180.Gēce rü'yāda aña çağırdılar  
Hıcceti Őāhibi aldı dēdiler

181.Gitdi hıccet ey hoca sen fāriğ ol  
Göge çıkdı bu gēce hem belli bil

182.Hoca bir kez uyanub āh eyledi  
Rūhını teslīm-i Allāh eyledi

8b

183.Ol da hıccet 'aşkına gitdi hemān  
Kime kıaldı kıalmayıser bu cihān

184.Biz dağı kıldık sözi çünkim tamām  
Ol Muḥammed rūhına olsun selām

Temmet

---

<sup>118</sup> Mısranın vezni kusurludur.

<sup>119</sup> Mısranın vezni kusurludur.

10b

Bismi'llāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm

11b

2

Yaḥyāzāde'nin Erler ve 'Avratlar İçün Naşihatıdır

Bismi'llāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm

Mefā'ilün-Mefā'ilün-Mefā'ilün-Mefā'ilün / Fā'ilātün-Fā'ilātün-Fā'ilün

1. Rivāyet etdiler<sup>120</sup> gālib ezelden bu ḥikāyātı  
'Alī İbni Ebī Ṭālib çün etdi bu rivāyātı
2. Dēdi bir gün otururduk Muḥammed birle ṭururduk  
Ḳatımızda ḥāzır gördük çıka geldi bir 'avratı
3. Selāmun 'aleyk yā<sup>121</sup> 'İbādallāh 'aleyki dēr Ḥabībullāh<sup>122</sup>  
Dēdi kim yā Rasūlullāh işit benden su'ālātı
4. Ere varmak dilerem ben ne dērsin ya Muhammed sen  
Sevābı var mıdır ahsen<sup>123</sup> su'āle vēr<sup>124</sup> cevābātı
5. Rasūlullāh dēdi anda ere varsañ bugün bunda  
Eriñ 'avrat üzerinde ki var nice ḥaḳāyātı<sup>125</sup>
6. Eriñ ḥālını şormalı libāslarını görmeli  
Ki<sup>126</sup> bir söz ile varmalı firāşe<sup>127</sup> etse da'vātı

---

<sup>120</sup> ÇH'de kıldılar

<sup>121</sup> ÇH'de Selām virdi

<sup>122</sup> Mısranın vezni kusurludur.

<sup>123</sup> ÇH'de virsen

<sup>124</sup> ÇH'de yoktur

<sup>125</sup> ÇH'de ḥaḳḳātı; bu kelime "hukuku" anlamına "ḥaḳāyaḳı" olması gerekirken burada "ḥaḳāyātı" yazılmıştır.

<sup>126</sup> ÇH'de Daḳı

7. Bir ‘avrat <sup>128</sup> hāl̄in ŧormazsa<sup>129</sup> <sup>130</sup> libāslarını<sup>131</sup> görmezse<sup>132</sup> <sup>133</sup>  
Murādındaki vermezse<sup>134</sup> verilmeye murādātı (12a)
8. Dağı hem<sup>135</sup> sökügün<sup>136</sup> dikmez kirini<sup>137</sup> bitini atmaz<sup>138</sup>  
Yüce ma‘būd naşīb étmez aña cennetde hullātı
9. Bir ‘avrat erine sögse kaçayıb hem yüzün<sup>139</sup> egse  
Yarın cehennem girse yüzün<sup>140</sup> ege<sup>141</sup> zebānātı
10. Bunı dèdi Rasūlullāh yüzün<sup>142</sup> egseñ ere billāh  
Naşīb étmez saña Allāh yarın ‘uqbāda cennātı
11. Ve hem namāzı terk étse er-ile döşege yatsa  
O hāl üzre cimā‘ étse işit ne ola hālātı
12. Yazıla kırk<sup>143</sup> günāh kiri bu olsa anlarıñ hūyı  
Şu cehennem siziñ dèyi verile<sup>144</sup> anda berātı

---

<sup>127</sup> ÇH’de döşege

<sup>128</sup> ÇH’de er vardır

<sup>129</sup> ÇH’de şorsa

<sup>130</sup> ÇH’de ve hem vardır

<sup>131</sup> ÇH’de libāsların

<sup>132</sup> ÇH’de görse

<sup>133</sup> Beyitin vezni kusurludur.

<sup>134</sup> ÇH’de “Eger bir sözle varmasa “şeklindedir.

<sup>135</sup> ÇH’de yoktur

<sup>136</sup> ÇH’de sökügünü

<sup>137</sup> ÇH’de kirin

<sup>138</sup> ÇH’de arıtmaz

<sup>139</sup> ÇH’de yüzünü

<sup>140</sup> ÇH’de yüz

<sup>141</sup> ÇH’de egerler

<sup>142</sup> ÇH’de yüz

<sup>143</sup> ÇH’de biñ

<sup>144</sup> ÇH’de vèreler

13. İşit ğusl  tdiği yeri o yerlerin  umu  aşı<sup>145</sup>  
Kıy mette  urub uru  de andan Őik y tı
14. Bir  avrat nam z kılınca du a  tmez ere anca  
Anıñ emecigi<sup>146</sup> bunca  ab l<sup>147</sup> olmadı<sup>148</sup> Őal tı
- 12b
15. Ki<sup>149</sup> bir  avrat <sup>150</sup> dağı nitse varıp<sup>151</sup> mağalleye gitse  
İzinsiz  c adım adsa budur <sup>152</sup>sel se<sup>153</sup>  a v tı<sup>154</sup>
16. İşitse<sup>155</sup> yine<sup>156</sup> terk  tmez<sup>157</sup> bu s ze i tim d  tmez  
Yarın anda temel  utmaz Őir t  zre  ad m tı
17. Ki<sup>158</sup> bir  avrat dağı nolsa<sup>159</sup> eriniñ m lını alsa  
Tuymadan  hara<sup>160</sup> v rse  derse bu  iy n tı<sup>161</sup>
18.  aĉan cehenneme varsa<sup>162</sup> zeb niler anı aşa<sup>163</sup>  
Elin maĉař-ıla<sup>164</sup> kese<sup>165</sup>  der ger<sup>166</sup> bu<sup>167</sup>  az b tı

---

<sup>145</sup>  H'de bu beyit yoktur.

<sup>146</sup>  H'de emekleri

<sup>147</sup>  H'de gid pd r

<sup>148</sup>  H'de boşa

<sup>149</sup>  H'de yoktur

<sup>150</sup>  H'de kim vardır

<sup>151</sup>  H'de varsa

<sup>152</sup>  H'de cehennemd r

<sup>153</sup>  H'de yoktur

<sup>154</sup>  H'de mek n tı

<sup>155</sup>  H'de Nařıĉat

<sup>156</sup>  H'de eyleseñ

<sup>157</sup>  H'de  utmaz

<sup>158</sup>  H'de Bir

<sup>159</sup>  H'de nitse

<sup>160</sup>  H'de illere

<sup>161</sup> Mısranın vezni kusurludur.

<sup>162</sup>  H'de varıp

<sup>163</sup>  H'de aşup

<sup>164</sup>  H'de miĉr ř-ile

19. Bir ‘avrat k rkmasa<sup>168</sup> erden <sup>169</sup> n -ma reme vara<sup>170</sup> her dem<sup>171</sup>  
Zin dan k rkmayub bir dem<sup>172</sup>  g rursa vel d ti
20. A alar anı odlara cehennemdeki itlere  
 u  te den  b tlara koya<sup>173</sup> ‘ lem h k m ti<sup>174 175</sup>
21. Anıñ ferici k kusundan da ı<sup>176</sup> murd r<sup>177</sup> mek rihden<sup>178</sup>  
Y tmif menzil olan y rden  urmaya cinn ile ins n<sup>179 180</sup>
22. Ki<sup>181</sup> bir ‘avrat <sup>182</sup> da ı neyler  oka da k vuculuk eyler<sup>183</sup>  
D n   g n  urmayub s yler yalan<sup>184</sup> ile  iy b ti (13a)
23. Nice olur bunlarıñ h l   amu dibindedir y ri<sup>185</sup>  
H nz r eti  id ları olusardır m d m ti
24. Bir ‘avrat d g ne varsa eri a a izin v rmese<sup>186 187</sup>

---

<sup>165</sup>  H’de kes p

<sup>166</sup>  H’de d rl 

<sup>167</sup>  H’de yoktur

<sup>168</sup>  H’de doymasa

<sup>169</sup>  H’de varsa

<sup>170</sup>  H’de yoktur

<sup>171</sup>  H’de birden

<sup>172</sup>  H’de eden

<sup>173</sup>  H’de k oyarlar

<sup>174</sup>  H’de al bu ‘ibreti

<sup>175</sup> Mısranın vezni kusurludur.

<sup>176</sup>  H’de yitmi 

<sup>177</sup>  H’de menzil olan

<sup>178</sup>  H’de yirden

<sup>179</sup>  H’de bu mısra “Duramaz cin ile ins n idiserler ker h ti ”  eklinindedir.

<sup>180</sup> Mısranın vezni kusurludur.

<sup>181</sup>  H’de yoktur

<sup>182</sup>  H’de kim

<sup>183</sup> Mısranın vezni kusurludur.

<sup>184</sup>  H’de yalanlar

<sup>185</sup> Beyitin vezni kusurludur.

<sup>186</sup>  H’de virse

O düğünde çalarlarsa çalkuyı<sup>188</sup> fesādâtı

25. Şu vaktin çalkuyu görür hem aña bir aqça vèrür<sup>189</sup> <sup>190</sup>  
Günāhda berāber olur ikisi<sup>191</sup> iştirākātı<sup>192</sup>

26. Anasıyla<sup>193</sup> bile varmış şu bāb-ı Ka‘be’de tırmuş  
Babasıyla zinā étmiş olur seb‘ine merrātı<sup>194</sup>

27. Ya<sup>195</sup> eriniñ hāli nola o maḥşer yèrine gele<sup>196</sup>  
Yétmiş biñ boynuzı ola dèdi seb‘ine elfātı

28. Ki her boynuzı Kāf Tāğ’ı ola<sup>197</sup> yétmiş <sup>198</sup> çatalcığı<sup>199</sup>  
<sup>200</sup>Her çatalıñ<sup>201</sup> uzunluğı çü<sup>202</sup> seb‘in zirā ‘atı

29. Odur deyyüş dèdikleri yapışa tamu itleri  
Çeke her biri birleri éderler bu siyāsātı

13b

30. Kıyāmete degin sürsem bulariñ vaşfını<sup>203</sup> dèrsem  
Nicedigin<sup>204</sup> yazar isem<sup>205</sup> olur bir kaç kitābātı

---

<sup>187</sup> Beyitin vezni kusurludur.

<sup>188</sup>ÇH’de çalkular

<sup>189</sup> ÇH’de ‘O çalkuları hep görür aña dañı aqça virir ‘şeklindedir.

<sup>190</sup> Beyitin vezni kusurludur.

<sup>191</sup> ÇH’de er *avrat*

<sup>192</sup> ÇH’de şirket

<sup>193</sup> ÇH’de atasıyla

<sup>194</sup> ÇH’de kerrātı

<sup>195</sup> ÇH’de O

<sup>196</sup> Beyitin vezni kusurludur.

<sup>197</sup> ÇH’de ve

<sup>198</sup> ÇH’de bin vardır

<sup>199</sup> Beyitin vezni kusurludur.

<sup>200</sup> ÇH’de ve vardır

<sup>201</sup> ÇH’de çatal

<sup>202</sup> ÇH’de ola

<sup>203</sup> ÇH’de hālını

31. Ki bir ‘avrat dağı ıursa getürdigiđiñ Őeye dërse<sup>206</sup>  
Erine la‘net oıursa işit ne ola ĥâlâtı
32. Dağı hem Tañrı‘dan dilek dilerse ola ol helâk<sup>207</sup>  
Cemî‘-i gökdeki melek ederler aña la‘nâtı
33. Bir eriñ yarası çıısa ıan-ıla<sup>208</sup> iriñi aısa  
‘Avratı ağzını ıtısa yalasa ol<sup>209</sup> cerâĥâtı<sup>210</sup>
34. Eriñ<sup>211</sup> yanına otursa<sup>212</sup> yaraların ıanın Őarsa<sup>213</sup>  
Henüz yerine getüre<sup>214</sup> <sup>215</sup> üstündeki<sup>216</sup> ĥâıyâtı<sup>217</sup> <sup>218</sup>
35. Bir ‘avrat erine hele müdâm azarlayıb ıtıra<sup>219</sup>  
Benim ümmetim olmaya vërirse de Őalavâtı
36. Şu mi‘râc geıesi ıturdum yürüyüb ıtamuya vardım  
Bir bölük ‘avratı gördüm ıekerler bu<sup>220</sup> zelâlâtı<sup>221</sup> <sup>222</sup>

---

<sup>204</sup> ÇH’de ne ıekdiklerini

<sup>205</sup> ÇH’de yazsam

<sup>206</sup> ÇH’de beyit; “Ki bir ‘avrat dağı dursa erine la‘net oıursa/Getürdigiđiñ ne az dirse işit ne ola ĥâlâtı” Şeklindedir.

<sup>207</sup> ÇH’de bu mısra “O ‘avrat her ne kim dilek dilerse olısar helâk” Şeklindedir.

<sup>208</sup> ÇH’de ıanasa

<sup>209</sup> ÇH’de hep

<sup>210</sup> Mısranın vezni kusurludur.

<sup>211</sup> ÇH’de Eriñiñ

<sup>212</sup> ÇH’de ıturup

<sup>213</sup> ÇH’de Őorup

<sup>214</sup> ÇH’de getirüp

<sup>215</sup> ÇH’de eri vardır

<sup>216</sup> ÇH’de üstünde

<sup>217</sup> ÇH’de ĥâııâtı ; bu kelime “hukuku” anlamına “ĥâıyâıı” olması gerekirken burada “ĥâıyâtı” yazılmıştır.

<sup>218</sup> Mısranın vezni kusurludur.

<sup>219</sup> ÇH’de “Bir ‘avrat-kim yüze ıtıra müdâm erin azarlaya” Şeklindedir.

<sup>220</sup> ÇH’de yüz

<sup>221</sup> ÇH’de delâlâtı

37. Cümle saçından aşılış dudacıkları kesilmiş<sup>223</sup>

14a

Dilleri göğsüne inmiş üşer<sup>224</sup> ‘aķreple ĥayyâtı

38. İşit imdi bu ne ĥâldir ĥâlleri pek mükedderdir

Eyâ Mâlik bular kimdir dēyi êtdim su’âlâtı

39. şol izinsiz ĥuranlardır erin azarlayanlardır<sup>225</sup>

Maĥalleye varanlardır dēyü vêrdi cevâbâtı

40. Er ‘avrat bir yere gele ikisi muķâbil ola<sup>226 227</sup>

Biribirlerine<sup>228</sup> şora<sup>229</sup> şol ĩmânı kelâmâtı

41. Biri bilüb biri bilmez ya bilüb tefsirin<sup>230</sup> kılmaz

İkisiniñ daĥı olmaz nikâĥları řaĥîĥâtı

42. Biri birine şormazsa ya ikisi de bilmezse

Çü tekmîl êdemezlerse yıķar dîni ĥarâbâtı

43. Bulariñ dinleri olmaz boĥazladıķları yênmez<sup>231</sup>

Namâzları ĥabûl olmaz velâ lehüm nikâĥâtı

---

<sup>222</sup> Mısranın vezni kusurludur.

<sup>223</sup> Mısranın vezni kusurludur.

<sup>224</sup> ÇH’de gelir

<sup>225</sup> ÇH’de beyit; “şol izinsiz duranlardır maĥalleye varanlardır/Erin azarlayanlardır dēyü verdi cevâbâtı” şeklindedir.

<sup>226</sup> ÇH’de olsa

<sup>227</sup> Mısranın vezni kusurludur.

<sup>228</sup> ÇH’de biri birisine

<sup>229</sup> ÇH’de şorsa

<sup>230</sup> ÇH’de tertîb

<sup>231</sup> ÇH’de beyit; “Bunlarıñ dînleri olmaz namâzları ĥabûl olmaz /Boĥazladıķları yinmez řaĥîĥ olmaz nikâĥâtı” şeklindedir.

44. Cimā‘ eyleser ol hâlde zinâ olsa gerek demde<sup>232</sup>  
Çü murdâr menzilâtında olur diñle hadîsâti  
14b
45. Rasûlullâh dèdi bunı ol ‘avrat diñledi anı  
Tıtuşdı derd-ile cānı işidüb bu naşîhâti
46. Dèdi kim yâ Rasûlallâh ne güc işdir bize vallâh  
Ben ere varmazam billâh gerekmez baña zevcâti
47. Rasûlullâh dèdi andan işitgil<sup>233</sup> bir dağı benden  
Ere varsañ bugün bundan ziyâdedir şevâbâti
48. Ere varmaya<sup>234</sup> bir kişi çü<sup>235</sup> hoş olmaz anıñ başı  
Dünyâda ‘uqbâda işi ırast gelmez müdâmâti
49. Bir ‘avrat erine her dem muhâbbetlü<sup>236</sup> ola<sup>237</sup> bir dem  
Gökde melek yerde insân<sup>238</sup> édiserler muhibbâti
50. Bir ‘avrat erine tura yüzün yüze vèrip güle<sup>239</sup>  
İkisine naşîb ola çün ‘aşere hasenâti
51. Buyurdı kim<sup>240</sup> Rasûlullâh er ‘avrat şarıla vallâh<sup>241</sup>

---

<sup>232</sup> ÇH’de beyit; “Cimā‘ itseler ol hâlde zinâ olur kamu hâlde/Olur murdâr be-her hâlde dağı diñle hadîsâti” şeklindedir.

<sup>233</sup> ÇH’de işit ki

<sup>234</sup> ÇH’de varmazsa

<sup>235</sup> ÇH’de yoktur

<sup>236</sup> ÇH’de muhabbet

<sup>237</sup> ÇH’de eylese

<sup>238</sup> ÇH’de âdem

<sup>239</sup> ÇH’de beyit; “Bir ‘avrat erine gülüb yüzünü yüzüne virüp/İkisine ola naşîb nice yüz biñ sevâbâti” şeklindedir.

İkisine vère Allāh çü 'ısrīne ḥāsenātı

52. Er 'avrat cem' ola anlar cimā' édib süre demler  
O vaqtin<sup>242</sup> kazana anlar<sup>243</sup> erba'üne ḥāsenātı<sup>244</sup> (15a)
53. Bular ğusl eylese lillāh şuyu<sup>245</sup> tamlā tamar<sup>246</sup> vallāh  
Ki yètmış biñ melek Allāh yaradır külle kaṭrātı
54. O yètmış biñ melekler çün şaf<sup>247</sup> şaf olup<sup>248</sup> ṭururlar çün<sup>249</sup>  
Èder tesbīh olar<sup>250</sup> içün<sup>251</sup> ilā yevmi'l-kıyāmātı
55. Ol 'avrat ğusl édib ṭursa erinden ḥāmīle olsa  
Yüce Allāh aña vèrse gerek biñ biñ şevābātı
56. Ṭoğursa 'avratı<sup>252</sup> ḥāmīl anıñ şevābını sen bil  
Mücāvir oluban biñ yıl eylemişçe 'ibādātı
57. Nifāsdan arıda<sup>253</sup> Allāh<sup>254</sup> günāhından yuna vallāh  
Velī ḳulum diyüp<sup>255</sup> Allāh ède<sup>256</sup> anda ḥiṭābātı<sup>257</sup>

---

<sup>240</sup> ÇH' de ol

<sup>241</sup> ÇH' de li'llāh

<sup>242</sup> ÇH' de vaqt

<sup>243</sup> ÇH' de bunlar

<sup>244</sup> Mısrānın vezni kusurludur.

<sup>245</sup> ÇH' de şu

<sup>246</sup> ÇH' de damlasa

<sup>247</sup> ÇH' de namāza

<sup>248</sup> ÇH' de yoktur

<sup>249</sup> Mısrānın vezni kusurludur.

<sup>250</sup> ÇH' de er avrat

<sup>251</sup> ÇH' de çün

<sup>252</sup> ÇH' de evlādı

<sup>253</sup> ÇH' de arınup

<sup>254</sup> ÇH' de li'llāh

<sup>255</sup> ÇH' de diyü

<sup>256</sup> ÇH' de sile

<sup>257</sup> ÇH' de ḥaṭıyyātı

58. Şevābı<sup>258</sup> gör neye beñzer mişāli ya neye beñzer  
Çü<sup>259</sup> Hıvā anaya beñzer ol ‘avratıñ kerāmātı
59. Bunu bilmezse zamāne cezā eyleyeler cāne<sup>260</sup>  
Elleri ile yabāne atdılar bu sa‘ādātı<sup>261</sup>
- 15b
60. Toğururken dağı nolsa sebīlillāh şehīd olsa<sup>262</sup>  
O demde cennete girse gerek yok aña şübhātı
61. Zamāne hıç bunu bilmez şevābın gāziler bulmaz  
Şehīdlerde bile olmaz ol ‘avratıñ fazīlātı
62. Bir ‘avrat tıruban kâ’im erine şu vère dā’im  
Her<sup>263</sup> içim<sup>264</sup> başına<sup>265</sup> şā’im olur bir<sup>266</sup> yıl<sup>267</sup> ‘ibādātı<sup>268</sup>
63. Birine eri çağırsa o lebbeyk sulţānım dese<sup>269</sup> 270  
Yüce Allāh aña vèrse gerek biñ hac şevābātı<sup>271</sup>
64. Bir ‘avrat erine tırsa ayak<sup>272</sup> başmağın<sup>273</sup> çevürse<sup>274</sup> 275

<sup>258</sup> ÇH’de Şevābın

<sup>259</sup> ÇH’de Şu

<sup>260</sup> ÇH’de beyit; “Bilemez bunu zamāne idiserler cezā cāne/Elleri ile yabāne atdılar bu sa‘ādātı” şeklindedir.

<sup>261</sup> Mısranın vezni kusurludur.

<sup>262</sup> ÇH’de beyit; “Toğururken dağı nola eger ecel gelüb öle Sebī li’llāh şehī d ola gerek yok anda şübhātı” şeklindedir.

<sup>263</sup> ÇH’de Oruç

<sup>264</sup> ÇH’de tıtmış

<sup>265</sup> ÇH’de gibi

<sup>266</sup> ÇH’de yoktur

<sup>267</sup> ÇH’de aña

<sup>268</sup> ÇH’de şevābātı

<sup>269</sup> ÇH’de bu mısra “Bir er ‘avrata çağırsa o ‘avrat da buyur dise” şeklindedir.

<sup>270</sup> Mısranın vezni kusurludur.

<sup>271</sup> ÇH’de hasenātı

- Ne kadar şevāba girse gerek diñle ḥadīṣātı<sup>276</sup>
65. Günāhdan arınub çıkmış meşāyih yolunu tutmuş  
Biñ altun şadağa étmiş olusar<sup>277</sup> ol<sup>278</sup> nisāyātı<sup>279</sup>
66. Bir ‘avrat erine cāndan tevazzu‘ eylese andan  
Tañrı hoşnūd ola senden dēyi étse kelāmātı<sup>280</sup>
67. Tañrı hoşnūd ola andan o kırtula zalāletden<sup>281</sup>  
Hem altmış yıl ‘ibādetden ziyādedir fazīlātı (16a)
68. Bir ‘avrat erine nitse yavuzluğına şabr étse  
Ḥaḳ te‘ālā aña vērse gerek ‘Ā’işe <sup>282</sup> şevābātı<sup>283</sup>
69. Ki<sup>284</sup> ‘avrat eylese anı aña şabr étse er cānı<sup>285</sup>  
Şu Eyyüb’uñ şevābını kızana ol<sup>286</sup> ricālātı
70. Ki<sup>287</sup> bir ‘avrat <sup>288</sup> dağı kırsa eriniñ başını yursa  
Ne kadar şevāba girse gerek diñle kitābātı<sup>289</sup>

---

<sup>272</sup> ÇH’de bapucın

<sup>273</sup> ÇH’de çevirüp

<sup>274</sup> ÇH’de kırsa

<sup>275</sup> Mısranın vezni kusurludur.

<sup>276</sup> Mısranın vezni kusurludur.

<sup>277</sup> ÇH’de olusardur

<sup>278</sup> ÇH’de yoktur

<sup>279</sup> ÇH’de nihāyātı.

<sup>280</sup> Mısranın vezni kusurludur.

<sup>281</sup> Mısranın vezni kusurludur.

<sup>282</sup> ÇH’de ana vardır

<sup>283</sup> Mısranın vezni kusurludur.

<sup>284</sup> ÇH’de ger

<sup>285</sup> ÇH’de ya ‘nī

<sup>286</sup> ÇH’de hem

<sup>287</sup> ÇH’de yoktur

<sup>288</sup> ÇH’de kim vardır

<sup>289</sup> Mısranın vezni kusurludur.

71. Yétmiş ğazāya varmağdan tevaḳḳuf<sup>290</sup> anda ḳalmağdan<sup>291</sup>  
Hem anda ŧehīd olmağdan ziyādedir ŧevābatı
72. İŧitgil bir daḥı yine Muḥammed kıızı Fāḩıma<sup>292</sup>  
Gelip atası ḳatına diñledi bu naŧıḩātı<sup>293</sup>
73. Dēdi gözüm nūrı aña vaŧıyyetim ola saña  
<sup>294</sup> Secde ēdiñ insāna dēmedi<sup>295</sup> ol Ğanī zātı<sup>296</sup>
74. Bu emr olayıdı bize ḳulağ ḩut imdi bu söze<sup>297</sup>  
Ben emr ēder<sup>298</sup> idim size <sup>299</sup> ēdiñ erlere<sup>300</sup> secdātı
- 16b
75. Eriñ ḩaḳḳını bilseñiz ecel yētiŧib ölseñiz<sup>301</sup>  
ḩarāñū sīneye girseñiz gele münker nekīrātı<sup>302</sup>
76. Aña<sup>303</sup> evvel<sup>304</sup> ĩmānından ikincisi namāzından  
Üçüncüsü er<sup>305</sup> ḩaḳḳından ēdiserler<sup>306</sup> su’ālātı<sup>307</sup>

<sup>290</sup> ÇH’de nevāfil

<sup>291</sup> Beyitin vezni kusurludur.

<sup>292</sup> ÇH’de beyit; “İŧit sen bir daḥı benden gelüb Fāḩıma ana andan/Atası ol Muḥammedden iŧitdi bu naŧıḩātı” ŧeklindedir.

<sup>293</sup> Mısranın vezni kusurludur.

<sup>294</sup> ÇH’de Ki vardır

<sup>295</sup> ÇH’de diseydi

<sup>296</sup> Mısranın vezni kusurludur.

<sup>297</sup> ÇH’de mısra “Olaydı bu emir bize ḳulağ ḩut imdi bu söze ” ŧeklindedir.

<sup>298</sup> ÇH’de eyler

<sup>299</sup> ÇH’de ere vardır

<sup>300</sup> ÇH’de yoktur

<sup>301</sup> ÇH’de beyit; “Eriñ ḩaḳḳını biliñiz güzel ri’āyet idiñiz/Ölüb ḩabre girersiñiz gele Münker Neki rātı” ŧeklindedir.

<sup>302</sup> Mısranın vezni kusurludur.

<sup>303</sup> ÇH’de Sorar

<sup>304</sup> ÇH’de aña

<sup>305</sup> ÇH’de eri

<sup>306</sup> ÇH’de idüpdürler

<sup>307</sup> Mısranın vezni kusurludur.

77. Yanında şöyle turalar<sup>308</sup> eriñ<sup>309</sup> haqqını soralar<sup>310</sup>  
Odlı<sup>311</sup> topuzla uralar<sup>312</sup> vèremezse cevābātı<sup>313</sup>
78. Tamudan açıla bāblar yanına saçıla odlar  
Cehennemden berī<sup>314</sup> itler üşer<sup>315</sup> ‘aķreple hayyātı
79. Anı şöyle şıķa ķorlar<sup>316</sup> bu ètdigiñ ‘amel dèrler  
Ķanın sorup<sup>317</sup> etin yerler ilā yevmi’l-ķıyāmātı
80. Bir er ‘avratına sōgse anı suçsuz yere dōgse<sup>\*318</sup>  
O hātūn şabr èdib dursa leyse lehā ķabāhātı<sup>319</sup>
81. Yarın maħşer günü ola yidip ‘avrat anı gele\*  
Eriñ hālını Ħaķ bile èdicegez şikāyātı
82. ‘Avratıñ hālını bilem hālını ben vāķıf olam<sup>\*320</sup>  
Eriñ da‘vācısı olam anıñ ile ‘adāvātı (17a)
83. İşit ba‘zı rivāyetden bu şādır ola<sup>321</sup> ‘avratdan  
Şu dōrt tūrlū ķabāhatdan birini irtikābātı<sup>322</sup>

---

<sup>308</sup> ĶH’de dururlar

<sup>309</sup> ĶH’de eri

<sup>310</sup> ĶH’de şorarlar

<sup>311</sup> ĶH’de demir

<sup>312</sup> ĶH’de ururlar

<sup>313</sup> Mısranın vezni kusurludur.

<sup>314</sup> ĶH’de gelür

<sup>315</sup> ĶH’de dolar

<sup>316</sup> ĶH’de şoķarlar

<sup>317</sup> ĶH’de sorup

<sup>318</sup> ĶH’de yer almayan beyitler “\*” işareti konularak gösterilmiştir.

<sup>319</sup> Mısranın vezni kusurludur.

<sup>320</sup> Mısranın vezni kusurludur.

<sup>321</sup> ĶH’de olsa

<sup>322</sup> ĶH’de ir nikābātı

84. Budur evvelki yunmayub cenābetden arınmayup  
İkinci daḥı kılmayub éderse<sup>323</sup> terk-i šalāti
85. Üçüncüsü<sup>324</sup> yüze ʔursa<sup>325</sup> izinsiz ʔaşra yürürse<sup>326</sup>  
Bu dördüncüsü gelmezse firāşa étse da‘vāti<sup>327</sup>
86. Bu dörtten birini görmek ve hem ta‘zīr édip sögmek  
Olur vācib anı dögmek <sup>328</sup> dèdi anda ḥaḳāyāti<sup>329</sup>
87. Bu dörtten ğayrıya tenzih idiñ azın azın tenbīh\*  
Eger ʔutmaz ise tenbīh gider sizden ʔabāḥāti
88. Ḥadīs-i faḥr-i ‘ālemdir kelāmı<sup>330</sup> şadr-ı ādemdir  
Tamām<sup>331</sup> Allāh-u<sup>332</sup> a‘lemdir daḥı<sup>333</sup> 334 bi’ş-şavābāti<sup>335</sup> 336
89. Ki Şeyhoğlı ḥaḳīr ʔurdı meşāyih yoluna girdi<sup>337</sup>  
Ḥadīs-i sulṭānı gördi kitābındadır āyāti<sup>338</sup>

---

<sup>323</sup> ÇH’de olursa

<sup>324</sup> ÇH’de Üçüncü

<sup>325</sup> ÇH’de ʔurursa

<sup>326</sup> ÇH’de giderse

<sup>327</sup> ÇH’de bu mısra “Bu dördüncüsü firāşa eger eritse da‘vāti” şeklindedir.

<sup>328</sup> ÇH’de ki oldur vardır

<sup>329</sup> ÇH’de ḥaḳkātı; bu kelime “hukuku” anlamına “ḥaḳāyaḳı” olması gerekirken burada “ḥaḳāyāti” yazılmıştır.

<sup>330</sup> ÇH’de kelāmın

<sup>331</sup> ÇH’de Tamāmın

<sup>332</sup> ÇH’de Tañrı

<sup>333</sup> ÇH’de tamām

<sup>334</sup> ÇH’de étdüm vardır

<sup>335</sup> ÇH’de naşīḥāti

<sup>336</sup> Mısranın vezni kusurludur.

<sup>337</sup> ÇH’de bu beyit “İbni Yaḥyā bunu didi meşāyih yolına girdi / Ḥadīs-i nebevī gördi kitābındaki deresāti ” şeklindedir.

<sup>338</sup> Mısranın vezni kusurludur.

17b

90. Kāğıdı öñüne yaydı qalemin eline aldı\*<sup>339</sup>  
‘İlim deryāsına daldı edib fikri firāsātı
91. Tıtuşdı derd-ile cānı çalışdı nazm edib bunı\*  
Getürdi Hakk’a elini diledi ba‘zı hācātı
92. İlāhī kullarıñ ebter hazretiñden yol ister\*<sup>340</sup>  
Bize luş eyleyib göster tarīk-i müstaķimātı
93. Şu vaqıtin ‘Azrā’il gele bu cānımıza el ura\*<sup>341</sup>  
Yanında muntazır dura şu şeytān-ı la‘inātı
94. Anıñ hīlesine la‘net bu ĩmāna ola akrep\*  
Şıgınuruz saña yā Rab meded kııl et ‘ināyātı
95. ĩmānı şaklağıl anda refīk eyle bize sinde\*<sup>342</sup>  
Hābibiñiz kıyāmetde naşīb eyle şefāātı
96. Ve hem dād-ı celāliñde cemāliñ göreyim anda\*  
Rasūlullāh civārında bize göster maķāmātı
97. İtā‘at gelmez elimden bu şādır oldu dilimden\*  
Günāhkār kuluñ dilinden kabūl eyle bu hācātı<sup>343</sup> (18a)
98. Yahyā oğıl dün ü günü tefekkür eyleye cānı\*<sup>344</sup>

---

<sup>339</sup> Mısranın vezni kusurludur.

<sup>340</sup> Mısranın vezni kusurludur.

<sup>341</sup> Mısranın vezni kusurludur.

<sup>342</sup> Mısranın vezni kusurludur.

<sup>343</sup> Mısranın vezni kusurludur.

<sup>344</sup> Beyitin vezni kusurludur.

Tamām yüz bir beyt ile bunı bu kez kıldı tamāmâtı

99. Oқуyanı diñleyeni yazanı\*  
Raḥmetiñle yarlıǵaǵıl yā Ğani

100. Bunı yazdım yādigār olmaq içün\*  
Oқуyanlar bir du‘ā’ kılmaq içün

101. Bunı yazan āzād olsun ṭamudan\*<sup>345</sup>  
Hem oқuyub diñleyenler ṭamudan

Sevvedehu el-ḥāc Oḡmān ibn ‘Abdulḡādir-i  
İbn Muḡammed ḡafarallāhulehu velivālideyhi  
Fī seneti iḡdā ve erba‘īne  
Ve miateyni ve elf (H.1241)  
Temmet

18b

3

Niyāzī Efendi’niñ Naṣīḡatnāmesidir Raḡmetullāhi ‘aleyh

Bismi ‘llāhi’r-raḡmāni’r-raḡīm

Mefā‘īlün-Mefā‘īlün-Mefā‘īlün-Mefā‘īlün/Fe‘ūlün

1. Gel ey ḡurbet diyārında esīr olub ḡalan insān  
Gel ey ḡaflet ḡicābınıñ arasında yatan insān
2. Gözüñ ac perde(y)i ḡaldır seniñ mülkiñ midir dünyā  
ḡatı mecnūn durur buña ḡoñül vèrip ḡalan insān

<sup>345</sup> Mısranın vezni kusurludur.

3. afesinde tũtũya Şeker verirler hĩ karr tmez<sup>346</sup>  
'Aceb niun karr der bu zindna giren insn
4. Ne mũŐkil hl olur aflet yatıbdada hĩ uyanmazsıñ  
lũm vatinde 'Azr'il gelincek uyanan insn
5. Bu derdiñ resin iste eliñde var iken ruhsat  
Ne aşŞı Őoñra h-ı zr hayf baña diyen insn
6. ararmıŐ albiñ ey fil naŐıhat neylesin saña  
Hacerden atıdır oñlũñ gũt kr tmeyen insn
7. anı seniñ anañ atañ her işine hıle atan  
Namzı ılmayıb yatan cezsını<sup>347</sup> bulan insn (19a)
8. Őaıñ Őoluñ yeşil yaprak meknımız kara tobrak  
Bizi Őoar yılan 'arep tdigini bulan insn
9. Bilũrsũñ aŐlıñ turbdır 'ıbet Őoñuñ harbdır<sup>348</sup>  
Cennetiñ yolu irk dır dıni elden oyan insn
10. Cmi'lere girmez iken bŐ vatini ılmaz iken<sup>349</sup>  
Mũslũmnlik bilmez iken yer altına giren insn
11. Mazlımları dger iken kendi kendin ger iken<sup>350</sup>  
Sammũr kũrkler giyer iken yer altına giren insn

---

<sup>346</sup> Mısranın vezni kusurludur.

<sup>347</sup> HE'de etdũgũñ

<sup>348</sup> Beyitin vezni kusurludur.

<sup>349</sup> Beyitin vezni kusurludur.

<sup>350</sup> Beyitin vezni kusurludur.

12. H̄üdā v̄erdi saña cānı ‘aceb añar mısın d̄ini<sup>351</sup>  
H̄arām h̄elāl yığdıñ mālı bırağıb da giden insān<sup>352</sup>

13. Yürümege üşenürken ibrişimler kuşanurken  
Şībler alıb döşenürken kefenlere giren insān<sup>353</sup>

14. Şular gibi çağlar iken bülbül gibi söyler iken  
Anañ atañ ağlar iken evlerini<sup>354</sup> koyan<sup>355</sup> insān

19b

15. Ecel geldi günüñ bitdi gözleriñiñ feri gitdi  
K̄ara yerler seni yutdı yer altına<sup>356</sup> giren insāñ

16. H̄iç ölümi añmaz iken bu dünyāya k̄anmaz iken<sup>357</sup>  
Degme ata binmez iken t̄abūtlara giren<sup>358</sup> insān

17. Bu dünyāya gelen ölür her kişi etdigin bulur<sup>359</sup>  
Fānidir<sup>360</sup> bu kime k̄alur buña gönül v̄eren insāñ

18. <sup>361</sup>Evveliñ bir k̄atre<sup>362</sup> meni hem d̄inimiz İslām d̄ini<sup>363</sup>  
İşde bugün<sup>364</sup> h̄isāb günü h̄ayıf baña diyen insāñ

---

<sup>351</sup> HE’de anı

<sup>352</sup> HE’de “H̄elāl h̄arām yığup malı elin malın alan insan” Mısranın vezni kusurludur.

<sup>353</sup> HE’de “Zer ü zībā giyünürken kefenleri giyen insān”

<sup>354</sup> HE’de evlādın

<sup>355</sup> HE’de bırağan

<sup>356</sup> HE’de mezār içre

<sup>357</sup> Beyitin vezni kusurludur.

<sup>358</sup> HE’de binen

<sup>359</sup> Beyitin vezni kusurludur.

<sup>360</sup> HE’de yalğandır

<sup>361</sup> HE’de senüñ vardır.

<sup>362</sup> HE’de bu kelime yoktur.

<sup>363</sup> Beyitin vezni kusurludur.

<sup>364</sup> HE’de yarın

19. Sevmez idiñ ‘âlimleri sever idiñ zâlimleri<sup>365</sup>  
Ëtdicegiñ<sup>366</sup> zulümleriñ cezâsını bulan insân
20. ‘Ömrüñ<sup>367</sup> tamâm oluncağaz hem ‘Azrâ’il gelincegez<sup>368</sup>  
Ölecegiñ bilincegez yaş gözine<sup>369</sup> ٲolan insân
21. Yetimleriñ mâlın yerken Һarâm idigin<sup>370</sup> bilürken<sup>371</sup>  
Ëşiñ dostuñ ölür iken ağlamayub gülen insân
22. Bu fi’li gel elden bırak gidecegiñ yollar ırâķ<sup>372</sup> 373  
Hemân kişiye ĩmân gerek münker nekĳr şoran insâñ (20a)
23. Ƙabriñe hem girincegez münker nekĳr gelincegez<sup>374</sup> 375  
Hem dĳniñden şoruncağaz Һayf baña diyen insân
24. Bu dünyâya göñül vërme ‘ilim öğren ‘âr eyleme<sup>376</sup> 377  
Şaķın Ƙabriñ ٲâr eyleme bës vaķtini Ƙılan insân
25. Câhili<sup>378</sup> gör neler eder şeytân yularını yider<sup>379</sup>  
Yolun bilmez yañlış<sup>380</sup> gider başın ٲaşa uran insâñ

---

<sup>365</sup> Beyitin vezni kusurludur.

<sup>366</sup> HE’de her etdüğün

<sup>367</sup> HE’de ‘ömür

<sup>368</sup> Beyitin vezni kusurludur.

<sup>369</sup> HE’de gözine yaş

<sup>370</sup> HE’de olduğün

<sup>371</sup> Beyitin vezni kusurludur.

<sup>372</sup> HE’de beyit “Bu ef’âli elden bırak gerekdür göresin ırâķ/Olursun cennetden ırâķ nedâmetle Ƙalan insan” şeklindedir.

<sup>373</sup> Beyitin vezni kusurludur.

<sup>374</sup> HE’de beyit “Ger sen Ƙabre girincegez münker nekĳr gelincegez/‘Amelinden soruncağaz Һasâret eyleyen insân” şeklindedir.

<sup>375</sup> Beyitin vezni kusurludur.

<sup>376</sup> HE’ bu beyit yoktur.

<sup>377</sup> Beyitin vezni kusurludur.

<sup>378</sup> HE’de Câhilüñ

<sup>379</sup> Beyitin vezni kusurludur.

26. Seniñ atañ anañ öldi cümle<sup>381</sup> mālī saña qaldı<sup>382</sup>  
Bugün nevbet saña geldi ölecegin<sup>383</sup> bilen<sup>384</sup> insān
27. Cem‘ eylediñ bunca mālī yoğa<sup>385</sup> ħarc eylediñ cānı<sup>386</sup>  
Varıb öğrenmediñ dīni ‘ar eyleyip<sup>387</sup> qalañ insān
28. Bu dünyāya gönül vėrdiñ<sup>388</sup> sarāylar yapaym<sup>389</sup> dėrdiñ<sup>390</sup>  
Bugün nevbet seniñ gördüñ ölecegin<sup>391</sup> bilen insāñ
29. Kimi sevinişip güler kimi başı dögüb ağlar<sup>392</sup>  
Ħışımları<sup>393</sup> mālın<sup>394</sup> şayar<sup>395</sup> kıyamayub koyan insān<sup>396</sup>
- 20b
30. Biz işimiz şağlayalım kendimize söyleyelim<sup>397</sup>  
Gece gündüz ağlayalım hevāsına<sup>398</sup> yilen insān
31. Eger ağlar iseñ bunda gülersiñ yarın anda  
Eksigiñ<sup>399</sup> yoqlasan<sup>400</sup> sende<sup>401</sup> şafāsına yilen<sup>402</sup> insāñ<sup>403</sup>

---

<sup>380</sup> HE’de şapa

<sup>381</sup> HE’de bütin

<sup>382</sup> Mısranın vezni kusurludur.

<sup>383</sup> HE’de sarāylara

<sup>384</sup> HE’de giren

<sup>385</sup> HE’de ona

<sup>386</sup> Mısranın vezni kusurludur.

<sup>387</sup> HE’de ėdüb

<sup>388</sup> HE’de virüb

<sup>389</sup> HE’de yapmağā

<sup>390</sup> HE’de durduñ

<sup>391</sup> HE’de göcecegün

<sup>392</sup> HE’de “Kimisi çullesin bağlar kimisi yas idüb ağlar”

<sup>393</sup> HE’de Ħışımlar

<sup>394</sup> HE’de mālını

<sup>395</sup> HE’de söyler

<sup>396</sup> Mısranın vezni kusurludur.

<sup>397</sup> Beyitin vezni kusurludur.

<sup>398</sup> HE’de hevā yere

32. Cümle köyler olmuş vîrân ‘ibret alsın bunu gören

Yüksek sarāylarda tūran turāb oldu bilüñ insān<sup>404</sup>

33. Görürken görmeyen gözler kitābdağı ٲođrı sözler

Gün yüzi görmeyen yüzler turāb oldu biliñ insān<sup>405</sup>

34. Niyāzî dedî Ƙur’ān hağdır bu dünyāda mişlî yoğdur<sup>406</sup>

Cehennem ‘azābı hağdır geliñ öğüt aliñ insāñ<sup>407</sup>

35. Oğuyanı diñleyeni yazanı

Rađmetiñle yarlığağıl yā Ğani

Temmet

21a

#### 4

Ĥabîb-i Ĥüdā hağret-i Muğammed Muştafa rā şalavāt

Şefî‘-i rüz-i cezā hağret-i Muğammed Muştafa rā şalavāt

Cemî‘-i dertlere devā hağret-i Muğammed Muştafa rā şalavāt

Rasûl-ü Şağaleyn hağret-i Muğammed Muştafa rā şalavāt

İmām’ü-l Ĥarameyn hağret-i Muğammed Muştafa rā şalavāt

Cedd’ü-l Ĥasaneyn hağret-i Muğammed Muştafa rā şalavāt

Temmet

---

<sup>399</sup> HE’de Ƙuşûruñ

<sup>400</sup> HE’de yoğsa

<sup>401</sup> HE’de dünyede

<sup>402</sup> HE’de bulan

<sup>403</sup> Mısranın vezni kusurludur.

<sup>404</sup> HE’de bu beyit yoktur.

<sup>405</sup> HE’de bu beyit yoktur.

<sup>406</sup> Mısranın vezni kusurludur.

<sup>407</sup> HE’de bu beyit yoktur. HE’de mahlas beyiti; “ Niyāzî gel öğüdüni ver evvel kendü nefşüne/ Degil kim gayrıya anda duta her işiden insān” dır.

Hāzā Mevlüdü'n-Nebiyi 'Aleyhi'ş-şalātu Ve's-selām Li-Süleymān  
 Raḥmetullāhi 'Aleyh  
 Bismi'llāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm  
 Fā'ilātün-Fā'ilātün-Fā'ilün

1. Allāh adın zıkr edelim evvelā  
 Vācib oldı<sup>408</sup> cümle işde her kıula
2. Allāh adın her kim ol evvel aña  
 Her işi āsān ede Allāh aña
3. Allāh adı olsa her işiñ öñi  
 Hergiz ebter olmaya anıñ şoñı
4. Her nefesde Allāh adın de müdām  
 Allāh adıyla olur her iş tamām
5. 'Aşq-ıla gel imdi Allāh edelüm  
 Derd-ile göz yaş-ıla āh edelüm
6. Ola kim raḥmet kıla ol Pādişāh  
 Ol Kerīm ü ol Raḥīm ü ol İlāh
7. Birdir ol birligine şek yokdurur  
 Gerçi yañlış söyleyenler çokdurur
8. Cümle 'ālem yoğ iken ol var idi

---

<sup>408</sup> Necla Pekolcay'da oldur

## Yaradılmışdan Ğanī Cebbār idi

9. Var iken ol yoğ idi ins ü melek  
‘Arş-ı kürsî<sup>409</sup> ay u gün hem nuh felek
  10. Bāri ne hācet kılaruz<sup>410</sup> sözi çok  
Birdir ol kim andan artık Tañrı yok
  11. Ger dilersiz Bākī’den bākī hayāt<sup>411 412</sup>  
‘Aşk-ıla derd-ile ediñ eş-şalāt
  12. Ey ‘azizler işde başlaruz söze  
Bir vaşiyet kılaruz illā size
  13. Ol vaşiyet kim dèrem her kim çuta  
Misk gibi çoğusu cānlarda tüte
- 22a
14. Hāğ te‘ālā rahmet eyleye añā  
Kim bizi<sup>413</sup> ol bir du‘ā ile añā
  15. Her ki diler bu du‘āda buluna  
Fātiḥā iḥsān éde ben kuluna

## El-fātiḥa ḥabībullāh şalavāt

Allāhümme şallī ‘alā Muḥammed ve ‘alā āli Muḥammed<sup>414</sup>

---

<sup>409</sup> Necla Pekolcay’da arş ü ferş

<sup>410</sup> Necla Pekolcay’da kılavuz

<sup>411</sup> Necla Pekolcay’da “Ger dilersiz bulasız oddan necāt”

<sup>412</sup> Mısranın vezni kusurludur.

<sup>413</sup> Necla Pekolcay’da beni

<sup>414</sup> Necla Pekolcay’da bu iki dize yoktur.

16. Āmine hātūn Muḥammed ānesi  
Ol şadefden ʔođdı<sup>415</sup> ol dūr dānesi
17. Çünki Abdullāh'dan oldu ḥāmīle  
Vaḳt erişdi hafta vü eyyām ile
18. Ol gece kim ʔođdı ol ḥayrū'l-beşer  
Ānesi anda neler gördi neler
19. Hem Muḥammed gelmesi<sup>416</sup> oldu yaḳīn  
Çoḳ 'alāmetler belürdi gelmedīn
20. Ol rebī'ul evvel ayı nicesi  
Oñ ikinci gece işneyn gēcesi
21. Dēdi gördüm ol ḥabībiñ ānesi<sup>417</sup>  
Bir 'aceb nūr kim güneş pervānesi
22. Berḳ urub çıḳdı evimden nāgehān<sup>418</sup>  
Göklere dek nūr ile ʔoldı cihāñ
23. Hem havā üzre dōşendi bir dōşek  
Adı Sündüs dōşeyen anı melek
24. Üç 'alem daḫı dikildi üç yere  
Her birisin<sup>419</sup> ēdeyim nere nere

---

<sup>415</sup> Necla Pekolcay'da oldu

<sup>416</sup> Necla Pekolcay'da gelmeği

<sup>417</sup> Necla Pekolcay'da bu beyit yoktur.

<sup>418</sup> Necla Pekolcay'da bu beyit yoktur.

25. Mağrib u maşrıqda ikisi anıñ  
Biri tãamında dikildi Ka'be'niñ
26. Bildim anlardan kim ol hãlkıñ yegi  
Kim yaqın oldı cihãna gelmeği
27. Yarılıb dıvãrı<sup>420</sup> çıqđı nãgehãñ  
Üç bile hūrĩ baña oldı 'ayãn
- 22b
28. Ol zamãndan beri bilmem nolmuşam<sup>421</sup>  
Ol adıñ ıssına 'aşık olmuşam
29. Yüregim içinde eridi yağım<sup>422</sup>  
'Aşık oldı görmeden bu kulağım
30. Cennet-i 'aşkı başıma tãr eder<sup>423</sup>  
İşimi leyl ü nehãr uş zãr eder
31. Gerçi zãhir cennet içre tãruram<sup>424</sup>  
Ma'nide nãriñ 'azãbın görürem<sup>425</sup>
32. Ger èremezsem cemãline anıñ<sup>426</sup>  
Urusaram terkini cãn-ı teniñ

---

<sup>419</sup> Necla Pekolcay'da birisi

<sup>420</sup> Necla Pekolcay'da divar

<sup>421</sup> Necla Pekolcay'da bu beyit yoktur.

<sup>422</sup> Necla Pekolcay'da bu beyit yoktur.

<sup>423</sup> Necla Pekolcay'da bu beyit yoktur.

<sup>424</sup> Necla Pekolcay'da bu beyit yoktur.

<sup>425</sup> Mısranın vezni kusurludur.

<sup>426</sup> Necla Pekolcay'da bu beyit yoktur.

33. Dēdi Cebrā'īl burāḳa ey burāḳ<sup>427</sup>  
Vērđi Hāḳ maḳṣūdıñı ḳılma firāḳ
34. Kimde kim 'aşḳıñ nişānı vardurur<sup>428</sup>  
'Āḳıbet ma'sūḳa anı irgürür
35. Gel berī ma'sūḳuña irgüreyim<sup>429</sup>  
Yüregiñ başına merhem urayım
36. Ḳıldı tezyīn ol burāḳı hoş emīn<sup>430</sup>  
Urdı bir yāḳūt eđer dürrü hemīn
37. Hem zümürüdden uyan la'l-ile<sup>431</sup>  
Tāc-ı ḥulle hem kemer daḳı beḷe
38. Ger dilersiz Bāḳī'den bāḳī ḥayāt<sup>432</sup>  
'Aşḳ-ıla derd-ile eđiñ eş-şalāt
39. Aldı ol demde burāḳı ol emīn<sup>433</sup>  
Tā Cenāb-ı Aḥmed'e geldi hemīn
40. Dēdi yā Aḥmed icāzet var mıdır<sup>434</sup>  
İçeri girmege işāret var mıdır<sup>435</sup>

---

<sup>427</sup> Necla Pekolcay'da bu beyit yoktur.

<sup>428</sup> Necla Pekolcay'da bu beyit yoktur.

<sup>429</sup> Necla Pekolcay'da bu beyit yoktur.

<sup>430</sup> Necla Pekolcay'da bu beyit yoktur.

<sup>431</sup> Necla Pekolcay'da bu beyit yoktur.

<sup>432</sup> Mısranın vezni kusurludur.

<sup>433</sup> Necla Pekolcay'da bu beyit yoktur.

<sup>434</sup> Necla Pekolcay'da bu beyit yoktur.

<sup>435</sup> Mısranın vezni kusurludur.

41. H̄aḡ selām ʔtdi saña yā Muṣṭafā<sup>436</sup>  
Kim mübārek ḡāṭırıñ olsun şafā
42. Dēdi kim gelsün ḡonuḡlaram anı<sup>437</sup>  
‘Arşımı seyr eylesün görsün beni
- 24a <sup>438</sup>
43. Dā’im ister ḡazretimden her melek<sup>439</sup>  
‘Arş-ı kürsī sidre vü çarḡ u felek
44. Cümlesi anıñ yüzün görmek diler<sup>440</sup>  
Ayaḡına yüzlerin sürmek diler
45. Gel gidelim ḡazrete yā Muṣṭafā<sup>441</sup>  
Muntazırdur anda aşḡāb u şafā
46. Saña cennetden getürdüm bir burāk<sup>442</sup>  
Da‘vet-i Raḡmāndurur eyle yaraḡ
47. İşidib anı Rasūl oldı ferāḡ<sup>443</sup>  
Şāzılık geldi ḡamu gitdi terāḡ
48. Tırdı yerinden hemān dem Muṣṭafā<sup>444</sup>  
Ḳodı tāc başına ol pür-şafā

---

<sup>436</sup> Necla Pekolcay’da bu beyit yoktur.

<sup>437</sup> Necla Pekolcay’da bu beyit yoktur.

<sup>438</sup> Nüşhadaki sayfa numaralandırmasında 23a ve 23b atlanmış, direk 24a’ya geçilmiştir.

<sup>439</sup> Necla Pekolcay’da bu beyit yoktur.

<sup>440</sup> Necla Pekolcay’da bu beyit yoktur.

<sup>441</sup> Necla Pekolcay’da bu beyit yoktur.

<sup>442</sup> Necla Pekolcay’da bu beyit yoktur.

<sup>443</sup> Necla Pekolcay’da bu beyit yoktur.

<sup>444</sup> Necla Pekolcay’da bu beyit yoktur.

49. Hulle(y)i geydi bağlandı kemer<sup>445 446</sup>  
Haq aña 'aşık olanları sever
50. Çekdi ol demde burâkı Cebrâ'îl<sup>447</sup>  
Öñüne düşdi aña oldı delîl
51. Hoş süvâr oldı aña şâh-ı cihân<sup>448</sup>  
Açdı perrini burâk uçdı hemân
52. Tarfetu'l-'ayn içre ol şâh-ı harem<sup>449</sup>  
Geldi Kuds'e erdi vü başdı<sup>450</sup> kadem
53. Cebrâ'îl dër yâ Muhammed bunda in<sup>451 452</sup>  
Tâ mübârek ayagıñ öpsün zemîn
54. Bu maqâmda iki rek'at kıl namâz<sup>453</sup>  
Dile Haq'dan ümmetiñ eyle niyâz
55. İki rek'at kıldı Akşâ'da namâz  
Öyle emr etmişdi ol bî-niyâz
56. Gördiler nürdan urulmuş nerdübâñ  
Nerdübândan<sup>454</sup> oldılar göge revân

---

<sup>445</sup> Necla Pekolcay'da bu beyit yoktur.

<sup>446</sup> Mısranın vezni kusurludur.

<sup>447</sup> Necla Pekolcay'da bu mısra "Aldı gitdi Mustafâyı Cebrâ'îl" şeklindedir.

<sup>448</sup> Necla Pekolcay'da bu beyit yoktur.

<sup>449</sup> Necla Pekolcay'da bu mısra yoktur.

<sup>450</sup> Necla Pekolcay'da urdı

<sup>451</sup> Necla Pekolcay'da bu beyit yoktur.

<sup>452</sup> Mısranın vezni kusurludur

<sup>453</sup> Necla Pekolcay'da bu beyit yoktur.

<sup>454</sup> Necla Pekolcay'da bil oradan

57. Êrdi evvelki göge bunlar tamâm  
 apu açıldı vü girdi ol hümâm<sup>455</sup>
- 24b
58. Her birinde dürlü hikmet gördi ol<sup>456</sup>  
 Tâ ki vardı sidreye erişdi yol
59. Cebrâ'îl'in urağıdur ol maâm<sup>457 458</sup>  
 Ne felek tâ kim utalıdan nizâm
60. aldı Cebrâ'îl maâmında hemîn  
 Dêdi aa rameten lil' 'âlemîn
61. Bilmezem bu yolları ben nideyim<sup>459</sup>  
 Kim arîbem bunda anda gideyim
62. Cebrâ'îl eydir Rasûl'e ey abîb<sup>460 461</sup>  
 anmağıl bu yerde sen seni arîb
63. Sein-iün yaradıldı nuh felek<sup>462</sup>  
 İns ü cinn ü ûr-ı cennet her melek
64. Baa böyle emr êdipdir zü'l-celâl<sup>463</sup>  
 Açmayam ben bundan ire perr ü bâl

---

<sup>455</sup> Bu kelime nüshada "hümân" yazılmıştır, kafiyeye ve anlama uyması için metin tamerine başvurduk.

<sup>456</sup> Necla Pekolcay'da bu beyit yoktur.

<sup>457</sup> Necla Pekolcay'da bu beyit yoktur.

<sup>458</sup> Mısranın vezni kusurludur.

<sup>459</sup> Necla Pekolcay'da bu beyit yoktur.

<sup>460</sup> Necla Pekolcay'da bu beyit yoktur.

<sup>461</sup> Mısranın vezni kusurludur.

<sup>462</sup> Necla Pekolcay'da bu beyit yoktur.

<sup>463</sup> Necla Pekolcay'da bu beyit yoktur.

65. Ger geçerseñ zerre deñli ileri<sup>464</sup>  
Yanaram başdan ayağa ey ulı
66. Ger dilersiz Bākī'den bākī hayāt<sup>465</sup>  
'Aşkıla derd-ile ediñ eş-şalāt
67. Söyleşürken Cebrā'ıl ile kelām<sup>466 467</sup>  
Geldi refref öñüne vèrdi selām
68. Aldı ol şāh-ı cihānu ol zamān<sup>468</sup>  
Sidreden götürdi vü getdi hemān
69. Başladı esmege cezbe yèlleri <sup>469</sup>  
Gözine göründi cānān illeri
70. Zāhir oldı şöyle kim şubḥ u cemāl<sup>470</sup>  
Aradan ref<sup>c</sup> oldığıçun bī-miṣāl
71. Dèdi kim maḥbūb u maṭlūbuñ benem<sup>471</sup>  
Sevdiğñ cān-ıla ma'būduñ benem
72. Géce gündüz tırmayıb istediğñ<sup>472</sup>  
Nola kim görsem cemālin dèdiğñ

---

<sup>464</sup> Necla Pekolcay'da bu beyit yoktur.

<sup>465</sup> Mısrannın vezni kusurludur.

<sup>466</sup> Necla Pekolcay'da bu beyit yoktur.

<sup>467</sup> Mısrannın vezni kusurludur.

<sup>468</sup> Necla Pekolcay'da bu beyit yoktur.

<sup>469</sup> Necla Pekolcay'da bu beyit yoktur.

<sup>470</sup> Necla Pekolcay'da bu beyit yoktur.

<sup>471</sup> Necla Pekolcay'da bu beyit yoktur.

<sup>472</sup> Necla Pekolcay'da bu beyit yoktur.

25a

73. Gel ḥabībim saña ‘āşık olmuşam<sup>473</sup>  
Cümle ḥalkı saña bende kılmuşam
74. Dèdi Aḥmed ey Ḥüdāvend-ü Raḥīm<sup>474</sup>  
Ey ḥaṭā-pūş u ‘aṭāsı çok Kerīm
75. Ol za‘īf ümmetlerim ḥāli nola<sup>475</sup>  
Ne iş-ile ḥazretiñe yol bula
76. Gèce gündüz işleri ‘işyān ḳamu<sup>476</sup>  
Ḳorḳaram ki yèrleri ola ṭamu
77. Ḥaḳ te‘ālādan èrişdi bir nidā<sup>477</sup>  
Yā Muḥammed kim saña kıldım ‘aṭā
78. Ey ḥabībim nedir ol kim dilediñ<sup>478</sup>  
Bir avuc ṭobrağa minnet mi eylediñ<sup>479</sup>
79. Ben saña ‘āşık olıcaḳ ey laṭīf<sup>480</sup>  
Seniñ olmaz mı bu ‘ālem ey şerīf
80. Ümmetiñe vèrdim uş bèş vaḳt namāz<sup>481</sup>  
Beni isteyen ḳılar anı ḳomaz

---

<sup>473</sup> Necla Pekolcay’da bu beyit yoktur.

<sup>474</sup> Necla Pekolcay’da bu beyit yoktur.

<sup>475</sup> Necla Pekolcay’da bu beyit yoktur.

<sup>476</sup> Necla Pekolcay’da bu beyit yoktur.

<sup>477</sup> Necla Pekolcay’da bu beyit yoktur.

<sup>478</sup> Necla Pekolcay’da bu beyit yoktur.

<sup>479</sup> Mısranın vezni kusurludur.

<sup>480</sup> Necla Pekolcay’da bu beyit yoktur.

<sup>481</sup> Necla Pekolcay’da bu beyit yoktur.

81. Her kaçan kim bu namāzı kılarlar<sup>482</sup>  
Cümle güñ ehli şevābın bulalar
82. Hem dēdi kim yā Muḥammed ben seni<sup>483</sup>  
Buluram görmege toymazsın beni
83. Pes var imdi da‘vet eyle ümmetiñ<sup>484</sup>  
Anlara olsun ziyāde himmetiñ
84. Eylegil anlara hem benden selām<sup>485</sup>  
Anlar olsunlar cemā‘at sen imām
85. İnüben yere Haḫ’a ḫamd eyledi<sup>486</sup>  
Cem‘ édüb aṣḫāba mi‘rācın dēdi
86. Dēdiler ey kıble-i İslām-u dīn<sup>487</sup>  
Ḳutlu olsun saña mi‘rāc-u berīn
87. Biz ḫamu kem ḫullaruz sen şāhsın<sup>488</sup>  
Göñlümüz gögünde rüşen māhsın
- 25b
88. Ümmetiñ olduğımız devlet yēter<sup>489</sup>  
Ḫizmetiñ kıldığımız ‘izzet yēter

---

<sup>482</sup> Necla Pekolcay’da bu beyit yoktur.

<sup>483</sup> Necla Pekolcay’da bu beyit yoktur.

<sup>484</sup> Necla Pekolcay’da bu beyit yoktur.

<sup>485</sup> Necla Pekolcay’da bu beyit yoktur.

<sup>486</sup> Necla Pekolcay’da bu beyit yoktur.

<sup>487</sup> Necla Pekolcay’da bu beyit yoktur.

<sup>488</sup> Necla Pekolcay’da bu beyit yoktur.

<sup>489</sup> Necla Pekolcay’da bu beyit yoktur.

89. Ger dilersiz bulasız oddan necāt  
‘Aşk-ıla derd-ile ediñ eş-şalāt
90. Yā ilāhī ol Muḥammed ḥaḳḳ-ıçun<sup>490</sup>  
Ol sülük-i seyr-i a‘lā ḥaḳḳ-ıçun
91. Şıdḳ-ıla yoluñda ḳā’im ḳul için<sup>491</sup>  
Ḥazretiñe toğrı varan yol için
92. Sırr-ı furḳān rūh-u a‘zām ḥaḳḳ-ıçun<sup>492</sup>  
Ḳuds u Ka‘be Merve zezem ḥaḳḳ-ıçun
93. Gözi yaşı ḥaḳḳ-ıçun‘āşıklarıñ<sup>493</sup>  
Bağrı başı ḥaḳḳ-ıçun şādıkalarıñ
94. ‘Aşk odundan cigeri biryān için<sup>494</sup>  
Derd ile ḳan ağlayan giryān için
95. Biz günāhkār ‘āşī mücrim ḳulları<sup>495 496</sup>  
Yarlıgağıl ḳıl günāhlardan beri
96. ‘Afv edib ‘ışyānımız ḳıl rahmeti<sup>497</sup>  
Ol ḥabībiñ yüzü şuyı ḥürmeti
97. Hem Süleyman faḳīre<sup>498 499</sup>rahmet et<sup>500</sup>

---

<sup>490</sup> Necla Pekolcay’da bu beyit yoktur.

<sup>491</sup> Necla Pekolcay’da bu beyit yoktur.

<sup>492</sup> Necla Pekolcay’da bu beyit yoktur.

<sup>493</sup> Necla Pekolcay’da bu beyit yoktur.

<sup>494</sup> Necla Pekolcay’da bu beyit yoktur.

<sup>495</sup> Necla Pekolcay’da bu beyit yoktur.

<sup>496</sup> Mısranın vezni kusurludur.

<sup>497</sup> Necla Pekolcay’da bu beyit yoktur.

- Yoldaşın ĩmān yērini cennet  t
98. Bize anıñ  zzeti(y)le<sup>501</sup>  zzet  t  
Fażlıñ-ıla c mlemize raħmet  t
99. Raħmetiñden bizi maħr m eyleme  
Hem  azābıñ oduna mum eyleme
100. Tañrı'dan y z biñ vur d eyle<sup>502</sup> selām  
Muştafā'nuñ r ħuna her şubħ u şām
101. Olsun āline daħı aşħābına  
Tābı'ın enşār u hem aħbābına
102.  mmetinden rāzı olsun ol mu'ın  
Raħmetullāh-ı  aleyhim ecma'ın
- 26a

6

İlahi<sup>503</sup>

Fā'ılāt n-Fā'ılāt n-Fā'ılāt n-Fā'ıl n

Ey H dā'dan luţf u iħsān isteyen  
Mevl d-i pāk-i Rasulullāh'a gel

---

<sup>498</sup> Necla Pekolcay'da kula

<sup>499</sup> Necla Pekolcay'da in'ām yazılıdır.

<sup>500</sup> Mısranın vezni kusurludur.

<sup>501</sup> Necla Pekolcay'da h rmetine

<sup>502</sup> Necla Pekolcay'da d r dile

<sup>503</sup> İlahi, Vāli'ye aittir. S z konusu ilahi Konya B lge Yazma Eserler K t phanesindeki 3005 numaralı Őir mecmuasının i erisinde yer almaktadır. Bu mecmua  zerine Nail Boysak, 2007 yılında y ksek lisans tezi hazırlamıştır. Mezk r mecmuadaki ilahide, Vāli mahlası bulunmaktadır. Boysak, tezinde ilahinin Vāli divanında yer almadığını ifade etmiştir. Bkz. Nail Boysak, "Konya B lge Yazma Eserler K t phanesi'ndeki 1479,1591,2752,3005 Numaralı Őir Mecmualarının Tanıtımı ve 2752, 3005 Numaralı Mecmuaların Metni", Y ksek Lisans Tezi, Sel uk  niversitesi, Konya:2007, s.342.

Cennet içre hür u ğilmân isteyen  
Mevlûd-i pâk-i Rasûlullâh'a gel

Ol Rasûl'ün toĝdıĝı ŧeb bî-gümân  
Leyle'i kadre müşâbihdir hemân  
Bulmaĝ isterseñ cehennemden amân  
Mevlûd-i pâk-i Rasûlullâh'a gel

Na't-ı pâkin cân u dilden diñle sen  
Maĝz-ı nûr-ı Hâĝ'dır ol zât-ı ħasen  
Olduĝıñca dünyâda ŧaĝ esen<sup>504</sup>  
Mevlûd-i pâk-i Rasûlullâh'a gel

505

506

7

İlâhî

5'li Hece Ölçüsü

Dēñ yāne yāne (*Mevlām*)  
ŧevĝ vērür cânē  
Ērdik bu güne (*Mevlām*)  
Elħamdulillâhi e'ŧ-ŧükrü lillâh

Muħammed toĝdı (*Mevlām*)

---

<sup>504</sup> Mısranın vezni kusurludur.

<sup>505</sup> KBYEK 3005 numaralı ŧiir mecmuasının içinde;

“Fikr idüb dünyâda elbet göçmeyi

Cennete âhir sırâtdan geçmeyi

Havz-ı Kevserden dilersen içmeyi

Mevlid-i pâk-i Resûlullâha gel” dörtlüĝü vardır

<sup>506</sup> KBYEK 3005 numaralı ŧiir mecmuasının içinde;

“Meclis-i mevlide ey Vâlî mûdâm

Ol Resûle vir salât ile selâm

Cennet-i a'lâda istersen makâm

Mevlid-i pâk-i Resûlullâha gel”

Göklere ağdı  
Nür-ıla toğdı (*Mevlām*)  
Elḥamdulillāhi e'ş-şükrü lillāh

Muḥammed bir gül (*Mevlām*)  
Aşḥābı bülbül  
Cümlemiz bir kul (*Mevlām*)  
Elḥamdulillāhi e'ş-şükrü lillāh

Muḥammed ḥaḫdır (*Mevlām*)  
Sancağı aḫdır

26b  
Şübhemiz yoḫdur (*Mevlām*)  
Elḥamdulillāhi e'ş-şükrü lillāh

Bir adı Aḫmed (*Mevlām*)  
'Āleme raḫmet  
Biz aña ümmet (*Mevlām*)  
Elḥamdulillāhi e'ş-şükrü lillāh

Yūnus'uñ fikri (*Mevlām*)  
Ḳalbinde zikri  
Ni'metiñ şükri (*Mevlām*)  
Elḥamdulillāhi e'ş-şükrü lillāh

8

İlāhi<sup>507</sup>

7'li hece ölçüsü

---

<sup>507</sup> Âşık Yūnus'a nispet edilmiştir.

Tevhîd hoşca nesn'olur<sup>508</sup>

Tevhîd ile mest olur<sup>509</sup>

(*Yā yā Allāh Allāh İllā Allāh*)

Allāh ile<sup>510</sup> dost olur (A cānım)

<sup>511</sup> Bile tevhîd edelim (*Eyżan*)<sup>512</sup>

Tevhîd eder<sup>513</sup> melekler

Döner<sup>514</sup> çarh-ı felekler

Qabûl olsun dilekler<sup>515</sup>

<sup>516</sup> Bile tevhîd edelim (*Eyżan*)

Tevhîd etsün dilimiz

Cemāl<sup>517</sup> görsün gözümüz

Dost Muhammed<sup>518</sup> pîrimiz

<sup>519</sup> Bile tevhîd edelim (*Eyżan*)

Tevhîd ile<sup>520</sup> varalım

Hakk'a yüzler<sup>521</sup> sürelim (*Eyżan*)

Yûnus<sup>522</sup> yolda turalım

<sup>523</sup> Bile tevhîd edelim (*Yā yā Allāh*)

---

<sup>508</sup> Mustafa Tatçı'da nesnedür

<sup>509</sup> Mustafa Tatçı'da mısra "Gel bile tevhîd edelüm" şeklindedir.

<sup>510</sup> Mustafa Tatçı'da Allah'a erer. Mısra Mustafa Tatçı'da 2. Dörtlüğün ikinci mısrasıdır.

<sup>511</sup> Mustafa Tatçı'da gel bulunmaktadır.

<sup>512</sup> Bu ibâre, bestelenmiş şiirlerde tekrarlanacak mısraları göstermek için yahut daha önce geçen aynı dizeyi işaret etmek için kullanılır. Bu ilahide tekrar edilecek mısralar (eyżan) ibaresiyle gösterilmiştir.

<sup>513</sup> Mustafa Tatçı'da hep bulunmaktadır.

<sup>514</sup> Mustafa Tatçı'da bu bulunmaktadır.

<sup>515</sup> Mustafa Tatçı'da bu mısra "Hem Hüriler hem melekler" şeklindedir.

<sup>516</sup> Mustafa Tatçı'da gel

<sup>517</sup> Mustafa Tatçı'da didârı

<sup>518</sup> Mustafa Tatçı'da Muhammed'dür

<sup>519</sup> Mustafa Tatçı'da gel

<sup>520</sup> Mustafa Tatçı'da biz

<sup>521</sup> Mustafa Tatçı'da yüzümüz

<sup>522</sup> Mustafa Tatçı'da bu vardır.

<sup>523</sup> Mustafa Tatçı'da gel vardır.

27a

9

İlâhî<sup>524</sup>

Mef'ûlü-Mefâ'îlün-Mef'ûlü-Mefâ'îlün

'Aşkıñla cihân beste luţf eyle 'ināyet kıł  
Derdiñle bu cān ĥasta luţf eyle 'ināyet kıł

525

Ey rahmeti çok rahmān 'ālem gözüme zindān  
Uçarsa kafesden cān luţf eyle 'ināyet kıł

Rahmān u Rahīm'imsin Ğufrān u Kerīm'imsin<sup>526</sup>

Settāre'l-'uyübımsın<sup>527</sup> luţf eyle 'ināyet kıł

528

Ey derdime dermānım ħurbān yoluña cānım  
Ne'm var daĥı sulţānım luţf eyle 'ināyet kıł

Bî-çāreleri yād et Nürî ħuluñu şād et<sup>529</sup>

Virāneyi ābād et luţf eyle 'ināyet kıł<sup>530</sup>

10

İlâhî<sup>531</sup>

---

<sup>524</sup>Bu ilahi; Nürî *Divan*'ında, "Der Beyān-ı Ĥazret-i Ĥaĥ Luţf-ı 'Ināyet-i Rahmet" başlıĥı altındadır. *Divanı Hüseyin Akkaya ve Ali Osman Coşkun tarafından çalışılmıştır. Bkz. Hüseyin Akkaya, Abdülahad Nürî ve Divanı*, Kitabevi Yayınları, İstanbul 2003 ; bkz. Ali Osman Coşkun, *Abdülahad Nuri Divanı*, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul 2001.

<sup>525</sup> Hüseyin Akkaya'da "'Aşıklara iĥsān it/Derdlilere dermān it/Vuşlat yolın āsān it/Luţf eyle 'ināyet kıł" vardır.

<sup>526</sup> Hüseyin Akkaya'da 'azīmümsin

<sup>527</sup> Hüseyin Akkaya'da sulţān-ı kerīmümsin

<sup>528</sup> Hüseyin Akkaya'da "Bülbül gibi pür-zārem/Dāim ĥurup aĥlaram/ Daĥı kime yavaram/ Luţf eyle 'ināyet kıł" vardır.

<sup>529</sup> Hüseyin Akkaya'da "Bî-çāreleri yād et / Virāneyi ābād et"

<sup>530</sup> Hüseyin Akkaya'da "Nürî ħuluñu şād et/ luţf eyle 'ināyet kıł"

<sup>531</sup> Söz konusu manzume; Yunus Emre'nin "Ey enbiyālar serveri" ilahisiyle, güfte bakımından kısmî benzerlikler taşımaktadır. Bkz. *Besteleriyle Yunus Emre İlâhileri*, (derleyen: Ahmet Hatipoĥlu), TDV Yayınları, Ankara 1993, s.273.

## 8'li Hece Ölçüsü

Ey enbiyālar serveri  
Ey eşfiyālar rehberi  
Ey ins ü cān peygamberi  
Ehlen ve sehlen merḥaben yā merḥabā

Peygamber idiñ ol zamān  
Yoğ idi 'ālemde nişān

27b

Ḳurbān saña (*Saña*) baş-ıla cān  
Ehlen ve sehlen merḥaben yā merḥabā

Güneş cemāliñ görelim  
Pāyiñe yüzler sürelim  
Yoluña cānlar vèrelim  
(*Eyzan*)

Hüve subḥānuhu  
Hüve sulṭānuhu  
Ḳad cā'enā burhānuhu  
Ehlen ve sehlen merḥaben

11

İlahi<sup>532</sup>

## 7'li hece ölçüsü

Çalab nürdan yaratmış  
Adını<sup>533</sup> Muḥammed'iñ

---

<sup>532</sup> İlahi Yunus Emre'ye aittir. Mustafa Tatçı'da 7 beyittir. Parantez içinde belirttiğimiz kelimeler Mustafa Tatçı'da yoktur.

<sup>533</sup> Mustafa Tatçı'da cânını

‘Aleme rahmet saçmış (*Yār yā Rasūlallāh*)

İsmi<sup>534</sup> Muhammed’iñ (*Yā ḥabīballāh*)

Çulum<sup>535</sup> dèmiş yaratmış

Hem anıñ kaydın görmüş<sup>536</sup>

Ümmetden yaña koymuş (*Yā Rasūlullāh*)

Yönüni Muhammediñ (*Yā ḥabīballāh*)

Tañrı aslanı ‘Alī<sup>537</sup>

Şağında Muhammed’iñ

Hasan ile Hüseyin (*Yā Rasūlallāh*)

Şolunda Muhammed’iñ (*Yā ḥabīballāh*)

Yūnus Emre’m ‘āşıkdır<sup>538</sup>

Bī-çāredir<sup>539</sup> miskindir

Her kim yemez maḥrūmdur (*Yā Rasūlullāh*)

Ḥānını<sup>540</sup> Muhammed’iñ (*Yā ḥabīballāh*)

28a

12

İlāhī<sup>541</sup>

7’li hece ölçüsü

Lütfuñ dileriz Mevlā

Bizi maḥrūm eyleme

---

<sup>534</sup> Mustafa Tatçı’da adını

<sup>535</sup> Mustafa Tatçı’da Dostum

<sup>536</sup> Mustafa Tatçı’da yimiş

<sup>537</sup> Bu kelime kafiyeye uymamaktadır.

<sup>538</sup> Mustafa Tatçı’da ‘ışkludur

<sup>539</sup> Mustafa Tatçı’da eksiklüdür

<sup>540</sup> Bu kelime nüshada *Ḥūnını* şeklinde harekelendirilmiştir. Manaya uygunluk açısından metin tamerine başvurduk.

<sup>541</sup> Âşık Yūnus’a nispet edilmiştir. İlāhī başlığı konmamıştır fakat kafiyeden yeni bir ilāhiye geçildiği anlaşılmaktadır.

Ey a‘lâlardan a‘lâ  
Bizi maħrûm eyleme

Yüzüm kıara Őaķal aķ  
Raħmet nazarıyla baķ<sup>542</sup>  
‘İzzetiñ celâliñçün Hıaķ  
Bizi maħrûm eyleme

Āzād eyle nârîñdan  
Ayırma civârîñdan  
Cennetde cemâliñden  
Bizi maħrûm eyleme

---

<sup>542</sup> Mustafa Tatçı’da ilk dörtlüğün akabinde yer alan dörmlükler Şu Őekildedir:  
Benüm günâhum çokdur  
Hadd ü pâyanı yokdur  
Senün fazlun artukdur  
Bizi maħrûm eyleme

Ma’dem ki cân tendedür  
Cümle ‘isyân bendedür  
Lütf u ihsân sendedür  
Bizi maħrûm eyleme

Halâs eyle nârından  
Ayırma civârından  
Cennet’de didârından  
Bizi maħrûm eyleme

Bencileyin düşküne  
‘Aklı gitmiş Şaşkına  
Dost Muhammed ‘aşkına  
Bizi maħrûm eyleme

Lutfi dilerüz niçün  
Kerîm’sin anun içün  
Bin bir adın hakkıçün  
Bizi maħrûm eyleme

Yûnus’un bu nefsinden  
Temennâsı bu senden  
‘Arş-ı alâ gölgesinden  
Bizi maħrûm eyleme

Ṭūṭī gibi kafesinde  
Temennāsi sesinde  
‘Arş-ı a‘la gölgesinde  
Bizi maḥrūm eyleme

Yūnus gibi düşküne  
‘Aklı gitmiş şaşkına  
Ol Muḥammed ‘aşkına  
Bizi maḥrūm eyleme

13

İlāhī


11’li hece ölçüsü

Çağrışurlar şol kıyāmet gününde  
Gelsün mevlüd oқudanlar diyeler  
Ḥaḫ cemālin keşf eyleyüb ol günde  
Görsün mevlüd oқudanlar diyeler

Mevlüd oқudanı anda seçeler  
Anlar kevser şarābından içeler  
Anınla<sup>543</sup> berāber ḥulle biçeler  
Geysün mevlüd oқudanlar diyeler

Yūnus bunda görsün āḥiret yarağın  
Yārın anda çekmesin firākın  
Melekler tuṭub dururlar burākın  
Binsün mevlüd oқudanlar diyeler

---

<sup>543</sup> Nūshada  yazılmıştır. Manaya uygunluk açısından metin tamerine başvurduk.

## 7'li hece ölçüsü

‘Alemler müştāk saña  
 Şefî‘ ol yâ Muhammed  
 Hükümñ yürür her yaña  
 Şefî‘ ol yâ Muhammed

Hükümñ Kâf’dañ Kâf’a’dır <sup>544</sup>  
 Seniñ kalbin şafâdır  
 Bir adıñ Muştafâ’dır  
 Şefî‘ ol yâ Muhammed

28b  
 Dîne direk sen olduñ <sup>545</sup>  
 Bêş vaqti kâ‘im kıldıñ  
 Hâk Çalab’ı bir bildiñ  
 Şefî‘ oldur yâ Muhammed

Muştafâ’dır bir adıñ  
 Cānlarda vardır dadıñ  
 Cebrâ’il’dir üstâdıñ  
 (Eyzan)<sup>546</sup>

Yūnus da seni sever  
 Görmeye cānlar iver  
<sup>547</sup> Raḥmet eyleye<sup>548</sup> meger

<sup>544</sup> Mustafa Tatçı’da "Bir ismi Mustafâ’dır/Hükümñ Kâf’dan Kâf’adır/Kalbin nûrdan şafâdır/Şefî’ ol yâ Muhammed”.

<sup>545</sup> Mustafa Tatçı’da bu dörtlük bulunmamaktadır.

<sup>546</sup> “Eyzan” ibaresi tekrarlanacak mısrayı göstermek için kullanılmıştır. Mustafa Tatçı’da “Şefî’ ol yâ Muhammed” yazılıdır.

(Eyzan)<sup>549</sup>

15

İlāhī<sup>550</sup>

11'li hece ölçüsü

Arayı arayı bulsam izini  
İziniñ tozına sürsem yüzümi  
Hak naşīb eylese görsem yüzüni  
Yā Muḥammed cānım arzūlar seni

(Dost Muḥammed göñlüm seni ister seni)<sup>551</sup>

Bir mübārek sefer olsa da gitsem  
Ka'be yollarına yüzümi sürsem<sup>552</sup>  
Mübārek cemāliñ rü'yāda görsem<sup>553</sup>  
Yā Muḥammed cānım arzūlar seni

Göñlümde kalmadı zerrece ḥīle<sup>554</sup>  
'Āşıkam<sup>555</sup> girmişem ben bu ḥak yola  
Ebūbekir<sup>556</sup> 'Osmān'da bile  
Yā Muḥammed cānım arzūlar seni

Ebūbekir beyñü'l-emīn öñünde<sup>557</sup>  
'Ömer sağ yanında 'Oşman şolunda

---

<sup>547</sup> Mustafa Tatçı'da hak vardır.

<sup>548</sup> Mustafa Tatçı'da ede

<sup>549</sup> Mustafa Tatçı'da "Şefi' ol yā Muhammed" yazılıdır.

<sup>550</sup> Āşık Yūnus'a nispet edilmiştir.

<sup>551</sup> Mustafa Tatçı'da ve Faruk Kadri Timurtaş'da bu mısra yoktur.

<sup>552</sup> Mustafa Tatçı'da ve Faruk Kadri Timurtaş'da "Ka'be yollarında kumlara batsam".

<sup>553</sup> Mustafa Tatçı'da ve Faruk Kadri Timurtaş'da "Hüb cemālün bir kez düşte seyr itsem".

<sup>554</sup> Mustafa Tatçı'da ve Faruk Kadri Timurtaş'da "Zerrece kalmadı göñlümde hīle".

<sup>555</sup> Mustafa Tatçı'da Sıdkıla; Faruk Kadri Timurtaş'da sıdk ile

<sup>556</sup> Mustafa Tatçı'da ve Faruk Kadri Timurtaş'da Ömer vardır.

<sup>557</sup> Mustafa Tatçı'da ve Faruk Kadri Timurtaş'da bu dörtlük yoktur.

‘Alī zü’l-fiķārın almış elinde  
Yā Muħammed cānım arzūlar seni

‘Alī ile Ėasan Ėüseyin anda  
Sevgüsi göñülde muħabbet cānda  
Yārın kıyāmetde ulu dīvānda<sup>558</sup>  
Yā Muħammed cānım arzūlar seni

29a

16

İlahī

7’li hece ölçüsü

Enbiyānıñ serveri  
Dü ciħān peygamberi  
‘Aşķına ol müşteri  
Kıl fedā cān u seri

*(Sulţān Burhān Deyyān yā Subħān  
Yā Ėay yā Ėay yā Ėay Mevlā Ėay)*

Bāğ-ı şıdķıñ bülbüli  
Çār-ı yārıñ bir güli  
Ol Ebübekr-ü Veli  
Şādıkānıñ rehberi

Düşmene fārūķ-u ser  
Nāşıru’d- dīn-ü pür-zafer

---

<sup>558</sup>Mustafa Tatçı’da “Yarın mahşer günü Hak dīvânında”, Faruk Kadri Timurtaş’da “Yarın mahşer günü olur divanda”.

Server-i enver 'Ömer

Ol şecā'at mazharı

*(Sulṭān Burhān Deyyān yā Subḥān  
Yā Ḥay yā Ḥay yā Ḥay Mevlā Ḥay)*

Cāmi' -u nazm-u ecel

Oldı 'Oşmān 'an ezel

Pür ḥayā vü bī-bedel

Ol şehādet cevheri

Muḳtediyyü'l-muḳtedā

Mutażıyyü'l-murtażā


Sevmişem şīr-i Ḥüdā

Şāḥ-ı merdān-ı ḥaydarı

Bunlarıñ 'aşkında sen

Eylegil maḥv-ı beden

Hem Ḥüseyn ile Ḥasan

Ol beşīr-i 

Na't-ı ḥayrū'n-nāsı kıl

Ḥamza vü 'Abbās'ı bil

'Aşq-ıla ol müstaḳil

Bezm-i şevkıñ mihteri

*(Sulṭān Burhān Deyyān yā Subḥān  
Yā Ḥay yā Ḥay yā Ḥay Mevlā Ḥay)*

## 8'li Hece Ölçüsü

Allāh naşīb étse varsam<sup>560</sup>

Güzel Ka'betullāh saña

Eşigiñe yüzüm sürsem<sup>561</sup>

Güzel Ka'betullāh saña

Saña varan senden umar<sup>562</sup>

Nūruñdan 'älemler kınar

Gökden melâ'ikler iner (29b)

Güzel Ka'betullāh saña

Gümüşden kapı yapmışlar<sup>563</sup>

Ak mermerden döşetmişler<sup>564</sup>

Altun kuşak kuşatmışlar

Güzel Ka'betullāh saña

Ka'be yanı altun oluk<sup>565</sup>

Halk uyursa Hak uyanık

---

<sup>559</sup>Âşık Yūnus'a nispet edilmiştir. Mustafa Tatçı'da ve Faruk Kadri Timurtaş'da yer alan;

"Kara donuna bürünür  
'Arş'a beraber görünür  
Sana varmayan yirinür  
Güzel Ka'betullah sana

Kara donun heybet oldı

Yüregüme korku toldı

Gönlümün hasreti geldi

Güzel Ka'betullah sana" dörtlükleri elimizdeki metinde bulunmamaktadır.

<sup>560</sup>Mustafa Tatçı'da ve Faruk Kadri Timurtaş'da "Hak müyesser itse varsam".

<sup>561</sup>Mustafa Tatçı'da ve Faruk Kadri Timurtaş'da "Bakuban hayrânun olsam".

<sup>562</sup>Mustafa Tatçı'da ve Faruk Kadri Timurtaş'da bu dörtlük yoktur.

<sup>563</sup>Mustafa Tatçı'da ve Faruk Kadri Timurtaş'da açmışlar

<sup>564</sup>Mustafa Tatçı'da "Ak mermerlerin döşetmişler", Faruk Kadri Timurtaş'da "Mermerlerin döşetmişler".

<sup>565</sup>Mustafa Tatçı'da bu dörtlük yoktur. Faruk Kadri Timurtaş'da "Sağ yanında altın oluk Mevlâm salsa olsam konuk/Ben ölürsem Hak uyanık güzel Ka'betullah sana".

Şükür Haqq'a olduk konuk  
Güzel<sup>566</sup> Ka'betullāh saña

Gözlerim yollar gözedir<sup>567</sup>  
Dillerim tesbîh düzeldir  
‘Āşıkam gönüm tazedir  
Güzel<sup>568</sup> Ka'betullāh saña

Nürdandır nebîniñ tâcı<sup>569</sup>  
Gitmez yüregimden acı  
Seksen biñdir varan hacı  
Güzel Ka'betullāh saña

18

İlāhî<sup>570</sup>

11'li hece ölçüsü

Dünyāniñ mekrine kendiñi<sup>571</sup> vërme  
Sen de kırtulmazsıñ mevtiñ elinden  
Dünyā<sup>572</sup> benim<sup>573</sup> diyi gögsüñi germe  
Sen de kırtulmazsıñ mevtiñ elinden

Çanı Meryem oğlı<sup>574</sup> nice<sup>575</sup> oldı<sup>576</sup> ‘İsā  
Elinde ezderhā<sup>577</sup> olurdı ‘aşā<sup>578</sup>

---

<sup>566</sup> Elimizdeki nüshada  yazılmış, metin tamirine başvurduk.

<sup>567</sup> Mustafa Tatçı'da ve Faruk Kadri Timurtaş'da bu dördlük yoktur.

<sup>568</sup> Elimizdeki nüshada  yazılmış, metin tamirine başvurduk.

<sup>569</sup> Mustafa Tatçı'da ve Faruk Kadri Timurtaş'da “Nürdan durur başda tâcı/Yitmiş bindür varan hâcı/Oldı yüregüme acı/Güzel Ka'betu'llah sana”.

<sup>570</sup>Yünus Emre'ye aittir.

<sup>571</sup> Mustafa Tatçı'da gönünü

<sup>572</sup> Mustafa Tatçı'da Ben

<sup>573</sup> Mustafa Tatçı'da filânın

<sup>574</sup> Mustafa Tatçı'dahani

<sup>575</sup> Mustafa Tatçı'da oğlu

<sup>576</sup> Mustafa Tatçı'da yâ

Fir‘avın<sup>579</sup> kavmiyle cenk eden<sup>580</sup> Mūsā

O da kurtulamadı<sup>581</sup> mevtiñ elinden

Yūnus balık ile deryāda yūzdi

İskender keşf edib<sup>582</sup> ‘ālemi gezdi

30a

Nice<sup>583</sup> suṭānlarıñ<sup>584</sup> tahtını bozdı

O da<sup>585</sup> kurtulamadı<sup>586</sup> mevtiñ elinden

Yūnus Emre’ m eydir emr ile amān<sup>587</sup>

Ḳanı tahtın yel götüren Süleymān

Loḳmān da bulamadı<sup>588</sup> ölüme<sup>589</sup> dermān

O da kurtulamadı mevtiñ elinden

*(Hele kurtuluş yok Mevtiñ elinden)*

Temmet

32b

19

‘Aḳāyid-i Dīniyyeden Zā‘fī Efendi’niñ Manzūmesidir

Bismi’ llāhi’r-raḥmāni’r-raḥīm

Mefā‘ilün-Mefā‘ilün-Mefā‘ilün-Mefā‘ilün

<sup>577</sup> Kelime nüshada “ج” ile yazılmıştır.

<sup>578</sup> Mustafa Tatçı’da “Ejderha olurdu elinde ‘asâ”.

<sup>579</sup> Mustafa Tatçı’da Firavn’un

<sup>580</sup> Mustafa Tatçı’da eder

<sup>581</sup> Mustafa Tatçı’da kurtulmadı

<sup>582</sup> Mustafa Tatçı’da seyredip

<sup>583</sup> Mustafa Tatçı’da indi

<sup>584</sup> Mustafa Tatçı’da Süleymān’ın

<sup>585</sup> Mustafa Tatçı’da Sen de

<sup>586</sup> Mustafa Tatçı’da kurtulmazsın

<sup>587</sup> Mustafa Tatçı’da “Yūnus Emre ister dūnyāda imān”.

<sup>588</sup> Mustafa Tatçı’da bulmadı

<sup>589</sup> Mustafa Tatçı’da derdine

1. Hüdā Rabb'im nebīm ḥaqqā Muḥammed'dir Rasūlullāh  
Hem İslām dīnidir dīnim kitābımdır Kelāmullāh
2. 'Amelde Bū Ḥanīfe mezhebim hem i'tikādım da  
Olubdur ehl-i sūnnet ve'l cemā'at mezhebī billāh
3. Daḥı zürriyetim Ādem Muḥammed milletindenem  
'İbādet étmege kıblem olur her yerde Beytullāh
4. Bulunmaz ol Ḥüdāvend'iñ nazīri mişl-i mānendi  
Ki şüretten münezzehdir müberrādır Te'ālallāh
5. Şerīki yok berīdir toğmadan daḥı toğurmadan  
Eḥaddır küfvi yok ihlāş içinde zıkr eder Allāh
6. Tebeddülden tağayyürden daḥı eşkāl-i elvāndan  
Muḥakkaḳ ol müberrādır budur evşāf-ı Zātullāh
7. Ne göklerde ne yerlerde ne sağ u sol u ön artda  
  
33a  
Berīdir şeşt cihetden ol ki yoḳdur hiç mekānullāh
8. Ḥüdāverdir velī varlığına yok evvel ü āḥir  
Yine varlığı kendinden budur aḳvāl-i vaşfullāh
9. Bu 'ālemler yoğ iken var idi ol Ḳādir ü Ḳayyūm  
Degildir kimseye muḥtāç ki muḥtāç cümle ğayrullāh

10. Şıfat-ı bā-kemal-ile o dā'im muttaşıfdir hem  
Dağı nokşān şıfatlardan berīdir hazret-i Allāh
11. Sübūtiyye şıfat-ı zātı 'ilm-ile irādetdir  
Hayāt u kudret u halk u başar ve sem' u kelāmullāh<sup>590</sup>
12. Dağı Hayy'dır hayātı cümleten hayya muhālifdir  
Dem ü lahm ve ekl ü şürb-ile degildir hiç hayātullāh<sup>591</sup>
13. 'Alīm oldur kim 'ilmine erişmez kimseniñ aklı  
İhāta eylemişdir cümleten eşyāyı 'ilmullāh
14. Semi'dir hem işidir her kelāmı sırr ile cehrī  
Münezzehdir özünden ol şıfatdır anda sem'ullāh
- 33b
15. Başır oldur haķīkatde kamu eşyāya nāzırdır  
Velī gözden münezzehdir dēnür ammā ki 'aynullāh
16. Kamu eşyāya kādirdir yaradır hem mürīd oldur  
Dilediği olur peydā 'alā vefk-ı murādıllāh
17. Mütekellimdir ammā ki müberrādır lisāndan ol  
Hurūf u lafz u şavt-ıla degil vaşf-ı kelāmullāh
18. 'İbādıdır Haķķ'ın göklerde yerlerde melekler hep  
Olurlar cümlesi her lahızada münkād-ı emrullāh

---

<sup>590</sup> Mısranın vezni kusurludur.

<sup>591</sup> Mısranın vezni kusurludur.

19. Dağı Cibril ü Mikail ü İsrail ü 'Azrail  
Muğarreblerdürür bu dört meleklerdir eminullah
20. Hağ'ın yüz dört kitabı hem nebiler üzre münzeldir  
Yüzü şuhuf anın dördi kitab içinde şer'ullah
21. Verildi Adem'e on şuhfu Şit'e ellisin verdi  
Otuz şuhfunu İdris aldı on şuhfun Halilullah
22. Zebur'ı verdi Davud'a dağı Tevrat'ı Musa'ya
- 34a  
Dağı İncil'i İsa'ya getürdi cümle ruhullah
23. Habibullah'a Kur'an'ı getürdi hacet oldukça  
Yigirmi üç yıl içinde tamam kaç' oldu vahyullah
24. Dağı bilmesi vacib enbiya hakkında bunlardır  
Biri şıdk u emanetdir biri teblig-i hukmullah
25. Velı kitman-u ahkam-ile hem kizb ü hıyanetden  
Munezzehdir müberradır cem'i-i enbiya'ullah
26. Nebiler ismini bilmeñ dediler ba'zilar vacib  
Yigirmi sekizin ilam eder Kur'an-ı hablullah
27. Ki evvel Adem ü İdris ü Nuh u Hud u hem Salih  
Dağı İshak u İsmail ü İbrahim Halilullah
28. Dağı Ya'kub ile Yusuf Şu'ayb u Lut u hem Yahya

Zekeriyyā ile Hārūn aḥı Mūsā kelīmullāh

29. Süleymān-ile Eyyūb u daḥı İlyās-ile Dāvūd  
Birisi İlyasa‘ dır hem biri ‘İsā-yı rūḥullāh

34b

30. Biriniñ ismi Zülküfil biri Yūnus nebīdir hem  
Biri daḥı ḥabīb-i Ḥaḳ Muḥammed’dir Rasūlullāh

31. ‘Üzeyr Loḳmāñ u Zülkarneyn üçünde iḥtilāf oldı  
Nebīdir dēdi ba‘zılar dēdi ba‘zı velīyullāh

32. Cemī‘-i enbiyānın evveli Ādem peyamberdir  
Hem āḥirde Muḥammed faḥr-i ‘ālemdir ḥabībullāh

33. İkisiniñ arasında nebīler geldi hep şādıḳ  
Ḥesābın kimseler bilmez bilür ancaḳ hemāñ Allāh

34. Ḳazā ile ḳader ḥayr ile şer Ḥaḳḳ cānibindendir  
Daḥı yevm-i ḳıyāmet var ēder mevtāyı ba‘şallāh

35. Ḥīsāb ile kitābı var Ḥaḳ’ıñ hem rüz-ı maḥşerde  
Şorarlar her ḳişiniñ ḳavl-i fi‘linden bi-emrillāh

36. ‘Ameller vezn olur daḥı şırāḩa varmamız ḥaḳdır  
Sekiz cennet muḥaḳḳaḳdır vērir mü’mintlere Allāh

37. Behişt içre duḥul ētdikde mü’mimler bilā şübhe  
Görür cennetden Allāh’ı ‘ayān olur cemālullāh (35a)

38. Su'āl-u münkereyn kabriñ 'azābı dağı gerçektir  
Cehennem yedi eḫbağdır girerler müşrik ü billāh
39. Meded ummañ ki ḫāş ağāç u ervāh-ı meşāyihden  
Ki bu ef'āl-i müşriktir gidersiz dūzağa billāh
40. Dağı fālcı ve yıldızcı ve cinci cümleten bunlar  
Ki kāzibler dururdı ḫaber vèrdi Nebīyullāh
41. Pes imdi saña lāzımdır ki bu envā'ı tekzīb èt  
Ki mü'min taḫtına gidüb ulaşmaya 'azābullāh
42. Şurūḫı dağı İslām'ın şalāt u şavm ile tevḫīd  
Zekāt ü ḫac ğanīlere ḫaber vèrdi Nebīyullāh
43. Şalātın şartları ḫāricden olan altı farzlardır  
İçindeki dağı erkānı altı cümle farzullāh
44. Ḥaşındaki ḫahāret setr-i 'avret vaḫtı bilmek hem  
Dağı abdest ile niyyet hem istiḫbāl-i Beytullāh
- 35b
45. İçindeki ḫıyām ile ḫırā'at hem rükū' oldı  
Dağı tekbīr-i evvel ḫa'de-i āḫir sücūdullāh
46. Vuzūnuñ farzı yüz yumaḫ elin dirsekler-ile hem  
Ayakların topuḫlarla başa mesh èt dèdi Allāh
47. Dağı ğusluñ farā'izi ki mazmaza hem istinşāḫ  
Biri de cümle ebdānın yumaḫdır yā 'ibādallāh

48. Teyemmüm eylemek vâcib olur ğusliyle abdestde  
Şu bulunmaduğı yerde bize hâş eyledi Allâh
49. Teyemmüm farzınıñ biri olubdur ibtidâ niyyet  
İkincisi üçüncüsü iki zarbdır bâ-emrullâh
50. Hüdâya cümle ‘uzvumdan eger geldi ise ‘ișyân  
Gêçüb andan dedim estağfirullâh tevbeten lillâh
51. Helâl êtdigini bildim helâl anı kabûl êtdim  
Harâm êtdigi eșyâdan kaçub bildim harâmullâh
52. Dahı şer‘a muhâlif var ise ef‘âl u aqvâlim  
Kamusın terk êdib döndüm bi-hamd-i Allâh li-vech-i Allâh<sup>592</sup> (36a)
53. Muhammed Muștafâ’nuñ êtdigi teblîğ-i ahkâmı  
Kabûl êtdim êdib tașdıķ dedim ki âmentü billâh<sup>593</sup>
54. Dil-ile kalb-ile ikrârı tașdıķ eyledi Za‘fî  
Seniñ hıfz-ı emânuñda emânet ola yâ Allâh

Temmet

---

<sup>592</sup> Mısranın vezni kusurludur.

<sup>593</sup> “Âmentü, inandım anlamındadır ve bir konuda inanılacak şeyleri özlü biçimde anlatan bir terim olarak kullanılır: İslam Âmentüsü Allah’a, meleklerle, kitaplara, peygamberlere, ahiret gününe, kadere, hayır ve şerrin Allah’tan olduğuna, öldükten sonra dirilişe inanmaktadır.” (Hasan Akay, “Âmentü” *İslâmî Terimler Sözlüğü*, İşaret Yayınları, İstanbul 2005, s. 34) ; “Dini bilgilerin öğretilmesinde ilk sırayı alan ve ilk devirlerden beri öğretilen gelen âmentü, ehl-i sünnetin itikad metni olarak kabul edilmiştir. Kur’ân-ı Kerimde muhtelif ayetlerde değişik şekillerde iman esasları sıralanmıştır.” (M. Kemal Atik, “Âmentü”, *İslâmî Kavramlar*, (haz.: M. Kemal atik, Ali Bardakoğlu, Celal Kırca, Selahattin Polat, Ali Toksarı), Sema Yazar Gençlik Vakfı Yayınları, Ankara 1997, s. 60.)

Otuz İki Farz-ı Hürrem Efendi'niñ Manzūmesidir

Bismi'llāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm

Fā'ilātün-Fā'ilātün-Fā'ilün

1. Şarḥ-ı İslām beşdürür diñle kelām  
Eylerem ta'dādı<sup>594</sup> ber-ḥüsn-i nizām
2. Evvelā tevḥīd-i Ḥaḳ celle 'alā  
Hem şehādet nāmına olmuş be-nām
3. O lisānen ḳalb-ile taşdıķidir<sup>595</sup>  
Rüz u şeb ḳoma diliñden ey hümām
4. Hem şalāt ile zekāt u şavm u ḥac  
Ḥacca ger gücüñ yeterse et ḳıyām
5. Daḫı ĩmāniñ şıfātı altıdır  
Ol edāsıyla aniñ 'alī maḳām
6. Ya'ni kim āmentü billāh lafzını  
Āḫire varınca oḳu ḳıl tamām
7. Üçdürür ğuslüñ daḫı farzı 'ayān  
Mażmaza istinşaḳa ḳıl ihtimām
8. Ba'dehū pāk eyle sā'ir cismiñi  
Eyle bu emr-i be-nāma iḫtirām

<sup>594</sup> Ahmet Talat Onay'da ta'dād

<sup>595</sup> Ahmet Talat Onay'da tasdikdir

9. Dörtürür abdeste farz ey pāk- i hūr<sup>596</sup>  
Ellerin yüzün yumak ey zū-kirām<sup>597</sup>
10. Mesh kılamak başınıñ dörtde birin  
Ayağın yumak topuğıla<sup>598</sup> müdām
11. On iki oldı namāziñ şartları  
Taşradır altı içinde altı tām
12. Hem tahāret taşrasından şartdurur  
Et necāsetden hadesten şubh u şām
13. Setr-i ‘avret kıbleye dönmeke dağı  
Vaqt u niyyet<sup>599</sup> birle bolmuş ihtişām
- 37a
14. İftitāh tekbir içinden şartdurur  
Hem kırā’etle dağı olmuş kıyām
15. Hem rükū’-ile sücüd hem ka‘de-i  
Āhire içre oturmaqdır hitām
16. İki şey’ dağı olupdur buña zam  
Emr ü nehy-i hazret-i Rabbü’l-enām
17. Emri tut nehyinden eyle ictināb

---

<sup>596</sup> Ahmet Talat Onay’da hū

<sup>597</sup> Ahmet Talat Onay’da zū’l-Kirām

<sup>598</sup> Ahmet Talat Onay’da topuğuyla

<sup>599</sup> Ahmet Talat Onay’da niyet

Tā qarargāhıñ ola dāru's-selām

18. Nazma çekdim bu ferā'iz dürrini  
Buldı bu hüsn-ü edāda intizām

19. Zīver-i eṭfāl ola bu nev-zuhūr  
Olalar ezberle 'ıtrıyyu'l-meşām

20. Bir du'ā-yı hayra olmaḳdır sebeb  
Hurrem'e<sup>600</sup> ancak budur aṣl-ı merām

Temmet

37b

21

Hazā Kitāb-ı Şükür-nāme Manzūme'i Fāik Efendi

Bismi'llāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm

Mefā'ılün-Mefā'ılün- Mefā'ılün-Mefā'ılün

1. Hāḳ'a şükr edelim her bār yaratdı şüret-i insān  
Kim oldur fā'il-i muḥtār anıñ emrindedir ekvān
2. Düzen Ol'dur ḳamu resmi O'dur iḫyā eden cismi  
Gerekdir kim anıñ ismi ḳamu dilde ola destān
3. Cihānı eyleyen pür-nür ḳamuyı eyleyen ma'mūr  
O durur yağduran yağmur bitüren bāğ-ıla büstān
4. Çün evvelden düzen Ol'dur ḳamu naḳşı yazan Ol'dur

---

<sup>600</sup> Ahmet Talat Onay'da Hurremin

Geri Őoŕna bozan Ol'dur inan mŕ'min iseŕ inān

5. Nazar kıl sŕz uŐŕline bu iŐlerde ھاŐŕline  
Őalāt eyle Rasŕl'ine getŕrdi āyet-i Őurān
6. Budur lāyık olan cāna gerek kim yoluna yana  
Őamu cinnī ve insāna bitŕrdi āyet-i Őurān
7. Hevāda gezmegil her dem ھاulađın ھا baŕna bir dem  
Őaŕna bir bir beyān edem nedir gŕr gāyet-i Őurān (38a)
8. ھاa' her dem 'ibādet kıl bu nefsiŕne siyāset kıl  
Gece gŕndŕz riyāzat kıl bulasın sen dağı rızvān
9. ھاzer eyle menāhiden eliŕ ھاek her melāhiden  
Yanıb derd-i ilāhiden ola bu cigeriŕ biryāŕ
10. Her işde emrini gŕzle yŕrekte 'aşkını gizle  
Rasŕlŕŕn izini izle kim oldur cānıŕna cānān
11. Şağın dŕnyāya aldanma yalāndır sŕzi inanma  
'Adŕdur dost olur Őanma diŐin biler Őaŕna her āŕ
12. Bunuŕn āŕla ھاarābını Şu Őanmađıl serābını  
İçidib gāflet Őarābını iãinde olmağıl sekrān<sup>601</sup>
13. Eger 'ākıl iseŕ bugŕn tefekkŕr kıl bunuŕn Őoŕun  
'İmāret gŕsterŕr o gŕn velī Őoŕu olur vīrān

---

<sup>601</sup> Mısranın vezni kusurludur.

14. Giyen şāl-ı ‘abāsını ḥarīr ü hem ḳabāsını  
Ḳoyub cümle libāsını gidiser şoñuci ‘uryān
- 38b
15. Bu ḥālet bir ‘aceb ḥāldir şanasın zehrini baldır  
Ni‘āmı semm-i ḳātildir olur şoñra içiñe ḳān
16. Bu dünyāniñ şafāsı yok hemān cevri cefāsı çok  
Hīç ‘ahdine vefāsı yok ḳamu ḳavli olur yalān
17. Cihāndan almağıl lezzet şaḳın kim eyleme rağbet  
Bu dünyā kāfire cennet olupdur mü’mine zindān
18. Kişi hīç zevḳ-i ‘işretde olur mı dār-ı miḥnetde  
Ne yaṭursın bu ğafletde geçip gidiyorı kervāñ
19. Gel imdi geçmeden serden seçegör ḥayrıñı şerden  
Gēc imdi her hevālardan vīrān öñ āḥiri vīrān
20. Hevāya oluben tābi‘ gel étme ‘ömrüñi zāyi‘  
Bu ḥāle olmağıl ḳāni‘ yüce tut himmetiñ ey cāñ
21. Ayağıñ bağlağıl zinhār ḥarāma olmağıl seyyār  
Olursa dünyāda devvār Ḥaḳ emrinde éde devrāñ
22. Ḥarāma hīç el uzatma gerekdir kim dil uzatma  
Ēliñ ‘aybını gözetme ḳamu kendiñde bil noḳşān (39a)
23. Ki zikr ét ḥā(y)ıla ḳāfi<sup>602</sup> şaḳın kim urmağıl lafı

---

<sup>602</sup> Şairin zikrettiği harfler bir araya getirildiğinde “Ḥaḳ” kelimesi çıkmaktadır.

Ola tã kim saña şãfî gece gündüz oku Qur'ân

24. Oқuyub anıñ esmãsin taleb eyle müsemmãsin  
Bulasın tã mu'ammãsin ola zãhir nice pinhãn

25. Hãrãma tutma kulağın öñüñ gözle şoluñ sađıñ  
Su'ãli var azıñ çođuñ bilürsin hod anı el-ãn

26. Olayım dëriseñ şüfi kıl imdi kalbiñi şãfî  
Hüdã'dan eyleyüb havfı her emrine uzat gerdãn

27. Çün Hãk'dan havf ëdib tağlar dün ü gün dã'ima ağlar<sup>603</sup>  
Gözünden gör şular çağlar ağarlar kaşd ëdib 'ummãn

28. Aña 'aşık iseñ kişi vër anıñ yoluna başı  
Gözüñden yere dök yaşı döküle nitekim bãrãn

29. Yolunda nefsi kahr eyle belãlar gelse şabr eyle  
Aña her demde şükr eyle naşīb ëtdi saña imãn

39b

30. Sevinmegil severlerse yerinmegil yererlerse  
Du'ã eyle sögerlerse dögene olmağıl düşmãn

31. Nazar kıl soñuna işiñ şakındurma gözüñ kaşıñ  
Tuţuvër taşına başıñ eger atarısã nãdãn

32. Bu halkıñ hãline bağma bu kıl kãline bağma  
Cihãnda bir gönül yıkma eliñden gelse ët şãdãn

---

<sup>603</sup> Mısranın vezni kusurludur.

33. Şaķın kimseye bakma ĥor ebsem olub yeriñde tur  
Temāşā eylegil bir bir bu ‘ālem ĥalkını ey cān
34. Kimi deli kimi uşlu kimi güler kimi yāşlı  
Kiminiñ ĥalbidir paşlı kimisi toḅ tolu ‘irfān
35. Kimi cāhil kimi ‘ālim kimi ‘ādil kimi zālim  
Kimi ĥā’im kimi şā’im kimi cāyi‘ kimi şeb‘ān
36. Kimi aĥmaķ kimi ‘āķil kimi nāķış kimi kāmīl  
Kimi ‘ilmi(y)ile ‘āmil kimi nā’im kimi yaķzān
37. Kimi şūfī kimi ‘āşık kimi kāzib kimi şādık  
Kimi işler Ĥaķ’a lāyık kiminiñ işleri tuĥyān (40a)
38. Kimisi incidür ĥalkı avudur nā-ĥaķ yere belki  
Şanaşın bu fenā mülkī aña işmarladı Sulţān
39. Kiminiñ sözleri yatlı kiminiñ dilleri ŗatlı  
Kimi odsuz kimi odlı kimi insāñ kimi ĥayvān
40. Kimi iyilik ‘aybın gözler dillerinde ‘abes sözler  
Kimi setr eyleyüb gizler kimi halka eder bühtān
41. Kimi aĥretini sevmiş kimisi dünyāsın ĥomuş  
Kimi göñlün Ĥaķ’a vemiş yolunda cān eder ĥurbān
42. Kimi dā’im şaķāvetde gece gündüz zalāletde  
Bular yevm-i kıyāmetde olusarlar ĥatı ĥüsrān

43. Kimi dā'im sa'adetde Hāḡ emrine iṭā'atde  
Bular dār-ı İslāmetde olusarlar ḡatı ferhān
44. Bu ḡalk her biri bir işde sükūnetde ve cūnbüşde  
Kimi ayakda kimi başda kimi bende kimi sultān
- 40b
45. Çü bildiñ ḡalkıñ aḡvālin ḡamunıñ ḡavl-i ef'ālin  
Sereler her biri ḡālin eger zāhir eger pinhān
46. Gel imdi sen de ey dervīş cihānda ḡıl bir eyi iş\*  
Ṭarīḡ-i Hāḡ'da ḡal ol piş anıñ 'aşḡı odına yan
47. Günāhuña nedāmet ḡıl bu nefsiñe melāmet ḡıl  
Derūnıñ sen selāmet ḡıl hevādan édesin elvān
48. Ele girmiş iken ruḡsat dūn ü gün eylegil ḡayret  
Gidersin sen daḡı elbet geḡer 'ömrüñ döner devrān
49. ḡanı bunda gelen cānlar ḡamusı vèrdiler cānlar  
Şu nāzik bèslenen tenler turāba oldılar yèksāñ
50. ḡamu taḡtānī fevḡānī bilürsün ḡod olur fāni  
İşitmediñ mi sen anı ki küllü men 'aleyhā fāñ<sup>604</sup>
51. Cihāna hep geliserdir ḡamusı hep öliserdir  
ḡara yerde öliserdir aña ṭoprāḡ döşek yorḡān

---

<sup>604</sup> Küllü men 'aleyhā fāñ: Göklerde ve yerde var olan her şey yok olup gitmeye mahkumdur. Rahman Suresi 26.ayet (Muhammed Esed, *Kur'an Mesajı – Meal-Tefsir*, İşaret Yayınları, İstanbul 2002)

52. Cihānı var mıdur ʔutmuş gelenler hep gine gitmiş  
Bugün nevbet saña yětmiş ʔazırlan göcmege ey cāñ (41a)
53. Ki bir gün saña da va‘de yitüben olasin sen de  
ʔoyub hep gidesin bunda ne var māl-ı mülk-i evʔān
54. Çün ‘Azrā’il şuna cāna ʔutuşuben yürek yana  
Hemān ʔaşd éde ĩmāna o demde gelüben şeyʔān
55. Ecel o dem éricegez bu cānıñı vèricegez  
ʔarasına giricegez ola mı yoldaşın ĩmāñ
56. Eger ĩmān-ıla rıhlet éderseñ bulasin cennet  
ĩmānsız gidicek elbet olusardır yeriñ nīrān
57. Ki ol günü dañı anla gele münker nekīr saña  
Göricek ʔalasin taña buların heybetin ey cān
58. ‘Aceb nolasın ol günde su‘āl olıcağaz anda  
Şaşa mısın cevābında veyāñud ola mı āsān
59. Su‘ālinde cevābını vèirseñ bunlarıñ sen de  
Seniñ ʔabriñ içi anda olusar ravza-yı bostān
- 41b
60. Vèremezseñ cevābını mu‘azzeb édeler seni  
Çekesin ʔabr ‘āzābını ʔalasin ʔaşre dek giryān<sup>605</sup>

---

<sup>605</sup> Mısranın vezni kusurludur.

61. Çün İsrâfîl ura şûrî kabirden çapusun gèri  
Ne şeikle tûrasın urı o dem cisme giricek cān
62. Ölenler cümle dirile hisāb yérine derile  
Ne kim ètdi(y)se şorıla eger hayr u eger 'işyān
63. Niçe 'ākîl olan şaşā aklı yār olmayan başā<sup>606</sup>  
Kimi başın ura taşā olub işlerine pişmān
64. Niçesine 'azāb ola niçesine 'itāb ola  
Çatı ince hisāb ola cigerler olısar biryān
65. Kişi nitse bulısardır peşine hep geliserdir  
Hem anda kurulısardır 'ameller çartmağa mizān
66. Biti uçub uçub gele kimi şağa kimi şola  
Niçeler şāz olub güle niceler olısar giryān
67. Niçeler görmeye zahmet buları ğark ède rahmet  
Olara eydeyüb hidmet gelüb vildān-ıla ğilmān (42a)
68. Şırātı geçe mü'minler bula ihsānı muhsinler  
Düşüb çamuya mücrimler olısarlar çatı hızlān
69. Cināna gireler müştāk bula ma'sūqını 'uşşāk  
Cehennemde çalub füssāk dün ü gün edeler efgān
70. Yanub nār-ı cehennemde dün ü gün olalar ğamda  
Meded kim ède o demde çü hışm ètdi ulu sulţān

---

<sup>606</sup> Mısranın vezni kusurludur.

71. Bularnı hālını bu dil degil şerh eylemek kâbil  
Bularnı zahmeti zâ'il hiç anda olmaya bir ân<sup>607</sup>
72. İlâhî bize hışm étme bizi 'aşîlere katma  
Cehennem nârına yaqma eyâ Hıannân u yâ Mennân
73. Yâze'l-cudi Ve'l-ihsân sebbit kalbî bi'l-îmân<sup>608</sup>  
Nercü 'afveke yâ ğufrân yâ Muhammed işfa'lenâ yevme'n-nîrân
74. Şular kim cennet içinde şafâ vü 'işret içinde  
Kıalalar lezzet içinde édeler cenneti seyrân
- 42b
75. Göñülde kıalmaya ğamlar sürüle 'aşq-ıla demler  
Demine êrmeye demler zihî devlet zihî ihsân
76. Cemâline olalar dūş olalar dâ'im hem hūş  
Édib vuşlat şarâbın nūş şafâdan olalar sekrân
77. İlâhî 'izzetiñ hâkķı naşîb ét bize bu zevķî  
Cemâliñle bulub şevķî olalım mest ile hayrân
78. Benim fi'lim aña lâyıķ degil bilürsin ey Fâ'ik  
Velî Ol'dur saña lâyıķ édesin 'afv-ile ğufrân

Temmet

---

<sup>607</sup> Mısranın vezni kusurludur.

<sup>608</sup> Ey cömertlik ve kerem sâhibi (olan Allah), kalbimi iman üzerine sâbit kı. Yalnız mağfîret sahibi yalnız senin affını dileriz. Ya Muhammed! Kıyamet ğününde bize şefaât eyle.

Fī beyāñ-ı vefāt-ı Fāṭimate'z Zehrā rażıyallāhu te'alā 'anhā

Bismi'llāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm

Fā'ilātün-Fā'ilātün-Fā'ilün

1. İſit imdi Fāṭıma aḥvālını  
Kim Rasūl'den ſoñra noldı hālını
2. Gece gündüz ağlamakdan ol hemān  
Yemez içmez uyanurdu bir zamān
3. Dêr idi ve ḥasretā ve fürkatā  
Nideyim baba ben vāveyletā<sup>609</sup>
4. Söyleſür bir yerde kimse görse ol  
Anlara êderdi kim kanı Rasūl
5. Böyle bolur kanı ḥürmet kanı 'ahd  
Kanı dostluk kanı ſoḥbet kanı cehd
6. Ey yürek yan yüzi güneſ māh için  
Kara kara kañ aqıd ol ſāh için
7. Böyle dèyüb dā'im ağlar ol nigār  
Gözlerinden yaſ aḳar leyl ü nehār
8. Bir gün aſḥāb dèdiler kim yā 'Alī  
Fāṭıma'ya kıl naſiḥat yā Velī

<sup>609</sup> Mısranın vezni kusurludur.

9. Ağlamakla ele girseydi Rasûl  
Ya dağı cān vèrmek ile pür-uşûl
10. Ağlayuben véreyidik cānımız  
Tek ele gireydi ol cānānımız
11. Līk bu ħükm-ü Ĥüdā'dır nidelim  
Buña rāzı olalım şabr edelim
12. Geldi dèdi ol sözi aña 'Alī  
Fāṭıma ağladı dèdi ey velī
13. Yèriñ altında yata çün ol şerīf  
Nice ağlamayayım ben ey zarīf
- 44a
14. Böyle dèyüb eyledi bir āh nigār  
Anda olanlar ḳamusı ḳıldı zār
15. 'Aḳlı gitdi düşdi ol vech-i ḥasen  
Ağladı anda Ĥüseyn ile Ḥasan
16. Bir zamāndan şoñra ṭurdı ağladı  
Ağlayub ol dem 'Alī'ye söyledi
17. Dèdi baña bir gümele yapıvèr  
İçine anıñ dağı gül saçıvèr
18. Adın anıñ beytü'l-aḫzān koyayım

Anda varub anlı yaş aqlayayım

19. Sözüni kıldı abül anıñ ‘Alı  
Vardı bir ev yapıverdi oldu velı
20. Her şabāh anda varurdu ol nigār  
Nevha edib aqlar idi zār u zār
21. Tā aña dek kim dēyibdür ol Rasül  
Altı aydan soñra ol hayre’l-betül
22. Emr-i Ha’la sen baña gelsen gerek  
Hem benimle tā ebed olsañ gerek
23. Çünki va’de yētdi dēdi ol nigār  
abrine vardı Rasül’ün kıldı zār
24. İştıyākım hadden aşdı dēdi ol  
Yadı hicriñ baqrımı pes yā Rasül
25. Nice dek bunda ben şabr edeyim  
Kendözüme yā nice cebr edeyim
26. Firatiñ baqrine ben hod düşmüşem  
Haşretiñ nārına pes tuşmuşam
27. Zamet-i minetlerim çodur benim  
Daı hergiz tatim yodur benim
28. Uş cerāhat oldu yürek baş-ıla

Gözlerimiñ nürü gitdi yaş-ıla

44b

29. Hem tenim inceldi ve oldum hilāl  
Gitdi şāzı göñlüme érdi melāl
30. Firqat aǵusun ʔolu ʔolu ʔadeḥ  
Nūşu ʔıldım nice olam ben ferāḥ
31. Çün ḥabībim menziliñ oldı turāb  
Bu cihān olsun ḥarāb ender ḥarāb
32. ʔatı efǵāñ eyleyüben dökdi yaş  
Eriyüb şuvu olayazdı anda ʔaş
33. Titredi ʔabri Rasül'üñ ol zamān  
Ol nigār ʔabr üstüne düşdi hemāñ
34. ʔabr içinde Muştafā vü müctebā  
Ey gözümüñ nürü dèdi merḥabā
35. ʔatı müştāḳam ciger köşem saña  
Va'de yètdi kim gelisersiñ baña
36. Şāz oluben ʔurdı yerinden revān  
Vardı eve ol dem içinde hemān
37. Başladı kendözünü ʔavşırmaǵa  
Hem eviñ için ʔaşın devşirmege

38. Gördiler anı Hüseyn ile Hasan  
Dédiler kim ey ana nolduñ çü sen
39. Böyle ta'cíl maşlahat nedir size  
Lütfuñuzla bir haber verin bize
40. Bu sözi çünkim bulardan diñledi  
Derd ile āh édübeni iñledi
41. Geliñ oğullar dedi toluğuban  
Yanına geldi Hüseyn ile Hasan
42. Birin aldı bir dizine ol ana  
Birini de bir dizine hem yine
43. Öpdi gözlerini sürdi yüzünü  
Yüzüne sürdi olarıñ yüzünü
- 45a
44. Yüzlerine baqdı ve çok ağladı  
Yüregiñ taşdan degilse ağladı
45. Dedi cânım oğullar ben nideyim  
Çankı derdimi size şerh édeyim
46. Va'de yétدی biliñüz bu dem hemān  
Dedeñiz gel dedi ben oldum revān
47. Uş ecel érđi baña vā hasretā  
Sizden ayrılısaram vā fürkatā

48. Ey ‘aceb tozlanıcağ başıñızı  
Kim yuyuser ya kim oğşaya sizi
49. Anañız gider kim oğşaya sizi  
Anasız kaldıñız ey körpe kuzı
50. Tozlanıcağ başıñız kim yuyuser  
Ağlayıcağ yaşıñız kim siliser
51. Şacıñızı kim tarayıser siziñ  
Gözüñüz kim sürmeleyiser siziñ
52. ‘Ömrümüñ soñ günüdür bugün benim  
Size kurbān olsun uş cān u tenim
53. Bu yetimlik kütlu ola başıñıza  
Hak toyursun sizi hem yaşıñıza
54. Yuyayım bugün siziñ başlarıñız  
Hem tarayayım güzel saçlarıñız
55. Āh edib turdı yerinden ağlayu  
Firkat odı(y)la yüregın tağlayu
56. Başların yudı taradı saçların  
Dökdi gözden anda kanlı yaşların
57. Ol dem içre taşradan geldi ‘Alī  
Fātıma’(y)ı gördi ağlar ol velī

58. Dēdi kim yā Fāṭıma noldı saña  
Niçün aǵlarsıñ haber vèrgil baña
- 45b
59. Söylemedi ol nigār ol dem aña  
Ḥayrete vardı ‘Alī kaldı ṭaña
60. Baña niçün söylemezsiñ ey ḥelāl  
Ėdivèr kim baña nedir iş bu ḥāl
61. Fāṭıma dēdi ‘Alī’ye bil anı  
Bākī ṭutsun Ḥaḵ bu dünyāda seni
62. Babam ol gün va‘de ètmişdi baña  
Yètdi ol va‘de bugün nèdem saña
63. Sen esen ḵal ben yöneldim giderem  
Saña oǵlancıklarım ıṣmarlaram
64. Bu iki körpe ḵuzularım ey cān  
Ḥoşca ṭutǵıl dilegim budur hemāñ
65. İş bu sözleri işitdi çün ‘Alī  
Āh èdib aǵladı anda ol velī
66. Geçdi ol gün gece oldu āşikār  
Dēdi kim ey Ḥālīḵ u Perverdigār
67. Saña şıǵındım ilāhī ḥālimi

Vérmege āsān kılıvēr cānımı

68. Böyle dèdi ve hemān āh eyledi  
Rūḥunu teslīm-i Allāh eyledi
69. Ҷoқdı anda misk-i ‘anberle gülāb  
Titredi üstüne anıñ āfitāb
70. Zāhir oldı ol eviñ içinde nūr  
Toldı ol ev içi ervāḥ-ıla ḥūr
71. Sāre Ḥācer rūḥu ḥāzır oldılar  
Ol nigāriñ üstüne ağlaşdılar
72. Ḥāzır oldı enbiyā ervāḥı hem  
Zī mübārek zī sa‘adet ҡutlı dem
73. Üstüne vardı ‘Alī eyledi yas  
Ҷanlı yaş dökdi gözünden taş taş
- 46a
74. Dèdi ey cānım oғullar geliñiz  
Anañız gitmiş cihāndan biliñiz
75. Birbiriyle ol ikisi şarmaşıb  
Üstüne geldiler o dem ağlaşıb
76. Gördiler gitmiş cihāndan ol nigār  
Nūra ğarқ olmuş hemān-dem āşikār

77. Dédiler bizi yétim koyan ana  
Dedemiz ‘aşkına cân vèren ana
78. Noldı size gözleriñ yumduñ anā  
Firķat odına bizi yaqdıñ anā
79. H̄asret-ile yaralanmış anamız  
řemsī yüzli māhī kaşlı anamız
80. Bağrı başlı gözü yaşlı anamız  
Başı cânı H̄aķķ’a vèrmiř anamız
81. Gözyaş-ıla ğarķ<sup>610</sup> olmuş anamız  
Firķat-ile yaralanmış anamız
82. Ol ikisi zārılıklar ètdiler  
Āh u feryād u fiĝānlar ètdiler
83. Gözyař-ıla yèryüzün işladılar  
Analarınıñ yaşın yaşladılar
84. Anda olanlar ķamu ağladılar  
H̄asret odıyla yürek tağladılar
85. H̄alvet ètdiler anı ol dem hemāñ  
Yumaĝa başladılar ol dem revān
86. Misk-i ‘anberle buĝūrlar ètdiler  
Aĝlařuben üstüne şaf tıtdılar

---

<sup>610</sup> Ğarık yazılıdır fakat vezne uymamakadır. Bu yüzden ğarķ olarak okuduk.

87. Yudular anı ve şardılar kefen  
Yanına geldi Hüseyn ile Hasan
88. İkisi şarmaşiben ağlaştılar  
Üstüne analarının düşdiler
- 46b
89. İkisi bir ulu efgān étdiler  
Ağladılar yaşların kan étdiler
90. Ol güzeller şāhı açdı gözlerin  
Her biriñ oħşādı öpdi yüzlerin
91. Gögsüne başdı ve kuçdı anları  
Yaқdı hasret odıyla cānları
92. Bir kıyāmet oldı ol géce ey yār  
Anda oldı biñ kıyāmet āşikār
93. Ey niceler anda mecnūn oldılar  
Ey niceler anda maħzūn oldılar
94. Titredi üstüne ‘arş ile felek  
Anıñ için ağladı cümle melek
95. Geldi Hāq’dan bir nidā kim yā Alī  
Qaldur üstünden oları yā velī
96. Pāre pāre olmasun çarḥ-ı felek

Yanmasın Һasret odına her melek

97. Anları Һaldurdu üstünden revān  
Oldılar meşğūl namāzına hemān
98. Anda cem‘ olmuşdı aşhāb-ı güzīn  
Kıldılar anıñ namāzın Һāzırīn
99. Һabrin étmişlerdi o gece hemān  
Kaldurub götürdiler anı revān
100. Aldılar anı Rasūl’ūñ yanına  
Hem buluşdurdılar ol cānānına
101. Yudılar pes ādet üzre hem anı  
Kabrine Һodılar ol görkli teni
102. Gördiler şāh-ı cihān ol pür-şafā  
Ahmed u Mahmūd Muḫammed Muştafā
103. Ol mübārek ellerin ol dem hemān  
Kabriñ içinden Һıķardı ol zamān
- 47a
104. Һuçdı dedi ey gözüm nūrı saña  
Key Һatı müştāķıdım érdiñ baña
105. Aldı ‘Alī’niñ elinden Muştafā  
Kaldı Һayretde ‘Alīyyü’l-murtezā

106. Yanına aldı Rasûlullah anı  
H̄asretin aña buluşdurdı Ğanî
107. Anda olanlar bu h̄ali gördiler  
Her biri medh ü şenâlar kıldılar
108. K̄odılar anı Rasûl'üñ yanına  
Kıldılar bî-ḥad du'âlar cânına
109. Okuyanı diñleyeni yazanı  
Raḥmetiñle yarlıgağıl yâ Ğanî

Sevvedehû 'Oşmân bin 'Abdülkâdiri  
Fî sene-i iḥdâ ve erba'ine  
Ve mieteyni ve elf (H.1241)  
Temmet

47b

23

**Fi Beyan-ı Tevazû'ı'n- Nebiyyi Şallallâhu Te'âlâ 'Aleyhi Vesellem**

**Bismi'llâhi'r-raḥmâni'r-raḥîm**

**Mefâ'îlün-Mefâ'îlün-Fe'ülün**

1. Tevazzu'da nicedir h̄alin aña  
Diyeyim anı daḥı şimdi diñle
2. H̄useyn ile H̄asan bir gün meger kim  
Ebû Cehl oğlunu anlar gördü kim
3. Deveye binüben şöyle yürürler

Gelüb geçer bular anı görürler

4. Segirdib ikisi geldi Rasûl'e  
Dédiler ey dede ol bā-uşûle
5. Ebū Cehl oğlunu gördük bugün biz  
Deveye binüben yürürdi tiz tiz
6. Melül olub dédiler yoq devemiz  
Nidelim binmege vardır şafamız
7. İşıtdi pes bularıñ sözün ol şāh  
Bulardan yaña ıtıtdı yüzün ol māh
8. Dédi ey kızucaqlarım bugün siz  
Görüb anı niçün maḥzūn olursız
9. Ben olayım geliñ siziñ deveñiz  
Binüñ arqama var ise şafāñız
10. Alub ikisin iki çignine şāh  
Götürüben biraz yürüdi ol rāh
11. Dédiler kim Ebū Cehl oğlunuñ biz  
Devesi ger yürürdi anda tiz tiz
12. İki yanına baqıb 'af dēr idi  
Ki gördük 'af diyüb hem ol yürürdi
13. Dédi ey kızularım imdi egleñ

Ki ben daħı diyeyim siz de diñlen

48a

14. D y b ‘af Őađına kıldı nağar ol  
Daħı Őoluna ‘af d y b d ner ol
15.    k sd  tdi diye bir daħı ‘af Ő h  
 rişdi Cebr ’il d di ki All h
16. Sel m eyle H b b’ime benimdir  
Benimdir ol benimdir ol benimdir
17. Muğarreb kıldığı un  z ni d r  
Pes ol al ağ  der kend z ni d r
18. Var imdi kıl beŐ ret ol H b b’e  
O dertli c nlara olan şab be
19. Őađına ‘af d digi un hem anıñ  
Bağışladım yarısın  mmetiniñ
20. Őolına ‘af d digi un hem anıñ  
Bağışladım d keli  mmetiniñ
21. D r ise bir daħı hem ol dil-i Ő d  
 dem k firi daħı oddan  z d
22. IŐidicek d digin b yle All h  
Dimedi pes edeb Őađladı ol Ő h

23. İşitdi ki nice cānmiř ol cān  
Eger bildiñise vir yoluna cān
24. Ne cān anıñ yolına dü cihānı  
Fedā eyle dilersen kim o cānı
25. Nedürür bunca yüz biñ ħulķı hem var  
Yiter bu ‘ārifiseñ fikir ķıl var  
Temmet

48b

24

**Fī beyānı Žiyāfet-i ‘Ořmān Bin ‘Affān ve Fāṭmatü’Z-Zehrā**  
**Bismi’lāhi’r-raḥmāni’r-raḥīm**  
**Mefā’ılün-Mefā’ılün-Fe‘ülün**

1. Yine ümmet ķılmağıçun beřāret<sup>611</sup>  
Getürdüm işde bir dürli ħikāyet
2. İşit imdi o ‘Oşman-u emīri  
Ĥüdādır pes bularıñ dest-gīri
3. Rasūl’i hem bile ařḥābı bir gün  
Ėder da‘vet ķamu ol yüzi gülgün
4. İcābet ķılubeni ṭurdı ol řāh  
Gider ařḥāb ile ol yüzi māh

---

<sup>611</sup> Manzumenin ilk beyitinde vezin kusuru bulunmaktadır.

5. Girib yola pes ol sulṭān giderdi  
Yürürken ne ḳadar adım adardı
6. Yanınca pes şayardı anı ‘Oṣmān  
Ne şaymaḳdır dèdi aña o sulṭān
7. Dèdi her bir ḳadem başdıḳça pes şāh  
Èderem bir ḳul āzād ey yūzi māh
8. Görüñ ḳadrin nice bilürdi ‘Oṣmān  
Her adımına āzād ètdi bir cān
9. Çü halk ṭaḡıldı bitdi anda da‘vet  
‘Alī geldi melūl evine ḫalvet
10. Dèdi Fāṭıma’ya bugün ki ‘Oṣmān  
Rasūl’i evine oḳudu ey cān
11. Ki bir adımına kim ey yūzi gül  
Āzād eyledi ‘Oṣmān anda bir ḳul<sup>612</sup>
12. Dèdi bizim daḫı dūnyāmız olsa  
Rasūl’i da‘vet ètsek bize gelse
13. Nitekim anda ètdi bugün ‘Oṣmān  
Kim öyle eylesevüz biz de ey cān

49a

---

<sup>612</sup> Mısranın vezni kusurludur.

14. Dèdi Fāṭma ‘Alī’ye bir daḥı hem  
Rasūl’i kıḡırıp édelim ikrām
15. Dèdi ‘Alī’ye pes ne ḡayırursun  
Ṭa‘ām ḡanı aña ne yédürürsün
16. Dèdi Fāṭıma aña ey yüzi aḡ  
Ḥabīb’idir aña ikrām éder Ḥaḡ
17. Ṭa‘ām daḡı vére Allāh yiye ol  
Bilür misin kim Ḥabībullāh’durur ol
18. ‘Alī pes şād olub geldi Rasūl’e  
Ki da‘vet étmege ol bā-uşüle
19. Dèdi kim yā Rasūl Fāṭıma söyler  
Sizi bugün evine da‘vet eyler
20. Dèdi kim ol Rasūl ‘Alī’ye aşḡāb  
Benimle bile varsunlar mı aḡbāb
21. ‘Alī dèdi ḡamusı bile ey şāh  
Ṭurub Fāṭıma evine ṭutdılar rāh
22. Ḥamu aşḡāb bile geldiler anda  
Oturdılar ḡamu Fāṭıma evine
23. Ṭurub Fāṭıma girdi ḡalvetine  
Münācāt ét-di ol Ḥaḡ ḡazretine

24. Dēdi Fāṭıma Ḥüdā'ya aravaşıñ  
Ki geldi evine seniñ ḥabībīñ
25. Za'ifem nice ikrām eyleyem ben  
Pes ikrām eyleyen sensin gēri sen
26. Bilürsün ḥalimi ben ḥod ğarībīñ  
Ki vēr ni'met yēsın yā Rab ḥabībīñ
27. Dēdi bir ömleki od üzre ol cān  
odı diñle işit neyler o sulṭān
28. Pes ol ömlekte cennet ni'metinden  
Yaratdı Ḥa te'ālā ḥazretinden
- 49b
29. Getürdi Fāṭıma ortaya a'āmı  
Yēdi oydı amu aṣḥāb tamāmı
30. Muḥammed dēdi ḥala bildiñiz mi  
a'āmıñ fikrini hı ıldıñız mı
31. Dēdiler bilmezüz biz ey hümāmı  
Ne yerden geldigin iş bu a'āmı
32. Ki cennet ni'metidir dēdi ol ṣāh  
Vēribdür bize yēmek iün Allāh
33. Pes andan Fāṭıma vardı ḥalvetine<sup>613</sup>

---

<sup>613</sup> Mısranın vezni kusurludur.

Yüz urdı H̄aḡ te‘ālā ḡazretine

34. Dēdi yā Rab ḡulum yoḡ neyleyem ben  
H̄abīb’iñ ḡün ne āzād eyleyem ben
35. Velākin ol ḡünāhkār ümmetinden  
Āzād ēdesin oddan dileyem ben
36. Hemān dem Cebrā’il geldi Rasūl’e  
Dēdi bildiñ mi noldı ḡāl Rasūl’e
37. Kızıñ Fāḡıma eyledi münācat  
Varıb ḡalvetde ētdi‘arz-ı ḡacāt
38. Diledi ol ḡünāhkār ümmetinden  
Beṡāret ētmege geldim saña ben
39. Ki sen Fāḡıma evine varınca  
ḡaç ayaḡ baṡdıñ ise her birince
40. Ki her bir adımıña yüz biñ erden  
Āzād eyledi bilgil ümmetiñden
41. Ki yüz biñ daḡı ‘avratdan bil ey cān  
Āzād eyledi raḡmet ētdi Subḡān
42. ‘Aceb bildiñ mi kimdir ol yüce ṡāh  
Ki vēr yoluna gel sen daḡı hem cān
43. İlāhī bizi aña ümmet eyle

Anıñ yüzi şuyuna raḥmet eyle

50a

44. Anıñ ümmetini cümle bağışla  
Rasül'üñ dostlığını minnet eyle
45. Bu nefis iblīs elinden bizi alğıl  
Olara hışm ediben töhmet eyle
46. Seniñ qorquñ biraqğıl göñlümüze  
Bu nefsimiz uçundan dehşet eyle
47. Neye baqarsavuz 'ibret görelim  
Dilimiz zikriñ ile zīnet eyle
48. Gidergil ğafleti bizden ilāhī  
İçürgil hikmetiñi şerbet eyle
49. Bizi qılma zelīl iki cihānda  
Rasül'üñ ḥürmetine ḥürmet eyle
50. Zebūn etdi bizi nefis-i şeyāḫīn  
Seniñ yolunda bize kuvvet eyle
51. Başıma sa'adet tācın urğıl  
Hidāyet cāmesini behcet eyle
52. Verüben yalıñuz qabre girevüz  
Bize sen raḥmetiñi vuşlat eyle

53. Kıyâmetde kamu halkı turucağız  
Hisâb-ıla ‘azâbdan ‘afvet eyle
54. Rasûl’üñ sancağı dibinde yer ver  
Livâü’l-ḥamd<sup>614</sup> katında ‘izzet eyle
55. Bizi ‘arş gölgesinde gölgelendir  
Yerimiz kısr u bâğ-ı cennet eyle
56. Bize göster cemâliñi ilâhî  
Dizârîñ şoḥbetini ni‘met eyle
57. Yüzümüz kırasına bakma yâ Rab  
Rızâñı üstümüze devlet eyle

Temmet

---

<sup>614</sup> Livâ-i hamd: “Hz. Peygamberin bayrağı ve sancağı anlamındadır. Hadislerdeki açıklamalara bakılırsa Allah’a yakın olma mertebesini elde eden insanlar için, Livâü’l-ḥamd, şefaati kübra makamıdır. Zira Hz. Peygamber’e inanan ve onun sünnetini eksiksiz yerine getirenler, kıyâmet gününde bu bayrağın altında toplanacaklardır. Çünkü Allah kıyâmet gününde Hz. Muhammed’i şefaât edecek bir makama ulaştıracaktır. Şu ayet buna delil olarak gösterilmektedir. “Gecenin bir kısmında uyanarak, sana mahsus nafîle olmak üzere namaz kıl Böylece Rabbinin, seni övgüye değer bir makama gönderebileceğini umabilirsin.” (İsrâ,17/79)” Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları Dinî Kavramlar Sözlüğü, Doç. Dr. İsmail Karagöz, Ankara 2005, Livâ-i Hamd maddesi (Doç. Dr. Fikret Karaman).

## DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

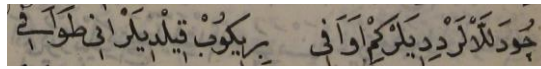
### 6. MECMUADA YER ALAN ARKAİK TÜRKÇE KELİMELER SÖZLÜĞÜ

- ağdı: Çıktı, yükseldi.  
ağusun: Belasını.  
akışurlar: Sel gibi akıp üşüşürler.  
aşşı: Fayda.  
arıda: Temizleye.  
avudur: Oyalar, kandırır.  
bağrıçığım: Göğsüm, ciğerim, sinem.  
bağadır: Bakadur, bak!  
başmağın: Ayakkabısını.  
berk edelim: Sağlamlaştıralım.  
bilisi: Bilgilisi, âlimi.  
binit: Binecek hayvan.  
binitisiz: Binecek hayvansız.  
birle: İle.  
biti: Yazılmış şey, mektup; defter-i 'āmal.  
bitürdi: meydana getirdi (yarattı).  
bolmuş: Olmuş.  
bular: Bunlar.  
bunda: **1.** Buraya. **2.** Burada.  
Çalab: Allah.  
çalıuyı: Çalgıyı.  
çevürse: Çevirse, döndürse.  
çiginine: Omuzuna.  
dadıñ: Tadın, lezzetin.  
tağladı: Yaraladı.  
tamar: (Damla) damlar.

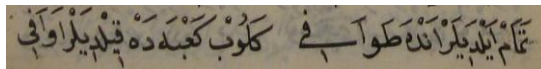
degme ata: Gelişigüzel, herhangi bir ata.  
degme sözi: Herhangi bir sözü.  
devşirmege: Derleyip toplamaya.  
dinci: Gücü kuvveti yerinde olan (kimse).  
dirgüren: Dirilten, ihya eden.  
dirliğine: Yaşamına, hayatına.  
döşetmişler: Yere, zemine yaymışlar, sermişler.  
duruşdı: Çalıştı, çaba gösterdi, mücadele etti.  
dükeli: Tamamı.  
düzen: Yapan, meydana getiren.  
egleñ: Bekleyin.  
emecigin: Verdiğin küçük emeklerin, çektiğin zahmetlerin.  
eñsesinden: Arkasından.  
ebsem: Sessiz, ses çıkarmayan (kimse).  
evāfı: Tavaf namazını.<sup>615</sup>  
eyle yarağ: Hazırlık yap.  
eylesevüz: Buyururuz, söyleriz.  
ھاڭına: Hakkıyla.  
geliserdir: Gelecektir.  
gèri: Yine.  
giricegez: Girince.  
gümele: Kulübe.  
günüldi: Yöneldi.

<sup>615</sup> Sözlüklerde bu kelimeye rastlanılamamıştır. Biz bu kelimenin beyitin bütünündeki anlamdan yola çıkarak tevafı (tavaf) namazının Eski Türkçe'deki kullanımı olabileceği kanaatindeyiz. 3a'da 58 numaralı beyitte yer alan bu kelime "kılmak" yardımcı fiiliyle 4b'de 98 numaralı beyitte tekrar geçmektedir.

4b-98



3a-58



humāñ: Hemen.  
ıssına: Sahibine.  
içidib: İçip.  
irgüren: Ulaştıran, eriştiren.  
irgüreyim: Ulaştırayım, eriştireyim.  
iricegez: Erişince, gelince, isabet edince.  
iver: Acele eder.  
kağıyıp: Öfkelenip, kızıp.  
kalasın taña: Şaşa kalasın.  
kamu: Bütün.  
kanı: Hani, nerede.  
kankı: Hangi.  
katı: Çok, çok fazla, iyice, gayet.  
kavşırmağa: Kucaklamaya.  
kayırursun: Hazırlarsın.  
kendözünü: Kendisini.  
kığırıp: Davet edip.  
kıldık: Ettik.  
kodı: Koydu.  
koma: Düşürme, bırakma.  
kovuculuq: Gıybet, gammazlık.  
körpe: Yeni yetişmekte olan, büyümemiş.  
kuçdı: Kucakladı.  
kuşatmışlar: Çevresini sarmışlar, çevrelemişler.  
küccük: Küçük.  
nitse: Ne yapsa, ne etse.  
Okudı: Çağırdı; davet etti.  
Olalar duş : Nâil olsunlar.  
öliserdir: Ölecektir.  
öte: Öbür tarafa.

şag esen: Sağlıklı sıhhatli selamette (olarak).  
şamında: Damında.  
şamu: Cehennem.  
şarmaşıben: Sarılıp.  
şaşın: Dışarısını.  
şaşrasından: Dışından.  
şayanur: Güvenir.  
segirdib: Koşup.  
sinde: Mezarda, kabirde.  
şoğdı: Doğdu.  
şorub: emerek içine çekip.  
şurağı: Durulacak yeri; durağı.  
şuşı: (Gidecek) tarafı, yolu, yönü.  
şutuşuben: Tutuşup.  
sevinişib: Sevinip.  
şuvu: Suyu.  
terkini urusaram: Terk ederim, vazgeçerim.  
toluğuben: Gözleri yaşla dolarak/dolup.  
uçundan: Yüzünden.  
umar: Bekler, temenni eder.  
ura: Üfleye, haykıra, çığıra.  
urđıl: Giydir, tak.  
urmağıl lafı : Söz söyleme.  
urulmuş: Yapılmış.  
uşanmayardı: Gevşeklik, bıkkınlık göstermeseydi.  
uşacıkları: Çocukları.  
uşdılar: Uçtular.  
uyan: Dizgin, gem, yular.  
üni: Sesi.  
üşer: Üşüşür, topladır.

Vā: Vah, yazık.  
yarağın: Hazırlığın.  
yarlığadım: Bağışladım.  
yatlı: Kötü, uğursuz, fena.  
yayañ: Yürüyerek giden, binitsiz.  
yègi: Daha iyisi, daha üstünü.  
yider: Çeker.  
yidib: Yanında götürüp.  
yilen: Koşan.  
yorqān: Yorgan.  
yoğadır: Boşadır.  
yuyasın: Yıkayasın.  
yüz urdı: Yöneldi.

## SONUÇ

Şüphesiz yapılan her mecmua çalışması, beraberinde daha önce keşfedilmemiş muhtelif türde şiirleri ve tezkirelerde adına rastlayamadığımız nice yeni şairleri gün yüzüne çıkarmaktadır. Bu bakımdan yapılacak her çalışma edebiyatımız için önem arz etmektedir. Mecmualarla birlikte, gün yüzüne çıkan kimi şiirler, kendi türleri içinde değerlendirildiğinde farklı hususiyetler barındırabilmektedir. Nitekim bu çalışmada, incelemeye tâbi tutulan mecmua içerisindeki şiirlerin muadillerinden ayırt edici özellikleri tespit edilerek bunlar izah edilmeye çalışılmıştır. Mecmua, bünyesinde yer alan şiirlerin divan ve halk edebiyatının müştereklikleri bakımından önemi ortaya konarak ve izah edilmeye çalışılmıştır.

Mecmua; mürettibin şahsî beğenisine göre derlenmiş tamamı dinî tasavvufî şiirlerden oluşmaktadır. Tespit edebildiğimiz 10 şair, 23 manzûm, 1 mensur eser vardır. Mecmuanın iki ayrı yerine düşülen istinsah kaydından, eserin 19. asrın ilk yarısında, Hacı Osman ibn Abdulkadir tarafından derlendiğini düşünmekteyiz. Mürettibin hayatı hakkında herhangi bir bulunmamaktadır. Derlediği mecmuadan hareketle kendisinin dinî ilimlere vâkıf, mûsikîşinas ve tasavvuf ile yakından alakadar bir kimse olduğunu söyleyebilmek mümkündür.

Mecmuada umumiyetle 17. asır şairlerinin şiirleri yer almakla birlikte 13, 15 ve 19. yüzyıllara ait şairlerin şiirlerinden örneklerini de görmekteyiz. Eski Anadolu Türkçesi dil hususiyetlerini barındıran mecmuada klasik ve halk şiiri şekil unsurlarının bir arada verildiği görülmüştür. Bu, klasik şairlerin üzerinde halk şiirimizin tesirlerinin de bulunduğu işaret etmesi bakımından önemlidir. Bununla birlikte klasik Türk edebiyatına ait iki farklı nazım biçiminin bir arada tek şiirde kullanıldığı görülmüştür.

Dinî tasavvufî mahiyetteki şiirler umumiyetle gösteriş ve tasannûdan uzak eserlerdir. Ancak çalışmamızın konusunu teşkil eden mecmuada, musammat üslup ile yazılmış 4 adet şiir bulunmaktadır. Bu şiirler; nasihat-nâme, şükür-nâme ve ilahi türündedir. Klasik şairlerimiz; bilhassa dinî bir mevzûyu nisbeten daha

özel bir çaba gerektiren bir üslupla kaleme alması ender karşılaşılan bir durumdur. Zîra musammat üslupla yazılan manzumeler, şairlerin belîğ söz söyleme konusundaki hünerlerini sergiledikleri, sanatkârâne şiiirlerdir. Esasına bakıldığında; dinî tasavvufî şiiirlerde şairler şekli ve şiiirselliği yani belâgatı ikinci planda tutmuş, manaya daha çok önem vermişlerdir. Onlar için esas gaye; eğitici, öğretici ve öğütleyici bir şiiir nazmetmek olmuştur. Manzumelerinde veznin aksamadan kusursuz biçimde işlenmesi öncelikli hedefleri arasında değildir.

Mecmuada 5 adet mesnevi bulunmaktadır. “Hikâyet-i Dervîş-i Dîvâne” ve “Hâzâ Mevlüdü’n-Nebiiyi ‘Aleyhi’s-salâtu ve’s-Selâm Li-Süleymân Rahmetullâhi ‘Aleyh” başlıklı mesneviler; klasik mesnevi düzenleniş biçimine uygun yazılmıştır. “Fî Beyân-ı Ziyâfet-i Osman Bin Affân ve Fâtımatü’z-Zehrâ”, “Fî Beyân-ı Tevazzu’ın-Nebiiyi Sallallâhu Teâlâ Aleyhi ve Sellem” ve “Fî Beyân-ı Ziyâfet-i Osman Bin Affân ve Fâtımatü’z-Zehrâ” başlıklı mesnevide ise tevhid, naat ve münacaat kısımları atlanarak klasik tertibin dışına çıkmıştır.

Mecmuada yer alan “Hikâyet-i Dervîş-i Dîvâne” ve “Yahyâzâde’nin Erler ve Avratlar İçün Nasihatıdır” adlı mesnevide farklı aruz kalıplarının müştereken bir şiiirde kullanıldığı görülmüştür. Yahyâzâde’ye ait nasihat-nâmede ve “Fî Beyân-ı Ziyâfet-i Osman Bin Affân ve Fâtımatü’z-Zehrâ” adlı mesnevide klasik edebiyatımıza ait iki farklı nazım biçimi müştereken kullanılmıştır.

Mecmuada yer alan “Hikâyet-i Dervîş-i Dîvâne” adlı mesnevide divan ve halk edebiyatı müşterekleri bir arada görülmüştür. Mesnevi nazım biçiminin içerisine şiiirdeki yeknesaklığı kırmak maksadıyla koşma nazım biçiminde bir ağıt girdirilmiştir. Mecmua içerisinde aruz vezni kullanılarak yazılan, genellikle halk şairlerinin divan şaiirlerinin etkisinde kalarak yazdığı nazım biçimlerinden olan divan ile yazılmış bir şiiir bulunmaktadır.

Çalışmamızda, mevcut mecmua içindeki manzumeler asıl nüshalarından ve tenkitli neşirlerden hareketle mukayese edilmiş ve şiiirler arasında dikkat çekici farklılıkların olduğu göze çarpmıştır. Süleyman Çelebi’ye ait mevlid metninde, Necla Pekolcay neşrinde yer almayan 63 beyit bulunmaktadır. Niyâzî Mısırfı’ye ait

nasihatnamenin son üç beyiti de Süleymaniye Kütüphanesi'ndeki *Divan* nüshasında yer almamaktadır. Bununla birlikte nüshalar arasında kelime farklılıkları bulunmaktadır.

Hemen hemen dinî tasavvufî edebiyatımızın bütün şairleri ilahi kaleme almışlardır. İncelememize konu olan mecmuada, sayıca en çok yer alan manzumeler ilahilerdir. Bu ilahilerde işlenen konular temelde Allah'ın birliği, Hz. Peygamber ve dört halifeye duyulan sevgi ile dünya hayatının geçiciliğidir. Mevcut mecmuada, Yûnus Emre ve Âşık Yûnus'a ait, bestelenerek nazmedilmiş 8 adet ilahi bulunmaktadır.

Çalışmamıza konu olan mecmua, klasik Türk şiirinin halktan kopuk olduğu, yüksek zümreye hitap ettiği ve saray çevresinde geliştiğine dair süregelen önyargılı kabulleri ve klişeleşmiş suçlayıcı ifadeleri sorgulamamıza kapı aralamaktadır. Zira klasik edebiyatımız ve halk edebiyatı; birbirinin düşmanı yahut alternatifi değildir. Nihayetinde bir bütünün çeşitlenmeleridir. Türk edebiyatı bütün çeşitlenmeleriyle birlikte bir küll olarak kabul edilmelidir. Mevzuya bütünlük açısından bakıldığında mevcut mecmuanın, edebiyatımızdaki yekpâreliği ve sürekliliği kabul etmemiz gerektiğine dair mühim ipuçları taşıdığı görülmektedir.

Tanıtımını yaptığımız bu mecmua ile mütevazî çalışmanın, müştereklikler bahsinde saha araştırmalarına katkılar sunmasını temennî ediyoruz.

## KAYNAKÇA

- AĞARI, Şerife:** *Risâle-i İ'tikâdiyye – Manzum Bir Akaidname Örneği (İncelene-Metin)*, Kitabevi Yayınları, İstanbul 2018.
- AKAY, Hasan:** “Âmentü”, *İslâmî Terimler Sözlüğü*, İşâret Yayınları, İstanbul 2005.
- AKKAYA, Hüseyin:** *Abdülahad Nûri ve Divanı*, Kitabevi Yayınları, İstanbul 2003.
- AKKUŞ, Metin:** *Klasik Türk Şiirinin Anlam Dünyası; Edebi Türler ve Tarzlar*, Fenomen Yayıncılık, Erzurum 2006.
- ALBAYRAK, Nurettin:** *Ansiklopedik Halk Edebiyatı Sözlüğü*, Kapı Yayınları, İstanbul 2010.
- ARTUN, Erman:** “Dinî Tasavvufî Halk Edebiyatında Üslup”, *Dinî-Tasavvufî Halk Edebiyatı Metin Tahlilleri*, Karahan Yayınları, Adana 2011.
- AŞKAR, Mustafa:** “Niyâzî-i Mısrî”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C. 33, İstanbul 2007.
- ATİK, M. Kemal (vd):** “Âmentü”, *İslamî Kavramlar*, Sema Yazar Gençlik Vakfı Yayınları, Ankara 1997.
- AY, Ümran:** “Klasik Türk Şiirinin Başlangıç Dönemi Şairlerinden Yahyâoğlu Ve Divançesi”,

*KÜLTÜRK Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, S. 3 (Yaz 2021), s.11-63.

**AYDEMİR, Yaşar:** “Şiir Mecmuaları ve Metin Teşkilinde Mecmuaların Rolü”, *Bilig*, S. 19, Güz 2001.

**AYVERDİ, İlhan:** “Farz”, *Misalli Büyük Türkçe Sözlük – Kubbealtı Lügati*, Kubbealtı Yayınları, C.1, İstanbul 2011, s.937.

**AYVERDİ, İlhan:** “Musammat”, *Misalli Büyük Türkçe Sözlük*, İstanbul 2011, s.2177.

**BANARLI, Nihad Sami:** “Mesnevi”, *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları*, C.1, İstanbul 1971.

**BAYSAN, Habibe:** “Ömer Bin Mezid "Mecmû'atü'n-Nezâ'ir" Kitabının Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlüğü”, Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta: 2016.

**BİRİNCİ, Ali:** *Lügat-i Remzî*, Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, İstanbul 2018.

**BOYSAK, Nail:** “Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi'ndeki 1479, 1591, 2752, 3005 Numaralı Şiir Mecmualarının Tanıtımı ve 2752, 3005 Numaralı Mecmuaların Metni”, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya:2007.

**BUZOV, Snjezana:** “Osmanlı'da Karışık İçerikli Mecmûalar: Bir Başka Arşiv” , *Mecmûa: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı*, (haz.: Hatice Aynur, Müjgan Çakır, Hanife Koncu, Selim S. Kuru, Ali Emre Özyıldırım), Turkuvaz Yayınları, İstanbul 2012.

- CEBECİOĞLU, Ethem:** *Tasavvuf Terimleri ve Deyimeri Sözlüğü*, Ağaç Kitabevi Yayınları, İstanbul 2009.
- CEYHAN, Semih.** “Mesnevî”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C.29, Ankara 2004, s. 325-334.
- CEYHAN, Semih:** “Semâ”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C.36, Ankara 2009, s.455-457.
- COŞKUN, Ali Osman:** *Abdülahad Nuri Divanı*, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul 2001.
- ÇAKIR, Müjgân (vd):** *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII Mecmua: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı*, Turkuaz Yayınları, İstanbul 2012.
- ÇELEBİOĞLU, Âmil:** “Karacaoğlan’da Dîvan Şiiri Hususiyetleri”, *Eski Türk Edebiyatı Araştırmaları*, MEB Yayınları, İstanbul 1998.
- ÇELEBİOĞLU, Âmil:** “Türk Edebiyatında Manzum Dini Eserler”, *Eski Türk Edebiyatı Araştırmaları*, MEB Yayınları, İstanbul 1998.
- ÇELEBİOĞLU, Âmil:** *Türk Ninniler Hazinesi*, Ülker Yayınları, İstanbul 1982.
- ÇELEBİOĞLU, Âmil:** *Türk Edebiyatında Mesnevi (XV. yy’a kadar)*, Kitabevi Yayınları, İstanbul 1999.
- DEVELİ, Hayati (vd):** “Ünsüzlerin Yazımı”, *Tarihi Türk Lehçeleri, Eski Anadolu Türkçesi Dersleri*, Kesit Yayınları, İstanbul 2019.
- DİLBEN, Talha:** “İbni Yahyâ Ve Hikâyât-I Avrat Adlı Manzum Eseri”, *Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimler*

*Dergisi* Sayı/Issue 5, Haziran/June 2019,  
Sayfa/Page: 47-77.

**DİLÇİN, Cem:**

*Yeni Tarama Sözlüğü*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1983.

**DİREKLİ, Fatma:**

*“Milli Kütüphane 26 Hk 1060/1 Numarada Kayıtlı Şiir Mecmuasının Metni ve Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi’ne (Mestap) Göre Tasnifi”*, Yüksek Lisans Tezi, T.C. İstanbul Kültür Üniversitesi, İstanbul: 2021.

**DOĞAN, Muhammet Nur:**

*Eski Şiirin Bahçesinde*, Ötüken Neşriyat, İstanbul 2002.

**ELÇİN, Şükrü:**

*Halk Edebiyatı Araştırmaları*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, C.1, Ankara 1988.

**ERDEMİR, Avni:**

*Anadolu Sahası Musikîşinas Divan Şairleri*, Türk Sanatı ve Eğitim Vakfı (TÜSAV) Yayınları, Ankara 1999.

**ERDOĞAN, Kenan:**

*Niyazî –i Mısrî, Hayatı, Edebi Kişiliği, Eserleri ve Divanı (Tenkitli Metin)*, Akçağ Yayınları, Ankara 1998.

**ERMAN, Arif Cengiz:**

*Türk Dilinin Köken Sözlüğü*, Urzeni Yayıncılık, İstanbul 2019.

**ERSOY, Mehmet Akif:**

*Safahat* (haz.: M. Ertuğrul Düzdağ) , Bağcılar Belediyesi Kültür Yayınları, İstanbul 2014.

**ESED, Muhammed:**

*Kur’an Mesajı – Meal-Tefsir*, İşaret Yayınları, İstanbul 2002.

**GÖLPINARLI, Abdülbaki:**

*Yûnus Emre ve Tasavvuf*, Remzi Kitabevi, İstanbul 1961.

- GÜZEL, Abdurrahman:** *Dinî-Tasavvufî Türk Edebiyatı El Kitabı*, Akçağ Yayınları, Ankara 2021, Ankara 2009.
- GÜZEL, Abdurrahman:** *Türk Halk Edebiyatı El Kitabı*, Akçağ Yayınları, Ankara 2020.
- HAKVERDİOĞLU, Metin:** *Halk ve Divan Şiiri Kardeşliği - Merzifon Cöngü*, Gece Kitaplığı, Ankara 2020
- HATİPOĞLU, Ahmet:** *Besteleriyle Yûnus Emre İlâhîleri*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 1993.
- İPEKTEN, Haluk (vd):** *Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, İstanbul 1988.
- İSEN, Mustafa:** *Sehî Bey Tezkiresi/Heşt Behişt*, Tercüman 1001 Temel Eser, İstanbul 1980.
- İSEN, Mustafa:** *Eski Türk Edebiyatı El Kitabı*, (haz.: Mustafa İsen, Osman Horata, Muhsin Macit vd.), Grafiker Yayınları, Ankara 2017.
- İZ, Fahir:** *Eski Türk Edebiyatında Nazım: XIII.Yüzyıldan XIX.Yüzyıl Ortasına Kadar Yazmalardan Seçilmiş Metinler*, C.1, İstanbul 1967.
- KABAKLI, Ahmet:** *Yûnus Emre*, Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları, İstanbul 2012.
- KARTAL, Ahmet:** *Doğunun Uzun Hikayesi*, Doğu Kütüphanesi Yayınları, İstanbul 2018.
- KAVRUK, Hasan:** *Niyâzi-i Mısırî, Hayatı – Sanatı – Eserleri ve Türkçe Şiirleri*, Malatya Belediyesi Kültür Yayınları Nu: 10, Malatya 2004.

- KAYA, Doğan:** “Ağıt”, *Ansiklopedik Türk Halk Edebiyatı Terimleri Sözlüğü*, Akçağ Yayınları, Ankara 2010.
- KAYA, Doğan:** “Divan”, *Ansiklopedik Türk Halk Edebiyatı Terimleri Sözlüğü*, Akçağ Yayınları, Ankara 2010.
- KEMİKLİ, Bilal:** *Mevlid Külliyyâtı - Süleyman Çelebi ve Vesiletü'n-Necât*, DİB Yayınları, C.1, Ankara 2016.
- KESİK, Beyhan:** “Bazı Şiir Mecmualarından Hareketle Basılı Divanlarda Bulunmayan Bâkî Mahlaslı Şiirler-II”, *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature And History Of Turkish Or Turkic* Volume 8/13 Fall 2013, P. 337-350, Ankara-Turkey.
- KILAVUZ, Ahmet Saim:** “Akaid”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C. 2, Ankara 1989, s.212-216.
- KILIÇ, Atabey:** “Mecmûa Tasnifine Dâir”, *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları IV Mecmûa Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı*, (haz. Müjgan Çakır vd.), Turkuaz Yayınları, İstanbul 2012.
- KOCATÜRK, Vasfi Mahir:** *Tekke Şiiri Antolojisi- Türk Edebiyatında Dini ve Tasavvufi Şiirler*, Edebiyat Yayınları, Ankara 1968.
- KONCU, Hanife:** “Vâlî, Nefes-zâde Seyyid Abdurrahman Vâlî Efendi”, *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, 2014 ; <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/vali-nefeszade-seyyid-abdurrahman>

- KÖKSAL, M. Fatih:** *Yâ Kebîkeç - Mecmualar Arasında*, Kesit Yayınları, İstanbul 2016.
- KÖPRÜLÜ, Mehmet Fuad:** *Türk Edebiyatı Tarihi*, (Gerekli Sadeleştirmeler ve Notlar İlavesiyle Yayınlayanlar: Orhan F. Köprülü, Nermin Pekin), Ötüken Neşriyat, İstanbul 1986.
- KÖPRÜLÜ, Mehmet Fuad:** “Türk Edebiyatı Tarihinde Usûl” *Edebiyat Araştırmaları*, Türkiye Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1986.
- KÖPRÜLÜ, Mehmet Fuad:** *Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar*, Akçağ Yayınları, Ankara 2013.
- KURNAZ, Cemal:** *Halk Şiiri ve Divan Şiirinin Müşterekleri*, Gazi Kitabevi, Ankara 2005.
- KURNAZ, Cemal:** “Osmanlı’da Halk Ve Edebiyat” (Röportaj), *Yüzakı Dergisi*, Y. 13 Şubat 2008. ;  
<https://www.yuzaki.com/2008/02/roportaj-prof-dr-cemal-kurnaz/>
- KUTLU, Mustafa (vd) :** “Mecmua”, *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi (Devirler, İsimler, Eserler, Terimler)*, Dergâh Yayınları, C. VI , İstanbul 1986, s.170-177.
- LEVEND, Agâh Sırrı:** *Türk Edebiyatı Tarihi*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, C.1, Ankara 1988.
- MEVLEVÎ, Tâhirü'l:** “İlâhî”, *Edebiyat Lügatı*, (haz.: Kemal Edip Kürkçüoğlu, Enderun Kitabevi, İstanbul 1973, s.62.

- OĞUZ, M. Öcal (edt):** *Türk Halk Edebiyatı El Kitabı*, Grafiker Yayınları, Ankara 2010.
- ÖZTOPRAK, Nihat:** “Prof. Dr. Âmil Çelebioğlu’na Göre Halk Edebiyatı ile Divan Edebiyatının Ortak Hususiyetleri”, *Türk Edebiyatı*, S.213, Y. Temmuz 1991, s. 17-20.
- ÖZTÜRK, Jale:** “Ses Değişikliği Geçiren Kelimelerin Yazı Dilindeki Eski Şekilleri”, *Türkiyat Mecmuası*, C. 14 , S. 141, Y. 2003, s. 331-368.
- PALA, İskender:** *Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü*, Kapı Yayınları, İstanbul 2011.
- PALA, İskender:** “Nasihatnâme”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C.32, İstanbul 2006, ss. 409-410.
- PEKOLCAY, Necla:** *Süleyman Çelebi, Mevlid (Vesîletü’n-necât)*, Dergah Yayınları, İstanbul 1980.
- SAMİ, Şemsettin:** *Kâmûs-ı Türkî*, Çağrı Yayınları, İstanbul 2015.
- SARAÇ, M. A. Yekta (haz):** *Bursalı Mehmed, Tahir Osmanlı Müellifleri*, TÜBA Yayınları, Ankara 2016.
- SARAÇ, M. A. Yekta:** *Klasik Edebiyat Bilgisi (Biçim-Ölçü-Kafiye)*, Gökkubbe Yayınları, İstanbul 2014.
- ŞENGÜN, Necdet:** “Aydın Karacasulu Yemez-zâde Süleyman Rüşdî’nin Otuz İki Ve Elli Dört Farz Manzûmeleri”, *DEUİFD*, XLVIII / 2018, ss.7-28.
- TATÇI, Mustafa:** *Niyazî -i Mısrî Halvetî, Dîvân-ı İlâhiyât*, H Yayınları, İstanbul 2015.

- TATÇI, Mustafa:** *Yûnus Emre Külliyyâtı II – Yûnus Emre Dîvânı (Tenkitli Metin)*, H Yayınları, İstanbul 2008.
- TATÇI, Mustafa:** *Yûnus Emre Külliyyâtı IV - Âşık Yûnus*, H Yayınları, İstanbul 2008.
- TİMURTAŞ, Faruk Kadri:** “Küçük Eski Anadolu Türkçesi Grameri”, *Türkiyat Mecmuası*, S. 18, Y. 1976, s. 331-368.
- TİMURTAŞ, Faruk Kadri:** *Yûnus Emre Divânı*, Kapı Yayınları, İstanbul 2012.
- TÖKEL, Dursun Ali:** *Divan Şairi Diyor ki*, Ketebe Yayınları, İstanbul 2019.
- UÇMAN, Abdullah:** "Abdülahad Nûri", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C.1, İstanbul 1988, s.178-179.
- ULUDAĞ, Süleyman:** “Ricâlü’l-Gayb”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C.35, İstanbul 2008, ss.81-83.
- UZUN, Mustafa İsmet:** "İlâhi", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C. 22, Ankara 2000, s.64-68.
- UZUN, Mustafa İsmet:** "Mecmua", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C. 28, Ankara 2003, s. 265-268.
- YAĞMUR, Selim:** *Yûnus Emre Divanı*, Dergah Yayınları, İstanbul 2017.
- YAVUZ, A. Fikri (haz):** *Bursalı Mehmet Tahir Efendi - Osmanlı Müellifleri (1299-1915)*, Meral Yayınları, C.2, İstanbul 1972.
- YAZAR, SADIK:** “XVI. Yüzyılda Derlenmiş Bir Musammat Mecmûası”, *Turkish Studies - International*

*Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* Volume 8/1 Winter 2013, p. 601-650, ANKARA-TURKEY

**YILDIZ, Ayşe:**

“Nedim’in Murabbalarından Hareketle Edebiyat ve Müzik İlişkisini Yeniden Düşünmek”, *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları XIV: Divandan Nağmeler: Farklı Boyutlarıyla Edebiyat-Mûsikî İlişkileri* , Klasik Yayınları, İstanbul 2019, s.239.

**Yz.**

*Divan-ı Hurrem*, Süleymaniye Kütüphanesi Hacı Mahmud Efendi Koleksiyonu Nu: 3556

**Yz.**

*Divan-ı İbrahim Hakkı Erzurumî*, TBMM Kütüphanesi Açık Erişim Koleksiyonu Yer Nu:733861.

**Yz.**

*Divan-ı Niyazi Mısrî*, Süleymaniye Kütüphanesi Halet Efendi Koleksiyonu Nu:682/1.

**Yz.**

*Erin Avrat Üzerindeki Hukuku*, Çorum Hasan Paşa İl Halk Kütüphanesi, Yer Nu:19 Hk 320

## **ELEKTRONİK KAYNAKLAR**

<https://www.youtube.com/watch?v=oQimtNE1Bwg>(Erişim Tarihi: 01.08.2021)

<https://www.youtube.com/watch?v=I5ZttOaNJGw>(Erişim Tarihi: 01.08.2021)

<https://www.youtube.com/watch?v=IS2aQL6AtQE>(Erişim Tarihi: 01.08.2021)

<https://www.youtube.com/watch?v=0D4MD4dmAc4>(Erişim Tarihi: 01.08.2021)

<https://www.youtube.com/watch?v=oJ2dvVfS3BM>(Erişim Tarihi: 01.08.2021)

<https://www.youtube.com/watch?v=f0IAa1EOXVE>(Erişim Tarihi: 01.08.2021)

<https://www.youtube.com/watch?v=gErXRmPICrM>(Erişim Tarihi: 01.08.2021)

<https://www.youtube.com/watch?v=GCKITLAbQI>(Erişim Tarihi: 01.08.2021)

<https://www.youtube.com/watch?v=9bp0eCu2Hog>(Erişim Tarihi: 01.08.2021)



درویش ابدی عسکرک اولوس  
از یغیله دره که طایور سن  
اولو باغیق رویه مدم فرجه  
چو کوریلر آکا سوز نا ائیر ائیر  
ایدوب مغیر قیلور لوی اناکر  
قلور حور و کجه یا نیندن  
کوردی درویش روی بو یه چکلر  
بورن حمزه طووب قیلدی اهی  
هان ساعت کورای قاره سنه  
کون اولور درویش در لر ایدی  
از یغیر حلی هج اولیا نکر  
قلای اولسه قیلر لره کوردی  
پس ایدر ای کیدی او پنه  
حقیقی راه اودرویش غیبی  
کجه کوندوز میان سارل الیندی

هان بوی امیر حاجک لیبی  
دوهی یاره ده طایم تو  
کونولدم کیدرم سن راه حقه  
بودرویش هم دویب اوبند  
صبر ایدوب اول جگر و کجه  
ای بودور و در طلی جانینده  
الیک ونجی ایلن باشه چکلر  
عیب غایبه پس چلندی ره  
کوردی اولدی خلقک ارسنه  
بری بر لرینده صور لر ایدی  
بشیر هج سنه مچمه اولر  
بوخ توایی انکرده کوردی  
نه تیرج ایلدی درویش درانه  
کوشیدی به دنا و صبا غیبی  
دجی چو سجه مقدار کوردی  
چو کندی

اویجه ساکن اولور یا ایدیلر  
ایشیت ایلک اودرویش درانه  
اولاره اوج کونک بوللار اولدی  
ینه سحره ایدیندی لر اینه  
مکرر حاج ایدر ای درانه  
مشکول قیلدی درویش در کوردم  
عرفات طایق قیلیم زیارت  
کونوردی او حاجی قان حجت  
شائیب درویش در کوردی ایلدی  
کوردی یاریم ایشی سن  
برمه صومر عفو اولدی ائدی  
حجتک بوی سیک ییک یوعه  
ایشیدک درویش اول کوردی  
درویش یغیر کوی قعبه و ایدی  
واریب عرفاته و قعبه طور دی  
واریب حاجت یاری ائدی

چو کندی کجه کوندوز یوله کروان  
هان سر عله ایدر اوریه  
مطیع اولوب امیر حاج خالینه  
یکبای براری کله ییلر  
کل ایلدی کور اودرویش درانه  
اؤ کوردی حاج ایدر بانینه  
عجه خالیدر هم کولدی کور  
زهی قدرت و یوب اویورن الله  
سوسه دعوت ایدر ایشله الله  
تو اوج حفظ ایدر صفلا یی الله  
کوردی اول حاج ایدر نیلدی لر  
صیونو چیردی کور با ایلر  
صفا و یوب و قعبه طور کوردی  
اوان الی یور ایل حاج کوردی  
تمام ایلدی لر ائدی صلواتی  
چاغیردی کور حاج ایلر اکنسیدک  
درویش درانه دین بقادر  
زینده حجت یوق بیده لم  
هیج ایشیدک بوسول ایدر  
هان باش کور دی الهی  
عفی قولره اکر ام ایلش سن  
اه ایدوب اوی کور اوری  
بواسر طایق قیلجه کلای  
یک کور قعبه طور در صان ائدی  
حجتک سن ایلر ایلر  
القی یور بیک ایشی ایلدی  
مشکنا غنلیم هم حمله سی  
وار ایدک ائره ایلر شادک  
بوز درویش حجتک لطفی یور  
دی کور حاج کوردی درویش

بینه بوئور بونده در رسک بوزلی  
نظر قلوب صعیف نولک حاینه  
هاندم بر ملا کلدی او نوردی  
بیشک کاغده افی باری یازیش  
الوی حجتی درویش درواخته  
حقک بوزینه قلوبی یازیش  
حاجلرک کوزی خوشی اولدی کا  
در دیکر فائده واررک ای درونه  
دری حجتی اونوقیم بن  
دیوب بویه مختار در حجتی  
چود لک در دیکر تم اونی  
افویوب حجتی تب اعلی  
در دیکر چو بونده او بومود  
بولک حجتی تب تعالی  
زهی درونی تمش بود عالی

یا نینه

یا نینه الدی بر دوتلی انی اوغلا بدندی هم اول تاز جان  
دری اوغلا سنجی کوه کوهیم کور حجت صقلانی ویره ییم  
حقا و حجتی ویره الینه یوزینه سوردی بول بول فی نینه  
الی بر حقه ده اول ییز کر ایلی زیارت قلوب انی کوز کر ایلی  
یکجه کوندز کیدر دی بیجان کلوب یقلاشدیلر بغداد ایجا  
بوزر درویش بینه صر دی صول هان یقوا یله کور حجه اولدی  
یقار انی هان عشق انی یز ایچر د بونون قیلر اهی  
بینه یوز حقه طوبی درویش تومه دیناده قیل بزی مقرب  
پس ایفک بغداد کبر و کور صعیف اولدی بغایت اول بوزی  
وصیت قیلدی وریکی با ناس اهل او طوطی ندی اول حداد  
بویجه بن اول بی یواسن کفن ضاریت نماز می قیلرین  
نماز میله مکلر هبوطر کر فرشته روحانم کوروره کر  
کدر کلوب بچویدر کیم ستم امک چو کوب مزرم فازیه سن  
بی بونده ورمک بونن ملا وار رسک سرق ایینه صاغ سلامت  
سلام ایله اوغلا ریجه بندن صورک یلیا لارن بلکه سندن

بایله قیلدی کور حجت قیز لریه  
اولدی الله امر کیم بن  
خراقلدی بوجیم دلدی حسرتلی قیاسه قالدی  
قیوب اندازی چاوردیم یومی قلا قلدیم حقه طنبی انی  
یکجه کوندوز قالدی بن فرقی جرانک قالدی طوسی طوری  
یومدی کوز لری ااردی بقایا اوشدی در حیم وصل لقایه  
ایک اوستون کوندوز چکلدی چاوردی توکه دیکر دکلدی  
اویجه روشن اولدی جمله عالم اونوی کورد بیکر هجین آدم  
کوز بوحلی اوشدیلر اوایم درلدی اهل بغداد اول ارایه  
یود بیکر حاجلر اول تاز جان هاندم فتنه تود بیکر ایچ  
مکلر بیکر هجر قلدیلر جنازه ییصلی تود بیکر  
نماز قیلدی بیکر اولدی تمامت ایشیت توری انده خاصت  
نا بوب ایچنده درویش دولله هوایم اغنی فی المال دون دون  
فرشته مکر کیم کورور کور وار ب دوستون انی سورر کر  
بوحالی کوروی ایشان اولدی که مجنون اوله یازدی صغیر ایشان

عنا

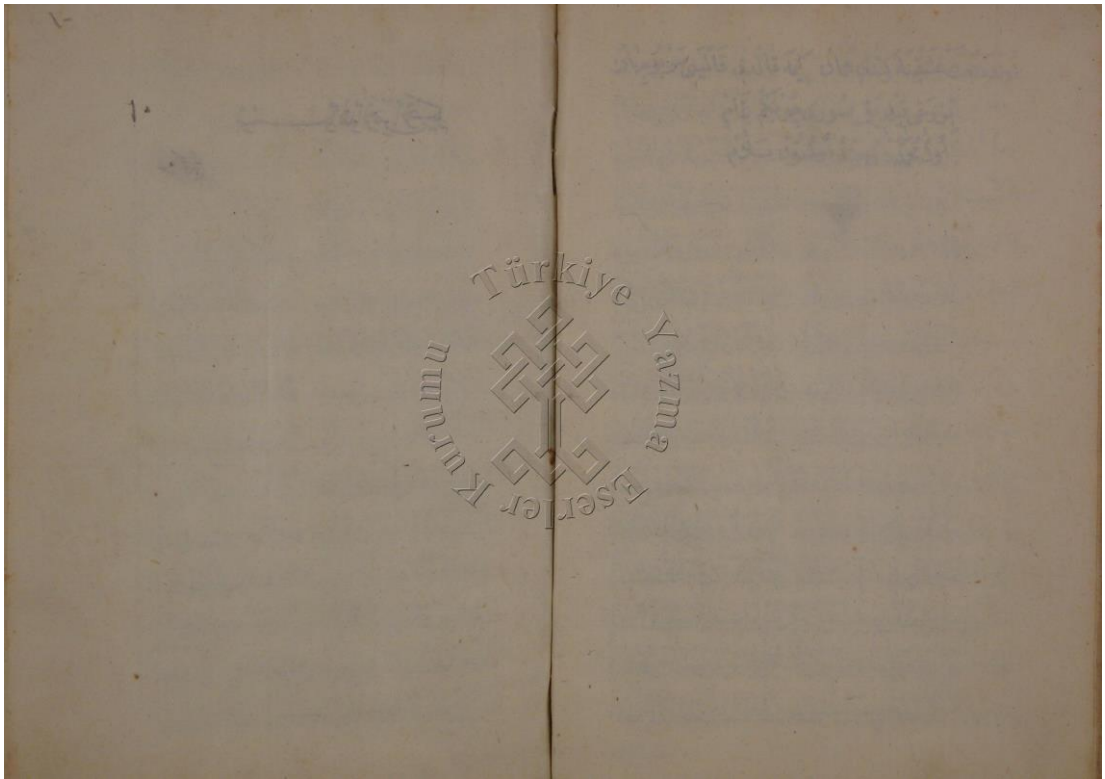
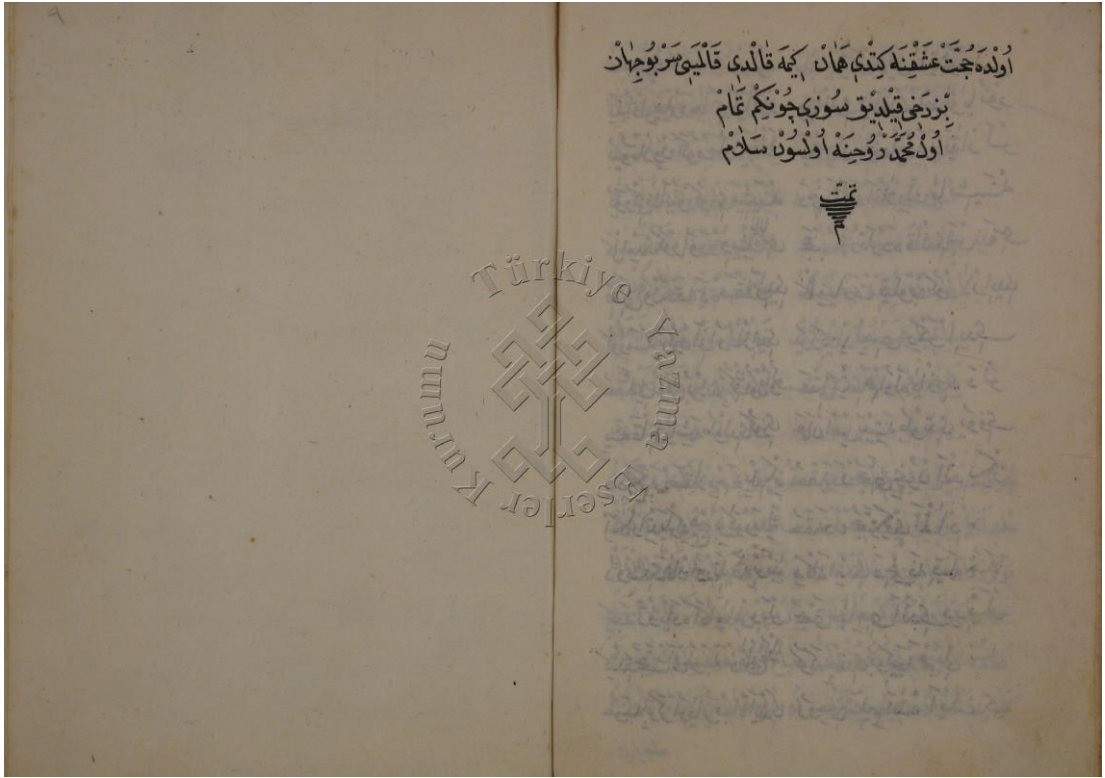
حیبا قالدی بیکر کور حجت بونی کور موش دکل اصلا حفات  
با باسی درویش کلدی چادیره مجالی یوق که ایاق اوزره طوره  
له طور سوک قامت یون ایلی بیک یوزن مکلر طوعش ایلی  
طاعلوی کتدی بزمه بریشان بوز یوزک ایچی قالدی ایجان  
پس لندک حاجلر قالدی بینه روان اولنار دی شرق الینه  
با باسی اولدی ایله کیدر دی اوشاهک دردی تکرار ایدردی  
یکجه کوندوز باسی ایسکریکی یا نینه حاجلر تب سسکریکی  
**درویش بویله نیک با باسی نیک یاسی بودور**  
تی دروه بر اقدیک اه نولیدی کوز میدیم اه  
یوغلی اره دن پیلاه اولان درویش اولان درویش  
بر اقدیک بزی فی چاره عاصیوز یوزموز قاره  
ایک ایچنده مستخره اولان درویش اولان درویش  
سزکی کسه طویما یوب سکا ایشسه لر عایب  
شوقین اره دن غایب اولان درویش اولان درویش  
کورغز سیک کوه قاده سنک چون قلدیلر یا نینه

بِه طَوْرِكَ عَرَفَانَهُ بِلَيْدِي رَزَاكَ اَنْدَه  
مَكْرَمِ حَقِّ حُضُورِكَ طَوْرِكَ دَرُوِيْ طَوْرِكَ دَرُوِيْ  
يَسْتَدُوِيْكَ اَوْتَه نِيَا زِيْلَا غَه حَمِيْتَه  
حَمِيْتِ اِيْمُوْنِ عَرَفَانَه وَارَن دَرُوِيْ وَارَن دَرُوِيْ  
مَنَاجَاتِ اَيْلِيْ يَسْتَه بَا قُوْبِ مَوْلَا سِيْ حَالِيْنَه  
بُوَعْمُو حَمِيْتِ اَلِيْسَه اَلَا ن دَرُوِيْ اَلَا ن دَرُوِيْ  
وَيْسْتَه بَرِيْلَه قَات قَات دَعَا يَسْتَه اَيْدِيْ رَقْتِ  
اَلْتِي يُوْزِيْكَ قَوْلَه شَفَقْتِ قَلَانَ دَرُوِيْ قَلَانَ دَرُوِيْ  
حَبِّ غَا فَا ل اَوْ لُوْبِ اَنْدَه نَه وَارِيْ بِلَا رُكُوسْتَه  
يَسْتَه اُوْرُوِيْهِ اَوْجِ كُوْنَه اِرَن دَرُوِيْ اِرَن دَرُوِيْ  
نَه دَرُوِيْ جَلُوِيْكَ اَوْ كِيْجَه شَفِيْحِ اَوْلَا دِكْ اَحْبِرْ حَالِه  
اَلْتِي يُوْزِيْكَ قَوْلَه حُوْمَه اَوْلَا ن دَرُوِيْ اَوْلَا ن دَرُوِيْ  
شَفِيْحِ اَوْلِ بَرُوْكَ اَهْكَارَه عَا صُوْرِ بُوْرُوْرِ قَا رَه  
كِيْزِيْ سِيْ اِيْ نِكَارَه قَلَانَ دَرُوِيْ قَلَانَ دَرُوِيْ  
حَا جِيْلَه وَرُوِيْهِ قَاتَه اِدِيْ نُوْبِ بَرُوِيْ اْتَه  
حَمِيْتِ

حَمِيْتِيْ اَمَا نَسْتَه قُوِيَانِ دَرُوِيْ قُوِيَانِ دَرُوِيْ  
يَسْتَه يُوْزِيْكَ طَوْنُوْبِ دُوْسْتَه حَا جِيْ اَيْلِيْكَ بَسْتَه  
كَلِيْمَه بَعْدَه خَسْتَه اَوْلَا دَرُوِيْ اَوْلَا دَرُوِيْ  
ضَعِيْفِ اَوْلُوْبِ بَغَا يَسْتَه يَسْتَه قَالِدِيْ طَا قَسْتَه  
بِيَا سِيْنَه وَصِيْتِ كَرِ قَلَانَ دَرُوِيْ قَلَانَ دَرُوِيْ  
وَدِيْ بُوِيْجَه بِنِ اَوْلَه بُوْرُوْمَا زِ جَا لِيْ قَا كَه  
هَمِ اَوْ كُسُوْرِ لَرِيْ بَه سَلَامِ قَلَانَ دَرُوِيْ قَلَانَ دَرُوِيْ  
دَرُوِيْ اَللّهُ يُوْزِيْكَ يُوْلُوْنَه وَبِرُوِيْ جَا نِيْ  
بُوِيْجَه كُوِيْجَه مَقْلَا جِيْ بَلَن دَرُوِيْ بَلَن دَرُوِيْ  
جَا نِيْكَ وَرَشِيْ قَصِيْدِيْكَ وَاصِلِ اَوْجَه دُوْسُوْكَ  
دُوْسُوْكَ نُوِيْ اَدِيْ سُوْلَه طَوْرِكَ دَرُوِيْ طَوْرِكَ دَرُوِيْ  
دِيْ كَلِيْ اِيْ سُوْتُوْكَ حَقْدَنِ اَكَا سْتَا ق اَيْلِيْ حُوْمَه  
جَمَلَه عَا لِيْ يُوْقَدْتِ كُوْرَن دَرُوِيْ كُوْرَن دَرُوِيْ  
طَوْنُوْمَا اَصْلَه سُوْرُوْكَ كَلُوْبِ حَلِيْقِ جَمَلَه وَارِيْجَه  
مَلَكْرَهَبِ غَا رِيْجَه طَوْرِكَ دَرُوِيْ طَوْرِكَ دَرُوِيْ

نَابُوْتِ قَا لِيْجَه اَنْدَه حَيْرَتَه قَالِدِيْ حَلِيْقِ بُوِيْجَه  
وَيْسْتَه بَرِيْلَه قَات دَرُوِيْ طَوْرِكَ دَرُوِيْ طَوْرِكَ دَرُوِيْ  
سِيْ اَيْلِيْكَ دَرُوِيْ وَارَن اَشِيْدَه دَرُوِيْ اِيْ اَنْدَه  
صُوْلِكَ عَمِيْنَه بَرُوْمَه اِرَن دَرُوِيْ اِرَن دَرُوِيْ  
قِيَا مَتَه اِيْ حُوْبِ حَمِيْتِ قَلَا سِيْ جَمِيْلَه شَفَقْتِ  
قَا نِيْكَ بَا فَيْهِ رَحَلْتِ قَلَانَ دَرُوِيْ قَلَانَ دَرُوِيْ  
حَا جِيْلَه بَرُوْلِكَ بُوْلِكَ نَه يُوْحُصُوْلِ قَالِدِيْ نَه مَلِكِ  
يَقِيْنِ حَمِيْتِ دَلِيْكَ دَلِيْكَ دَرُوِيْ دَرُوِيْ  
دَرُوِيْ دَرُوِيْ نِيْكَ بَا اَلِيْسِيْكَ بَا سِيْ نِيْكَ اَوْلِيْ  
جُوِيْكَ دَرُوِيْ اَيْشِيْ قَلِدِيْ قَامِ قُوْرُوْ اِيْ دَرُوِيْكَ وَ اَلِيْسِيْ  
حَا جِيْلَه بَرُوِيْ يَسْتَه يَسْتَه صَا ع اَسِيْ هَرِيْ اَلِيْسِيْ كِيْ دِيْ  
بُوْرُوْ وَ كَلَه اَتَا سِيْكَ حَا لِيْكَ بَرُوْعَا جِيْ وَ اَرِيْ شَرُوْ اَلِيْسِيْ  
سِيْجِيْلُوْبِ اُوْرُوِيْكَ كُوْرُوِيْجَه وَ اَرُوِيْ اِيْرُوِيْكَ شَرُوْ اَلِيْسِيْ  
اَوْلَا رَه قَا رَشِيْ حَمِيْتِ حُوْرُوِيْ صَا ع اَوْلِ اَوْلَا رَه كِيْ بُوْشِيْ  
كَلِ اَيْدِيْ كُوْرُوِيْ وَ اَرُوِيْ اَوْ شَا حَقْلَرِ حَقْمِيْ يَا نَدِيْ اَنَه  
حَا جِيْلَه

حَا جِيْلَه اَوْ كَه اَشُوْرُوْرِ بَا بَا نِيْزَكَه دُوِيْ بَا شُوْرُوْ كَرِ  
بِه اَوْلِ نِيْلَه جَا نِيْ مَلِكُوْرِ فَيَا نِيْ اَيْلَه اَسْاَنِ بُوِيَا نُوْرِ  
بِيُوْلَا رَنِ اَكُوْبِ مَلُوْنِ بَقَا لَرِ بَقَا نِيْ جَا نِيْ اُوْرُوْهِ بِيَا رِ كَرِ  
بُوْرُوِيْ مَلِيْ بُوْرُوِيْ مِيْسِيْ دَرُوِيْ اَنْدَرِيْكَ بَا شِيْسِيْ  
كَلِ اَيْدِيْ كُوْرُوِيْ وَ دَرُوِيْكَ سِيْ حَمِيْتِ دَرُوِيْ دَرُوِيْ  
حَمِيْتِيْ وَ لِحَقَه دَه صَقْلَرِ يَسْتَه كَا زِيَا رَتِ قِيْلُوْبِ نُوْرُوْ اَرِيْ  
كُوْرُوْسَه بَرُوْنِ اَنَا وَ لِيَا زِيْ اِيْ يُوْرُوِيْكَ اِيْ سِيْ دِيْ كَرِ اَيْدِيْ  
حَقْمَه دَرُوِيْ بُوْلِيْ اَوْلِ اَوْلِ عَقْلِيْ تِيْجَه اَوْلَه بَا زِيْ دَرُوِيْ  
يَسْتَه قَا نِيْ اِيْسِيْ هَ طُوْلِدِيْ كُوِيْ هَا ن اَهْلِ بِيْسْتَه طُوْلِدِيْ يُوْرُوِيْ  
دَرُوِيْ بَرُوِيْ صَقْلَرِ مَه بِلَدِيْ حَقْمَه دَرُوِيْ حَمِيْتِ حَمِيْتِ اَلِيْ بِيْ  
اَنْكَارَاتِيْ لَرِيْ هِيْجِ بَرُوْمَه اَوْلِ حَقْمَه دَرُوِيْ حَمِيْتِيْ اَلَا دِيْ قِ  
دُوْشِيْ هَا ن اُوْرُوِيْجَه بَرُوِيْ وَ كَلَه اَيْدِيْ دَرُوِيْ نَه قِيْلَه حَمِيْتِ  
بِيْجَه رُوْ يَا دَه اَكَا جَا فَرِيْ بَرُوِيْ حَمِيْتِ صَا جِيْ اَلِيْ دَرُوِيْ  
كَلِيْ حَمِيْتِيْ حَمِيْتِيْ حَمِيْتِيْ كُوْلَه حَمِيْتِيْ بُوِيْجَه هَمِ بَلِيْ بِيْلِ  
حَمِيْتِيْ بَرُوِيْ اَوِيَا نُوْبِ اَه اَيْلِيْ رُوْحِيْ سَلِيْمِ اَللّهُ اَيْلِيْكَ



بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ



یحییٰ زاده نیک آدر و عورتلر ایچون بیجیدیر

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ  
روایت ائدی یلر غالب آزدن بو حکا یاق  
علایی آبی طالیب چون ائدی بوی یاق  
دی برکون انور دوق محمد له طور دوق  
قتی مزده حاضر کوردک حقه کلدی بر عورت  
سلم علیک یا عباد الله علیک در حقیق الله  
دی که یارسول الله ایشیت بندک سوال ای  
اره وارمق دیکرم بن نه درسن یا محمد سن  
قوابی وارمدر احسن سؤاله ویر جوابی  
رسول الله دی آندک اره ورسک بوکون بون  
ایک عورت اوندکده که وار یجه حقا یاق  
ایک حالین صورمالی لیا سکرینی کور مالی  
که بر سوز ایله وارمالی فرشته اتسه دعواتی  
بر عورت حالن صورمرس لیا سکرینی کورمرسه

داهنه

مردن کین ویرمرسه وولیه مراد آت  
دیهم سوکون دیمز کوی بی بی ائمز  
یوجه معبود نمدنیز آکاخسته حلاله  
بر عورت اربنده سوکم قفیه هم یوزن آکسه  
یاردن جهمه کرسنه یوزن آکه زبانا تے  
بوی دی رسول الله یوزک آکک اده بالله  
نمیب تمز سکا الله یارین عقیاده جناتی  
وهم نماز ترک اتسه اریله دوشککه یاتسه  
اوحال اودره جماع اتسه ایشیت نه اوله حالای  
یا زبانه قیرق کاه ییری بو اولسه اندک حوی  
شوحمنه سزک دی وریله آندک برکاتے  
ایشیت عمل ائدی کی ییری او یوزک قوی طابشی  
قیامت طورب اوری ایبه آندک شکا یاق  
بر عورت نماز قیلنجده دعاه نمازده آنجه  
ائک ایچکی بو نجه قبول ائلدی صلاب

که بر عورت دخی نیشه  
از سیراوج آدم ادمسه  
ایشنسه یینه ترک اتمز  
یارن انه نملطو تمز  
که بر عورت دخی نولسه  
طو عیند اخره ویرسه  
چن جهنمه وارسه  
ایبی مفاصله کسه  
بر عورت فورسه اردن  
زنادن فورقیون بر دم  
اطارانی ادره  
سوا نشدن طابونله  
ایکله خوجو فوسنده  
یتیش منزل اولان برده  
که بر عورت دخی نیلر

دنکون

دنکون طور مپ سولر  
بیلان ایله غیا باقی  
بخه اولور بونلک حانی  
خیزیر اقی غدا لری  
بر عورت دوکنه وارسه  
اود وکنه چارلرسه  
شوقتی جانلی کورد  
کاهنه بر اوتور  
اناسیله یله وارمش  
بیاسیله رنا اتمش  
بداویک حاله نولسه  
یتیش بیک نوسوز کله  
کده بونوزی قانطانی  
هچتالک اولنغی  
اودرد بیوت ووطری  
چکه هر بری بر لری

دیلری گوکنه اتمش  
ایشیت امدکی بونه حالدر  
ایا مالک بولر کورد  
شول ایشیر طور نلرد  
حلیه ورنلر در  
آر عورت بریره کله  
بری بر لویه صوره  
بری بلوق بری نکر  
ایکسینک دخی اولماز  
بری برینه صور فرسه  
چونچل ایسه فرلرسه  
بولاریک دینلری اولماز  
تازلری قبول اولماز  
جماع ایلرسه اولحاند  
جودهدار مینر لانتند

قیامت دکن سورتم  
بیلرک وصفی برتم  
نیشد بکی یزار ایسم  
اولور بر قاج کنا باقی  
که بر عورت دخی طورسه  
گنور دیکل شیه ورسه  
آرینه لغت اولورسه  
ایشیت نر اوله حالاتی  
دخی هم تکریدن دیکل  
دیگرسه اوله اوله هلاک  
ایدر لراکا لعناتی  
قاینه ابری آقسه  
عوبفا اغزنی طوتسه  
یلاسه اول جرحاتی  
آر دیک یابنده اولورسه  
یره لرین قانن صارسه  
اوستونیه کی حقایق  
هوز برینه کنوره  
مدام از کسب طوره  
بر عورت آرینه هله  
بنما مسم اولیه  
شومرغ بجه سولوردم  
بر بولک عورتی کورددم  
جمله صلیحندک اصلیش  
دوجقلری قیلش

دیلری

رسول الله در بی بوفی اول عورت در کلی انی  
طولو شدی در اوله جا اشدیب بو فیحاتی  
در کی که یا رسول الله نه کوج اشدیر بره والله  
بن آره وارزمم بالله کرکز بکا روحاتی  
رسول الله در بی اندی اشیت کل بریخی بندک  
آره وارسک بوکوک بوند زیاده در تو باقی  
آره واریمه برکتی جوحوش فلان از انک باقی  
زیاده عقباده اشی ارست کلز مداماتی  
بعورتا رینه هر دم محبتو اوله بر دم  
کوع ملک پرده اشک ادر بر کلز مجبالی  
بعورتا رینه طوره یوزن بوزه و یوب کوله  
ایکینه نصیب اوله جوب عشر حساتی  
ببورد بکم رسول الله اوعورت صابره والله  
ایکینه وره آله جوعشر بر حساتی  
آعورت جمع اوله انل جماع ایدیب سوره نمل

اوقتی

اوقتی قازنه انلر اربعون حساتی  
بولغسل ایسه لئه صوطلله طر والله  
که نیش بیک ملک الله یکر در کل فطراتی  
اوتیش بیک ملک جوب صصصفا اولو بطور بر  
ایدرسج اولر اجمون الی یوم القیامتی  
اول عورت غسل ایدیبور اوندک حامله اولسه  
یوجه الله اکا ویرسه کرک بیک بیک تو باقی  
طوعورمه عورتی حامل ائک تو ای سن بیل  
جوار اولین بیک بیل ابلتجه عباداتی  
فلمسده اینه الله کاهندک یونه والله  
و یوزن در یوب الله اینه آنده خطا باقی  
تو ای کورینه بکرز مثال یا نینه بکرز  
جوحوا اینه بکرز اول عورتک کلاماتی  
بوئو بکرزه زمانه جز ایلکرجا نه  
اللی ایلله یا نه اندیکر بو سعادتتی

طوره کن دخی نولسه سبیل الله شهید اولسه  
اودمه جنته کبرسه کرک یوق اکا شهابتی  
زمانه هج بوفی فلان تواین غار کر بولماز  
شهید کوره الله اولماز اول عورتک در فضیلاتی  
بعورت طور بن قائم اینه صوره دایم  
هر اجم مانفنه صابرم اولور بر بیل عباداتی  
رینه اری جاغرسه اولیک سلطانم بینه  
یوجه الله اکا ویرسه کرک بیک حج تو باقی  
بعورت اینه طورسه ایاق باشمعی جوره  
نقد تو ببه کبرسه کرک رکله حدیثاتی  
کوناهدن اربینو چینی مشایخ بوکلی طومش  
بیک آتونه صدقیر نیش اولور س اول نسا یانی  
بعورت اینه جانده توضع ایسه آندت  
تکریم خوشبود اولسنده ری اینه کلاماتی  
تکریم خوشبود اوله آندک اوفور تو که ضلالتدن

هم التمن

هم التمن بیل عبادتدن زیاده در فضیلاتی  
بعورت اینه نسه یا و زغینه صبر ایشنه  
حق تعالی اکا ویرسه کرک غایشه تو باقی  
که عورت ایسه انی اکا صبر ایشنه ارجانی  
شوا تو بیک تو ای قزان اول رجالاتی  
که عورت دخی طورسه اریک باشی یورسه  
نه قدر تو به کبرسه کرک رکله کجا باشی  
نیش غایر وارمقدن توتف آنده فالقندن  
هم آنده شهید اولقندن زیاده در تو باقی  
اشیت کل بریخی بینه محمد ذی فاطمه  
کلیب اناسی فایتنه در کی کلبی بو فیحاتی  
در کی کورم نوری اکا وصیت اوله سکا  
سجده ایدک انسانه دیمدی اول غنی ذاتی  
بوا اولاییدی بره قولاق طوت ایدک سوره  
بن آره ایدر ایدم سره ایدک آره سجدهاتی

اريدك حقيقي بلسه كين  
فرا كوسينه كر سكر  
اكا اول ايلما ينندن  
اوچجسي رخصندن  
ياينده شويه طوره كر  
اودلو بوزله اوره كر  
طهورن اجله با بكر  
جهندن بري ايتنر  
ان شويه صفة فورنر  
فانن صوب انن برنر  
برر عورتنه سوكنه  
اوخانون صبر ايدنر  
يارن محشركون اولنه  
اريدك حالي حق بيله  
عورتل حالني بيلم

اريدك

اريدك دعوامسي اولنه  
اشيت بعض راديتنه  
شوررت درلو قباحتنه  
بودرا اولكي بونا بوب  
ايكجسي يحي قبا يوب  
اوچجسي بوزر طورسه  
بودر دنجسي كلر سه  
بودر دنك بري كورمك  
اولور ولب اني دورمك  
بودر دنك غير تنزيه  
اكر طومرايسه تنيه  
حديث خرم عالدير  
تمام الله اعلمدور  
كه شيخ اوغلي قهر طوره  
حديث سلطان كوردن

اريدك

كاهكار قولك ديلنده  
يحيي اوغلي دوكونن  
تمام بوزير بيت ايله بونن  
اوقولاني دكله بي يازوني  
بونن يازونم يازكار اولونن  
بول يازن ازار اولونن  
سوده للماخ عثمان ابن عبدالقادر  
ابن محمد غفر الله له ولوالديه  
في سنة احدى واثنين  
ومائة وثان

كاهكار

كاهكار قولك ديلنده  
يحيي اوغلي دوكونن  
تمام بوزير بيت ايله بونن  
اوقولاني دكله بي يازوني  
بونن يازونم يازكار اولونن  
بول يازن ازار اولونن  
سوده للماخ عثمان ابن عبدالقادر  
ابن محمد غفر الله له ولوالديه  
في سنة احدى واثنين  
ومائة وثان

بیاضی آفتدیک بیصحت نامه سید محمد

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ  
کَلای عَرَبْت ديار نده  
کَلای عَقَلت جَانِینِک  
کُورِک آخ بَرْدُو قَالِدِر  
قَتی مَحْمُون طُورُ بُوکا  
قَفَسَه طُومُو یَه شَکَر  
عَجَب بَجُون قَرَار ایدر  
نَدَه سِکَل جَال اُولُو عَقَلت  
اُولُو م وَ قَتِنَه عَر ایش  
بُودر دِر ک چاره سِن ایشته  
نَه اَحی مَکَره او زاز  
قَر ایش قَلِک اَی عَافِل  
مَحْمُودَن قَا تَدِر کُور کُور  
قَتی سِنِک اَنک اَتک هَاشِینَه جِیلَه قَتان

غازی

غَاذی قَلِیب بَتَان  
صَاغَل صَوْلَک بَیْش اَیْرَق  
بَیْ مَحْمُودَر بِلَادَه عَقَبْت  
بِلُور سَک اَصَلِک تَر ایدر  
جَنَنِک بُو ی اِیْر ایدر  
جَامَعَدَه کَبَر مَز اِیْکَر  
مَسْأَلَتِی بَلَز اِیْکَر  
مَظَلَمَدِی دُور اِیْکَر  
سَمُور کُور کَل کَبَر اِیْکَر  
حُدَا وِیْر دِر سَکَا جَانِ  
حَرَام حَلَال یَعْنِک مَالِ  
یُور مَکَه اُوشَانُور کِن  
بَیْش اَلِیْب دُوشَانُور کِن  
صُور کُورِی جَاغَل اِیْکَر  
اَنک اَتَاک اَعْلَر اِیْکَر

هَان کَشِیَه اِیْمَان کَرِک  
قَبَر یَلَه هَم بَر نَجَه کَر  
هَم دِیْن کَدَن صُور نَجَه قَر  
بُود نِیَا یَه کُور کُل وِیْر مَه  
صَقِیْب قَبَر کِ طَار اَیْلَه  
جَاهِل کُور کَر اِیْدَر  
یُور کِن بَلَز یَکَلِش کِیْدَر  
سِنِک اَتَاک اَنک اُولُی  
بُور کُون تَوَبْت سَکَا کَلِی  
جَمْع اَیْلَدِک بُونَجَه مَالِ  
وَارِیْب اُور مَکَدِک دِیْنِ  
بُود نِیَا یَه کُور کُل وِیْر دِیْک  
بُور کُون تَوَبْت سِنِک کُور  
کِی سَوِیْنِیْت کُور کَر  
حِضْمَدِی مَالِیْن صَبَار

اَجَل کَلدی کُور کِ بَیْدِی  
قَه بَر اُوشِی بُو تَدِک  
هَیْج اُولُو اَکَمز اِیْکَر  
دَمَه اَنه نِیْز اِیْکَر  
بُود نِیَا یَه کَل اُولُور  
خَانِیْدَر بُو کِیَه قَالُور  
اُولَک بَر قَطَم مَنی  
اِیْشَه بُو کُون حِشَا کُور  
سُور قَر اِیْدِک عَالِمِی  
اِنْدِی جِکِک عَالِمِی  
عَمَلِک تَام اُولُجَعَز  
اُولَه جِکِک یَلِج کَر  
بَیْش اَلِیْب دُوشَانُور کِن  
حَرَام اِیْدِی بَیْش بِلُور کِن  
اِیْشِک دُوشَانُور کُور کِن  
بُورِیْعَل کَل دَن بَر اَن  
کِیَه جِکِک یُولُور اِیْرَق

هان کشیه

نِزَامِ شَمِزِ صَغَالِيَا لِمَ كَدِيمِ سَوِيلِيَا لِمَ  
 كَجَه كُونْدوزِ اَعْلِيَا لِمَ هَوَا سِنَه يَلَن اِنْسَان  
 اَكَا اَعْلَا سِيَك بُونَه كُوَر سِيَك سَن يَارَن اَنَه  
 اَكِي حَك يُوَقْلَه سَن سَنَه صَفَا سِنَه يَلَن اِنْسَان  
 مَلَه تُو بِلَا وُلُتْ يُو بِيَاك عِيَرَتِ السِن بُونِ كُوَر  
 يُو كَسَك سَر بِلَرَه طُوَرَه شَرَابِ اَوْلَدِي بُلُو كِ اِنْسَان  
 كُو رَكِي كُو رَمِيَن كُو زَلَر كِتَابَه غِي طُو عَرِي سُو زَلَر  
 كُون يُو زِي كُو رَمِيَن يُو زَلَر شَرَابِ اَوْلَدِي بُلُو كِ اِنْسَان  
 نِيَا زِي دِر قُرْآنِ حَقِي دِر بُو دِنَا رَه صَبِي يُو قَدِر  
 جَهَنَمَه عَدَابِ حَقِي دِر كَلِي كِ اُو كُو تِ اَلِيَمِ اِنْسَان  
 اَوْ قِيَا نِ دَكِيَه نِيَا زَه نِي  
 رَحْمَتَكَلَه يَار اَعْلَه عِل نَاقِي

حَبِيبِ خُدَا حَضْرَتِ مُحَمَّدِ مَصْطَفَى رَا صَلَوَاتِ  
 سَفِيحِ رُو زِ جَزَا حَضْرَتِ مُحَمَّدِ مَصْطَفَى رَا صَلَوَاتِ  
 جَمِيَعِ رُو تَلَرَه دَوَا حَضْرَتِ مُحَمَّدِ مَصْطَفَى رَا صَلَوَاتِ  
 رَسُوْلِ الْفَلْبِي حَضْرَتِ مُحَمَّدِ مَصْطَفَى رَا صَلَوَاتِ  
 اِيْمَانِ الْحَرَمِي حَضْرَتِ مُحَمَّدِ مَصْطَفَى رَا صَلَوَاتِ  
 جَدِ الْاَسْنَانِي حَضْرَتِ مُحَمَّدِ مَصْطَفَى رَا صَلَوَاتِ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ  
 الْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِي  
 خَلَقَ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ  
 وَجَعَلَ الرَّسُوْلَ مِنْ اَنْفُسِهِ  
 وَجَعَلَ الْاِسْمَ مِنْ اَنْفُسِهِ  
 وَجَعَلَ الْاِسْمَ مِنْ اَنْفُسِهِ

حَقِّ طَالِ رَحْمَتِ اَيْدِيَه اَكَا  
 هَر كِه دِيَلَر بُو دَه اَدَه بُو لَنَه  
**اَللّٰهُمَّ حَبِيبِ اللّٰهِ صَلَوَاتِ**  
 اِيْمَانِ اَتُون مُحَمَّدِ اَنَسِي  
 چُونَكِه عَدِ اللّٰهُمَّ اَوْلَدِي اَعْلَاهِ  
 اَوْلَدِي كِه طُو غَدِي اَوْلَدِي اَسِي  
 هَمَّ مُحَمَّدِ كَلَسِي اَوْلَدِي اَيْفِيَن  
 اَوْل رَسِيْعِ الْاَوْل اَبِي بِيَجَه سِي  
 رِدِي كُو رِيْمِ اَوْل حَبِيْبِ اِنْسِي  
 بَر قَلَاوَر وَبِ حَقِي دِي اَوْلَدِي اَكَا  
 هَم هُو اَو زِدَه دُو شَتِكِ بَر دَشِكِ  
 اَوْجِ عِلْمِ دِخِي كَلِي اَوْجِ بَرَه  
 مَعْرَبِ مَشْرَفَه اَبِي سِي اَوْلَدِي  
 بَلِيْمِ اَلرْدَنِ اَوْل خَلْقِكِ اَبِي  
 يَار بَلُو بِ دِيوَارِ حَقِي دِي نَا كَرَانِ  
 اَوْجِ بَلَه حُو رِي بَكَا اَوْلَدِي اَبِي

هَذَا مَوْلُو دَاتِي عَلِيَه الصَّلَوَةُ وَالنَّعْلَامُ لِيْلِمَانِ رَحْمَةً اَللّٰهُ عَلَيْهِ  
 بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ  
 اَللّٰهُ اَدِيَن دِر اَيْدِيَه لِمَ اَوْلَا  
 اَللّٰهُ اَدِيَن هَر كِه اَوْل اَوْل اَكَا  
 اَللّٰهُ اَدِي اَوْلَسِيَه هَر اَيْشِيَكِ اَوْلِي  
 هُو نَفْسَكِ اَللّٰهُ اَدِيَن دِي مَلَمِ  
 عَشَقَلَه كَل اَيْدِي اَللّٰهُ اَيْدِيَه لِمَ  
 اَوْلَه كِه رَحْمَتِ قَبِيْلَه اَوْل پَادِشَا  
 بَر دِر اَوْل بَر لِي كِيَه شَكِ يُو قَدِر  
 جَمَلَه عَالَمِ يُو فِكِي اَوْل وَا رَا بِيَه  
 وَا رَا بِيَكِي اَوْل يُو عِيَكِ اَسْرَمَكِ  
 بَارِنَه خَلَجَتِ قِلَاوَر سُو رُو چُو  
 كُر دِر سِيَرِ بَارِدِكِ بَارِ حَيَاتِ  
 اَعْمِيَرِ لَر اَيْدِيَه بَانْشَارِ رَسُوْرَه  
 اَوْل وَصِيْتِ كِه دَرِيْمِ هَر كِه طُو تَه

حَقِّ طَالِ رَحْمَتِ اَيْدِيَه اَكَا  
 هَر كِه دِيَلَر بُو دَه اَدَه بُو لَنَه  
**اَللّٰهُمَّ حَبِيبِ اللّٰهِ صَلَوَاتِ**  
 اِيْمَانِ اَتُون مُحَمَّدِ اَنَسِي  
 چُونَكِه عَدِ اللّٰهُمَّ اَوْلَدِي اَعْلَاهِ  
 اَوْلَدِي كِه طُو غَدِي اَوْلَدِي اَسِي  
 هَمَّ مُحَمَّدِ كَلَسِي اَوْلَدِي اَيْفِيَن  
 اَوْل رَسِيْعِ الْاَوْل اَبِي بِيَجَه سِي  
 رِدِي كُو رِيْمِ اَوْل حَبِيْبِ اِنْسِي  
 بَر قَلَاوَر وَبِ حَقِي دِي اَوْلَدِي اَكَا  
 هَم هُو اَو زِدَه دُو شَتِكِ بَر دَشِكِ  
 اَوْجِ عِلْمِ دِخِي كَلِي اَوْجِ بَرَه  
 مَعْرَبِ مَشْرَفَه اَبِي سِي اَوْلَدِي  
 بَلِيْمِ اَلرْدَنِ اَوْل خَلْقِكِ اَبِي  
 يَار بَلُو بِ دِيوَارِ حَقِي دِي نَا كَرَانِ  
 اَوْجِ بَلَه حُو رِي بَكَا اَوْلَدِي اَبِي

اول ما ندك بوي بلم نولشم يورتم اچنك آر بدي يا غم جنتي عشق شيمه طارايد كجه ظاهر جنت اچره طورم كراره نرسيم چالينه انك ديدي جبرائيل رقه اي برات كده كم عشقك نشان واردر كلبي معنوقه ار كوره يه قلدي ترپين اولر اچون ايد هم زردن ايان لعيله گورسيز با قيدن با قيات الدي اول دمه برقي اول امين ديدي يا احمد اجازت واريد حق سلام اتدي سكا يا مصطف ديدي كم كسون نوقلام افي	دايم امير حطريدن هر ملك جمله سي انك بوزن كورمك دلر كلكي له حمر ته يا مصطف سكا جنتدن نوردم بر برات ايشيد باي رسول اولدي فرج طوردی برونك هان دم مصطف حله كيدي و باغلتدي كمر چكدي اولد دمه رقي جبرئيل خوش سوا اولدي اكا شاه جبر طرفه العيب اچره اول شاه حرم جبرائيلدن يا محمد بونه اين بومقامده ايكي رقت قيل نماز ايكي رقت قيلدك افضاده نماز كورديلر نوردن اولمش تروبا اردي اولكي كوكه بونلر تمام	عشق نرسيد رويج فلك ايانينه بوزن سورمك دلر منظر درانده اصحاب صفا دعوتي دهان دروريله برقي شازليق كلدي هونكدي ترنج قوري ناه باشنه اول بر صفا حق اكا عاشق اولنلاردي سور اوننه دوشديكا اولدي بيل اجدي بر بي ارق اوچدي هان كلدي قدسه اري و تصدقتم تامارك انيك اسون زمين ديله حقدن امتيك ايله نياز اوله امر تشيدي اول بي نياز نوربانك اولديك كوكه روان قا بواجدي كوردی اول هان
--	--	---

هونينه درو حمت كوردك اول جبرائيل طور غيد اول مقام قالدي جبرائيل مقامك هين بلم بويولري هين بنده يسه جبرائيل بيدر سوله اي حبيب سبكچون يار اولدي نه فلك باله بويه امر ايدرد و فلبلال گورسيزم زده دكلي ايلري گورسيز با قيدن با قيات سونه سورن جبرائيل به كلام الدي اول شاه جهان اول زمان باشليك اسمك جزيه يللري ظاهراولدي سوله كم صبح جمال ردك كجوب مطلوبك سيم كجه نوند و زطور سيب استه ويك	تلكه واردي سيد ري ارشد بول نه فلك تا كم طو تاليدن نظام ردك كا رحمة للعالمين كم غريم بونده فاند كيد يه صاغ غيل بو يورده سن سيم اسجن حور جنت هر ملك اجيم سن بوند اچره بر بال يا نرم باشندن اياغه ايا ولي حشفله در ديله ايدك اصلوة كلدي رفوف اوگون و بوي سيلم سدره دن كوردي و كندك هان كورينه كورندي جانان ايلدي اردن رفوع اولد و بچون فيثال سور بيك جانانه معبودك سيم نوله كم كورسيم جانان ديدك	كله حبيب سكا عاشق اولشم ردك احمد اي خدا و ندر حيم اول ضعيفانم لر جانن نوله كجه كوندون ايشري قضيتا تو حق تعاليدن ارشدي بر ندا اي حبيب ندر اولكم ديلدك سن سكا عاشق اولمچي اي لطيف ايتيكه و بويوم اوشن شوق نماز هونچن كم بونمازي قيله كر هم ديدك يا محمد بن سني سن و او ايدك دعوت ايله امتك ايكل انله هم بنديك سلام اي سوي بره حقد حمد ايلدي دولر اي قيله اسلام دين بزلوقم قوللور سن شاه سين	جمله خلق سكا بنده فليشم اي خطا بون عطا سچو قيريم نه ايشله حمر تيكه بول بوله قور قعله برلري اوله طمو يا محمد كم سكا قديم عطا بواج طبر اغه مستحي ايلدك سنيك و نمازي بو عالم اي شريف بني استين قلار افي قوماز جمله كوك اهل ثواب بوله كر بورم كورمك طوع بون سني انله اولسون زياره هونك انرا اولسونلر حاجت سن ايام جمع ايدوب اصحاب معراج ديني قوللور اولسون سكا معراج دين كوكوزن كوكه روسن ماسين
---	---	---	---

اَمْتِكَ وَلِدُغَيْرِ رَوْلَتِ سِتْرِي  
 كَرْدِي سِرِّي بُولَه سِرِّي اودن بِنَا  
 يَا اَللّٰهُ اَوْلِيَّ مُحَمَّدٍ حَقِيْقِي  
 صِدْقَه يَوْلَكَه قَا نَحْمُ قَوْلِي  
 سِرِّي قَا نَحْمُ اَعْظَمُ حَقِيْقِي  
 كَوْنِي يَا سِتْرِي حَقِيْقِي عَانِقِي  
 عَشِقِ اودنك حَلِي سِرِّي اِيْمُو  
 سِرِّي كَا نَحْمُ حَقِيْقِي تَوْلِي  
 عَقُو ايدِي عَضِي اَنْزِي قِي حَقِي  
 هَم سِي اِي نَحْمُ قَبِيْرَه رَحْمَتِ اِيْتِ  
 بِيْرَه اِي نَحْمُ عِيْرَتِ اِيْتِ  
 رَحْمَتِي كِي نَحْمُ اِيْلَه  
 تَكْرِيْدِي يُوْرِي كِي وِرُوْرِي اِيْلَه  
 اَوْلَسُوْنِ اِيْنِه دِي حَقِي صَا بِنَه  
 اَمْتِيْدِي رَحْمَتِي وَاَسُوْلَه اَوْلِيْعِي

م

خَدَمْتِكَ قَلْدِ بَغِيْرِ عِيْرَتِي بِيْرِي  
 عَشِقْلَه دَرْمِ بِلَه اِيْبِي كَالْمَلُوْه  
 اَوْلِ سَاوِي سِيْرِي اَعْلَا حَقِيْقِي  
 حَمِيْتِي كَه طُوْعِي وَاوِي بَوْلِي  
 قُدْسِ قَبِيْه مَرُوْه رَحْمَتِي حَقِيْقِي  
 بَعْرِ يَا سِتْرِي حَقِيْقِي صَارِ قَلْدِي  
 دَرْمِ لَه قَا نَحْمُ اَعْلِي سِرِّي اِيْمُو  
 يَرْغِيْقِلِ قِيْلِ كَا هَلْدِي دَرْمِ بِيْرِي  
 اَوْلِي حَقِيْقِي بُوْرُوْصِي حَقِيْقِي  
 يَوْلِدِي سِيْرِي اِيْمَانِ بِيْرِي حَقِيْقِي  
 قَضِي كِي كَه حَمَلَه فَرِي رَحْمَتِ اِيْتِ  
 هَم عَزَابِي اودنك مَوْمِ اِيْلَه  
 مَصْطَفَا نَحْمُ رَحْمَتِي هَم حَقِيْقِي  
 نَاعِيْبِي اَنْصَارِي حَقِيْقِي  
 رَحْمَتِ اَللّٰهِ عَلَيْهِمْ اَجْمَعِيْنَ

اِيْحَدَادِي لَطْفِيْنَا اِيْتِيْنَ  
 جَنَّتِ اِيْمِيْرَه حُوْرِيْنَا اِيْتِيْنَ  
 اَوْلِ رَسُوْلِكَ طَعْنِيْ بِنِيْ شَبِيْقِيْنَا  
 بَوْلِي اِيْتِيْرِي كِي حَمَلَه اَمَانِ  
 نَعْتِ يَا كِي جَانِ دِلْدِي دِكَلَه سِيْنَ  
 اَوْلِي بَغِيْقِي دِي اِيْرَه صَاغِ اَسِيْنَ

م

دِي كِي لِيْنَه يَا نَدِ مَوْلَامِ  
 يُوْرِي كِي بُو كُوْنَه مَوْلَامِ  
 حَمْدِ طُوْعِي دِي مَوْلَامِ  
 نُوْرِي بِلَه طُوْعِي دِي مَوْلَامِ  
 حَمْدِ بِيْرِكِي دِي مَوْلَامِ  
 حَمَلَه سِرِّي بِيْرَقُوْلِ مَوْلَامِ  
 حَمْدِ حَقْدِي دِي مَوْلَامِ

الهي

الهي

الهي

شَبِيْهِيْ مِيْرِي بُوْدِي دِي مَوْلَامِ  
 بُوَادِي اَحْمَدِ مَوْلَامِ  
 بِيْرَا كَا اَمْتِ مَوْلَامِ  
 يُوْسُكِي فِكْرِي مَوْلَامِ  
 نَعْمَتِي شُكْرِي مَوْلَامِ

اَحْمَدُ لِيْلَه الشُّكْرُ لِيْلَه  
 عَالَمِه رَحْمَتِ  
 اَحْمَدُ لِيْلَه الشُّكْرُ لِيْلَه  
 قَلْبِيْه ذِكْرِي  
 اَحْمَدُ لِيْلَه الشُّكْرُ لِيْلَه

عَشِقْلَه جِهَانِ بَسْتَه  
 دَرْمِ دِكَلَه بُوْجَانِ حَسْتَه  
 اِي رَحْمَتِ حَقِيْقِي رَحْمَانِ  
 اَوْجَارِسَه قَفْسَدِي جَانِ  
 رَحْمَتِي رَحِيْمِيْنَ  
 سَتَارِ اَلْعِيُوْمِ سِيْنِ  
 اِي دَرْمِ كِي دَرْمِ مَا نَحْمُ  
 سَمِ وَاوِي حَقِي سَلْطَانِيْمِ  
 يِي جَارَه كَرِي يَا دِ اِيْتِ  
 وِيْرَانَه يِي اَبَادِ اِيْتِ

اِي اَنْبِيَا لِرِ سُوْرِي  
 اِي اِيْسِ جَانِ بِيْعِيْرِي  
 بِيْعِيْرِي دِي كِي اَوْلِ زَمَانِ  
 اِي اَصْفِيَا لِرِ رَهْبَرِي  
 اَهْلَا وَسَهْلَا مَرَجَا يَا حَقِيَا  
 يُوْعِيْدِي عَالَمِه نِشَانِ

الهي

قربان سکا سکا با شیلہ  
گوشن جمالک کورہ لم  
یوکلہ جانر ویرہ لم  
اللہ اکبر شانہ  
قدجا نا برہانہ

الہی

چکب نور دن یارتیش  
عالہ رحمت صاحبش  
اسمہنی محمدک  
قولوم رعیش یارتیش  
امتدہنیکا قویش  
تکری ارسلاف علی  
حسن البھسین یار رسول اللہ  
صولتہ محمد یا حیب اللہ  
یوسام عایشقید پچارہ  
حوتنی محمدک یا حیب اللہ

لطفک دیر بر مولان بری خروم الہ  
یوزم قارہ صفالان جت نظریہ  
انڈالہ نارکدن ایومہ حوارکدہ  
طوی بوقفسد تناسی بائندہ  
یوسنی روکدہ علی تینی تانیہ

الہی

چاغ بشور کوشون قیامت کوننہ  
حق جان کتھا ییوب اولکونہ  
مولود او قورقنا بیجہ کر  
اکنہ بر بوجلہ بیجہ کر  
یوس بونہ کورسوا خرت برافین  
مکطر طوطوب دورر کر برافین

الہی

عالمت سکا شیع اول یا محمد  
حکاک فاندہ فاندہ در نیک قلبک صفا  
حکک یوررہکا شیع اول یا محمد  
برادک مصطفی ادر شیع اول یا محمد

دینہ درک سن اولدہ  
مصفافا در بریک جاننورہ واردر دیک  
یوشہ سنی سور کوروم جاننورہ  
رحمت الیلہ مکر ایضا

الہی

آری ایکی بولسم ایزنی  
حوقیبیا یلسہ کورسم بوزنی  
دوس محمد کولوم سنی امتر سنی  
بربارک سفرا اولسدہ کیشم  
مبارک جمالک رویدارہ کورسم  
قوتوسن فالاری ورجیحہ  
ابوکر عثمانہ بیگدہ  
ابوکر بیک الامین اولندہ  
علی ذالفقارین لثن الیندہ  
علی بلہ حسن حسین آندہ  
یارہ قیامتدہ اولور دیوانہ

الہی

ایبارک سوروی روخا بیجہری  
سلطان برہانہ دیک یا سبحان  
یاغ صدقک بلبلما یبارک کل  
روشنہ فاروقسر نام لہین بظفر  
سلطان برہانہ دیک یا سبحان  
جامع نظر اول اولدی عثمان علی اول  
مقتدا لقتنی رفیع لرقضی  
بولک عشقندہ سن ایکل جوی بدہ  
تغ حیرتقا سقیل حموعاسیل  
سلطان برہانہ دیک یا سبحان

الہی

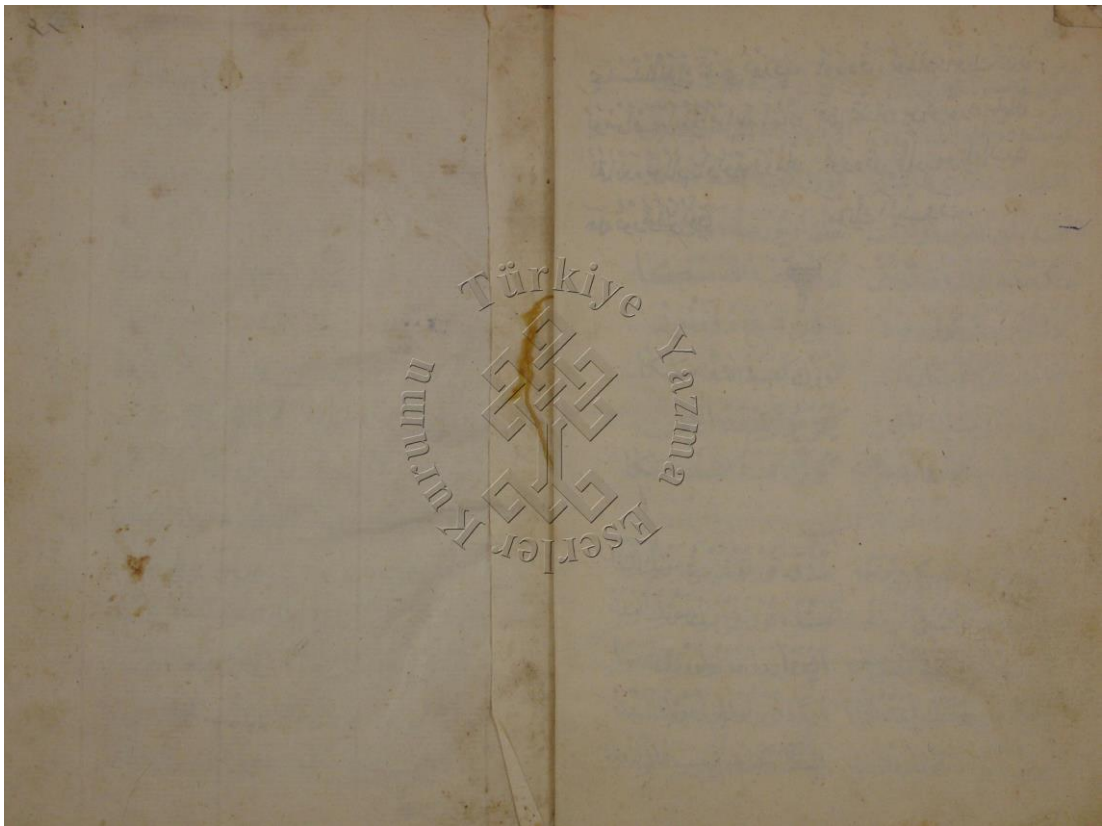
کوزل کعبہ اللہ سکا  
کوزل کعبہ اللہ سکا  
کوزل کعبہ اللہ سکا  
کوزل کعبہ اللہ سکا

كودن ملا عكرا اينر كوزل كعبه الله سكا  
 كوشده قاي ياشير ان مردن دوستشكر  
 التون قوشان قوشاشكر كوزل كعبه الله سكا  
 كعبه ياني التون اولوق خلق اوورسه حق اويانق  
 شكره اولدوق قونق كوزل كعبه الله سكا  
 كوزلرم يوللر كوزه در ديللرم تينج دورلدين  
 عاشقم كوكوم نازه در كوزل كعبه الله سكا  
 نوردنير تينيك تاجي كتمز يوركده ايجي  
 سكاخان بيكدر وارن حاجي كوزل كعبه الله سكا

الهي

دنيا نيك مكرنه كندكي ويرم سنده قور تولرسك موتك الله  
 دنيا ييم يني كوككي كرمه سنده قور تلرسك موتك الله  
 قتي تهر اوغلي نجه اولدي عيسى الله ازدها اولوردي عصا  
 زعيم قومله جنك ايدك موسى اوده قور تولارسك موتك الله  
 يونس بايق الله دنيا ده يوزدي اسكند كشف ايديب عالمي زدي

نجه ساطا نديك تحيتي بوزدي اوده قور تولارسك موتك الله  
 يونس ايم ايدرا قرابه امان قتي تحيتي بيل كوتورن سليمان  
 لقانده بولارسك اولوم درمان اوده قور تولارسك موتك الله  
 هله قور تولارسك موتك الله





عقاید دینیده صغی افندی منظومه سید

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

خدا ریم نیم حقا محمد رسول الله  
هم اسلام بیدر دینم کلام الله  
عماد بوخیف مدهم هم اعتقاد مد  
اولو بدر اهل سنت و جماعت مذهبی بالله  
دخی در نیم آدم محمد ملتیده نیم  
غایتش آنکه قبل اولوز هر نبرده بی الله  
بولن اول خداوندک نظیری مثل مانندی  
که صورتند متهلید مبرور تعالی الله  
شریقی یوق بریدر طوعندن دخطو عمده  
اهد در لغوی یوق اخلاص اینک دبراید الله  
تبدلده تغییر دن دخی اشکال اولوندک  
تحقق اول مبرور بودر اوصافی ذات الله  
نه توکرده نه نبرده نه صاع صول اولارنده

بریدر

بریدر شست جنتدن اول که یوقدر هیچ مکان  
خدا و اردر وی و ربینه یوق اول آخر  
بینه وایغ کندیدن بودر اقوال و صفاته  
بوعالمد یوغی وایدی اول قادر قیوم  
دکلید کسیه محتاج که محتاج جمله غیر الله  
صفات با کالیله اولاریم متصفدر هم  
دخی تقصیر صفات لردن بریدر حضرت الله  
شوتیه صفات ذات علیه اراد متدر  
حیوة و قدرة و خلق و بصر و سمع و کلام الله  
دخیمدر حیوة جملة حیه مخالفدر  
دم و خم و اکل و شربیه دکلید هیچ حیاتی الله  
علم اولدور که علیه ایشمر کسینک عقلی  
لحاظه ایشدر جملة اشیا علم الله  
سمعدر هم ایشیدر هر کلام سیرایه جمعی  
شاهید اول صقدرا ندک سمع الله

بصیرا ولد ورحیقده قواشیلناظر در  
ولی نورده سزهدی دیور اما که عیب الله  
قواشیلنا قاور در میرده مرید اولدر  
دیلم کی اولور پیدا علی وفق مراد الله  
منگلدی اما که ستر در لسانند اول  
حروف ولفظ و صوتیه دکل وحق کلام الله  
عبادیدر حقیق کوه کرده یز کرده مملکری هب  
اولور لوجه سی هر خطه ده منقار اخر الله  
دخیریل و میکانیل و اسیر فیل و عزیریل  
مقربلر در بودورت مملکروز ایمن الله  
حقیق پوره ورت کانی هم نیلر ورده ستر لدر  
یور صحن اولک دردی کتاب ایچنه شرح الله  
ویردی اومه اول صحن بشینه السین ویردی  
اولور صحن اولرین الی اول صحن خلیل الله  
زبور ی ویردی داوده دخی نوران موسی یه  
دخی

دخی ایچیل عیب یه کتوردی جمله روح الله  
حیب الله قرانی کتوردی حاجت اولدجه  
یکرم اوج یل ایچنه تمام قطع اولدو حواله  
دخی یلی وکیب اینیحقده بونکر در  
بهری صدق واما ندر بری تبلیغ حکم الله  
ویدجان احکامیله هم کذب وینا نندن  
سزهدی صبر در جمیع انبیاء الله  
بیکر ایچیل بلک دیدر بعضی وایب  
یکرم سحر ایلام ایدر قران حبل الله  
که اولدوم وادریس ونوح هوره صلیح  
دخی اسحق واسمعیل و ابرهیم خلیل الله  
دخی یعقوب ابه یوسف شعیب لوط هم یحیی  
زکریا اله هر ورت اخ موسی کلیم الله  
سلیمانیه ایوب دخی ایسا سله داود  
بهری ایسع دره هم بهر علی روح الله

بهینک ایسم ذوالکفل بهر یوس بی دره هم  
بهری دخی حیب حق محمد در رسول الله  
عزیر لقان ذوالقرنین اوچنده اختلاف اولدی  
نپیدر دردی بعضی دردی بعضی ولی الله  
جمیع انبیانک اولی ادم پیمبر در  
همه لخره محمد خیر عالم در حیب الله  
ایسینک ارمنده نپیلر کله هب صلیح  
حسان کسیر بلر کور ایچق هان الله  
قضا ایل قدر خیر یله شرح جانیدر بندر  
دخی یوم قیامت وار ایدمو قای بعث الله  
حیا یله قیای وار حقیق همه روز خشره  
صورت هر کیشینک قول فعلنده یا مر الله  
عمل روز اولور دخی مر امله اولر خجدر  
سکر جنت محققدر بربر مؤمنکره الله  
بشت ایچره دخول اندکه مؤمنکر بلا شبهه  
کور

کور بختندن الهی عیان اولور جمال الله  
سؤال متکبر قیرک عذابی دخی کر جکدر  
جهنمیدی اظفدر کر در مشرک یا الله  
مدد اولم که طاش عاج ارواح مستایخندن  
که یوانعال مشرکدر کدر ستر در رخه بالله  
دخی فالجی دیندر دخی وچجی جمله بونکر  
که کاد بلر در زری خبر ویردی نبی الله  
پس میدی سکا لایمدر که یوانواع تکذیبات  
که مؤمن تختنه کیدوب اولشمید عذاب الله  
سزوط دخی سلامیک صلوة وضو مله توحید  
زکوة و حج غنیکره خبر ویردی نبی الله  
صلواتک شرطری خارجه اولان الی فضلدر  
ایچنه کی دخی ارکان الی جمله فرض الله  
طشنه کی طهارت مستوعورت وقت بلک هم  
دخی بدست الله نیت هم استقبال بیت الله

ايجندەكى قيام ايته قرائت همدكوخ اولدي  
 دخی تكبير اول قعدە اخر سجود الله  
 وضوءك دمن يوزيومق الين درسكلر به هم  
 ايقلرين طوقلر له باشه مسخ ايت ديم الله  
 دخی مسلك قرانض كيه مضمضه هم استنشاق  
 بريد جمله ابدانن يومقيد يا عباد الله  
 بيم ايلك واجب اولور عسليله ابيستن  
 صوبونك دخی بريد بزه خاص ايلدي الله  
 يتيم قرضك ركب اولبدور ايتلر ايت  
 ايكچي وچچي ايك صر بدير يا ارحم الله  
 خدا يا جمه عضومك اكلدي ايسه عضيان  
 چوب اندك ديم استغفر الله توبه بقه  
 حلال ايتديكني بيلم حلال ابي قبول ايتدم  
 حرام ايتديكني ايتدن چوب بيلم حرام الله  
 دخی شرعه مخالف وارينه افعالوا فوا ايم  
 قوس

اولور ايك دخی حرم ايتديك منظومه سيد  
 بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ  
 شرط اسلام بشدور دكله كلم ايلم قداور حن نظام  
 اولان توحيق جل و علا هم ايت ناميه اولوش بيلم  
 اولسا ناكله تصديق دوروروشب هومد ريگده افا  
 هم صلوة الله زكوة وصوم و حج حجه كركوبك پيرسه ايت قيام  
 دخی نماز صفاق التدر اولداسيه انك حال عظام  
 يعنى تم است بر الله لفظي اخرة وارجه او فويل تام  
 اوجدر و عسلك دخی ضرعيان مضمضه استنشاقه قيل ايتا  
 بعده بله ايه سار حيمي ايله بواقر بانه احتركم  
 دوردر ايتسته دخی ايتك اللين يوزه قوتاي دوردم  
 مسخ ثلق باشنك دوردر ايعن نومو طوخجه مدام  
 اولد ايك اولدي نمازك شرطلي طشوره درالغ ايتدي ايتي تام  
 هم طرا و طرشسته شرطدر ايت مجاستيه همدنك مسخ  
 ستوروت قبله دوردمك دخی وقت و نيت برله بولسا ايتام  
 ايتام

هَذَا كِتَابُ شُكْرِ نَامَةِ مَنْطُومَةٍ فَالْتَقَاتُكَ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

حَقًّا شُكْرًا يَدَّ بِهْمُ بَارُ  
يُرْتَدِي صُورَتِ انْبَاءِ  
نَمُّ أَوْلَادٍ وَرِ فَاعِلٌ مُخْتَارُ  
أَنْكَ أَرْبَعٌ دَرَاكُونَ  
دُورًا أَوْلَادٍ وَرِ قُورِسِي  
أَوْ دُورًا يَأْبِيكَ جِسِي  
كَرْدِي نَمُّ أَنْكَ اِسْمِي  
مُورِدَةٌ أَوْلَادِ دَرْسْتَانِ  
جِهَانِ اَيْلِيْنَ بَرْنُورِ  
قُورِي اَيْلِيْنَ مَعُورِ  
أَوْ دُورِ يَعْدِرْنَ يَمُورِ  
جُورِ اَوْلَادِ دَرَنْ اَوْلَادِ  
قُورِشْتِي بِيْنَ اَوْلَادِ  
كِرِي صُكْرَه بُونَ اَوْلَادِ  
نَظَرِ قِيْلِ سُوْرِ اَمُورِيْنِه  
بُورِشْتِ اَمُورِيْنِه  
صَلُوْةِ اَيْلِه رَسُوْلِيْنِه  
كُورْدِي اَبْتِي قُرَانِ  
بُورِزْ لَاقِي اَوْلَادِ جَانِ  
كِرِي نَمُّ بُولَنَه يَا نَه  
مُوجِبِي وَاِنْسَانِه  
بُورْدِي اَبْتِي قُرَانِ  
هُورِدَه كِرْمَلِ هَرْدَمِ  
قُولَاغْ طُورِ بَكَ اِرْدَمِ

سكا

سُكْرًا بِيْرِي اَيْدَمِ  
حَقَّا هَرْدَمِ عِيَادَتِ قِيْلِ  
كِرْمَلِ كُورْدِي بَايْضَتِ قِيْلِ  
حَرَارِيْلَه مَنَاهِيْدَتِ  
بِيْلِيْبِ دَرِ اَلْمِيْدَتِ  
هَر اَيْشَه اَمْرِي كُورْلَه  
رَسُوْلِكِ اَبْرِي اَبْرَه  
صَقِيْبِ دِيْلِيْلَه اَلدَمَه  
عَدُوْرِي دُورِسْتَا اَوْلَا صَه  
بُورِي اَكْلَه حَرَا بِيْنِي  
اَيْجِيْبِ عَقْلَتِ شَرَا بِي  
اَرَاغَا قِيْلِ اَيْسَكِ بُو كُورِ  
عِيَادَتِ تُوْسْتَرَه اَو كُورِ  
كِرِي شَارِ جَانِ بِيْنِي  
قُورِبِ جَمَلِه لِيْلَا بِيْنِي  
نَدْر كُورِ غَايْتِي قُرَانِ  
بُوْتَسِي كِه سِيَا سْتِ قِيْلِ  
بُورَكِه بِيْنِ سَنِ دِيْ حِيْضُوْنِ  
اَيْلِكِ جَلْ هَر مَلَا هِيْدَه  
اَوْلَه بُو جِي كِرِي بِيْرِيَانِ  
بُورَكِه عَشِيْقِي كِرِيْزَه  
نَمُّ اَوْلَادِ وَجَانِي كِه جَانَانِ  
يِلَا نَدْر سُوْرِي اِنَا نَه  
دِيْشِيْنَ بِي كِر سَكَا هَر اَنْ  
صُورِضَمْعِلِ سَرَا بِيْنِي  
اَيْجِيْبِ اَوْلَعِلِ سَكْرَانِ  
تَفَكَّرِ قِيْلِ بُو بُو كِ صُورُورِ  
وَلِيْ صُورُورِ اَوْلُورِ وِيْرِيَانِ  
حَرِيْرَه قُرْمِ قِيَا بِيْنِي  
كِرِي سُوْرِي كِ اَوْجِيْ بِيَانِ

بُورَالْتِ بَرْجَبِ حَالِيْدِ  
نَعْمِي سَتَمِ قَاتِلْدَرِ  
بُورْدِيَانِ كِ صَفَا سِي بُوْقِ  
هِيْجِ عَهْدِيْنِه دَفَا سِي بُوْقِ  
جِهَانِه اَلْفَلِ كَدَتِ  
بُورْدِيَانِ كَارِه جِنْتِ  
كِيْشِي هِيْجِ دُورِ عِيْشِرْتِه  
بِيْلَه يَا طُوْرِسِيْنَ بُو غُفْلَتِه  
كَلِ اَمْدِي كِيْمَدَنْ سُرُوْنِ  
كِيْجِ اَمْدِي هَر هُو اَكْرَدَنْ  
هُو اِيْمِ اَوْلَبِيْنَ تَارِيْعِ  
بُورَا لَه اَوْلَقِيْلِ قَانِيْعِ  
اَيَا لِيْغِ بَلَقِيْلِ زِيْمَارِ  
اَوْلُورِسَه دِيْنَادَه دُورِ  
حَرَامِ هِيْجِ اَل اَوْزَمَتِه  
صَنَاسِي وَهَرِيْ بَالِيْدِ  
اَوْلُورِ صُكْرَه اَيْجِي كِه قَانِ  
هَرَاَنْ جُوْرِيْجَا سِي جُوْقِ  
تُوقُوْلِ اَوْلُورِ يَا لَانِ  
صَقِيْبِيْ نَمُّ اَيْلِه رَغِيْتِ  
اَوْلُورِ دُورِ مُمُوْنِه زِيْدَانِ  
اَوْلُورِيْ دَرِيْجَتِه  
كِيْجِيْ كِيْدِي بُوْرِي كِرِي وَرِ  
سِيْجِه كُورِ خِيْرِي كِيْ حِيْرُوْنِ  
وِيْرِيَانِ اَوْلِ اَخْرِي وَبِيْرِي  
كَلِ اَتَمَه عَمْرُوْقِيْ صُنَا بِيْعِ  
بُورِيْجَه طُورِ هَرِيْلَه اَوْجَانِ  
حَرَامَه اَوْلَقِيْلِ سِيَا زِ  
حَقِ اَرْبِيْنِه اَيْدَه دُورِ  
كِرْمَلِيْ دِيْلِ اَوْزَمَتِه

ايلك

اَيْلِكِ عِيْبِيْ كُورِ تَمَدِ  
كِه دَرَا بِيْتِ حَالِيْلَه قَانِي  
اَوْلَه تَا كِيْمِ سَكَا شَانِي  
اَقِيُوْبَانِ اَنْكَ اَسْمَاسِيْنَ  
بُورِ اَلِاسِيْنَ تَا مَعَا سِيْنَ  
حَرَامِ طُورِمَتِه قُولَاغِيْ  
سُورُوْلِيْ وَارَا زِيْجُوْعَكِ  
اَوْلَا مَرِيْ دَرِ اَيْسَكِ صُورِيْ  
خُدَادَنْ اَيْلِيْجُوْبِ حُوْرِيْ  
چُوْرِيْ حَصْدَنْ حُوْرِيْ اَيْدِيْ اَغْلِ  
كُورِ نَدَكِ بُوْرِ صُورِ جَا غْلِ  
اَكَا عَشِيْقِ اَيْسَكِ كِيْشِيْ  
كُورِ كَدَنْ بِيْرَه دُورِ يَا شِيْ  
بُورَكِه نَقِيْسِ قُرْمِ اَيْلِه  
اَكَا هَرْدَمِ شُكْرَا بِيْلَه  
قُورِ كَدَنْ بِيْلِ نَقِيْمَانِ  
صَقِيْبِيْ كِيْمُوْرِعِيْلِ لَافِيْ  
كِيْجِه كُورْدُوْرِ اَوْ فُوْرَانِ  
طَلَبِ اَيْلِه سَمَاسِيْنَ  
اَوْلَه ظَا هَرِيْجِه بِنَهَانِ  
اَوْلُورِ كُورْلَه جُورِ اَوْلَاغِيْ  
بُورِ سِيْ خُوْرَانِيْ اَلَانِ  
قِيْلِ اَمْدِي قَلْبِيْ صَانِيْ  
هَرَا مَرِيْبَه اُوْرِيْتِ كِرْدَانِ  
دُورِ كُورِ دَاغْلَه اَغْلِ  
اَقَارُوْرِ قَصْدِ اَيْدِيْ عِيْمَانِ  
وِيْرِيَانِيْ كِ بُو كَدَنْ بَا شِيْ  
دُورِ كَدَنْ بِيْرَه دُورِ يَا شِيْ  
بُورَكِه نَقِيْسِ قُرْمِ اَيْلِه  
اَكَا هَرْدَمِ شُكْرَا بِيْلَه  
نَصِيْبِ اَنْدِيْ سَكَا اِيْمَانِ

سَوْنَكَل سَوْر لَرَسَنَه	بِرَعَكَل بَرَز لَرَسَنَه
دُعَا اِيَه سَوْر لَرَسَنَه	دَوَكَنه اَوَل قَل دَوَسَمَان
نَفَل قَل صَوْنَه اِيَشِك	صَهْبِي دَمَه كَوْر لَقَانَه
طَوَطُو بَر طَاشَنه بَاشِك	اَكْرَا تَار اِيَسَه نَادَن
بُو خَلَقَك خَالِنَه بَاقَه	بُو قَل قَانَه بَاقَه
جِهَان بَر كَوْر لَقَمَه	اِيَكِدَن كَسَه اِيَت شَادَه
صَهْبِي بِيَه بَاقَمَوْر	اَسْم اَوَل وَا بَر كَه طَوْر
طَاشَا اِيَكَل بَر بَر	بُو عَال خَلَقِي اِي جَان
كِي دَل كِي اَوْ صَلُو	كِي كَوْر كِي يَاصِل
كِي نَك قَلِيدِر بَهْلِي	كِي سِي طَوْب طَوْر غَفَان
كِي جَاهِي كِي عَالِمَه	كِي غَاوَل كِي فَا لِمَه
كِي فَا نَم كِي صَا لِمَه	كِي جَانِي كِي شَبَعَان
كِي حَاق كِي عَا قَل	كِي نَاقِص كِي كَامِل
كِي عَلِيَه عَا مِل	كِي نَاشَه كِي بَقِصَان
كِي صَوْف كِي عَا شِق	كِي كَا ذِب كِي صَا رِق

كِي اِيَشَلِر حَقَه لَا يِق	كِي اِيَشَلِر اِيَشَلِر طَغِيَان
كِي سِي اِيَحْدُر حَلَقِي	اَوُو ر نَاقِي بُو بَلَكِي
صَا صِي بُو فَا مَلِكِي	اَكَا اَصْمَر لَدِي سَلْطَان
كِي نَك سَوْر لَرِي يَتَلِي	كِي نَك دَل كِي طَبَلِي
كِي اَوُو سَوْر كِي اَوُو بِي	كِي اِيَسَان كِي حِيَوَان
كِي اِيَك عِيَان كَوْر لَر	دِي لَرِي نَه عِيَس سَوْر لَر
كِي سَوْر اِيَكِي وَا كِي زَلَر	كِي خَلْفَه اِي دَر بَهْتَان
كِي اَخْرَه نَقِي سَوْمِيَش	كِي سِي دِيَا سِي قَوْمِيَش
كِي كَوْر كَوْن حَق وَ بَرِيَش	بُو كَنَه جَان اِي دَر قَرِيَان
كِي اِيَش شَقَا وَ شَدَه	كِي حَه كَو دُو رِضَا لَتَه
بُو لَر اِيَوْم قِي مَتَه	اَوُو سَوْر قَتِي حَسْرَه
كِي دَا نَم سَعَا دَتَه	حَق اَمْرِيَه اِطَاعَتَه
بُو لَر دَر سَلَا مَتَه	اَوُو سَوْر قَتِي فَرَحَان
بُو خَلَق هَر بَرِي بَر اِيَشَه	سَكُونَتَه وَ جَوْنَبَشَه
كِي يَاقَه كِي بَاشَه	كِي بَدَه كِي سَلْطَان

جُو بَلَدِيك خَلَقَك اَهْرَان	قَوْنَك قَوْل اَفْعَالِيَن
سَوْر كَهْر بَرِي حَالِيَن	اَكْر طَاهِر اَكْر بِنَهَان
كَل اِمْدِي سَنَه اَوُو دَرِيَن	جِهَانَه قَل بَر اِي اِيَش
حَر بَقِصَه قَل اَوُو يَش	اِيَك عَسَق اَوُو يَنه يَان
كُو نَاهِي كَه نَدَا مَت قَل	بُو نَفْسِي كَه مَلَا مَت قَل
دَر وُنِيك سَن سَلَا مَت قَل	هَوَارَن اِيَه مِن اَوُو اَن
اَلَه كِي مِيَشِي رَحْمَت	دَنُو كُو اِيَكَل عِيَرَت
كِي دَر سَن دَجِي اَبَت	كِي عَمْر وُك دَر دَر وُرَان
قَتِي بُو نَه كَل جَان لَر	قَوْسِي وِي رِي لَر جَان لَر
سَوْنَا زَك بِيَلَتِي تَنَدَر	شَرَا بَه اَوُو دَر بَر كِي مَاه
قَوْنَتَان قَو قَانِي	بَلُو ر سَن خُوْر اَوُو ر فَا نِي
اِيَشَدِي مِن اَنِي	كِه كَل مِن عَلِيهَا فَا نِي
جِهَانَه هَب كَل بَر وُر	قَوْسِي هَب اَوُو بَر وُر
قَارَه بَر وُه اَوُو بَر وُر	اَكَا طَهْرَق دَوْنَك بَر وُر
جِهَانَه وَ اَمْدَر طَوْمُو ش	كَل نَهَب كَتَه كِي مِيَش

بُو كُوْن نَوْت سَكَا مِيَش	حَاظِرَان كُو حِكَمَه اِي جَان
كِه بَر كُوْن سَكَا دَه وَعَدَه	بِيُوْبَن اَوُو لِيَن سَنَدَه
قِيُوْب هَب اِي دَه ن بُو نَه	نَدَه وَ اَرْمَان مَلِكَا وَ طَان
چُون عَزِيْر اِيَل صَوْنَه جَانَه	طَوْمُو شُوْبَن بُوْر كَه جَانَه
هَرَا ن قَصِد اِي دَه اِيَا مَنَه	اَوُو مَنَه كَلُوْبَن شِيْطَان
اَجَل اَوُو دَم اَرِي حِكْر	بُو جَانِي وَ رِي حِكْر
قَارَه هَبِيَه كَرِي حِكْر	اَوُو كَه مِي بُوْلَد اِيَش كَه اِيَا ن
اَكْرَا عَا نِي كَه رَحَلَت	اِي دَر سَك بُو لِيَن جَبَت
اِيَا نَسُوْر كِي جَبَل اَبَت	اَوُو كُو سَوْر دَر بَرِي نَبَرَان
كِه اَوُو كُوْنِي دَخِي كَلَه	كَلَه مَنَكُر نَكِيْر سَكَا
كُوْرِي حِك قَالِيَن مَلِكَا	بُو لَر اِيَك هَبِيَتِي اِي جَان
مَجَب نُوْلَا مِيَن اَوُو كُوْنَه	سَوْنَا اَوُو لِيَجْعُر اَنَدَه
نَشَا مِيَن جَوَا نِيَه	وَا لِحُوْد اَوُو كَه اِيَا ن
سَوْنَانَه جَوَا نِي	وِي رِي سَك بُو نَدَك سَنَدَه
سِيَك قَبْر كِي اِي اِي اَنَه	اَوُو سَر رُوْضَه بَهْتَان

اولاره ایلدوب خیمت کلوب ولدانه غلمان	معدب ایدله کرسی	ویرمز سگ جواینی
صراطی کچه مؤمنلر بوله احسان محسنلر	قلانس حشره دکر کویا	چکاسین قتر عداینی
دوشوب طاموچجیلر اولیسر لر قتی خذلان	قیرودن قوسین کبری	چون انیسرا قیل اوره صوری
خنا کیرلر مشتاق بوله معشوقتی عشاق	اورد جسمه کرجک حان	نمشکله طوره سن اوری
جهنم کلوب قساق دنوکون ایدله کرافغان	حساب برینه در بیکه	اولنلر جمله در بیکه
دنوکون اوللر غمده نیوب نارجهتمده	اگر خیر اگر عیب ان	نه کیم ایدسه صوریله
جوخشم ایدی اولوسلطان	عقل یار اولیان باشه	یخه عاقل اولان باشه
دکل شرح ایلک قایل بولارک عیالی بودیل	اولوب انشکرینه پنهان	کی باشین اوره طاشه
هیچ انده اولیه بران بولارک رحمتی زایل	یخه سینه عتباتی وکله	یخه سینه عدا اوله
بزی غاصیره قائمه افریور خشم ایتده	چکر کرا اولیسر برغان	قتی ایجه حساب اوله
ایلحنان یامان جهنم نارنه یاقمه	بشینه هب کلیسردر	کیمی نیشته بولیسردر
نبت قلبی بالایمان یاز مجود و الاخسان	علملر طمعده میران	همانده قور لیسردر
یا محمد اشفع لنا يوم النیرک	کی صاغه کی صولده	قتی اجوب اجوب کله
صفا و عشرت ایچینه شولرک جنت ایچینه	یخه کرا اولیسر کیر یان	یخه کرا شادا اولوب کوله
ایده لر جنتی سیرک قلار لذت ایچینه	بولاری غرق ایدله رحمت	یخه کرا کوریم رحمت

اولاره

سروله عشقوله دملر	کوکله قالیه عملر
زهی دولت ره ایضاد	دمینه ایومیه دملر
اولا کردا غما هم خوش	جمالینه اوله کروش
صفادنا اوله کرسکران	ایدیب وصلت شرین نوش
نصیب ایتیره بودوق	الهی عزتک حقی
اولا دست ایله حیران	جمالکله بولوب شوقی
دکل بلورین ای قایق	بنیم فعلم آکا لایق
	ول اولدور سکا لایق
	ایده سینی عفو کله غفران

في بيان وفات فاطمة الزهراء رضي الله تعالى عنها

بين كليله الحزن الحميم

البيت امدي فاطمه احوالي كم رسولك صكوه نولدي جانني  
كجه كوندوز اغلقدن اولهان يراجز او نونزدي بر زمان  
ديرايدي وكسرتا وافرقتا بنده يماي باباين واوليتا  
سويستور بيزه كسه كويدي اول انلر ايدردي كم قاني سئول  
بويله سولور قان حرمت قان عهد قان دستلق قان صحت قان عهد  
اي يورك يان يوزي كوش مال ينجي قاره قاره قان ايد اول شاهره  
بويله ديوب داريم غلام اول نكار كوزلرينك ياشي قونلي نهار  
بكون صاحب ديدكرم يا غل فاطمية فيل بصحت يا وكيه  
اغلقله اله كويدي رسول ياد خجان وينميكه پراسول  
اغلوبون ويبره بيدك جار غمز تك اله كويدي اول جانا غمز  
ليك بوچه كخدور بنده له بوكه راضي اوله له صبر ايد له  
كلر ددي اول سوري اكا غل فاطمه اغلام ددي اي وكيه  
يوك التنده يته چون اول غريف نجه اغلاما ييني بن اي ظريف

بويله

بويله ديوب ايلديجه نكار انده اولنلر قوسي قلدني زار  
عقل يندي دوشنك اول وجلو حسن اغلدي انده حسين ايلحسن  
بر زمانك صكوه طوردي اغلدي اغلوب اولدم على سويدي  
دوي نكار كومه ياب ويس ايجه انيك دخي بول صليح وير  
ايدن انيك بيت الاحزان قويريم انده واريت قانلي ياش اغلاما ييني  
سوزني قلدني قبول انيك غل واردي براوياب ويردي اولدي  
هر صباح انده واردي اول نكار نومه ايديب اغلام ايدني زار زار  
تا اكارك يويدي اول رسول انلي ايديك صكوه اول خبر البتول  
ارجفله سن بكار كلك كرك هم غلله تا ابد اولك كرك  
چونيكه وعد يندي ددي اول نكار قيرنه وارديك سولك قلدني زار  
اشتيا قحندن امشدي ددي اول بقدي بجهرك بعوي ياش رسول  
نجيلك بوينه بن صبر ايد له كند ورومه يا نجه جبار ايد له  
فرقتك بجهر بنه بن خود دستم حسرتك نارينه بس لوطو شتم  
سخت مختلرم چوقدر بنيم دخي هر كز طاقتم يوقدر بنيم  
اوش چيكت اولدي يورك بلاله كوزلرينك نوري قلدني بلاله

هم نيم ايمغلي واولدم هلال كندي شادي كوكولمه يوري غلام  
وقت اغوسن طلو طلو قدح نوش قديم نجه اولم بن فراخ  
چون حبيم مازلك اولديك تيب بويمان اولسون خراب اندر خراب  
قانا لغمان ايلوبون دوكي ياش اريوب صولوله يازدي انده طاش  
يتري قيري سولك اول زمان اول نكار قير اولسته دشك هان  
قير ايچنك مصطفا وحتب اكي كوزمك نوري ددي ميهجا  
قتي شتا قمر جگر كوشم سكا وعده يتلگم كليسك بكا  
شاد اولوبن طوردي يرينك دولا طاري وه اولدم ايجه هان  
باشلدي كدور في قوشر معا هم اوبك ايچن طيش ووشر مكا  
كورد بلراي حنين ايه حسن ددكرم اي نا نولدك چوسين  
بويله عجل مصلي ندر سزه لطفكزله جبر ويوك بسره  
بوسري چونكم بولورن دكلدي دروله اه ايد بني اكلدي  
كليك دغلام ددي طولو غمي ياشنه كلدي حسين ايلحسن  
يون الذي يوردي اول انا ببنده فرود بنه هم بينه  
اوبدي كوزلرين سويدي يوردي يورده سوزدي اولارك يوردي

بوزلرينه

بوزلرينه بفتكي وجوق اغلدي بوركك ملا شند وكله اغلدي  
دري جانم اولغلام بن بنده نيم ققم دوروي سزه شخ ايد نيم  
وعده يندي بيلكوز نوم هان دده كز كزدي بن اولدم روان  
اوش اجل اري ككا وكسرتا بسردن ابر بلسرم وافرقتا  
اي نجه چوزلا نجه باشكوي نيم بوسير قانم اوخسيا سزي  
انا كز كيدر نيم اوخسيه سزي انا صبر قالد بكا اي كويده قري  
طور ليجق ياشكز نيم بوسير اغليجق ياشكز نيم سيبسز  
صاحكزي نيم طر آيسر سيزيك كوز كوزم سورميسر سيزيك  
غمبول صوك كوددر بوكون نيم سوره قربان اولسون اوش جانيم  
بو ياشكز نيم اوله باشكزه حق ظهورسن سزي هم باشكزه  
يويله نيم بوكون سيزيك باشكزله هم طر بايم كوزل جملار ييكر  
اه ايديب طوردي يرينك اغلبو فرقت اولديله يوردين طلاغلبو  
باشلرين يوردي طر ادي جكار بن دوكدي كوزدن انده قانلي بلالين  
اولدم ايچر كسرتورن كلدي غل فاطمة كوزدي غلام اول ولي  
ددي نيم يا فاطمه نولدي سكا بچون اغلامك خبر ييريك بكا

سَوِيْدِي اَوْل بِيكَا اَوْلْدِم اَكَا	حَيْرَتِه وَاوَرِي عَلِي قَالْدِي طَكَا
بَاكِه نَجُون سَوِيْلِيك اِي حَالِك	اِبِي وَيَوْم بَاكِه نَدَا اَشُو حَال
فَاطْلِه وِدِي عَلِي سِيَه بِل كِي	بَا قِي طُو سَوْن حَق بُودِيَا دِه سِي
بَا بَا تَم اَوْل كُون وَعَدِه اَتَشِيكَا	بِيْدِي اَوْل وَعَدِه بُو كُون بِيْدِم كَا
سَن اَسَن قَال بِن يُونْدِم كِيْدِم	سَكَا اَوْغَلِي قَلْم اَصْر سَرِه
بُو اِي كِي بُورِيه قُوْر لَارِم اِي جَان	حُوْمَجِه طُوْت غِيْلِي بِيكِي بُورِيه
اَشُو سُوْرِي اَشِي بِنِي نَجُون كَلِه	اَه اِي دِيْب اَعْلَا دِي بِنْدِه اَوْلْدِم
بِيْدِي اَوْل كُون بِيكِه اَوْلْدِي اَشُو كَار	وِدِي تَم اِي خَالِي بُورِيه وَا كَار
سَكَا صِيغِيْدِم اِهِي حَا لِي	وِيْر مَكِه اَسَان قِيْلُو بِيكِي نَجِي
بُو يِه وِدِي وَهَان اَه اِيْلْدِي	رُوْحِي سَلِيْم اَلله اِيْلْدِي
تُوْقِدِي اَنْدِه مِيكِي عَنبَر لِه كَلِه	تِيْر دِي اَوْ سُوْتِه اِيك اِفْتَاب
طَا هِر اَوْلْدِي وَا بِيكِي اِيْجِه نُوْر	طُوْلْدِي اَوْل اُو اِيْجِي رُوْحِي هِر
سَارِه حَا جِر رُوْح حَا رُوْلْدِم يِلر	اَوْل بِيكَا رِيك اَوْ سُوْتِه اَعْلَشِي دِيْلر
حَا رُوْلْدِي بِنِي اِي رُوْح هِر	ذِي بَارِيك ذِي سَعَادَت قُوْتِي دِم
اَوْ سُوْتِه وَا رُوِي عَلِي اِيْلْدِي يَاسِر	قَتْلِي بَاشِي رُو كِي كُوْر نِيك طَا سِر

اِيكِي بُورِي اَوْل اَفغان اَتِي دِيْلر	اَعْلِي دِيْلر بَاشِي لَرِي قَان اَتِي دِيْلر
اَوْل كُوْر لَر سَاه اَجِي دِي بُورِي لَر	هَرِي بَرِي اَخْتَا دِي بِي دِي بُورِي لَر
كُوْر سِنِه بَا صِدِي وَجِي بِي اَتِي	بِيْجِه حَسْرَت قُوْر اِيْلْدِيه جَان دِي
بُو قِيَا مَت اَوْلْدِي اَوْل بِيكِه اِي يَا	اَنْدِه اَوْلْدِي بِيكِي قِيَا مَت اَشُو كَار
اِيْجِه اِرَانِه نَجُون اَوْلْدِي لَر	اِيْجِه لَر اِنْدِه حَسْرَت اَوْلْدِي لَر
تِيْر دِي اَوْ سُوْتِه عَرِي بِيَه فَالِك	اِيْلِك اِيْجُون اَعْلِي جِه مَآك
كَلْدِي حَقْدِك بَرِيْدَا تَم يَا عَلِي	قَالْدِر اَوْ سُوْتِه اَوْل اِي رِي يَا وِي
بَارِه يَارِه اَوْ سُوْتِه چَرِي فَالِك	يَا غِي بِن حَسْرَت اَوْ رِي هِر مَآك
اَتَلِي قَالْدِر دِي اَسُوْتِه اَوْل	اَوْل اِي رِي سَعُوْل عَا زِي تِيَه هَان
اَنْدِه جَم اَوْلْتِي اَصْحَا دِي بَرِي	قَالْدِر لَر اِيك اَمَّا زِي حَا صِرِي
قَبْرِي اَتَشِي رُوِي اُوْجِه هَان	قَالْدِر بِن كُوْر دِي لَر اِي رُوَان
اَتِي لَر اِي سُوْلِك يَا نِسَه	هَر بُوْلْتِي دِي دِيْلر اَوْل جَان اِنْدِه
بُو دِي كَرِي سَعَادَت اَوْرِيه هَان	قَبْرِيه قُوْر دِيْلر اَوْل كُوْر بِيكِي تِي
كُوْر دِي لَر اَشُو هَان اَوْل بِيكِي هَا	اَحْمَد حُوْر حَمْد مِصْطَفَا
اَوْل بِيكَا لَرِي اَوْلْدِم هَان	قَبْرِيك اِيْنْدِي حَقَار دِيك اَوْلْدِي يَا

قوجي

وِدِي اَعْلَانِم اَوْغَلَر كَا لِيكُر  
 بُوْرِيَه اَوْل اِكِي صَار مَشَب  
 اَوْ سُوْتِه كَلْدِي اَوْلْدِم اَعْلَشِي  
 كُوْر دِي لَر قَمِيْن جِه اَنْدِه اَوْل بِيكَا  
 دِي دِيْلر بُوِي تِيْم قُوْتِي اِنَا  
 دِدِه نِيْر عَشَقِيَه جَاه وِيْر كَا اِنَا  
 بُوْلِيكِي سِرِه كُوْر لَرِيك بُومْدِك اِنَا  
 فَرَقْتِه اَوْل بِيكِي بُوِي يَا قَتْلِك اِنَا  
 حَسْرَتِيَه يَارِه لَمِيْن اِنَا نِيْر  
 شَمِيْس يُوْرِي مَاه قَاتِلِي اِنَا نِيْر  
 بَا شِي جَانِي حَقَه وَيَرِي ش اِنَا نِيْر  
 بَا شِي شَه عَرِي قَاتِلِي اِنَا نِيْر  
 فَرَقْتِيَه يَارِه لَمِيْن اِنَا نِيْر  
 اَوْل اِكِي وَا رِي لَمِيْن اَتِي دِيْلر  
 اَه رِيَا دِي فَا نَدَا اَتِي دِيْلر  
 اِنَا لَر بِيكِي تَمِيْن بِيْلَا دِي لَر  
 اَنْدِه اَوْل لَر قُوْر اَعْلَا دِي لَر  
 حَسْرَت اَوْل بِيكِي طَعْلَا دِي لَر  
 يُوْمَعِه بَشَلَا دِي لَر اَوْل دِم رِي لَر  
 اَعْلُوْتِي اَسُوْتِه صَف حَقُوْتِي دِي لَر  
 يَا نِسَه كَلْدِي حَسِيْن اِيْلْدِي حَسِيْن  
 اَوْ سُوْتِه اِنَا لَر بِيكِي دُو شِي دِيْلر

تُوْجِي دِي دِي دِي كُوْر دِي بُورِي كَا  
 اَلْدِي عِيْلِيك اِيْدِيك مِصْطَفَا  
 قَلْدِي حَيْرَتِه عَلِي مَر قَضِي  
 يَا نِسَه اَلْدِي سُوْل اَلله اِنِي  
 حَسْرَتِيَه اَكَا بُوْلْتِي دِي رِي غِي  
 اَنْدِه اَوْل لَر بُوْحَالِي كُوْر دِيْلر  
 هَرِي مِدَح نَا لَر قَلْدِي لَر  
 قُوْر دِيْلر اِي سُوْلِك يَا نِسَه  
 قَلْدِي لَر وَجِدِه دَعَا رَجَانِيَه  
 اَوْ تُو يَا نِي وَطِيَه نِي يَا زِي  
 رَحْمَتِك يَار لِفَتِه عَلِي يَاعْتِي  
 سُوْدِه عَطَا مَرِي عِيَه قَفَا دِي  
 فِي سِنِه اَجِي كِي قَاتِلِي غِي  
 قِيَا تِي بِن وَا لَف



كوردی فاطمه اور قیامه طعامی  
 محمد ریدی خلقه بدم یکن  
 ددیگر بلز ز برای هما  
 که جنت نعتیدر دویک و شاه  
 پس اندک فاطمه در ری خوار  
 ددی باریب قولوم یوق یکن  
 ولکن اول کرم کار امتیذت  
 هاندیم جبرائیل کلمی رسوله  
 قریک فاطمه ایلدی ما جات  
 ددی اول کرم کار امتیذت  
 که سن فاطمه اوسینه ورنجه  
 که هر ارمیله یوزیک اردن  
 که یوزیک دم جورتن بلججا  
 حجب بدمی کوز اول یوج شاه  
 الهی بی اکامت ایله

یدی ملویدی قواصحاب قوامی  
 طعامیک دکر هیچ قید یکنی  
 نه بیکه کادین اینسر طعامی  
 بیه بیه یک ایچون الله  
 یوز اوروی حق تعالی حضرتینه  
 حبیبیک چون نه ازاد ایلم بن  
 ازاد ایله سن ادویک دیلم بن  
 ددی بدمی تولدی حال رسولک  
 واروب خلوقه اندی ورنجه  
 بنارث انکه کلام سکا بن  
 قانج ایاق بصد کیسه هر بنجه  
 ازاد ایلدی بیکل امت کذ  
 ازاد ایلدی رحمت اندی سبحان  
 که دیو یولکوم کل سنخی هم جان  
 انک یوزی صوبه حجت ایله

آنک

آنک امتی جمله باغشکه  
 بونفس ایلس آئیندی بزای العید  
 سینک قورقوک آرف عل کوکلو  
 نیه باقر سوز عیوت کوره لم  
 کیدکی عقلنی بز دن الهی  
 بزنی ظلمه ذلیل ایچها نند  
 ورنون اندی بزنی نفس شیطانی  
 بلانشیره سعادت تاجن اویغل  
 درون بالکوز قیوه کره وز  
 قیامت کواحق طور جانغز  
 رسولک سنخی دینک بزوز  
 بزنی غمیز کولکینه کولکلند  
 بزنی کوستر جمالیکی الهی  
 یوز موز قاره سینه باقه یارب

رسولک دوستی فیست ایله  
 اولاره خشم ایدی بن نعمت ایله  
 بونفسیز اوچندن دهست ایله  
 دلیمز ذرک ایله ذینت ایله  
 اچورکل حکمتی سرت ایله  
 رسولک حرمتینه حرمت ایله  
 سینک بولکدر بیه قوت ایله  
 هدایت جامه سنی بیعت ایله  
 بزنی سن رحمتی وصلت ایله  
 حسابله عذابدن عفو قوت ایله  
 لوان محمد قشند عزت ایله  
 بزنی قمر باغ جنت ایله  
 دزاراد صغبتی نعت ایله  
 رضای اوستوموره دولت ایله

